

KENDİ KENDİNE
ERMENİCE

Ինքնուսոյց Հայերէն

H. ŞÜKRÜ ILICAK
RACHEL GOSHGARIAN

Türkiye Ermeni Patrikliği Yayınları

İSTANBUL

2006

Kendi Kendine Ermenice
Ինքնուսույց Հայերէն
Teach Yourself Armenian

•

Yayına Hazırlayan: H. Şükrü Ilıcak

•

Kapak Tasarımı: Krikor Sahakoğlu
Baskı: Mat Yapım
Yerebatan Caddesi Salkımsöğüt Sokak No:7/3 Sultanahmet
0212-5113907
www.matyapim.com

•

ISBN: 975-00881-0-7
© 2006 H. Şükrü Ilıcak & Rachel Goshgarian
Birinci Baskı: Şubat 2006 – 1000 Adet
ermenice@gmail.com

•

Türkiye Ermeni Patrikliği Yayınları
Şarapnel Sokak No:20
34130 Kumkapı / İstanbul
90 (212) 5170970

•

İstanbul 2006

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Kaynaklar

Ders 1	•	1
Alfabe		
Noktalama İşaretleri		
Vurgu		
Okuma Alıştırmaları		
Ermeniceden Türkçeye Geçmiş Sözcükler		

Ders 2	•	13
Kişi Zamirleri		
Ekeylem		
Ekeylemin Olumsuzu		
Sözdizimi		
Soru		
Ülkeler, İnsanlar ve Dilleri Dinler		

Ders 3	•	20
Belirsiz Tanımlama Edatı		
Belirli Tanımlama Edatı		
Çoğul		
İşaret Sıfatları ve Zamirleri		

Ders 4	•	28
Fiiller		
Şimdiki Zaman Kipi		
Şimdiki Zaman Kipinde Olumsuz		
Sayılar		
Sıra Sayıları		
Özne-Yüklem Uyumu		

Ders 5	•	37
Olmak Fiili		

Sahip Olmak Fiili		
Var-Yok		
Tek Heceli Fiiller		
Başına lını [gu] Alan Tek Heceli Fiiller		
Başına lırl [gı] Almayan Düzensiz Fiiller		
Zaman Belirten Sözcükler		

Ders 6	•	45
Gelecek Zaman Kipi		
Gelecek Zaman Kipinde Olumsuz		
Gelecek Zaman Kipinde rllıll [ıl-lal] <i>Olmak</i> Fiili		
Renkler ve Zevkler		

Ders 7	•	51
İsmin Halleri		
-h [-i] çekimi		
-nı [-u] çekimi		
-uü [-an] çekimi		
-tıuü [-yan] çekimi		
-nıuü [-van] çekimi		
-op [-or] çekimi		
-nç [-oç] çekimi		
-nı [-o] çekimi		

Ders 8	•	64
Şimdiki Zamanın Hikâyesi		
Saat Kaç?		
Saat Kaçta?		

Ders 9	•	71
Di'li Geçmiş Zaman		
Di'li Geçmiş Zamanın Olumsuzu		

Düzensiz Fiillerin Di'li Geçmiş
Zamanda Çekimi

Ders 10 • **80**

Kişî Zamirlerinin Çekimi
Mastarların İyelik Ekleriyle Çe-
kilmesi
İyelik Zamirleri

Ders 11 • **88**

Emir Kipi
Emir Kipinin Olumsuzu
Düzensiz Fiillerin Emir Kipinde
Çekimi
Sözcük Türetimi

Ders 12 • **97**

Edatlar
Sözcüklerin Önüne Getirilen
Edatlar
Sözcüklerin Ardına Getirilen
Edatlar

Ders 13 • **108**

İstek Kipi
Şimdiki Zamanda İstek Kipi
Geçmiş Zamanda İstek Kipi
İstek Kipinin Kullanıldığı Du-
rumlar

Ders 14 • **114**

İlgi Zamirleri
Şimdiki Zaman Ortacı
Soru Zamirleri
Belgisiz Zamirler
Belgisiz Sıfatlar

թէ և ոք
Karşılaştırma
Pekiştirme Sıfatları

Ders 15 • **127**

Geçmiş Zaman Ortacı
Bitmiş Zaman Kipi
Miş'li Geçmiş Zaman Kipi

Ders 16 • **135**

Şart Kipleri
Birinci Şart Kipi
İkinci Şart Kipi
Miş'li Geçmiş Zamanın Geleceği

Ders 17 • **143**

Edilgen Fiiller
Ettirgen Filler

Ders 18 • **150**

Dönüşlü Zamir (Kendi)
İşteş Zamirler

Ders 19 • **155**

Okuma: Pakrat Estukyan

Ders 20 • **159**

Okuma: Krikor Zohrab

Ders 21 • **161**

Okuma: Krikor Zohrab

Yanıt Anahtarı • **164**

Lügatçe • **185**

Önsöz

Tomas Terziyan'ın "Talim-i Lisan-ı Ermeni" adlı kitabından 114 sene sonra ilk defa, Türkçe üzerinden Batı Ermenicesi öğreten bir kitabın yayınlanmasının, Ermeni alfabesinin Mesrob Maştoç tarafından yaratılışının 1600. yıldönümü kutlamalarına rastlaması bizim için mutlu bir tesadüf oldu. Kitabımızın bir Türk ve Ermeni yazarın gerçekleştirdiği ilk ortak çalışma olması da ayrı bir mutluluk nedeni oluşturuyor.

Ermenice (հայերէն [hayeren]) Hint-Avrupa dil ailesinin bir üyesidir. Yakın zamana kadar İrâni diller alt-grubuna dahil edilmişse de, bugün Hint-Avrupa dilleri içinde bağımsız bir kol oluşturduğu kabul edilmektedir. Çağdaş Ermenicenin Doğu ve Batı olmak üzere iki lehçesi vardır. Günümüzde, Batı Ermenicesi (արեւմտահայերէն [arevmıdahayeren]) İstanbul'da ve Batı Ermeni diasporasında, Doğu Ermenicesi (արեւելահայերէն [arevelahayeren]) ise Ermenistan, İran ve eski Sovyet coğrafyasında konuşulmaktadır. Bu lehçeler, tıpkı Türkçe ve Azerice gibi, farklı dilbilgisi ve imla kuralları, sözcükler ve ifadeler içermelerine rağmen karşılıklı olarak anlaşılabilir. Doğu Ermenicesi, Ermenistan Cumhuriyeti'nin resmi dili olduğu için korunup gelişmektedir. Ancak Batı lehçesinin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu, yirmi-otuz sene içinde ülkemizde Ermenice konuşanların parmakla gösterilecek kadar azalacağını söyleyebiliriz.

Çağdaş Batı Ermenicesine bir giriş olarak hazırladığımız bu kitabı, ülkemizde Ermenice eğitiminin çok belirli ve kısıtlı koşullarda sağlanması nedeniyle bir kendi kendine öğrenim metodu olarak tasarladık. Kitabın ana amacı, öğrenciye sözlük yardımıyla okuduğunu anlama kabiliyeti kazandırmaktır. Ancak günlük konuşmalara da yoğun olarak yer verildiğini göreceksiniz. Yeni sözcükler, isim, fiil, sıfat, zarf ve deyimler olmak üzere gruplar halinde tanıtıldı ve telaffuzları köşeli parantezler [] içinde gösterildi. Her bölümün sonunda bulunan alıştırmalar, adım adım ve işlevsel bir biçimde öğretilen dilbilgisi kurallarını pekiştirmenizi sağlayacaktır. Ayrıca, bu tür kitaplarda bulunanlardan çok daha kapsamlı bir sözlüğü kitabın sonunda bulacaksınız. Çalışmalarınızda, Ermeni Öğretmenler Derneği'nin Türkçe-Ermenice ve Aras Yayınları'nın Ermenice-Türkçe sözlüklerini kullanabilirsiniz. Ancak, kapsamlı ve güncellenmiş Ermenice-Türkçe-Ermenice sözlüklere gereksinim olduğunu ve bir kurul oluşturulup bu işe başlanması gerektiğini vurgulamak isteriz.

Aras Yayınları'nın çoğu Türkçeye çevrilmiş olan Ermenice kitapları, karşılaştırmalı okuma olanağı sağladığından, Ermenicesini iletirmek isteyenler için en iyi kaynak olacaktır. Ayrıca, haftalık Agos gazetesinin Ermenice ekini, günlük Jamanag ve Nor Marmara gazetelerini İstanbul'da bulabilirsiniz.

Kitabımızın son düzeltmelerini yapan Patrik II. Mesrob hazretlerine ve Boğos Levon Zekiyian hocamıza, kitabımızı baştan aşağı okuyan, düzeltene değerli katkılar yapan Sarkis Seropyan ve Hayr Vertanes Olohodjian'a, lügatçenin tashihine emek veren Paskal Törenli, Maral Ebeoğlu ve Garbis Horasancıyan'a, kapak tasarımını yapan Krikor Sahakoğlu'na, kitabımızın çeşitli bölümlerini okuyup katkıda bulunan Sylvie Keshishian, Vasken Tavitian ve Salpie Takadjian'a sonsuz teşekkür borçluyuz.

Ayrıca, kitabın organizasyon ve diğer aşamalarında bize yardım eden Patrik II. Mesrob hazretlerine, Onnik Nalbantkazaroğlu amcamıza, Hayr Eghia Kilaghbian, Hrant Dink, Sara Anjargolian, Susan Barba, Sam Samuelian, Shushan Teager, Shoghig, Nicole Vartanian ve Rober Koptaş'a, Krikor Zohrab'ın hikâyelerinden bölümler yayınlamamıza izin veren Aras Yayınları'na çok teşekkür ediyoruz.

Kitapla ilgili yorumlarınızı ve sonraki baskılar için katkılarınızı ermenice@gmail.com adresine yazabilirsiniz.

Kaynaklar

Kitabımızı yazarken ařađıdaki kaynaklardan yođun olarak yararlandık:

- Andonian, Hagop. Beginner's Armenian. New York: Hippocrene, 1999.
- Bardakjian, Kevork; Thomson, Robert. A Textbook of Modern Western Armenian. New York: Caravan Books, 1992.
- Bohcalyan, Arisdages. Trkçe-Ermenice Szlk. İstanbul: T.E.A.O đr. Yard. Vakfı, 1996.
- Garabedian, Bedros Zeki. Մեծ Բանասրահ շարքիւմէ Օսմանիւնի (Byk Ermenice-Osmanlıca Szlk). İstanbul: H. Der Nersesyan Matbaası, 1907.
- Gulian, Kevork H. Elementary Modern Armenian Grammar. New York: Hippocrene, 1990.
- Kerovpyan İřkol, Keđam. շարքիւն Բարգիւրք (Ermenice Szlk). İstanbul: Aras Yayıncılık, 2002.
- Kouyoumdjian, Mesrob G. A Comprehensive Dictionary, Armenian-English. Beirut: Atlas Press, 1970.
- Riggs, Elias. A Grammar of the Modern Armenian Language as Spoken in Constantinople and Asia Minor. İstanbul: 1856.
- Sakayan, Dora. Modern Western Armenian. Montreal: Arod Books, 2000.
- Samuelian, Thomas J. A Course in Modern Western Armenian. New York: Armenian National Education Committee, 2000.
- Zorc, David; Baghdasarian, Louisa. Armenian (Eastern) Newspaper Reader and Grammar. Kensington: Dunwoody Press, 1995.

DERS 1

ALFABE [այբուբեն]

Ermeni alfabesi MS. 5. yüzyılın başında, bugün Ermeni kilisesinin en önemli azizlerinden olan Mesrob Maştoṣ adlı din adamı tarafından yaratılmıştır. Ֆ [f] ve օ [o] harflerinin 12. yüzyılda eklenmesiyle 38 harfli alfabe son şeklini almıştır. Soldan sağa yazılır ve fonetiktir; yani tıpkı Türkçe gibi, yazıldığı şekilde okunur.

Büyük Harf	Küçük Harf	Harfin Adı	Türkçe Ses Karşılığı	Örnek		
				Sözcük	Telaffuzu	Anlamı
Ա	ա	ayp	a	ազգ	azk	ulus
Բ	բ	pen	p	բանակ	panag	ordu
Գ	գ	kim	k	գաղթական	kağtagan	mülteci
Դ	դ	ta	t	դատ	tad	dava
Ե	ե	yeç	y	եկեղեցի	yegeğetsi	kilise
Զ	զ	za	z	զանազան	zanazan	çeşitli
Է	է	e	e	էջ	eç	sayfa
Ը	ը	it	ı	ընտանիք	ındanik	aile
Թ	թ	to	t	թագաւոր	takavor	kral
Ժ	ժ	je	j	ժամանակ	jamanag	zaman
Ի	ի	ini	i	ինը	inı	dokuz
Լ	լ	lyun	l	լեզու	lezu	dil
Խ	խ	khe	kh	խաչ	khaç	haç
Ծ	ծ	dza	dz	ծով	dzov	deniz
Կ	կ	gen	g	կարմիր	garmir	kırmızı
Հ	հ	ho	h	Հայերեն	hayeren	Ermenice
Ձ	ձ	t̄sa	t̄s	ձի	t̄si	at
Ղ	ղ	ğad	ğ	ղեկավար	ğegavar	yönetici

Ճ	ճ	ce	c	ճար	car	çare
Մ	մ	mem	m	միջնադար	miçnatar	ortaçağ
Յ	յ	hi	h, y	Յոյն	huyn	Yunan
Ն	ն	nu	n	նամակ	namag	mektup
Շ	շ	şa	ş	շատ	şad	çok
Ո	ո	vo	o, v, vo	ոսկի	vosgi	altın
Չ	չ	ça	ç	չափ	çap	ölçü
Պ	պ	be	b	պատմաբան	badmapan	tarihçi
Ջ	ջ	çe	ç	ջուր	çur	su
Ռ	ր	ra	r	ռասկավար	ramgavar	demokrat
Ս	ս	se	s	սուրբ	surp	aziz
Վ	վ	vev	v	վանք	vank	manastır
Տ	տ	dyun	d	տեղական	değagan	yerel
Ր	ր	re	r	րաբունի	rapuni	haham
Ց	ց	ts̄o	ts̄	ցեղ	tseğ	ırk
Ի	ի	hyun	v	թիւ	tiv	sayı
Փ	փ	pyur	p	փրկիչ	pırgiç	kurtarıcı
Ք	ք	ke	k	քաղաք	kağak	şehir
Օ	օ	o	o	օտար	odar	yabancı
Ֆ	ֆ	fe	f	Ֆրանսացի	firansatsi	Fransız

KURALLAR

a) Ermeni alfabesinde ‘k’ (q-p), ‘t’ (թ-դ), ‘v’ (վ-ւ), ‘ç’ (չ-ջ), ‘ts̄’ (ձ-ց), ‘p’ (բ-փ), ‘o’ (ո-օ), ‘e’ (է-ե) ve ‘r’ (ր-ռ) sesleri için ikişer harf vardır. Alfabenin mucidi Mesrob Maştoṣ’un zamanında her harf farklı bir sese karşılık gelmekteyse de, zamanla birbirine benzer sesler arasındaki farklar kaybolmuş, ancak köklü bir yazılı geleceğe sahip olan Ermenicede bu harfler korunmuştur. n (ra) harfinin farklılığını hala sürdürdüğünü ve daha dönüşlü ve kuvvetli bir [r] sesi verdiğini söyleyenler olmakla birlikte, bu kişilerin yaşlı kuşaktan olduğunu göz önünde bulundurursak, yakında bu farkın da kaybolacağını söyleyebiliriz.

b) յ, ծ, ց, ձ harflerini Türkçede karşılayan sesler yoktur. Bu nedenle, telaffuzları için en yakın harf birleşimini altı çizili olarak gösterdik:

i) յ, gırtlaktan çıkartılan bir [h] sesi verir ve kh olarak gösterilmiştir.

ii) ձ ve ց arasındaki fark artık kaybolmuştur ve aynı sese tekabül ederler; dişlerin arkasından çıkartılan [ç] gibidir ve ts olarak gösterilmiştir.

iii) ծ ise dişlerin arkasından çıkartılan [c] gibidir ve dz olarak gösterilmiştir.

iv) ղ harfini [ğ] ile karşıladık; ancak, Arapçadaki *gayın* kadar olmasa da, Ermenice'de bu daha gırtlaktan bir [ğ]'dir.

c) ՈԻ - ու [u]

i) [u] sesi ո [vo] ve լ [hyun] harflerinin birleştirilmesiyle elde edilir → ու

ուրբաթ [urpat]: Cuma

սոսնու [dun]: ev

ii) ու, sesli harflerden önce [v] olarak telaffuz edilir:

դժուար [tijvar]: zor

սոսնուսղ [arvag]: çay, ırmak

d) Ո - ո [vo, o]

i) sözcük başında [vo] olarak telaffuz edilir:

որ [vor]: hangi; istisnası վ den önce geldiğinde [o] olarak telaffuz edilmesidir: ուղ

[ov]: kim; ուղիիսնու [ovgianos]: okyanus

ii) sözcük ortasında [o] olarak telaffuz edilir.

չորս [çors]: dört

բոլոր [polor]: hep, bütün

e) Ե - ե [ye, y, e]

i) ekeylem hariç, sözcük başında [ye] şeklinde telaffuz edilir (ekeylem için bkz.

Ders 2):

ես [yes]: ben

եկեղեցի [yegeğetsi]: kilise

ii) sözcük ortasında [e] olarak telaffuz edilir:

սիրելի [sireli]: sevgili

եկեղեցի [yegeğetsi]: kilise

iii) sesli harflerden önce [y] şeklinde telaffuz edilir:

եօթը [yotı]: yedi

կեսակ [gıyank]: hayat

սենյակ [senyag]: oda

f) Յ - յ [h, y]

i) sözcük başında [h] olarak telaffuz edilir:

Յակոբ [hagop]: Agop

յայննասպէտ [haydnabes]: bariz olarak

ii) sesli harflerden sonra [y] olarak telaffuz edilir:

յայննասպէտ [haydnabes]: bariz olarak

Հայկ [hayg]: Hayg (erkek adı)

iii) hemen hemen bütün tek heceli sözcükler istisna olmak üzere (örneğin, Հայ [hay]: Ermeni), sözcük sonunda sessizdir:

արքայ [arka]: kral

սղայ [dığa]: 1oğlan 2çocuk

iv) bileşik sözcüklerde, eğer ikinci sözcük j ile başlıyorsa [h] telaffuzunu korur:

բացայայտ [patsahayd]: açık, sarih

g) Ի - ի [v]

i) bu harf sözcük başında bulunmaz. Aşağıda gösterilen istisnalar hariç [v] sesini verir:

նավոր [navort]: gemici

Դավրէժ [tavrej]: Tebriz

ii) bir sessiz harften önce իլ ikilisi [yu] olarak telaffuz edilir:

համբերութիւն [hamperutyun]: sabır

երկարութիւն [yergarutyun]: uzunluk

iii) bir sesli harften önce ve sözcük sonunda իլ ikilisi [iv] olarak telaffuz edilir:

դիւահար [tivahar]: cin çarpmış

թիւ [tiv]: sayı

հազիւ [haziv]: henüz

h) [ı] sesine karşılık gelen bir harf olsa da (ը), iki sessiz arasındaki [ı] çoğunlukla yazılmaz. Ermenicede altı tane bile sessiz harf yan yana gelebilir. Hangi sessiz harf aralığının [ı] sesi alacağını ancak kulak alışkanlığıyla öğrenebilirsiniz:

Մկրտիչ [mıgırdiç]: Vaftizci

հրմշտկել [hırmışdıgel]: itmek

i) զբ [zp], զգ [zk], սթ [st], սղ [sg], սպ [sb], սս [sd], սփ [sp] ve սք [sk] kombinasyonlarıyla başlayan sözcüklerde [ı] harfi bulunmamasına rağmen, sözcük başında [ı] sesi telaffuz edilir:

զբաղած [ızpagađz: meşgul)

զգայուն [ızkayun: hassas)

սթափում [ıstapum: uyanış)

սղսիլ [ısgısil: başlamak)

սպառնալիք [ısbarnalik: tehdit)

սսեպդիւն [ısdebğin: havuç)

սփիփս (ispinks: sfenks)
սրահսէի (iskançeli: muhteşem)

j) ոյ

i) sözcük ortasında [uy] şeklinde okunur:

լոյս [luys]: ışık

քոյր [kuyr]: kız kardeş

ii) ardından sesli harf geldiğinde ve tek heceli sözcüklerde [oy] olarak telaffuz edilir:

ոյանալ [koyanal]: oluşmak

խոյ [kхой]: koç

iii) çok heceli sözcüklerin sonunda -altıncı kuralda anlatıldığı gibi- j sessizdir.

Yani ոյ, [o] olarak telaffuz edilir:

երեոյ [yerego]: akşam

յետոյ [hedo]: sonra

k) Ermeni harfli Türkçe kitaplarda çoğunlukla [ü] sesi իւ, [ö] sesi օ, ve [â] sesi de եւ ikilemeleriyle karşılanmıştır. (Saptanabildiği kadarıyla, 1727 ile 1968 arasında basılmış 1696 adet Ermeni harfli Türkçe kitap vardır.)

NOKTALAMA İŞARETLERİ

a) Ermenicede nokta işareti (:) [verçaged] Türkçedeki iki nokta üst üste gibidir.

b) İki nokta üst üste (.) [miçaged] ise Türkçedeki nokta gibidir.

c) Soru işareti (°) [baruyg] cümle içinde vurgulanan sözcüğün vurgulanan hece-
sindeki sesli harfin üstüne konulur.

d) Virgül (,) [ısdoraged] Türkçedeki gibidir.

e) (`) [put] işaretinin üç kullanımı vardır: i) İkincil cümle başlangıçlarında vir-
gülden önce ii) bir sıralama yaparken fiilin ihmal edildiği durumlarda virgülden
önce iii) bir konuşmadan alıntı yapıldığında kullanılır.

f) (^) [yegar] seslenme bildiren ünlem işaretidir.

g) (') [şesd] emir bildiren ünlem işaretidir.

VURGU

Genellikle sözcüklerin son hecesi vurgulanır. Ancak, sonuna belirli tanımlama
edatı ը [ı] (bkz. Ders 3) almış sözcükler, sondan bir önceki hecede vurgulanırlar.

ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki heceler harflere aşinalık kazandırmak amacıyla gelişigüzel yazılmıştır; bir anlam ifade etmeyebilirler. Bu alıştırmaların sonunda alfabeyi öğrenmiş olacaksınız.

– DİKKAT! ALFABEYİ İYİCE ÖĞRENMEDEN BİR SONRAKİ DERSE GEÇMEYİN

աբա [apa] – ագա [aka] – ադա [ata] – ազա [aza] – աթա [ata] – ածա [aja] – ալա [ala] – ախա [akha] – ածա [adza] – ակա [aga] – ահա [aha] – ածա [atsa] – ադա [ağa] – ածա [aca] – աւա [ama] – ալա [aya] – աւա [ana] – աշա [aça] – ապա [aba] – աջա [aça] – առա [ara] – ասա [asa] – ավա [ava] – ատա [ada] – արա [ara] – աղա [atsa] – աւա [ava] – ափա [apa] – աքա [aka] – աֆա [afa] – բաբ [pap] – բագ [pak] – բեգ [pez] – բուգ [put] – բոբ [pot] – բիբ [pip] – բած [paj] – բըլ [pil] – բախ [pakh] – բուլ [puv] – բած [padz] – բաց [pats] – բակ [pag] – բան [pan] – բամ [pam] – բած [pats] – բայ [pay] – բիկ [piğ] – բեշ [peş] – բած [pac] – բաջ [paç] – բըլ [piç] – բոբ [pob] – բար [par] – բամ [par] – բուս [pus] – բավ [pav] – բեք [pek] – բոֆ [pof] – գաբ [kap] – գագ [kak] – գոկ [kot] – գագ [kaz] – գրթ [kit] – գուծ [kuj] – գիլ [kil] – գուխ [kukh] – գով [kov] – գած [kadz] – գըշ [kiş] – գեւ [ked] – գուկ [kuğ] – գակ [kag] – գոհ [koh] – գիծ [kits] – գած [kac] – գեւ [kem] – գըն [kin] – գեշ [keç] – գաք [kak] – գաջ [kaç] – գան [kar] – գաց [kats] – գու [kav] – գափ [kap] – գոֆ [kof] – դախ [takh] – դուլ [tuv] – դեդ [tet] – դոբ [top] – դաշ [taç] – դիս [tis] – դատ [tad] – դաֆ [taf] – դըլ [tig] – դուհ [tuh] – դած [tac] – դոբ [tok] – դել [tel] – դիթ [tit] – դըփ [tip] – դուգ [tuz] – դաց [tats] – դած [tats] – դայ [tay] – դեգ [tek] – դուս [tav] – դուս [tub] – դան [tan] – դըմ [tim] – դաշ [taş] – դուկ [tuğ] – դած [tadz] – եխա [yekha] – եվա [yeva] – երե [yere] – եդա [yeta] – երե [yepe] – եշա [yeça] – եսե [yese] – ետե [yede] – եֆա [yefa] – եկե [yege] – եհե [yehe] – եծա [yeca] – եքե [yeke] – ելա [yela] – եթե [yete] – եփա [yepa] – եգա [yeza] – եցա [yetsa] – եկա [yeka] – եւա [yeva] – եպե [yebe] – ենա [yena] – եմա [yema] – եշե [yeşe] – եդե [yeğe] – եծե [yedze] – եջա [yeça] – զիկ [ziz] – զուֆ [zuf] – զեվ [zev] – զախ [zakh] – զեդ [zet] – զըլ [zil] – զոք [zok] – զոն [zor] – զեշ [zec] – զեշ [zeş] – զած [zadz] – զադ [zağ] – զաք [zak] – զիս [zis] – զուհ [zuh] – զըթ [zit] – զոց [zots] – զեգ [zek] – զուս [zud] – զար [zar] – զեծ [zec] – զիբ [zip] – զըփ [zip] – եպե [ebe] – էլի [eli] – էրն [eko] – էրե [ere] – էտա [eda] – էֆի [efi] – էդե [eğe] – էծի [edzi] – էծո [etzo] – էվա [eva] – ըխո [ikhho] – ըվա [iva] – ըրի [iri] – ըբա [ipa] – ըթը [itu] – ըքա [ika] – ըլա [ila] – ըճի [ici] – ըսի [isi] – ըքե [ike] – ըդի [iği] – ըջա [ıça] – ըծա [idza] – ըճը [itsi] – թաթ [tat] – թեխ [tekh] – թավ [tav] – թան [tan] – թար [tap] – թած [tadz] – թեժ [tej] – թիս [tis] – թիգ [tik] – թուս [tav] – թըժ [tij] – թոն [tor] – թիպ [tib] – թուկ [tut] – թոյ [toy] – թոն [tots] – թըք [tik] – թեճ [tec] – ժուծ [juj] – ժամ [jam] – ժըբ [jup] – ժիս [jis] – ժոթ [jot] – ժած [jadz] – ժար [jar] – ժեճ [jec] – ժուկ [juğ] – ժոց [jots] – ժաֆ [jaf] – ժըփ [jup] –

ժեկ [jeg] – ժուվ [juv] – ժագ [jak] – ժաւ [jav] – ժոք [jok] – ժըձ [jɨts] – իլի [ili] –
 իխի [ikhi] – իցի [itsi] – իվի [ivi] – իզի [iki] – իմա [ima] – իճա [ica] – իձի [itsi]
 – իժէ [idze] – իջը [içi] – իղա [ita] – իվու [ivu] – իտէ [ide] – իոա [ira] – իքա
 [ika] – իզի [izi] – իսա [isa] – լալ [lal] – լաւ [lav] – լեպ [leb] – լից [lits] – լիֆ
 [lif] – լոն [lor] – լոմ [lom] – լէճ [lec] – լաւ [lav] – լուծ [ludz] – լուսծ [livadz] –
 լըբ [lp] – լըք [lk] – լէզ [lez] – լուկ [lug] – լախ [lakh] – լահ [lah] – լոս [los] –
 լոս [lod] – լեն [len] – խալ [khal] – խան [khan] – խօր [khor] – խոշ [kxoş] –
 խամ [kham] – խիս [khis] – խրթ [khit] – խուս [khud] – խաց [khats] – խել
 [khel] – խուֆ [khuf] – խրպ [khib] – խեթ [khej] – խուծ [khudz] – խեղ [khet] –
 խրն [khir] – խօզ [khoz] – խոզ [khok] – խեւ [khev] – խոփ [khop] – խէլ [khey]
 – խեձ [khets] – խիկ [khig] – խոց [kxoğ] – ձէձ [dzedz] – ձիւ [dzir] – ձավ
 [dzav] – ձուկ [dzuk] – ձեւ [dzem] – ձիժ [dzij] – ձամ [dzam] – ձաւ [dzav] – ձէխ
 [dzekh] – ձրզ [dzıɹ] – ձուկ [dzub] – ձան [dzan] – ձաճ [dzac] – ձրղ [dzıg] – ձիշ
 [dzis] – ձու [dzul] – ձէջ [dzeç] – ձիֆ [dzif] – ձաշ [dzas] – ձուք [dzuk] – ձին
 [dzin] – ձրկ [dzıg] – ձութ [dzut] – ձեհ [dzeh] – ձոց [dzots] – կապ [gab] – կախ
 [gakh] – կեր [ger] – կեռ [ger] – կիթ [git] – կեփ [gep] – կոլ [gol] – կօղ [got] –
 կամ [gam] – կին [gin] – կուկ [gug] – կուն [gun] – կօջ [goç] – կազ [gaz] – կոզ
 [gok] – կրց [gits] – կեթ [gej] – կած [gadz] – կեհ [geh] – կիշ [gis] – կալ [gal] –
 կէլ [gey] – կուս [gus] – կրճ [gıç] – կող [goğ] – կաֆ [gaf] – կեք [gek] – կուք
 [guk] – հոշ [hoş] – հօջ [hoç] – հուճ [huc] – հաղ [hağ] – հեք [hek] – հրկ [hık] –
 հիձ [hits] – հեց [hets] – հրկ [hıg] – համ [ham] – հաժ [haj] – հաք [hap] – հոփ
 [hop] – հալ [hal] – հեր [her] – հուռ [hur] – հրս [his] – հրզ [hıɹ] – հէխ [hekx] –
 հիթ [hit] – հոզ [hoz] – հույ [huy] – հեպ [heb] – հաւ [hav] – հեւ [hev] – ձրն
 [tsir] – ձար [tsar] – ձեք [tsek] – ձոք [tsop] – ձուփ [tsup] – ձեւ [tsed] – ձօզ
 [tsok] – ձայ [tsay] – ձէշ [tseş] – ձոււ [tsum] – ձն [tson] – ձափ [tsap] – ձած
 [tsadz] – ձիս [tsokh] – ձիչ [tsiç] – ձել [tsel] – ձրժ [tsij] – ձազ [tsaz] – ձեց [tsets]
 – ձիպ [tsib] – ձուղ [tsut] – ձոկ [tsog] – ղօղ [ğoğ] – ղապ [ğab] – ղուփ [ğup] –
 ղով [ğov] – ղրժ [ğij] – ղեր [ğer] – ղութ [ğut] – ղող [ğot] – ղաշ [ğas] – ղիծ
 [ğıdz] – ղիհ [ğih] – ղուկ [ğug] – ղրծ [ğıdz] – ղրս [ğid] – ղոզ [ğoz] – ղաշ [ğaç]
 – ղէխ [ğekx] – ղաս [ğad] – ղուս [ğus] – ղիզ [ğik] – ղոլ [ğol] – ղուձ [ğuts] –
 ղօֆ [ğof] – ղեկ [ğeg] – ղից [ğits] – ճախ [cakh] – ճուք [cuk] – ճուք [cup] – ճոծ
 [codz] – ճօս [cos] – ճէձ [cets] – ճամ [cam] – ճեռ [cer] – ճիղ [ciğ] – ճրշ [cış] –
 ճուշ [cuç] – ճաշ [caç] – ճիլ [cil] – ճեթ [cet] – ճրփ [cip] – ճուկ [cuk] – ճիզ [ciz]
 – ճից [cits] – ճիզ [cik] – ճայ [cay] – ճեհ [ceh] – ճան [can] – ճնֆ [cof] – ճրկ
 [cıg] – ճեպ [ceb] – մոմ [mum] – մոմ [mom] – մաս [mas] – մաւ [mav] – մրղ
 [mıg] – մեծ [medz] – մեձ [mets] – մեց [mets] – միշ [miş] – միչ [miç] – միջ [miç]
 – մալ [mal] – ման [man] – մոս [mod] – մեկ [meg] – մեճ [mec] – մրժ [mij] –
 մոռ [mor] – մահ [mah] – մուղ [mut] – մրք [mıp] – մոթ [mot] – մաւ [mav] –
 մեւ [mev] – մրն [min] – յաւ [had] – յոլ [hol] – յօք [hop] – յափ [hap] – յեզ [hez]
 – յուպ [hub] – յիւ [hiv] – յան [han] – յոււ [hum] – յրզ [hık] – յօք [hok] – յաթ

[hat] – յիշ [hiʃ] – յուծ [hudz] – յաձ [hats] – նաշ [naʃ] – նամ [nam] – նրյ [nry] –
 նուռ [nur] – նար [nar] – նիլ [nil] – նեք [nek] – նրժ [nij] – նոս [nod] – նեզ
 [nez] – նուպ [nub] – նաւ [nav] – նրս [nis] – նոթ [not] – նեվ [nev] – նախ
 [nakh] – նաֆ [naf] – նոփ [nop] – նիդ [nit] – նեց [nets] – նեպ [neb] – նոց [nog]
 – նիմ [nim] – նրս [nis] – շար [ʃar] – շար [ʃap] – շոք [ʃok] – շուն [ʃun] – շոթ
 [ʃut] – շոռ [ʃor] – շեկ [ʃeg] – շիխ [ʃikh] – շաւ [ʃav] – շոք [ʃik] – շոգ [ʃok] –
 շուկ [ʃug] – շեց [ʃets] – շիյ [ʃiy] – շոձ [ʃots] – շամ [ʃam] – շեն [ʃen] – շրս [ʃid]
 – շեհ [ʃeh] – շրձ [ʃic] – շուժ [ʃuj] – շոդ [ʃog] – շաժ [ʃadz] – շազ [ʃak] – շրլ [ʃil]
 – շուխ [ʃukh] – շաս [ʃas] – շիս [ʃid] – շեպ [ʃeb] – շիր [ʃir] – ոսկ [vosg] – ոգ
 [vok] – ոչ [voç] – ով [ov] – ոք [vor] – ոս [vod] – ուր [ur] – ուպա [uba] – ուսը
 [usi] – ոքր [vokir] – ոլդ [volt] – ում [vomın] – ուզ [uzo] – ուժ [udz] – չուկ [çul]
 – չոք [çok] – չար [çap] – չիզ [çiz] – չեմ [çem] – չուց [çuts] – չար [çar] – չոր
 [çor] – չեզ [çek] – չաշ [çaş] – չրդ [çğ] – չոժ [çodz] – չաժ [čaj] – չիխ [çikh] –
 չավ [çav] – չուի [çivi] – չեդ [çet] – չեթ [çet] – պապ [bab] – պոլ [bol] – պոլ
 [bol] – պեզ [bez] – պաժ [badz] – պիռ [bir] – պեվ [bev] – պրս [bid] – պուֆ
 [buf] – պիհ [bih] – պակ [bag] – պեձ [bec] – պոշ [boş] – պադ [bağ] – պուդ
 [but] – պուփ [bup] – պիթ [bit] – պոդ [bot] – պաս [bas] – պաւ [bav] – պեվ
 [bev] – պին [bin] – պաք [bak] – պոււ [bum] – պետ [bed] – պոձ [bots] – շար
 [çar] – շոռ [çor] – շամ [çam] – շոգ [çok] – շոք [çok] – շեց [çets] – շրլ [çil] –
 շուն [çun] – շեխ [çekh] – շաթ [çat] – շար [çap] – շեչ [çeç] – շուպ [çub] – շոձ
 [çoc] – շան [čan] – շոփ [çop] – շուհ [çuh] – շեշ [çeş] – ուր [rar] – ոեձ [rec] –
 ոս [rom] – ոէն [ren] – ոոժ [roj] – ոոււ [run] – ուղ [rağ] – ոքր [riz] – ուս
 [rav] – ոուս [rus] – ոէս [red] – ոեկ [reg] – ոիւ [rim] – ուվ [rav] – ոէյ [rey] –
 ոքր [rik] – ոոց [rots] – ոուհ [ruh] – ուք [rak] – ոոձ [rots] – ոոժ [rodz] – սաւ
 [sam] – սոն [son] – սավ [sav] – սիխ [sikh] – սուդ [suğ] – սոփ [sop] – սաֆ [saf]
 – սեչ [seç] – սաշ [saç] – սիժ [sidz] – սոք [sik] – սուգ [suk] – սեց [sets] – սակ
 [sag] – սաձ [sac] – սույ [suy] – սեր [ser] – սրւ [siv] – սեժ [sej] – սադ [sat] – սար
 [sap] – սուհ [suh] – սրֆ [sif] – սաժ [sadz] – սիձ [sits] – սեդ [set] – սաս [sad] –
 սոլ [sol] – վաւ [vav] – վախ [vakh] – վոռ [vor] – վար [var] – վաշ [vaş] – վրժ
 [vij] – վոք [vuk] – վեզ [vek] – վոթ [vot] – վայ [vay] – վեկ [veg] – վրն [vin] –
 վուգ [vuz] – վիւ [vim] – վոֆ [vof] – վահ [vah] – վուց [vuts] – վադ [vağ] – վաժ
 [vadz] – վոշ [voç] – վիլ [vil] – վետ [ved] – վափ [vap] – վոդ [vot] – վուհ [vuh]
 – սան [dan] – սոււ [dun] – տաշ [daş] – տադ [dat] – տիլ [dil] – տեւ [dem] –
 սուգ [duk] – տոգ [doz] – տահ [dah] – տեք [dek] – տուդ [duğ] – տոթ [dot] –
 տրժ [dij] – տար [dap] – տեխ [dekh] – տուձ [duc] – տեֆ [def] – տոձ [dots] –
 տաժ [dadz] – տրջ [diç] – րաս [ram] – րրն [rin] – րիզ [riz] – րեժ [rej] – րես
 [res] – րաս [rad] – րավ [rav] – րոււ [rum] – րեկ [reg] – րոռ [ror] – րեք [rek] –
 րազ [rak] – րոդ [roğ] – րրժ [rdz] – րրձ [rits] – րույ [ruy] – րահ [rah] – րոգ
 [rots] – րիչ [riç] – րոդ [rot] – րեթ [ret] – րուխ [rukh] – րաժ [tsadz] – րաւ [tsav]
 – րար [tsap] – րոփ [tsop] – րոգ [tsok] – րուձ [tsuts] – րրն [tsın] – րիզ [tsiz] –

ցում [tsom] – ցել [tsel] – ցիթ [tsit] – ցրդ [tsit] – ցուտ [tsud] – ցախ [tsakh] – ցեհ [tseh] – ցել [tsev] – ցոճ [tsoc] – ցուք [tsuk] – ցոջ [tsoç] – ցաչ [tsaç] – փաբ [pap] – փիլ [pil] – փուզ [puk] – փոք [pok] – փաշ [paş] – փաչ [paç] – փեջ [peç] – փեպ [peb] – փակ [pag] – փրք [pir] – փոր [por] – փիմ [pim] – փախ [pakh] – փուղ [puğ] – փոճ [pots] – փրճ [pic] – փետ [ped] – փուղ [put] – քել [kel] – քաշ [kaş] – քուն [kun] – քառ [kar] – քիվ [kiv] – քետ [ked] – քոթ [kot] – քաղ [kat] – քուճ [kudz] – քրժ [kij] – քաս [kas] – քուտ [kud] – քաբ [kap] – քեզ [kez] – քրկ [kig] – քեր [ker] – քայ [kay] – քնհ [koh] – քուց [kuts] – օրա [ora] – օղու [otu] – օմր [omi] – օսթ [ost] – օզբ [ozp] – օտք [odk] – Ֆար [far] – Ֆոս [fos] – Ֆեճ [fec] – Ֆան [fan] – Ֆիղ [fiğ] – Ֆապ [fak] – Ֆուլ [ful] – Ֆեզ [fez] – Ֆոտ [fod] – Ֆրք [fik] – Ֆոկ [fog] – Ֆիր [fir] – Ֆրճ [fis] – Ֆեճ [fedz]

ALİŞTIRMALAR

A. Aşağıdaki sözcükleri okuyun

1. ես	11. հոս	21. ջուր
2. պէս	12. գիտենք	22. ով
3. սիրես	13. դուք	23. ծով
4. դուն	14. մութ	24. կով
5. տուն	15. տուփ	25. երբ
6. կատու	16. անոթ	26. տէր
7. ան	17. որոնք	27. ծեր
8. բան	18. տաք	28. քանի
9. ճան	19. ուր	29. քամի
10. մենք	20. տուր	30. տարի

B. Aşağıdaki sözcükleri okuyun

1. մշակ	13. վաղը	25. հիւանդ
2. դժուարութիւն	14. արքայ	26. այլեւս
3. յոյս	15. Հայ	27. բացակայ
4. սկիզբէն	16. լոյս	28. գտնուիլ
5. նայէ	17. ճեմարան	29. ետեւ
6. որուն	18. այո	30. վրայ
7. չորս	19. Յիսուս	31. սկսնակ
8. ձիւն	20. բայ	32. անգոյ
9. թիւ	21. կայարան	33. որակ
10. միւս	22. արուեստ	34. նաեւ
11. գայլ	23. զբօսանք	35. սքանչելի
12. դեմք	24. կայ	36. յայտնութիւն

C. Aşağıdaki yer adlarını okuyun

1. Աթէնք	17. Խրիմ	33. Ռուսաստան
2. Ալճերի	18. Կալիպոլիս	34. Վենետիկ
3. Ամերիկա	19. Կարս	35. Տաւրոս
4. Անատոլիա	20. Կեսարիա	36. Երզնկա
5. Պաղատա	21. Կիլիկիա	37. Կարին
6. Գահիրէ	22. Պոլիս	38. Սեբաստիա
7. Դամասկոս	23. Հալէպ	39. Մղերդ
8. Երեւան	24. Հայաստան	40. Նախիջեւան
9. Երուսաղէմ	25. Հնդկաստան	41. Բաղէշ
10. Եփրատ	26. Մարմարա	42. Բոլորմորի
11. Զմիւռնիա	27. Մերտին	43. Բաբելոն
12. Էջմիածին	28. Նիւ Եորք	44. Արդանա
13. Բտալիա	29. Շիրազ	45. Տիգրիս
14. Լեհաստան	30. Պաղեստին	46. Չնշկածագ
15. Լոնտրա	31. Սասուն	47. Կապան
16. Խարբերդ	32. Վան	48. Ալպսթան

D. Aşağıdaki kişi adlarını okuyun

1. Արա	13. Ղազար	25. Մուշեղ
2. Անի	14. Սալբի	26. Վաղարշակ
3. Արթօ	15. Զապէլ	27. Շուշան
4. Երազ	16. Պօղոս	28. Ներսէս
5. Արեւ	17. Լորիկ	29. Տիգրան
6. Արամ	18. Դանիէլ	30. Վարդան
7. Մեղա	19. Գրիգոր	31. Աւետիս
8. Օննիկ	20. Մարիամ	32. Կիրակոս
9. Մարալ	21. Արուսեակ	33. Ովսաննա
10. Դաւիթ	22. Անահիտ	34. Յովհաննէս
11. Յակոբ	23. Արմէն	35. Պետրոս
12. Եղիշէ	24. Մովսէս	36. Հրանդ

E. Okuma Parçası – 1

Ազապի Հիքեաեէսի , Վարդան Բաշա

Միւհենտիսօղլու թապխանէսինտէ , Գօսթանթանիյէ, 1851

Ֆասլը Պիրինճի / Չարշը Ավտէթի

Թարիխի Բսէվիէնին պին սէքիզ եիւզ ալթը սենէսի, քեանունի եվլէլին խիդամինա տօղրու, պիր ախշամ իւզերի, հեման հերքէս մէշոսլիէթինտէն կէնտի խանէսինէ տէօնմէ վագըթլերինտէ: Եէնի քօթրիւնին Քարաքէոյ թարաֆընա եիրմի պէշ եաշընտա վար եօք պիր տէլիքանլը կէտի իսէ,

սելիսի տախի հենուգ հայվանը ավըը Պեյոլուտէն կելմիշիտի: Օլ վագըթ մերսում տելիքանը աճէպ աթ իլէ չըքտըղընը փիքրի կէտիւյորմու ֆիքրի իլէ էթրաֆընա կէօգ կէգտիտիքտէն սօնրա, հայվանա պինիպ Պեյոլուտէնա Թէքքէնին տօնինէ կէլտի իսէ արգասընա տէօնուպ պագտըքտէ սելիսի դալիպա թապիաթընը պիլտիյինտէն տէր ագապ հայվանըն սաղարասընէ էլինի քօտու:

F. Okuma Parçası – 2

Ստամբուլտա Յ. Մինասէանըն Պասմախանէսինտէ, 1862

Կիրակի Մէքթէպի Շայիրտլէրինէ Իխթար

Սէվկիւլի շայիրտ

Պու քիւշիւք քիթապճըղագ մախսուս սէնին իչին էափըլմըշտըր, շու նիյէթ իլէ քի Կիրակի Մէքթէպի շայիրտլէրինտէ օլան պօրճլարընը անկլաթմաղա սանա էարտըմ էտէ:

Կիրակի Մէքթէպինտէ շայիրտ օլմագ պիր պէտիւք իմթիյագտըր, պունու հիչ տիւշիւնմիւշ միւ իտին: Կիրակի Մէքթէպինէ նիչին կիթտիյինի հիչ տիւշիւնմիւշ միւսին: Սէնին օրայա կիթմէնտէ պաշընճա էֆքէարըն խօճանա էարանմագ մը, արգաստաշլարընը կիթտիյի էէրէ կիդմիշ օլմագ իչին մի էօխսա սատէճէ սէնին փէտէր վէ վալիտէնին սէնի օրայա կէօնտէրտիքլէրի իչին մի:

ERMENİCEDEN TÜRKÇEYE GEÇMİŞ SÖZCÜKLER

Yerel kelime dağarcıklarında bulunan Ermeniceden Türkçeye geçmiş sözcük sayısı aşağıdaki listedekinden çok daha fazladır. Özellikle tarım, hayvancılık ve inşaatçılıkla ilgili sözcüklere çok rastlanır. Burada herkesçe bilinen ve Ermeniceden alındığı tartışmalı olmayan bazı sözcükleri derledik:

abur (cubur) ← ապուր [abur]: çorba

avanak ← աւանակ [avanag]: sığa

angut ← անկուտ [angud]: çekirdeksiz (beyinsiz, salak)

bar ← պար [bar]: halay, dans

bızdık ← պզտիկ [bızdig]: küçük

çap ← շափ [çap]: ölçü

çemen ← չաման [çaman]

godoş ← կօտոշ [godoş]: boynuz

haç ← խաչ [khaç]

madik ← մատիկ [madig]: parmak(çık)

moruk ← մօրուկ [moruk]: sakal (← sakallı, yaşlı)
örnek ← օրինակ [orinag] ← ավրինակ [avrinak] {klasik Ermenice} ← awdenak {Pehlevi} ← ativaynaka {Avesta}
pancar ← բանջար [pançar]: sebze
petek ← փեթակ [petag]: kovan
pezevenk ← բոզ [poz] ‘fahişe’ + ասակ [avak] ‘reis, baş’
pırtı (pamuklu kumaş) ← փուրդ [purt]
pinti ← փնթի [pinti]
tekfur ← թագաւոր [takavor]: prens, emir (taç sahibi)
tel ← թել [tel]
tırtıl ← թրթուր [tırtur]
torun ← թոռն[ն] [tor[n]]

DERS 2

KİŞİ ZAMİRLERİ

Kişi zamirlerinin cümle içinde kullanımı zorunlu değildir; Türkçede olduğu gibi, çoğunlukla anlamı güçlendirmek için kullanılırlar:

եւ [yes]	ben	մենք [menk]	biz
դուն [tun]	sen	դուք [tuk]	siz
ան [an]	o	անոնք [anonk]	onlar

EKEYLEM

Ekeylem, ardına getirildiği isim soylu sözcükleri yüklem yapar. Ermenicede ekeylem ardına geldiği sözcükten ayrı yazılır.

a) Şimdiki Zaman Kipinde Ekeylem

եմ [em]	...im	ենք [enk]	...iz
ես [es]	...sin	եք [ek]	...siniz
է [e]	...dir	են [en]	...(dir)ler

- եւ եմ [yes em]: benim
- դուն ես [tun es]: sensin
- դուք շատ գեղեցիկ եք [tuk şad keğetsig ek]: siz çok güzelsiniz
- մենք պատրաստ ենք [menk badrasd enk]: biz hazırız
- հիմա շատ զբաղած եմ [hima şad ızpağadz em]: şimdi çok meşgulüm

Ekeylem ve olmak fiili farklı yapılarıdır ve ikisinin de işlevi Türkçedeki gibidir. (Olmak fiili için bkz. Ders 5)

b) Ekeylemin Olumsuzu

Ekeylemin başına չ [ç] olumsuzluk öneki getirilerek yapılır. չ [ç] *hayır* anlamına gelen ոչ [voç] sözcüğünden türetilmiştir.

չեմ [çem]	değilim	չենք [çenk]	değiliz
չես [çes]	değilsin	չեք [çek]	değilsiniz
չէ [çe]	değil	չեն [çen]	değiller

- աղէկ չեմ [ağeg çem]: iyi değilim
- հոս չէ [hos çe]: burada değil
- շատ ծեր չես [şad dzer çes]: çok yaşlı değilsin

SÖZDİZİMİ

Ermenicede sözdizimi (sentaks) Türkçede olduğu gibi, genellikle özne-nesne-yüklem şeklindedir.

SORU

Bir soru sözcüğü kullanılmadığında soru ses tonlamasıyla yapılır. Soru işareti (°) cümle içinde vurgulanan sözcüğün vurgulanan hecesindeki sesli harfin üstüne konur.

— **Dikkat!** Kullandığımız Ermenice yazı karakteri, soru işaretini tam olarak harflerin üstüne koymamıza izin vermediği için sözcükler bölünmüş gibi gözükmektedir.

- դո՞ւ ես [tun es]: sen misin?
- ի՞նչպէս ես [inçbes es]: nasılsın?

YENİ SÖZCÜKLER

այո [ayo]: evet

նչ [voç]: hayır

նր [ur]: nerede / nereye

նրկէ [urke]: nereden

ով [ov]: kim

ովքեր [ovker]: kimler

ինչ [inç]: ne

ինչպէս [inçbes]: nasıl

ինչու [inçu]: neden

երբ [yerp]: ne zaman

որ [vor]: hangi

որ մէկը [vor megı]: hangisi

քանի [kani]: kaç

որքան [vorkan]: ne kadar

որուն [vorun]: kimin, kime

այս [ays]: bu (sıfat)

այդ [ayt]: şu (sıfat)

այն [ayn]: o (sıfat)

ասիկա [asiga]: bu (zamir)

ашիկա [adiga]: şu (zamir)

անիկա [aniga]: o (zamir)

հոս [hos]: bura...

հոյ [hot]: şura...

հոն [hon]: ora...

այստեղ [aysdeğ]: bura...

այդտեղ [aytdeğ]: şura...

այնտեղ [ayndeğ]: ora...

եւ [yev]: ve (iki harften oluşan եւ bağlacı için лı kısaltması sıkça kullanılır)

ու [u]: ve

կամ [gam]: veya

ալ [al]: de/da, dahi

բայց [payts]: ama

շատ [şad]: çok

քիչ [kiç]: az

քիչ մը [kiç mı]: biraz

բնաւ [pınav]: hiç

ամէն [amen]: her

հիմա [hima]: şimdi

այն ատեն [ayn aden]: o zaman

բարի [pari]: iyi

լաւ [lav]: iyi
 աղէկ [ağeg]: iyi
 գէշ [keş]: kötü
 գեղեցիկ [keğetsig]: güzel
 տգեղ [dıkeğ]: çirkin
 խեղճ [kheğc]: zavallı
 հին [hin]: eski
 նոր [nor]: yeni
 ծեր [dzer]: yaşlı
 երիտասարդ [yeridasart]: genç
 պատրաստ [badrasd]: hazır
 զբաղած [ızpağadz]: meşgul
 ճարպիկ [carbıg]: akıllı
 հիւանդ [hivant]: hasta
 բաց [pats]: açık
 կոտ [kots]: kapalı

պարոն [baron]: bay, bey
 տիկին [digin]: bayan, hanım
 քան [pan]: şey
 օր [or]: gün
 այսօր [aysor]: bugün

համալսարան [hamalsaran]: üniversite
 կործ [kordz]: iş
 քերթին [kergin]: yenge
 տղաք [dığak]: çocuklar
 Աստուած [asdvadz]: Tanrı
 օդ [ot]: hava
 Հայ [hay]: Armeni
 գլուխ [kılukh]: baş

բարեւ [parev]: merhaba, selam
 քարի լոյս [pari luys]: günaydın
 ցտեսութիւն [tsıdesutyun]: görüşmek üzere
 շնորհակալութիւն [şınorhagalutyun]: teşekkürler
 շնորհակալ եմ [şınorhagal em]: teşekkür ederim
 խնդրեմ [khıntrem]: rica ederim
 յաջողութիւն [haçoğutyun]: başarılar

KONUŞMA

Aşağıdaki basit günlük konuşmaları dilbilgisi kurallarını tam olarak öğrenmeden de ezberleyebilirsiniz:

Konuşma 1

A. Բարեւ, ի՞նչպէս էք:
 [parev, inçbes ek]

Merhaba, nasılsınız?

B. Լաւ ըսենք, որ լաւ ըլլանք:
 [lav isenk, vor lav ıllank]

İyi diyelim iyi olalım

A. Քերթինս ալ լաւ է:
 [kerginis al lav e]

Yengem de iyi mi?

B. Քիչ ւր հիւանդ է այսօր:
 [kiç mı hivant e aysor]

Biraz hasta bugün

A. Անցեալ ըլլայ: Տղաքը ի՞նչպէս են:
 [antşyal ılla. dığakı inçbes en]:

Geçmiş olsun. Çocuklar nasıl?

B. Բոլորն ալ լաւ են, շնորհակալութիւն:

Hepsi de iyiler, teşekkürler

[polornal lav en, şınorhagalutyun]

A. Բարեւ ըսէք:

[parev isek]

Selam söyleyin

B. Գլխու վրայ:

[kilkhus vira]

Baş üstüne

Konuşma 2

A. Պատմէ՛ նայինք, ի՞նչ կայ չկայ:

[badme nayink, inç ga çıga]

Anlat bakalım, ne var ne yok?

B. Ի՛նչ պատմեմ, բան մը չկայ:

[inç badmem, pan mı çıga]

Ne anlatayım, bir şey yok

A. Գործերը ի՞նչպէս են:

[kordzeri inçbes en]

İşler nasıl?

B. Գէշ չեն, փառք Աստուծոյ:

[keş çen, park asdudzo]

Kötü değil, Allaha şükür

Konuşma 3

A. Անունը ի՞նչ է:

[anunit inç e]

Adın ne?

B. Անունս Տիգրան է: Իսկ ձե՞ր անունը ինչ է:

[anunis dikran e. isg tser anuni inç e]

Adım Dikran. Ya sizin adınız nedir?

A. Անունս Յովհաննէս է:

[anunis hovhannes e]

Adım Ohannes

B. Շատ ուրախ եմ:

[şad urakh em]

Çok memnun oldum

A. Նմանապէս:

[nimanabes]

Bilmukabele

Konuşma 4

A. Հայ յ էս:

[hay es]

Ermeni misin?

B. Այո, Հայ եմ:

[ayo, hay em]

Evet, Ermeniyim

A. Ո՞ւր տեղացի ես:

[ur değatsi es]

Nerelisin?

B. Իսարթերդի եմ:

[kharpertsi em]

Harputluyum

A. Ի՞նչ գործ կ'ընես:

[inç kordz g'mes]

Ne iş yapıyorsun?

B. Կօշկակար եմ:
[goşgagar em]

Ayakkabıcıyım

Arto Maral'a Telefon Açıyor

Մարալ: Այո:

Արթօ: Մարալ լ: Դո՞ւն ես:

Մարալ: Այո: Ես եմ: Արթօ, դո՞ւն ես:

Արթօ: Ես եմ:

Մարալ: Ի՞նչպէս ես Արթօ:

Արթօ: Շատ աղէկ եմ քայքայ շատ զբաղած եմ:

Մարալ: Խե՛ղճ Արթօ՛:

Արթօ: Ո՞վ: Ե՛ս: Ո՛չ, ես բնաւ Խեղճ չեմ, Մարալ: Ամէն բան շատ լաւ է:

Մարալ: Այն ատեն՝ յաջողութիւն:

Արթօ: Շնորհակալ եմ: Ցտեսութիւն:

Մարալ: Ցտեսութիւն, Արթօ:

Üniversitede

Արա: Բարի լոյս, Մարալ:

Մարալ: Բարի լոյս, Արա:

Արա: Ի՞նչպէս ես:

Մարալ: Շատ լաւ եմ, շնորհակալութիւն: Դուն ի՞նչպէս ես:

Արա: Աղէկ եմ: Հրանդը ի՞նչպէս է:

Մարալ: Ան շատ լաւ է:

Արա: Հոս չէ՛:

Մարալ: Չէ, այսօր շատ զբաղած է, հոս չէ:

Արա: Շատ գեղեցիկ ես այսօր, Մարալ:

Մարալ: Շնորհակալութիւն, Արա:

Արա: Խնդրեմ:

ALİŞTIRMALAR

A. Aşağıdaki metinde ekeylemlerin ve olumsuzlarının altını çiziniz

Այսօր օդը շատ գեշ է: Ես լաւ չեմ այսօր: Դուն ալ լաւ չես: Համալսարանը քայքայ է, քայքայ մենք պատրաստ չենք քննութեան: Երկուքս ալ հիւանդ ենք: Ընկերներս ո՛րք են: Հոս չեն:

B. Aşağıdaki soruları olumlu olarak yanıtlayınız ve Türkçeye çeviriniz

Örnek: Դուն լա՞ւ ես → Այո, լաւ եմ → Evet, iyiyim

1. Ասիկա հի՞ն է:

2. Դուն պատրա՞ստ ես:

3. Անոնք տգե՞ղ են:
4. Դուք ծե՞ր եք:
5. Ասէ՛ն բան լա՞ւ է:
6. Մենք զբաղա՞ծ ենք:

C. Aşağıdaki cümlelerde tüm özne ve yüklemeleri tekilden çoğula, çoğul olanları da tekile çevirin

Örnek: Այսօր ես շատ լաւ եմ → Այսօր մենք շատ լաւ ենք
Bugün çok iyiyim → Bugün çok iyiyiz.

1. Դուն բարի ես:
2. Մենք ալ լաւ ենք:
3. Ես գէշ չեմ:
4. Այսօր դուք շատ զբաղած չէք:
5. Անոնք լաւ չեն:
6. Ան ծեր է:
7. Դուք ճարպիկ եք:
8. Անոնք Հայ են:

ÜLKELER, İNSANLAR VE DİLLERİ

ülke adı	erkek	kadın	dil	sıfat
Հայաստան [hayasdan] Ermenistan	Հայ [hay] Ermeni	Հայուհի [hayuhi] Ermeni	Հայերէն [hayeren] Ermenice	հայկական [haygagan] Ermeni
Թուրքիա [turkia] Türkiye	Թուրք [turk] Türk	Թրքուհի [turkuhi] Türk	Թրքերէն [tirkeren] Türkçe	թրքական [tirkgagan] Türk
Յունաստան [hunasdan] Yunanistan	Յոյն [huyn] Yunan/Rum	Յոյն [huyn] Yunan/Rum	Յունարէն [hunaren] Yunanca/Rumca	յունական [hunagan] Yunan/Rum
Վրաստան [virasdan] Gürcistan	Վրացի [viratsi] Gürcü	Վրացուհի [viratsuhi] Gürcü	Վրացերէն [viratseren] Gürcüce	վրացական [viratsagan] Gürcü
Պարսկաստան [barsgasdan] İran	Պարսիկ [barsig] İranlı	Պարսկուհի [barsguhi] İranlı	Պարսկերէն [barsgeren] Farsça	պարսկական [barsgagan] İran
Ռուսաստան [rusasdan] Rusya	Ռուս [rus] Rus	Ռուսուհի [rusuhi] Rus	Ռուսերէն [ruseren] Rusça	ռուսական [rusagan] Rus

Ադրբեջան [atirpeçan] Azerbaycan	Ազերի [azeri] Azeri	Ազերուհի [azeruhi] Azeri	Թրքերէն [tırkeren] Türkçe	ադրբեջանական [atirpeçanagan] Azeri
Եգիպտոս [yekibdos] Mısır	Եգիպտացի [yekibdatsi] Mısırlı	Եգիպտուհի [yekibduhi] Mısırlı	Արաբերէն [araperen] Arapça	եգիպտական [yekibdagan] Mısır
Իտալիա [idalia] İtalya	Իտալացի [idalatsi] İtalyan	Իտալուհի [idaluhi] İtalyan	Իտալերէն [idaleren] İtalyanca	իտալական [idalagan] İtalyan
	Քիրսոս ya da Քուրդ [kyurd / kurt] Kürt	Քրտուհի [kırduhi] Kürt	Քիրսոսերէն [kyurderen] Kürtçe	Քիրսոսական [kyurdagan] Kürt
	Սսորի [asori] Süryani	Սսորուհի [asoruhi] Süryani	Սսորերէն [asoreren] Süryanice	սսորական [asoragan] Süryani

Avrupa ülkelerinin hemen hepsinin isimleri Türkçedekine benzer; karşılaştığınızda hangisi olduğunu kolayca tahmin edebilirsiniz.

DİNLER

Կրօնք [gironk]: din

հաւատք [havadk]: inanç

Աստուած [asdvadz]: Allah, Tanrı

մարգարէտ [markare]: peygamber

Հրէայ [hırya]: Musevi (isim)

Հրէական [hireagan]: Musevi (sıfat)

Քրիստոնէական [krisdoneagan]: Hıristiyan (sıfat)

Քրիստոնէայ [krisdonya]: Hıristiyan (isim)

Մահմեդական [mahmedagan]: Müslüman (sıfat ve isim)

DERS 3

BELİRSİZ TANIMLAMA EDATI

Belirsiz tanımlama edatı, tanımladığı ismin bir türün içinde 'biri, herhangi biri' olduğunu gösterir. Ermenicede belirsiz tanımlama edatı **մը** [mɪ]'dir ve isimlerin sonuna getirilir; ancak isimle birleştirilmeden yazılır. Klasik Ermenicede *bir* anlamına gelen **մի** [mi] sözcüğünden türemiştir:

- **օր** [or]: gün → **օր մը** [or mɪ]: bir gün
- **մարդ** [mart]: adam → **մարդ մը** [mart mɪ]: bir adam
- **բան** [pan]: şey → **բան մը** [pan mɪ]: bir şey
- **շուն** [şun]: köpek → **շուն մը** [şun mɪ]: bir köpek
- **սեղան** [seğan]: masa → **սեղան մը** [seğan mɪ]: bir masa
- **գիրք** [kirk]: kitap → **գիրք մը** [kirk mɪ]: bir kitap

— **Dikkat!** Eğer belirsiz tanımlama edatını ekeylem ya da **ալ** [al] *de/da, dahi* sözcüğü izlerse, telaffuzu kolaylaştırmak için belirsiz tanımlama edatı sonuna bir **ն** [n] alır ve **մըն** [mɪn] olur:

- **անհիկա գիրք մըն է** [aniga kirk mɪn e]: o bir kitap(tır)
- **ասիկա լավ բան մըն է** [asiga lav pan mɪn e]: bu iyi bir şey(dir)
- **մարդ մըն ալ** [mart mɪn al]: bir adam da

BELİRLİ TANIMLAMA EDATI

Belirli tanımlama edatının (artikel) Türkçede karşılığı yoktur. Tanımladığı adın bir türün içinde herhangi biri değil, belirli, o anda bahsedilen, bilinen biri olduğunu gösterir (İngilizcedeki *the*, Almancadaki *der/die/das*, ya da Fransızcadaki *le/la*'nın karşılığıdır). Sözcüğün sonuna getirilir, ancak belirsiz tanımlama edatındaki gibi ayrı yazılmaz, sözcükle birleştirilir.

Belirli tanımlama edatı yapmak için:

a) Sessiz harfle biten adların sonuna **ը** [ɪ] getirilir:

- **գիրք** [kirk]: kitap → **գիրքը** [kirkɪ] (belirli bir kitap, şu anda önümde olan, hakkında konuştuğumuz, elimle gösterdiğim kitap, arkadaşımın kitabı, vs.)

գիրքը հին է [kirkɪ hin e]: kitap eski

- **շիշ** [şiş]: şişe → **շիշը** [şişɪ]

այս շիշը կապույտ է [ays şişɪ gabuyd e]: bu şişe mavi

- **օդ** [ot]: hava → **օդը** [otɪ]

օդը ամպոտ է [otɪ ambod e]: hava bulutlu

- **ուսանող** [usanoğ]: öğrenci → **ուսանողը** [usanoğɪ]

ուսանողը ծոյլ է [usanoğɪ dzuyɪ e]: öğrenci tembel

b) Sesli harfle biten adların sonuna *ü* [n] getirilir:

▪ կատու [gadu]: kedi → կատուն [gadun]

այս փոքրիկ կատուն շատ չարածճի է [ays pokrig gadun şad çaracıcı e]: bu küçük kedi çok yaramaz

▪ մաստախի [madani]: yüzük → մաստախին [madanin]

մաստախին սուղ է [madanin suğ e]: yüzük pahalı

c) Sessiz *j* ile biten adların sonuna *ü* [n] getirilir, *j* düşer:

▪ արքայ [arka]: kral → արքան [arkan]

արքան մերկ է [arkan merg e]: kral çıplak

▪ տղայ [dığa]: oğlan → տղան [dığan]

այդ տղան խելացի^օ է [ayt dığan khelatsi e]: o çocuk akıllı mı?

d) Tanımlanan sözcük sessiz harfle bitse bile, izleyen sözcük ekeylem, *ալ* [al] *de/da, dahi*, ya da *ն* [u] *ve* ise, belirli tanımlama edatı olarak *ը* [ı] değil *ü* [n] getirilir:

▪ Հայեր [hayer] *Ermeniler* sözcüğü sessiz harfle bittiği için normal koşullarda belirli tanımlama edatı olarak sonuna *ը* [ı] alır ve Հայերը [hayerı] olur. Ancak, *Ermeniler de* demek için, *de/da, dahi* anlamı veren *ալ* [al] bağlacını eklediğimizde, bu sözcük sesli harfle başladığı için, belirli tanımlama edatı olarak *ü* [n] getirilir → Հայերն ալ [hayern_al] *Ermeniler de* (telaffuzu [hayer nal])

▪ ուսուցիչն ալ հոս է [usutsiçn_al hos e]: öğretmen de burada ← ուսուցիչ [usutsiç]: öğretmen

▪ շունն ու կատուն [şunn_u gadun, telaffuzu [şunnu gadun] şeklindedir]: köpek ve kedi ← շուն [şun]: köpek

▪ սպիկա այն գիրքն է [asiga ayn kirkn_e]: bu, o kitap mı? ← գիրք [kirk]: kitap

Bir örnek daha verelim:

A. սպիկա *n* ը կենդանին է [asiga vor gentanin e]: bu hangi hayvan?

B. շունն է [şunn_e]: köpek(tir).

A. ոչ, շունը չէ, գայլն է [voç, şunı çe, kayln_e]: hayır köpek değil, kurt(tur).

Bu kısa konuşmada *köpek* (շուն [şun]) sözcüğü ilk kullanıldığında belirli tanımlama edatı olarak *ü* [n], ikinci kullanıldığında ise *ը* [ı] almıştır. Çünkü ilkinde *ü* [n] sesinin ardından *է* [e], ikincisinde *չ* [ç] gelmektedir. Amaç telaffuzu kolaylaştırmak olduğu için, aynı sözcük, ardından gelen sese bağlı olarak, farklı belirli tanımlama edatı alabilmektedir.

e) Diğer Hint-Avrupa dillerinin aksine, özel isimler de belirli tanımlama edatı alabilir. Söz konusu özel isim cümle içinde nesne görevi görüyorsa belirli tanımlama edatı alması zorunludur. Eğer özel isim cümlenin öznesiyse, genellikle ko-

nuşma dilinde belirli tanımlama edatı alır; ancak bu durum için kesin bir kural yoktur:

- Յակոբ հոս է [hagop hos e] ve Յակոբը հոս է [hagopı hos e] cümlelerinin ikisi de *Agop burada* anlamına gelir ancak ikincisi konuşma dilinde daha sık kullanılır.
- Ռաբէլ [rakel] → Ռաբէլը հիւանդ է [rakelı hivant e]: Rakel hasta
- Շիւքրիւ [şükrü] → Շիւքրիւն պատմաբան է [şükrün badmapan e]: Şükrü tarihçidir
- Հայաստան [hayasdan]: Ermenistan → Հայաստանը լեռնոս երկիր մըն է [hayasdanı lernod yergir mın e]: Ermenistan dağlık bir ülkedir
- Յովհաննէտ Արուսը կը սիրէ [hovhannes arusı gı sire]: Ohannes, Arus'u seviyor. Bu örnekte Arus nesnedir ve belirli tanımlama edatı ը [ı] almak zorundadır.
- Şimdi de şu soruları karşılaştıralım: a) Հրանդ, ի՞նչպէս էս [hırant, inçbes es]: Hırant, nasılsın? b) Հրանդը ի՞նչպէս է [hırantı inçbes e]: Hırant nasıl? Birinci cümlede Hırant adı belirli tanımlama edatı almamıştır, çünkü birine seslenirken belirli tanımlama edatı kullanılmaz. İkinci cümlede hakkında konuşulduğu için Hırant adı belirli tanımlama edatı almıştır.

ÇOĞUL

a) Tek heceli isimleri çoğul yapmak için sonlarına -եր [-er] çoğul eki getirilir:

- գիրք [kirk]: kitap → գիրքեր [kirker]: kitaplar
- լոյս [luys]: ışık → լոյսեր [luysər]: ışıklar
- ձի [tsi]: at → ձիեր [tsier]: atlar
- գորգ [kork]: halı → գորգեր [korker]: halılar
- Հայ [hay]: Ermeni → Հայեր [hayer]: Ermeniler

— **Dikkat!** Klasik Ermeniceden modern Ermeniceye geçerken sondaki -ն [n]'sini yitiren tek heceli isimler, sonuna -ներ [-ner] eklenerek çoğul yapılır:

- լեռն [lern]: dağ (klasik Ermenice) → լեր [ler]: dağ (çağdaş Ermenice) → լեռներ [lernər]: dağlar
- թոռն [torn]: torun (klasik Ermenice) → թոռ [tor]: torun (çağdaş Ermenice) → թոռներ [tornər]: torunlar

b) Çok heceli isimleri çoğul yapmak için sonlarına -ներ [-ner] çoğul eki getirilir:

- ընկեր [inger]: 'arkadaş 2yoldaş → ընկերներ [ingerner]: 'arkadaşlar 2yoldaşlar
- պարտէզ [bardez]: bahçe → պարտէզներ [bardezner]: bahçeler
- կատն [gadu]: kedi → կատներ [gaduner]: kediler

— **Dikkat!** Çok heceli bir isim, sessiz j ile bitiyorsa, çoğul eki eklenmeden önce j düşer:

- քահանայ [kahana]: papaz → քահանայներ [kahananer]: papazlar
- երեկոյ [yerego]: akşam → երեկոներ [yeregoner]: akşamlar

c) Bileşik isimlerde ikinci kısım tek heceliyse, ismin sonuna -եր getirilir:

- շոգեւաւ [şokenav]: vapur → շոգեւաւեր [şokenaver]: vapurlar
- Պոլսահայ [bolsahay]: İstanbullu Ermeni → Պոլսահայեր [bolsahayer]: İstanbullu Ermeniler

— **Dikkat!** Bileşik isimlerde son kısım tek heceli olmasına rağmen fiilden türetilmiş ise, -ներ [-ner] eklenerek çoğul yapılır:

- ստախոս [sıdakhos]: yalancı → ստախոսներ [sıdakhosner]: yalancılar

d) Kuraldışı çoğullar: Klasik Ermenicenin yadigârı bazı isimler yukarıdaki kurala ek olarak eski usule göre de çoğul yapılır.

- գիւղացի [kyuğatsi]: köylü → գիւղացիք [kyuğatsik] ya da գիւղացիներ [kyuğatsiner]: köylüler
- տեղացի [değatsi]: yerli → տեղացիք [değatsik] ya da տեղացիներ [değatsiner]: yerliler
- մարդ [mart]: adam, insan → մարդիկ [martig] ya da մարդեր [marter]: adamlar, insanlar
- ողայ [dığa]: oğlan, çocuk → ողայք [dıgak] ya da ողայներ [dıganer]: oğlanlar, çocuklar
- անձ [ants]: kişi → անձիք [antsink] ya da անձեր [antser]: kişiler
- դուռ [tur]: kapı → դուրեր [turner]: kapılar

e) Sesli harfle biten çoğul sözcük olmadığı için, çoğul isimlere belirli tanımlama edatı olarak ը [ı] eklenir:

- գիրք [kirk]: kitap → գիրքեր [kirker]: kitaplar → գիրքերը [kirkerı]

İŞARET SIFATLARI VE ZAMİRLERİ

— **Dikkat!** Aşağıdaki tabloda işaret sıfatı 2, 3 ve işaret zamiri 2 sütunlarında gösterilen alternatif kullanımlara daha çok konuşma dilinde ve yerel şivelerde rastlanır.

	i. sıfatı 1	i. sıfatı 2	i. sıfatı 3	i. zamiri 1	i. zamiri 2
bu	այս [ays]	սս [as]	սսի [asi]	սսիկա [asiga]	սս [sa]
şu	այդ [ayt]	սսն [ad]	սսի [adi]	սսիկա [adiga]	դս [ta]
Ö	այն [ayn]	ան [an]	անի [ani]	անիկա [aniga]	նս [na]
bunlar				սսնք [asonk]	
şunlar				սսնք [adonk]	
onlar				աննք [anonk]	

ասիկա դարձ է [asiga tıbrots e] *bu okuldur* ve **այս** դարձը հին է [ays tıbrotsı hin e] *bu okul eskidir* cümlelerinde **ասիկա** işaret zamiri, **այս** ise işaret sıfatıdır. İşaret sıfatıyla işaret zamiri arasındaki fark, zamirin isim yerine kullanılmasıdır.

— **Dikkat!** İşaret sıfatlarıyla kullanılan adlar mutlaka belirli tanımlama edatı alır:

- այս շէնքը [ays şenkı]: bu bina
- այդ շէնքը [ayt şenkı]: şu bina
- այն շէնքը [ayn şenkı]: o bina
- այս նոր շէնքերը [ays nor şenkerı]: bu yeni binalar

Örnekler

- ասիկա ի՞նչ է [asiga inç e]: bu ne(dir)?
- ասիկա ի՞նչ է [adiga inç e]: o ne(dir)?
- այս սղան շատ խելացի է [ays dığan şad khelatsi e]: bu çocuk çok akıllı
- այն գործը քիչ մը յոգնեցուցիչ է [ayn kordzı kiç mı hoknetsutsiç e]: o iş biraz yorucu
- ասիկա զիրք մըն է [asiga kirk mın e]: bu bir kitap(tır)
- այս զիրքը ձանձրանալի է, բայց ասիկա շատ հետաքրքրական է [ays kirkı tsantsranali e, payts adiga şad hedakırkragan e]: bu kitap sıkıcı ama şu çok ilginç
- ասիկա բնաւ լաւ չէ [asiga pınav lav çe]: bu hiç iyi değil

YENİ SÖZCÜKLER

պատմաբան [badmapan]: tarihçi
 տղայ [diğa]: oğlan, çocuk
 տղաք [diğak]: oğlanlar, çocuklar
 աղջիկ [ağçig]: kız
 կին [gin]: kadın
 մարդ [mart]: adam, insan
 անձ [ants]: kişi
 ձի [tsi]: at
 գորգ [kork]: halı
 գրիչ [kiriç]: kalem
 մատիտ [madid]: kurşun kalem
 զիրք [kirk]: kitap
 լեռ [ler]: dağ
 դուռ [tur]: kapı
 թոր [tor]: torun
 պանիր [banir]: peynir
 բարան [pararan]: sözlük
 թուղթ [tuğt]: kağıt

ուսանող [usanog]: öğrenci
 սեղան [seğan]: masa
 սուրճ [surs]: kahve
 դասարան [tasaran]: sınıf
 տեղ [değ]: yer
 աշխարհ [aşkharh]: dünya
 երկիր [yergir]: ¹ülke ²yeryüzü
 քաղաք [kağak]: şehir
 գիւղ [kyuğ]: köy
 երեկոյ [yerego]: akşam
 գիշեր [kişer]: gece
 անսակնկալ [anagıngal]: sürpriz
 Պոլիս [bolis]: İstanbul

ճիշտ [cişd]: doğru, haklı
 սխալ [sıkhall]: yanlış
 բնաւ [pınav]: hiç
 պզտիկ [bızdig]: küçük

փոքր(իկ) [pokr(ig)]: küçük
մեծ [medz]: büyük
տաք [dak]: sıcak
հաճելի [haceli]: hoş, sevimli
աղուոր [ağvor]: güzel
խենթ [khent]: deli
հետաքրքրական [hedakırkıragan]:
ilginç
կոյր [guyr]: kör
համով [hamov]: lezzetli
ուրախ [urakh]: memnun
անոյշ [anus]: tatlı

թէ [te]: ki
հրամսէ / հրամսեցէք [hıramme /
hırammetsek]: buyur / buyurun

բարի երեկոյ [pari yerego]: iyi ak-
şamlar
զիշեր բարի [kişer pari]: iyi geceler
լոյս բարի [luys pari]: iyi geceler
(զիշեր բարի [kişer pari]’ye ceva-
ben söylenir)
անոյշ ըլլայ [anus illa]: afiyet olsun
չեմ գիտեր [çem kider]: bilmiyo-
rum
մնաս / մնաք բարով [mınas / mı-
nak parov]: hoşça kal / kalın
երթաս / երթաք բարով [yertas /
yertak parov]: güle güle git / gidin
ճան(իկ)ս [can(ig)ıs]: canım
ինչ աղուոր է [inç ağvor e]: ne gü-
zel!

KONUŞMA

Անահիտ: Բարի երեկոյ, Մարալ:

Մարալ: Բարի երեկոյ, Անահիտ: Բնչպէս ես:

Անահիտ: Լաւ եմ: Դուն ալ աղէկ ես:

Մարալ: Աղէկ եմ, շնորհակալութիւն:

Անահիտ: Օդը ինչ լաւ է այսօր:

Մարալ: Ճիշտ ես: Հաճելի օր է:

Անահիտ: Տղաքը ո՞ր էն:

Մարալ: Արթօն հոս չէ:

Անահիտ: Եւ Արա՞ն: Ան հո՞ս է:

Մարալ: Չեմ գիտեր թէ ուր է: Հրամսէ, այս սուրճը շատ համով է:

Անահիտ: Շնորհակալ եմ, Մարալ: Ճիշտ ես: Սուրճը համով է:

Մարալ: Անոյշ ըլլայ, ճանիկս:

Üniversitede

Արթօ: Արա՛:

Արա: Բարեւ Արթօ:

Արթօ: Ասի անակնկալ մըն է: Աշխարհը պզտիկ է:

Արա: Շատ ուրախ եմ:

Արթօ: Այս դասարանը շատ պզտիկ է:

Արա: Ճիշտ ես: Այս դասարանը պզտիկ ու տաք է:

Արթօ: Բայց աղջիկները գեղեցիկ են:

Արա: Մխալ ես, Արթո: Այս ուսանողները բնաւ գեղեցիկ չեն:

Արթո: Կո՞յր ես: Այս աղջիկները տգեղ չեն:

Արա: Կոյրը դուն ես:

ALİŞTİRMALAR

A. Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çevirin

Örnek: Այս համալսարանը մեծ համալսարան մըն է → Bu üniversite büyük bir üniversite

1. Լահմաճունը համով է:
2. Ասիկա քաղաք չէ: Ասիկա գիւղ մըն է:
3. Լեռները գեղեցիկ են:
4. Այս գիրքը բնաւ հետաքրքրական չէ:
5. Պոլիսը շատ մեծ ու հաճելի քաղաք է:
6. Դասարանները գոց են:
7. Այսօր տղաքը ուրախ են:

B. Aşağıdaki cümlelerde tüm özne ve yüklemeleri tekilden çoğula, çoğul olanları da tekile çevirin

Örnek: Այս դասարանը տաք է → Այս դասարանները տաք են:

1. Համալսարանը պզտիկ է:
2. Լեռը մեծ է, մարդը՝ փոքրիկ:
3. Սեղանները մեծ են:
4. Այս գորգը բնաւ գեղեցիկ չէ:
5. Ուսանողը սխալ է:
6. Աղջիկները խենթ են:
7. Պանիրը համով է:
8. Գիրքը բաց չէ, գոց է:

C. Aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Դուն տղա՞յ ես:
2. Այսօր օդը ի՞նչպէս է:
3. Այս դասարանը մե՞ծ է:
4. Շունները չա՞ր են:
5. Տղաքը խե՞նթ են:
6. Այս քաղաքը գեղեցի՞կ է:
7. Հայաստանը մե՞ծ երկիր է:
8. Ուսանողները ուրա՞խ են:

D. Aşağıdaki sözcüklere uygun belirli tanımlama edatını getirin

1. հայ	14. ճամբայ
2. Անի	15. Հրանդ
3. շուկայ	16. պատուհան
4. տուն	17. Կարօ
5. քահանայ	18. Յիսուս
6. տղայ	19. շուն
7. երեկոյ	20. ասիկա մեր հայր___ է
8. բայ	21. ասիկա իր եղբայր___ է
9. Արթօ	22. իր եղբայր___ հոս չէ
10. լեզու	23. այդ շէնք___ է
11. պանիր	24. գիրքեր___ ալ ծանր են
12. կատու	25. Արա___ ո՞ւր է
13. Շուշան	

DERS 4

FİİLLER

Fiillerin kök ve ekten oluşan mastarları vardır. -ել [-el], -իլ [-il] ve -ալ [-al] olmak üzere üç çeşit mastar eki, dolayısıyla üç çeşit fiil çekimi vardır. Fiil çekimlerinde yeri geldikçe açıklayacağımız kuraldışılıklar vardır.

-ել [-el] bitimli fiiller:

գրել [kirel]: yazmak
վազել [vazel]: koşmak

գր [kır]: fiil kökü + ել [-el]: mastar eki
վազ [vaz]: fiil kökü + ել [-el]: mastar eki

-իլ [-il] bitimli fiiller:

սորվիլ [sorvil]: öğrenmek
հետևիլ [hedevil]: izlemek

սորվ [sorv]: fiil kökü + իլ [-il]: mastar eki
հետևիլ [hedev]: fiil kökü + իլ [-il]: mastar eki

-ալ [-al] bitimli fiiller:

խաղալ [khağal]: oynamak
կարդալ [gartal]: okumak

խաղ [khağ]: fiil kökü + ալ [-al]: mastar eki
կարդ [gart]: fiil kökü + ալ [-al]: mastar eki

Mastarın Olumsuzu

չ [ç] olumsuzluk önekini mastarın başına getirerek mastarı olumsuz yaparız:

չգրել [çkirel]	yazmamak
չվազել [çvazel]	koşmamak
չսորվիլ [çsorvil]	öğrenmemek
չհետևիլ [çhedevil]	izlememek
չխաղալ [çkhağal]	oynamamak
չկարդալ [çgartal]	okumamak

Olumsuz mastarlar tüm kiplerde çekilirler.

ŞİMDİKİ ZAMAN KİPİ

Ermenicede tek bir şimdiki zaman kipi vardır; Türkçede olduğu gibi geniş zaman/şimdiki zaman ayrımı yoktur.

Kitap boyunca örnek olarak kullanacağımız գրել [kirel] *yazmak*, սորվիլ [sorvil] *öğrenmek*, խաղալ [khağal] *oynamak* fiillerini şimdiki zaman kipinde çekelim:

	գրել [kɪrel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khaɣal]
եւ	կը գրեմ [gɪ kɪrem]	կը սորվիմ [gɪ sorvim]	կը խաղամ [gɪ khaɣam]
դուն	կը գրես [gɪ kɪres]	կը սորվիս [gɪ sorvis]	կը խաղաս [gɪ khaɣas]
ան	կը գրէ [gɪ kɪre]	կը սորվի [gɪ sorvi]	կը խաղայ [gɪ khaɣa]
մենք	կը գրենք [gɪ kɪrenk]	կը սորվինք [gɪ sorvink]	կը խաղանք [gɪ khaɣank]
դուք	կը գրեք [gɪ kɪrek]	կը սորվիք [gɪ sorvik]	կը խաղաք [gɪ khaɣak]
անոնք	կը գրեն [gɪ kɪren]	կը սորվին [gɪ sorvin]	կը խաղան [gɪ khaɣan]

Tabloda gördüğünüz gibi, sessiz harfle başlayan bir fiil şimdiki zamanda çekmek için ilk olarak fiilin önüne կը [gɪ] şimdiki zaman sözcüğünü getiririz. Fiil sesli harfle başlıyorsa կ' [g'] getiririz ve fiille birleşik olarak yazarız. Bu kuralın ileride göreceğimiz bir kaç istisnası vardır. İkinci olarak, fiil köküne kişi çekim ekleri getirilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, kişi çekim ekinin mutlaka mastar ekindeki sesli harfi içermesidir.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi üç çekim de birbirine benziyor. Bir kural çıkarmak gerekirse:

եւ	կը + fiil kökü + ե / ի / ա + մ [gɪ + fiil kökü + e / i / a + m]
դուն	կը + fiil kökü + ե / ի / ա + ս [gɪ + fiil kökü + e / i / a + s]
ան	կը + fiil kökü + է / ի / ա [gɪ + fiil kökü + e / i / a]
մենք	կը + fiil kökü + ե / ի / ա + նք [gɪ + fiil kökü + e / i / a + nk]
դուք	կը + fiil kökü + է / ի / ա + ք [gɪ + fiil kökü + e / i / a + k]
անոնք	կը + fiil kökü + ե / ի / ա + ն [gɪ + fiil kökü + e / i / a + n]

- գիրք կը գրեմ [kirk gɪ kɪrem]: kitap yazıyorum ← գրել [kɪrel]: yazmak
- ի նչ կը կարդաս [inç gɪ gartas]: ne okuyorsun? ← կարդալ [gartal]: okumak

- պատմութիւն կ'ուսանիմք [badmutyun g'usanink]: tarih okuyoruz / öğrenimi görüyoruz ← ուսանիլ [usanil]: öğrenim görmek, okumak
- ի՞նչ կ'ընէք [inç g'inek]: ne yapıyorsunuz? ← ընել [inel]: yapmak
- կ'երգեն [g'erken]: şarkı söylüyorlar ← երգել [yerkel]: şarkı söylemek

Şimdiki Zaman Kipinde Olumsuz

Düzenli çekimli fiiller, bir değişken ve bir de sabit olmak üzere iki bölümlü bir yapıyla olumsuz yapılır. Değişken bölümde չ [ç] olumsuzluk önekinin ardına ekeylem getirilir ve kişiye göre çekilir. Sabit bölüm değişken bölümden sonra gelir ve fiil köküne mastar seslisiyle uyumlu olarak -եր [-er], -իր [-ir] ya da -ւք [-ar] ekleri getirilir.

Örnek fiillerimizi çekersek bu karmaşık yapı daha kolay anlaşılacaktır:

	գրել [kirel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khağal]
եւ	չեմ գրեր [çem kırer]	չեմ սորվիր [çem sorvir]	չեմ խաղար [çem khağar]
դուն	չես գրեր [çes kırer]	չես սորվիր [çes sorvir]	չես խաղար [çes khağar]
ան	չի գրեր [çi kırer]	չի սորվիր [çi sorvir]	չի խաղար [çi khağar]
մենք	չենք գրեր [çenk kırer]	չենք սորվիր [çenk sorvir]	չենք խաղար [çenk khağar]
դուք	չեք գրեր [çek kırer]	չեք սորվիր [çek sorvir]	չեք խաղար [çek khağar]
անոնք	չեն գրեր [çen kırer]	չեն սորվիր [çen sorvir]	չեն խաղար [çen khağar]

— **Dikkat!** 3. tekil kişinin olumsuzunda değişken bölüm չէ [çe] değil չի [çi] şeklindedir. Sesli harfle başlayan fiillerde ise telaffuzu kolaylaştırmak için չի [çi] yerine չ' [ç'] kullanılır:

չ'աշխատիր [ç'aşkhadir]: çalışmıyor / çalışmaz ← աշխատիլ [aşkhadil]: çalışmak

Yine bir kural çıkaracak olursak:

եւ	չեւ + fiil kökü + եր / իր / ար [çem + fiil kökü + er / ir / ar]
դուն	չեւ + fiil kökü + եր / իր / ար [çes + fiil kökü + er / ir / ar]
ան	չի + fiil kökü + եր / իր / ար [çi + fiil kökü + er / ir / ar]
մենք	չենք + fiil kökü + եր / իր / ար [çenk + fiil kökü + er / ir / ar]
դուք	չեք + fiil kökü + եր / իր / ար [çek + fiil kökü + er / ir / ar]
անոնք	չեն + fiil kökü + եր / իր / ար [çen + fiil kökü + er / ir / ar]

Örnekler

- չեմ ուզեր [çem uzer]: istemiyorum ← ուզել [uzel]: istemek
- Հայերեն չեմ խօսիր [hayeren çem khosir]: Ermenice konuşmuyorum ← խօսիլ [khosil]: konuşmak
- ինչո՞ւ չես աշխատիր [inçu çes ashhadir]: neden çalışmıyorsun? ← աշխատիլ [ashhadil]: çalışmak
- ուսուցիչը չենք հասկնաք [usutsiçi çenk hasgınar]: öğretmeni anlamıyoruz ← հասկնալ [hasginal]: anlamak

— **Dikkat!** Eski Ermenice dilbilgisi kitapları -ուլ [-ul] bitimli fiilleri dördüncü bir çekim olarak gösterir. Ancak bu fiillerin sayısı çok az olduğu için son zamanlarda yazılan kitaplar bu çekimi bir istisna olarak öğretmektedir. Bunların en önemlileri թողուլ [toğul] *bırakmak*, երդնուլ [yertnul] *yemin etmek*, զարթնուլ [zartnul] *uyanmak*, ուսնուլ [vosdnul] *ziplamak* fiilleridir. Bunlardan en sık kullanılan թողուլ [toğul] *bırakmak* fiilini çekelim:

թող [toğ]: fiil kökü + ուլ [-ul]: mastar eki

եւ	կը թողում [gı toğum]
դուն	կը թողուս [gı toğus]
ան	կը թողու [gı toğu]
մենք	կը թողունք [gı toğunk]
դուք	կը թողուք [gı toğuk]
անոնք	կը թողուն [gı toğun]

SAYILAR

զերօ [zero]: sıfır	քսան [kısan]: yirmi
մէկ [meg]: bir	քսանմէկ [kısanımeg]: yirmi bir
երկու [yergu]: iki	երեսուն [yeresun]: otuz
երեք [yerek]: üç	քառասուն [karasun]: kırk
չորս [çors]: dört	յիսուն [hisun]: elli
հինգ [hink]: beş	վաթսուն [vatsun]: altmış
վեց [vets]: altı	եօթանասուն [yotanasun]: yetmiş
եօթը [yoti]: yedi	ութսուն [utsun]: seksen
ութը [uti]: sekiz	իննսուն [innısun]: doksan
ինը [ini]: dokuz	հարիւր [haryur]: yüz
սասը [dasi]: on	երկու հարիւր [yergu haryur]: iki yüz
սասնմէկ [dasnımeg]: on bir	հազար [hazar]: bin
սասներկու [dasniyergu]: on iki	հազար ու մէկ [hazar u meg]: bin bir
սասներեք [dasniyerek]: on üç	սաս հազար [das hazar]: on bin
սասնչորս [dasniçors]: on dört	հարիւր հազար [haryur hazar]: yüz bin
սասնհինգ [dasnihink]: on beş	միլիոն [milyon]: milyon
սասնվեց [dasnivets]: on altı	երկիլիոն [yergilion]: milyar
սասնեօթը [dasniyoti]: on yedi	
սասնութը [dasniuti]: on sekiz	
սասնինը [dasnıini]: on dokuz	

Arapça ya da Yunancada olduğu gibi her harfin bir sayı değeri vardır:

Ա : 1	Խ : 40	Չ : 700
Բ : 2	Ծ : 50	Պ : 800
Գ : 3	Կ : 60	Ջ : 900
Դ : 4	Հ : 70	Ռ : 1000
Ե : 5	Ձ : 80	Ս : 2000
Զ : 6	Ղ : 90	Վ : 3000
Է : 7	Ճ : 100	Տ : 4000
Ը : 8	Մ : 200	Բ : 5000
Թ : 9	Յ : 300	Յ : 6000
Ժ : 10	Ն : 400	Ի : 7000
Ի : 20	Շ : 500	Փ : 8000
Լ : 30	Ռ : 600	Ք : 9000

Örnekler

Sayılar Türkçedeki gibi oluşturulurlar:

- 1971: հազար ինը հարիւր եօթանասունմէկ [hazar ini haryur yotanasunmeg]
- 1913: հազար ինը հարիւր սասներեք [hazar ini haryur dasniyerek]

- 2005: երկու հազար հինգ [yergu hazar hink]
- 978.563: ինը հարիւր եօթանասունութը հազար հինգ հարիւր վաթսուներեք [inu haryur yotanasunuti hazar hink haryur vatsunyerek]
- ՃԱ : 101
- ՏՊԾԴ : 4854

SIRA SAYILARI

1'den 4'e kadar olan sayılar kural dışıdır. İzleyen sayılar -երորդ [-erort] eki getirilerek sıra sayısı yapılır:

քանիերորդ [kanierort]: kaçınıcı?

առաջին [araçin]: birinci

երկրորդ [yergrort]: ikinci

երրորդ [yerrort]: üçüncü

չորրորդ [çorrort]: dördüncü

հինգերորդ [hinkerort]: beşinci

վեցերորդ [vetserort]: altıncı

եօթերորդ [yoterort]: yedinci

ութերորդ [uterort]: sekizinci

իններորդ [innerort]: dokuzuncu

տասներորդ [dasnerort]: onuncu

տասնըմեկերորդ [dasnimegerort]: on birinci

տասնըերկուերորդ [dasniyerguerort]: on ikinci

տասնըերեքերորդ [dasniyerekerort]: on üçüncü

տասնըչորսերորդ [dasniçorserort]: on dördüncü

քսաներորդ [kisanerort]: yirminci

յիսուներորդ [hisunerort]: ellinci

հարիւրերորդ [haryurerort]: yüzüncü

հազարերորդ [hazarerort]: bininci

ÖZNE-YÜKLEM UYUMU

Çoğu Hint-Avrupa dilinin aksine, Ermenicede özne ile yüklem tekillik/çoğulluk bakımından uyumu Türkçedeki gibidir:

a) Herhangi bir sayı ya da miktarda olduğu belirtilmiş özneler çoğul eki almaz:

- այդ չորս աղջիկը [ayt çors ağçığı]: şu dört kız. Bu örnekte dört kızdan bahsedilmesine rağmen, աղջիկ [ağçig] *kız* sözcüğü tekildir.
- հոս շատ կատու կայ [hos şad gadu ga]: burada çok kedi var
- երկու քոյր ունիմ [yergu kuyr unim]: iki kız kardeşim var
- քանի՞ օր [kani or]: kaç gün?

б) հաստ [had] *tane* ve հոզի [hoki] *kişi* sözcükleri Türkçedeki gibi kullanılır:

- քանի՞ հաստ [kani had]: kaç tane
- քանի՞ հոզի [kani hoki]: kaç kişi
- երկու հաստ խնձոր կ'ուզեմ [yergu had khıntsor g'uzem]: iki tane elma istiyorum
- երեք հոզի եկաւ [yerek hoki yegav]: üç kişi geldi

YENİ SÖZCÜKLER

նւսուցիչ [usutsiç]: öğretmen
գործ [kordz]: iş
նիւթ [nyut]: konu, madde
ստախոս [sıdakhos]: yalancı
պաղպաղակ [bağbağag]: dondurma
նարտ [nard]: tavla
քանի [kani]: kaç
տարիք [darik]: yaş
տարեկան [daregan]: yaşında
պատմութիւն [badmutyün]: tarih
գրականութիւն [kıraganutyün]: edebiyat
դաս [tas]: ders
կայսրութիւն [gaysrutyün]: imparatorluk
Օսմանեան Կայսրութիւն [osmanyan gaysrutyün]: Osmanlı İmparatorluğu
լոյս [luys]: ışık
նոնազունստ [vodnakund]: futbol

սուտ խօսիլ [sud khosil]: yalan söylemek
հասկնալ [hasginal]: anlamak
չափազանցել [çapazantsel]: abartmak
կարդալ [gartal]: okumak
նստիլ [nisdil]: oturmak

սորվիլ [sorvil]: öğrenmek
գրել [kirel]: yazmak
քանալ [panal]: açmak
խաղալ [khağal]: oynamak
լոյս միացնել [luys miatsnel]: ışıkları yakmak
նւսանիլ [usanil]: öğrenim görmek
սիրել [sirel]: sevmek

հիանալի [hianali]: etkileyici, hayranlık uyandıran
դժուար [tijvar]: zor
ծոյլ [dzuy]: tembel
ճիշտ [cişd]: doğru
քախտաւոր [pakhdavor]: şanslı

մինակ [minag]: tek başına
մինակս [minagıs]: tek başıma
միասին [miasin]: beraber
երկուքս ալ [yergukıs al]: ikimiz de
որ [vor]: ¹hangi ²ki (bkz. Ders 14)
նոյն [nuyn]: aynı
հաւանաբար [havanapar]: muhtemelen
հաճիս [hacıs]: lütfen
վայ [vay]: vay
Իսկ [isg]: ¹ya, dahi, bile, ise ²fakat
ապրիս [abris]: aferin! yaşa!

KONUŞMA

Մարալ: Արթօն քանի՞ տարեկան է, Անահիտ:

Անահիտ: Արթօն քսան տարեկան է:

Մարալ: Իսկ դուն, քանի՞ տարեկան ես:

Անահիտ: Ես փոքր եմ: Տասնութը տարեկան եմ:

Մարալ: Ես ալ փոքր եմ:

Անահիտ: Քանի՞ տարեկան ես դուն:

Մարալ: Ես տասնետօթը տարեկան եմ:

Անահիտ: Ստախօ՛ւ: Տասնութը տարեկան ես:

Մարալ: Ստախօս չեմ: Մուտ չեմ խօսիր: Տասնետօթը տարեկան եմ:

Անահիտ: Վա՛յ երիտասարդ ես: Համալսարան կ'երթաս ու տասնետօթը տարեկան ես: Ապրի՛ս:

Մարալ: Հաճիս, կը չափազանցես: Իսկ ի՞նչ կ'ուսանիս, Անահիտ:

Անահիտ: Ես պատմութիւն կ'ուսանիմ: Իսկ դուն ի՞նչ կ'ուսանիս:

Մարալ: Ես գրականութիւն կ'ուսանիմ:

Անահիտ: Հիանալի: Ո՞ր գրականութիւնը կ'ուսանիս:

Մարալ: Ֆրանսական գրականութիւն կ'ուսանիմ: Դուն ո՞ր պատմութիւնը կ'ուսանիս:

Անահիտ: Ես եւ Արթօն, երկուքս ալ, Օսմանեան պատմութիւն կ'ուսանինք:

Մարալ: Դժուար չէ՞: Շատ չէ՞ք կարդար:

Անահիտ: Այո, մենք շատ կը կարդանք բայց Օսմանեան պատմութիւնը շատ հետաքրքրական պատմութիւն է: Դուն ալ ծոյլ չես: Հաւանաբար դուն ալ շատ կ'աշխատիս:

Մարալ: Ճիշտ է, ես ալ շատ կ'աշխատիմ: Շատ կը կարդամ եւ շատ ալ կը գրեմ:

Անահիտ: Քանի՞ դաս կ'առնես:

Մարալ: Հինգ դաս կ'առնեմ:

Անահիտ: Իսկ դասերը լա՞ւ են:

Մարալ: Այո, շատ լաւ են: Երեկոները մինակս կը նստիմ եւ դաս կը սորվիմ:

Անահիտ: Ես եւ Արթօն միասին կ'աշխատինք: Միասին կը նստինք եւ կը կարդանք:

Մարալ: Ինչ լաւ՝ դուն եւ եղբայրդ նոյն նիւթը կ'ուսանիք:

Անահիտ: Այո, բախտաւոր ենք:

ALİŞTİRMALAR

A. Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çevirin ve mastarı bulun

Örnek: Գիրք մը կը կարդամ → Bir kitap okuyorum (կարդալ)

1. Արան բան մը կը գրէ:
2. Ծոյլ ուսանողը չ'աշխատիր:

3. Լոյսը կը միացնէ՞ ս:
4. Հաւանաբար, անոնք ալ Օսմանեան պատմութիւն կ'ուսանին:
5. Գիւղացիները սուտ չեն խօսիր:
6. Մարդը ոտնագունտ կը խաղայ:
7. Մենք համալսարան կ'երթանք: Դուք ո՞ր կ'երթաք:
8. Դուն ո՞ր կը նստիս:

B. Aşağıdaki soruları yanıtlayın ve çoğul yapın

Örnek: Դուն պատմութի՞ն կ'ուսանիս → Այո, ես պատմութիւն կ'ուսանիմ
→ Այո, մենք պատմութիւն կ'ուսանինք

1. Աղջիկը դռները կը բանա՞յ:
2. Դուն այս համալսարանը կը սիրե՞ս:
3. Ես շա՞տ կը խօսիմ:
4. Երեկոները, տղան մինա՞կ կը նստի:
5. Նա ըստ կը խաղաս:
6. Ի՞նչ կը գրես:
7. Մարդը սո՞ւտ կը խօսի:
8. Քանի՞ տարեկան ես:

C. Aşağıdaki cümleleri olumsuz yapın ve Türkçeye çevirin

Örnek: Ես շատ կ'աշխատիմ → Ես շատ չեմ աշխատիր → Ben çok çalışmıyorum/çalışmam

1. Մենք հայերէն կը սորվինք:
2. Ես գիրք կը կարդամ:
3. Այս գիրքը կը հասկնաս:
4. Պաղպաղակ շատ կը սիրեն:
5. Միասին կը նստիք:
6. Այդ մարդը շատ կը խօսի:
7. Մինակս կ'ուտեմ:
8. Հաւանաբար անոնք ալ Թրքերէն գիտեն:

DERS 5

OLMAK FİİLİ

Olmak fiili ըլլալ [ɪllal] her açıdan Türkçedeki gibi kullanılır.

olumlu

Կ'ըլլամ [gɪllam]	oluyorum / olurum
Կ'ըլլաս [gɪllas]	oluyorsun / olursun
Կ'ըլլայ [gɪlla]	oluyor / olur
Կ'ըլլանք [gɪllank]	oluyoruz / oluruz
Կ'ըլլաք [gɪllak]	oluyorsunuz / olursunuz
Կ'ըլլան [gɪllan]	oluyorlar / olurlar

olumsuz

չեմ ըլլար [çem ɪllar]	olmuyorum / olmam
չես ըլլար [çes ɪllar]	olmuyorsun / olmazsın
չ'ըլլար [ç'ɪllar]	olmuyor / olmaz
չենք ըլլար [çenk ɪllar]	olmuyoruz / olmayız
չեք ըլլար [çek ɪllar]	olmuyorsunuz / olmazsınız
չեն ըլլար [çen ɪllar]	olmuyorlar / olmazlar

- ամեն ձմեռ հիւանդ կ'ըլլամ [amen t̪ɪmer hivant g'ɪllam]: her kış hasta olurum
- կ'ըլլա՞յ [g'ɪlla]: olur mu?
- չ'ըլլար [ç'ɪllar]: olmaz
- կ'ըլլան այսպիսի բաներ [g'ɪllan aysbisi paner]: olur böyle şeyler

SAHİP OLMAK FİİLİ

Sahip olmak fiili ունենալ [unenal]'ın çekimi düzensizdir; başına կ' [g'] almaz. Türkçeye daha ziyade var/yok sözcükleriyle çevirdiğimiz bu fiil, İngilizcedeki *to have* ya da Fransızcadaki *avoir* fiili gibi işler:

olumlu

ունիմ [unim]
ունիս [unis]
ունի [uni]
ունիք [unink]
ունիք [unik]
ունին [unin]

olumsuz

չունիմ [çunim]
չունիս [çunis]
չունի [çuni]
չունիք [çunink]
չունիք [çunik]
չունին [çunin]

- ժամանակ ունի՞ս [jamanag unis]: vaktin var mı?
- շատ գործ ունի՞ս [şad kordz unim]: çok işim var
- ի՞նչ ունիք [inç unik]: neyiniz var?
- դրամ չունի՞ս [tıram çunin]: paraları yok

VAR – YOK

	şimdiki zaman	geçmiş zaman
tekil şey ve kişiler		
VAR	կայ [ga]	կար [gar]
YOK	չկայ [çıga]	չկար [çıgar]
çoğul şey ve kişiler		
VAR	կան [gan]	կային [gayin]
YOK	չկան [çıgan]	չկային [çıgayin]

Tabloda görüldüğü gibi, şimdiki ve geçmiş zamanda tekil ve çoğul şey ve kişiler için *var* anlamına gelen sözcüklerin başına չ [ç] olumsuzluk önekini getirerek *yok* sözcüğünü elde ederiz.

Örnekler

- ինչի՞ր մը կայ [khıntir mı ga]: bir sorun var
- հոս գեղեցիկ շէնքեր կան [hos keğetsig şenker gan]: burada güzel binalar var
- հոն քան մը չկար [hon pan mı çıgar]: orada bir şey yoktu
- ի՞նչ կայ չկայ [inç ga çıga]: ne var ne yok?

BAŞINA ԿՈՒ [GU] ALAN TEK HECELİ FİİLLER

տալ [dal] *vermek*, գալ [kal] *gelmek* ve լալ [lal] *ağlamak* tek heceli fiilleri şimdiki zamanda çekilirken başlarına կը [gı] değil կո [gu] alırlar.

տալ [dal]

կո տամ [gu dam]

կո տաս [gu das]

կո տայ [gu da]

կո տանք [gu dank]

կո տաք [gu dak]

կո տան [gu dan]

գալ [kal]

կո գամ [gu kam]

կո գաս [gu kas]

կո գայ [gu ka]

կո գանք [gu kank]

կո գաք [gu kak]

կո գան [gu kan]

լալ [lal]

կո լամ [gu lam]

կո լաս [gu las]

կո լայ [gu la]

կո լանք [gu lank]

կո լաք [gu lak]

կո լան [gu lan]

- ինչո՞ւ կո լաս [inçu gu las]: neden ağlıyorsun?
- ուրկե՞ կո գաք [urge gu kak]: nereden geliyorsunuz?

Bu fiillerin olumsuzu aşağıdaki gibi çekilir:

չեմ տար [çem dar]

չես տար [çes dar]

չի տար [çi dar]

չենք տար [çenk dar]

չէք տար [çek dar]

չեն տար [çen dar]

BAŞINA կը [gɪ] ALMAYAN DÜZENSİZ FİİLLER

գիտնալ [kidnal] *bilmek*, կարծել [gardzel] *düşünmek, sanmak*, կարենալ [garenal] ... *e bilmek* fiilleri şimdiki zamanda çekilirken başlarına կը [gɪ] almazlar. ունենալ [unenal] *sahip olmak* fiilinin başına կը [gɪ] almadığını yukarıda görmüştünüz.

գիտնալ [kidnal]

գիտեմ [kidem]

գիտես [kides]

գիտի [kide]

գիտենք [kidenk]

գիտէք [kidek]

գիտեն [kiden]

կարենալ [garenal]

կրնամ [gırnəm]

կրնաս [gırnas]

կրնայ [gırna]

կրնանք [gırnank]

կրնաք [gırnak]

կրնան [gırnan]

կարծել [gardzel]

կարծեմ [gardzem]

կարծես [gardzes]

կարծի [gardze]

կարծենք [gardzenk]

կարծէք [gardzek]

կարծեն [gardzen]

- էս չեմ գիտեր, դուն գիտե՞ս [yes çem kider, tun kides]: ben bilmiyorum, sen biliyor musun?
- կարծեմ թէ այն տղան ստախոս է [gardzem te ayn dıĝan sıdakhos e]: o çocuĝun yalancı olduğunu sanıyorum (bu örneĝi kelime kelime çevirirsek: sanıyorum ki o çocuk yalancıdır)
- կրնամ Հայերեն կարդալ, բայց չեմ կրնար գրել [gırnəm hayeren gartal, payts çem gırnar kirel]: Ermenice okuyabilirim ama yazamam
- կրնա՞ս u hnu գալ [gırnas hos kal]: buraya gelebilir misin?

— **Dikkat!** Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, կրնալ [gırnal]: ... *e bilmek* yardımcı fiilinden sonra gelen fiiller mastar halindedir.

ZAMAN BELİRTEN SÖZCÜKLER

ժամանակ [jamanag]: zaman

ատեն [aden]: vakit, zaman

ժամանակամիջոց [jamanagami-çots]: süre

սեւոդոթիւն [devoĝutyun]: süre

հիմա [hima]: şimdi

ստաջ [araç]: önce

վերջ [verç]: sonra

ապագայ [abaka]: gelecek

ապագային [abakayin]: gelecekte

անցեալ [antsyal]: geçmiş

անցեալին [antsyalin]: geçmişte

երկվայրկեան [yergvayrgyan]: sa-niye

վայրկեան [vayrgyan]: dakika
ժամ [jam]: saat
օր [or]: gün
երեկ [yereg]: dün
այսօր [aysor]: bugün
վաղը [vağ]: yarın
շաբաթ [şapat]: hafta
ամիս [amis]: ay
եղանակ [yeğanag]: mevsim
տարի [dari]: yıl
անգամ [ankam]: defa, kez, sefer
ի վեր [i ver]: ...den beri (ismin -
den haliyle kullanılır, bkz. Ders 7)
միս օր [myus or]: öbür gün
երեկ զիշեր [yereg kişer]: dün gece
զալ շաբաթ [kal şapat]: gelecek
hafta
անցեալ տարի [antsyal dari]: geçen
sene
շաբաթավերջ [şapataverç]: haftasonu
օրընդմեջ [orintmeç]: günün
երկու օրուան մեջ [yergu orvan
meç]: iki gün içinde
երեք օր յետոյ [yerek or hedo]: üç
gün sonra
առաւօտ [aravod]: sabah
ցերեկ [tsereg]: öğle
ցերեկէ առաջ [tserege araç]: öğle-
den önce
ցերեկէ վերջ [tserege verç]: öğle-
den sonra
երեկոյ [yerego]: akşam
զիշեր [kişer]: gece
կանուխ [ganukh]: erken
վաղ [vağ]: erken
ուշ [uş]: geç
միշտ [mişd]: her zaman
երբեմն [yerpemin]: bazen

ստեն ստեն [aden aden]: zaman
zaman
յաճախ [hacakh]: sık sık
դեռ [ter]: hala, daha, henüz
արդէն [arten]: zaten
անմիջապէս [anmıçabes]: hemen,
anında
իսկոյն [isguyn]: derhal
նախօրոք [nakhorok]: önceden
առայծմ [arayım]: şimdilik
ընդմիշտ [intmişd]: her zaman için
ամբողջ [ampoğç]: bütün

Aylar

յունուար [hunvar]: ocak
փետրուար [pedırvor]: şubat
մարտ [mard]: mart
ապրիլ [abril]: nisan
մայիս [mayıs]: mayıs
յունիս [hunıs]: haziran
յուլիս [hulis]: temmuz
օգոստոս [okosdos]: ağustos
սեպտեմբեր [sebdemper]: eylül
հոկտեմբեր [hogdemper]: ekim
նոյեմբեր [noyemper]: kasım
դեկտեմբեր [tegdemper]: aralık

Günler

երկուշաբթի [yerguşapti]: pazartesi
երեքշաբթի [yerekşapti]: salı
չորեքշաբթի [çorekşapti]: çarşamba
հինքշաբթի [hinkşapti]: perşembe
ուրբաթ [urpat]: cuma
շաբաթ [şapat]: cumartesi
կիրակի [giragi]: Pazar

Mevsimler

եղանակ [yeğanag]: mevsim
ամառ [amar]: yaz
գարուն [karun]: ilkbahar
աշուն [aşun]: sonbahar
ձմեռ [tsimer]: kış

Örnekler

- քանի՞ տարեկան ես / էք [kani daregan es/ek]: kaç yaşındasın/ız?
- երեսունչորս տարեկան եմ [yeresunıçors daregan em]: otuz dört yaşındayım
- այսօր ի՞նչ օր է [aysor inç or e]: bugün günlerden ne?
- այսօր երկուշաբթի է [aysor yerguşapti e]: bugün pazartesi
- այսօր ամսուն քանի՞ն է [aysor amsun kanin e]: bugün ayın kaçı?
- այսօր օգոստոսի քսանհինգն է [aysor okosdosi kisanhinkin e]: bugün ağustosun yirmi beşi
- յունուար ամսուն Անգարա կ'երթամ [hunvar amsun ankara g'ertam]: ocak ayında Ankara'ya gidiyorum
- ապրիլի մեկին [abrili megin]: nisanın birinde, 1 nisanı
- ժամը քանի՞ (ն) է [jami kani(n) e]: saat kaç?
- շաբաթը հինգ անգամ [şapatı hink ankam]: haftada beş kez
- ամբողջ օրը [ampoğç ori]: bütün gün
- ամէն օր [amen or]: her gün
- երկու օր է ի վեր [yergu ore i ver]: iki günden beri
- երկու օր է [yergu or e]: iki gündür
- անցեալ երկուշաբթի [antsyal yerguşapti]: geçen pazartesi

YENİ SÖZCÜKLER

աշխատանք [aşkhadank]: çalışma, iş
քննութիւն [kinnutyun]: sınav
նախադասութիւն [nakhatasutyun]: cümle
գաղափար [kağapar]: fikir
տուն [dun]: ev
տունս [dunis]: evim
աթոռ [ator]: sandalye
դպրոց [tıbrots]: okul
գրասեղան [kıraseğan]: yazı masası
ուսուցիչ [usutsiç]: öğretmen
աշակերտ [aşagerd]: öğrenci
նկար [nıgar]: resim
լուսանկար [lusanıgar]: fotoğraf
կալիճ [gavic]: tebeşir
գրատախտակ [kıradaşhdag]: kartahta
սրբիչ [sırpıç]: silgi
գրադարան [kırataran]: kütüphane

վարդ [vart]: gül
փուշ [puş]: diken

դիւրանալ [tyuranal]: kolaylaşmak
կարծել [gardzel]: sanmak
հաւատալ [havadal]: inanmak
հասկնալ [haskınal]: anlamak
ըսել [ısel]: söylemek, demek
ուզել [uzel]: istemek
հանդիպիլ [hantibil]: buluşmak
նուիրել [nıvirel]: hediye etmek
բացատրել [patsadrel]: açıklamak
սրբել [sırpel]: silmek
թարգմանել [tarkmanel]: tercüme etmek
ներել [nerel]: affetmek
դիտել [tidel]: seyretmek
ապրիլ [abrıl]: yaşamak, oturmak
աշխատանք տանիլ [aşkhadank danil]: iş vermek

դաս սերտել [tas serdel]: ders çalışmak

ուշ(ացած) [uş(atsadz)]: geç (kalmış)

շիտակ [şidag]: doğru, düz

ուրիշ [uriş]: başka

բախտատր [pakhdavor]: şanslı

պարապ [barab]: boş

յարմար [harmar]: uygun

լեցուն [letsun]: dolu

լեփ լեցուն [lep letsun]: dopdolu

ամօթ [amot]: ayıp

ազատ [azad]: serbest, özgür

տխուր [dikhur]: üzgün, kederli

աշնան [aşnan]: sonbaharda

գարնան [karnan]: ilkbaharda

ձմրան [tsımran]: kışın

ամրան [amran]: yazın

առտու [ardu]: sabah

ամեն ինչ [amen inç]: her şey

ընդհանրապես [inthanrabes]: genellikle

իրա՞ւ [irav]: gerçekten mi?

շատ լաւ [şad lav]: çok iyi, tamam, peki öyleyse

կը տեսնուիմք [gı desnıvink]: görüşürüz

KONUŞMA

Արա: Այս տարի դասերը շատ դժուար են:

Արթօ: Ամեն աշնան դժուար կ'ըլլան, բայց գարնան, ամեն ինչ կը դիւրանայ:

Արա: Այս շաբաթ շատ գործ ունիմք:

Արթօ: Շիտակ է: Փրոֆ. Պալըխեանը շատ աշխատանք կը տանի:

Արա: Այդ մարդը շատ չեմ սիրեր: Ուրիշ, գիտե՞ս ինչ:

Արթօ: Ի՞նչ:

Արա: Այս շաբաթ Փրոֆ. Գասպարեանը քննութիւն կու տայ:

Արթօ: Իրա՞ւ կ'ըսես: Վա՛յ: Չեմ հաւատար:

Արա: Բախտատր չենք:

Արթօ: Կ'ուզե՞ս միասին դաս սերտել:

Արա: Այո, շատ լաւ գաղափար է: Այսօր տունս պարապ է: Կ'ուզե՞ս գալ:

Արթօ: Չեմ կարծեր:

Արա: Ի՞նչ է: Չե՞ս կրնար գալ:

Արթօ: Ընդհանրապես, Երկուշաբթի երեկոները զբաղած կ'ըլլամ:

Արա: Ի՞նչպէս զբաղած կ'ըլլաս Երկուշաբթի երեկոները:

Արթօ: Չեմ կրնար ըսել: Բայց ամեն Երկուշաբթի երեկոյ զբաղած կ'ըլլամ:

Արա: Չեմ հասկնար, բայց շատ լաւ: Վաղը յարմա՞ր է:

Արթօ: Վաղը շատ լաւ է:

Արա: Այն ատեն, վաղը կը տեսնուիմք:

Արթօ: Լաւ: Կը տեսնուիմք:

ALİŞTIRMALAR

A. Aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Այսօր դա՞նք ունիս:
2. Քանի՞ եղբայր ունիս:
3. Այսօր ուսուցիչը դա՞նք կու տայ:
4. Ձմեռը, օդը տա՞ք կ'ըլլայ:
5. Հոս քանի՞ հոգի կայ:
6. Այսօր Կիրակի՞ է:
7. Քանի՞ գիրք ունիս:
8. Այսօր ամսուն քանի՞ն է:
9. Քանի՞ շաբաթ է ի վեր հայերեն կը սորվիք:
10. Ամէ՞ն օր դաս կը սորվիս:
11. Ամբողջ օրը աշակերտները դա՞նք կ'ընեն:
12. Շաբաթը քանի՞ անգամ գրադարան կ'երթաք:

B. Sol sütündeki soruların yanıtını sağ sütunda işaretleyin

1. Վաղ առտու գրադարան՞ է:	A. Ի՞նչ կ'ընես: Տունս միշտ լեփ լեցուն կ'ըլլայ Կիրակի օրը:
2. Մարայր ինչո՞ւ կու լայ:	B. Ամօթ կ'ըլլայ, հին է:
3. Դուք ո՞ւր եք:	C. Դժբախտաբար, Յունարեն չեմ կրնար կարդալ:
4. Ինչո՞ւ այս հին գիրքը չեմ նուիրեր:	D. Ընդհանրապես ուրբաթ առտուները ազատ չեմ ըլլար:
5. Ե՞րբ կու գաք Երեւան:	E. Շնորհակալութիւն, բայց ժամանակ չունիմ:
6. Տունը մարդ չկա՞նք:	F. Շատ կը ներէք, ուշացած ենք բայց հիմա կու գանք:
7. Մուրճ կը խմե՞ս:	G. Տխուր լուսանկար մը կը դիտէ:
8. Փրոֆ. Պալըխեան, կրնա՞ք թարգմանել այս նախադասութիւնը:	H. Չորեքշաբթի կու գանք:

C. Boşlukları qhısınay, kparենay ve ունենay fiillerinin uygun çekimleriyle doldurun

1. Չեմ _____ այս գիրքը հասկնալ:
2. Արմէն չորս եղբայր _____:
3. Մայրիկը ամէն ինչ _____:
4. Չեմ _____ սուտ խօսիլ:
5. Հայերէն չի _____:
6. Մենք _____ արաբերէն խօսիլ:
7. Ամէն վարդ փուշ մը _____:
8. Յակոբ Յակոբեան Հայաստա՞ն կ'ապրի: Չեմ _____:

9. Քանի՞ գիրք ունիք: Տասը հատ _____ :

10. Օգոստոս 15-ին դուն _____ տունս գալ:

OKUMA

Aşağıdaki okumanın tamamını anlamayabilirsiniz. Bu alıştırmada amaç, bir cümlede geçen bütün sözcükleri ve dilbilgisi kurallarını bilmeden dahi yüklemi, özneyi ve diğer öğeleri saptayarak okuma becerisini geliştirmektir.

Դասարան

Դպրոցը դասարաններ ունի: Դասարաններուն մէջ գրասեղաններ եւ աթոռներ կան: Ուսուցիչը իր գրասեղանը եւ աթոռը ունի: Աշակերտները իրենց գրասեղանները եւ աթոռները ունին: Ուսուցիչը գրատախտակին վրայ դաս կը բացատրէ, ան կաւիճով կը գրէ եւ վերջն ալ գրածը սրբիչով կը սրբէ: Դասարանին մէջ կան նկարներ եւ գիրքերով լեցուն գրադարան: Դասարանին մէջ աշակերտները դաս կը սորվին: Դասարանը սորվելու տեղ մըն է:

Okuma parçasındaki özne ve yüklemeleri bulun:

1. ö: դպրոցը	f: ունի
2. ö:	f:
3. ö:	f:
4. ö:	f:
5. ö:	f:
6. ö:	f:
7. ö:	f:
8. ö:	f:

DERS 6

GELECEK ZAMAN KİPİ

a) Bir fiili gelecek zamanda çekmek için, şimdiki zaman kipindeki կը [gı] yerine, mastarın başına **պիտի** [bidi] getiririz. Örnek fiillerimizi gelecek zamanda çekersek:

	գրել [kirel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khağal]
ես	պիտի գրեմ [bidi kirem]	պիտի սորվիմ [bidi sorvim]	պիտի խաղամ [bidi khağam]
դուն	պիտի գրես [bidi kires]	պիտի սորվիս [bidi sorvis]	պիտի խաղաս [bidi khağas]
ան	պիտի գրե [bidi kire]	պիտի սորվի [bidi sorvi]	պիտի խաղայ [bidi khağa]
մենք	պիտի գրենք [bidi kirenk]	պիտի սորվինք [bidi sorvink]	պիտի խաղանք [bidi khağank]
դուք	պիտի գրեք [bidi kirek]	պիտի սորվիք [bidi sorvik]	պիտի խաղաք [bidi khağak]
անոնք	պիտի գրեն [bidi kiren]	պիտի սորվին [bidi sorvin]	պիտի խաղան [bidi khağan]

- այս գիշեր թատրոն պիտի երթամ [ays kişer tadron bidi yertam]: bu akşam tiyatroya gideceğim ← երթալ [yertal]: gitmek
- գալ շաբաթ Բաղէշ պիտի ճամբորդենք [kal şapat pağeş bidi camportenk]: gelecek hafta Bitlis'e gideceğiz / seyahat edeceğiz ← ճամբորդել [camportel]: seyahat etmek
- վաղը ի՞նչ պիտի ընես [vaği inç bidi mes]: yarın ne yapacaksın? ← ընել [inel]: yapmak

b) Gelecek Zaman Kipinde Olumsuz

չ [ç] olumsuzluk öneki çekimli bölümün önüne getirilir:

	գրել [kirel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khağal]
ես	պիտի չգրեմ [bidi çıkirem]	պիտի չսորվիմ [bidi çisorvim]	պիտի չխաղամ [bidi çikhağam]
դուն	պիտի չգրես [bidi çikires]	պիտի չսորվիս [bidi çisorvis]	պիտի չխաղաս [bidi çikhağas]

	[bidi çıkıres]	[bidi çisorvis]	[bidi çıkhağas]
ան	պիտի չգրէ [bidi çıkıre]	պիտի չսորվի [bidi çisorvi]	պիտի չխաղայ [bidi çıkhağa]
մենք	պիտի չգրենք [bidi çıkırenk]	պիտի չսորվինք [bidi çisorvink]	պիտի չխաղանք [bidi çıkhağank]
դուք	պիտի չգրեք [bidi çıkırek]	պիտի չսորվիք [bidi çisorvik]	պիտի չխաղաք [bidi çıkhağak]
անոնք	պիտի չգրեն [bidi çıkıren]	պիտի չսորվին [bidi çisorvin]	պիտի չխաղան [bidi çıkhağan]

c) Gelecek Zaman Kipinde րլլալ [ıllal] Olmak Fiili

	olumlu	olumsuz
ես	պիտի րլլամ [bidi ıllam] olacağım	պիտի չրլլամ [bidi çıllam] olmayacağım
դուն	պիտի րլլաս [bidi ıllas] olacaksın	պիտի չրլլաս [bidi çıllas] olmayacaksın
ան	պիտի րլլայ [bidi ılla] olacak	պիտի չրլլայ [bidi çılla] olmayacak
մենք	պիտի րլլանք [bidi ıllank] olacağız	պիտի չրլլանք [bidi çıllank] olmayacağız
դուք	պիտի րլլաք [bidi ıllak] olacaksınız	պիտի չրլլաք [bidi çıllak] olmayacaksınız
անոնք	պիտի րլլան [bidi ıllan] olacaklar	պիտի չրլլան [bidi çıllan] olmayacaklar

- վաղը այնտեղ պիտի րլլան [vağı ayndeğ bidi ıllan]: yarın orada olacaklar
- օր մը բժիշկ պիտի րլլամ [or mı pıjšg bidi ıllam]: bir gün doktor olacağım

— **Dikkat!** Başına կը [gı] almayan düzensiz fiillerin gelecek zaman kökleri şimdiki zaman köklerinden farklıdır:

- գիտնալ [kidnal]: bilmek → պիտի գիտեն [bidi kidem] DEĞİL, պիտի գիտնամ [bidi kidnam] deriz

▪ ունենալ [unenal]: sahip olmak → պիտի ունիմ [bidi unim] DEĞİL, պիտի ունենամ [bidi unenam] deriz

RENKLER VE ZEVKLER

զոյն [kuyn]: renk

ճերմակ [cermag]: beyaz

սև [sev]: siyah

կապոյտ [gabuyd]: mavi

կանանչ / կանաչ [gananç / ganaç]: yeşil

դեղին [teğin]: sarı

կարմիր [garmir]: kırmızı

վարդագոյն [vartakuyn]: pembe

մանուշակագոյն / մանիշակագոյն [manuşagakuyն / manişagakuyն]: mor

նարնջագոյն [narinçakuyն]: turuncu

մոխրագոյն [moxhrakuyն]: gri

սրճագոյն [sırcakuyն]: kahverengi

զոց [kots]: koyu / kapalı

բաց [pats]: açık

բաց կանանչ [pats gananç]: açık yeşil

Örnekler

- ասիկա ի՞նչ զոյն է [asiga inç kuyn e]: bu ne renk?
- այս զոյնը չեմ սիրեր [ays kuynı çem sirer]: bu rengi sevmiyorum
- այս վարդագոյն հեծիկը որո՞ւն է [ays vartakuyn hedzigi vorun e]: bu pembe bisiklet kimin?
- շատ կը հաւնիմ [şad gı havnim]: çok hoşuma gidiyor
- գէշ չէ [keş çe]: fena değil
- սքանչելի [ıskançeli]: harika
- խայտառակ [kxaydarag]: rezil
- գաղափար չունիմ [kağapar çunim]: fikrim yok
- ինչ կը մտածես սառը մասին [inç gı mıdadzes asor masin]: bunun hakkında ne düşünüyorsun?

YENİ SÖZCÜKLER

նախ եւ առաջ [nakx yev araç]: ilk önce

սոճ [don]: bayram

սոճական [donagan]: bayram (sıfat)

Վարդավառ [vartavar]: Hıristiyanlıktan önce, bereket ve aşk tanrıçası Asdğig (Afrodit) adına kutlanan, Hıristiyanlıkla beraber Hz. İsa'nın suret değıştirmesi yortusuna dönüşen, Ermenilerin birbirlerinin üzerine su

döküp ıslattıkları ve kiliseleri çiçeklerle donattıkları bayram.

Սուրբ Երրորդութիւն [surp yerortutyun]: Beyoğlu Balık Pazarı'ndaki Üç Horan Kilisesi

Սուրբ Ղազար [surp ğazar]: Venedik'in karşısındaki San Lazzaro adasındaki Katolik Ermeni manastırı

Երեխայ [yere**kh**a]: çocuk

Կարկանդակ [gargantag]: kek

Թոփիկ [topig]: bir Ermeni mezesi

Խնձոր [k**h**ıntsor]: elma

դուրս [turs]: dışarı

ներս [ners]: içeri

առեւտուր [arevdur]: alışveriş

մայրիկս [mayrigıs]: annem

անպայման [anbayman]: mutlaka

ճաշ [caş]: yemek (isim)

հիւթ [hyut]: meyve suyu

մոմ [mom]: mum

դասընթացք [tasıntatsk]: program

գարեջուր [kareçur]: bira

խորան [k**h**oran]: mihrap

հաց [hats]: ekmek

փնտռել [pındrel]: bulmak

պատրաստել [badrasdel]: hazırlamak

հավաքել [havakel]: toplamak

դնել [tinel]: koymak

ներսել [nedel]: atmak

մնալ [mınal]: kalmak

մասնակցիկ [masnagtsil]: katılmak

շինել [şinel]: yapmak, inşa etmek

ելլել [yellel]: çıkmak

թափել [tapel]: dökmek

ցանկալ [tsangal]: dilemek

ճամբորդել [camportel]: yolculuk etmek

մեկնիլ [megnil]: ayrılmak, terk etmek

հասնիլ [hasnil]: ulaşmak, varmak

անցընել [antsinel]: geçirmek

անցնիլ [antsnil]: geçmek

բացուիլ [patsvil]: açılmak

այցելել [aytselel]: ziyaret etmek

վառել [varel]: yakmak

սպասել [ısbasel]: beklemek

հետեւիլ [hedevil]: takip etmek, izlemek

սպուշ [abuş]: aptal

պատրաստ [badrasd]: hazır

ծիծաղելի [dzidzağeli]: komik

անհամբեր [anhampere]: sabırsız

անօթի [anoti]: aç

վերջն ալ [verçin al]: daha sonra

այսինքն [aysinkın]: böylece, yani

վախ [vakh]: vah

անցորդներուն վրայ [antsortnerun vıra]: geçenlerin üstüne

սիրով [sirov]: memnuniyetle, sevgilerimle (mektuplarda)

երթասք [yertank]: gidelim

բարի գուարճութիւն [pari zıvarcutyun]: iyi eğlenceler

երջանիկ սօներ [yerçanıg doner]: iyi bayramlar

Գայիանէ [kayane]: bir kadın adı

բարձրաձայն [partsratsayn]: yüksek sesle

KONUŞMA

Անահիտ: Տղա՛ք, այսօր տօն է:

Արթո: Ի՞նչի տօն է:

Արա: Վարդավառ է:

Մարալ: Վարդավառը ի՞նչ ապուշ տօն է:

Արթո: Ի՞նչ կ'ըսես: Ես Վարդավառը շատ կը սիրեմ:

Արա: Ես ալ: Ի՞նչ պիտի ընենք:

Արթո: Նախ եւ առաջ ջուր պիտի փնտռենք:

Անահիտ: Դո՛ւք ջուր պիտի հաւաքէք: Չեմ հաւատար:

Մարալ: Վերջն ալ այդ ջուրը պիտի թափեն անցորդներու վրայ: Երեխայ են:

Անահիտ: Ես պիտի չմասնակցիմ:

Մարալ: Ես ալ: Կ'ուզե՞ս կարկանդակ մը շինենք միասին:

Անահիտ: Մեծ սիրով: Խնձո՞ր պիտի դնենք մէջը:

Մարալ: Շատ լաւ գաղափար է:

Անահիտ: Այսինքն մենք կարկանդակ պիտի շինենք:

Մարալ: Եւ տղաքը դուրս պիտի ելլեն ու ջուր պիտի թափեն: Ծիծաղելի է:

Արա: Այո, մենք պիտի խաղանք:

Արթո: Երթանք, Արա: Շատ անհամբեր եմ:

Անահիտ: Բարի գուարճութիւն, տղաք:

Արա: Շատ շնորհակալ ենք: Երջանիկ տօներ կը ցանկանք:

ALİŞTİRMALAR

A. Aşağıdaki cümleleri örnekteki gibi, bildiğiniz sözcüklerle tamamlayın

Örnek: Հիւանդ եմ → (դուրս ելլել) → Դուրս պիտի չելլեմ:

1. Օդը հաճելի է (դուրս ելլել)
2. Թոփիկ կը սիրեմ (շինել)
3. Անօթի ենք (ուտել)
4. Գրադարան կ'երթամ (գիրք փնտռել)
5. Վաղը քննութիւն ունինք (դաս պատրաստել)
6. Գալ շաբաթ դպրոցը կը բացուի (արեւտուր ընել)
7. Այսօր Վարդավառ է (ջուր թափել)
8. կեանքը լաւ է (երգել)

B. Aşağıdaki mektubu okuyun ve soruları yanıtlayın

Միրելի Անահիտ,

Ի՞նչպէս ես: Մենք լաւ ենք: Օդը հոս շատ հաճելի է այս եղանակին, բայց մայրիկս կ'ուզէ անպայման Պոլիս երթալ: Ամսուն երեքին պիտի ճամբորդենք: Այսինքն առտու ժամը չորսին պիտի մեկնինք Պէրութէն ու ժամը եօթին պիտի հասնինք Պոլիս: Շատ անհամբեր ենք:

Ի՞նչ հիանալի օրեր պիտի անցընենք միասին: Գնալը պիտի երթանք ու համեղ ճաշեր պիտի ուտենք: Գատըզիւղ պիտի այցելենք ու հիւթ պիտի խմենք: Սուրբ Երրորդութեան եկեղեցին պիտի երթանք ու մով պիտի վառենք: Ամէն ինչ շատ հաճելի պիտի ըլլայ: Անհամբեր կը սպասենք:
Սիրով, Գայիանէ

Sorular

1. Ո՞ւր կ'ապրի Գայիանէն:
2. Օղը ինչպէ՞ս է Պէրուիթ այս եղանակին:
3. Ե՞րբ պիտի հասնին Պոլիս:
4. Ի՞նչ պիտի ընեն Գնալը:
5. Ի՞նչ պիտի խմեն Գատըզիւղ:
6. Ի՞նչ պիտի ընեն եկեղեցին:

C. Aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Ո՞ւր կ'ապրիս:
2. Այս գիշեր ի՞նչ պիտի ուտես:
3. Քանի՞ տարեկան ես:
4. Վաղը ի՞նչ պիտի ընես:
5. Գիշերները ի՞նչ կը խմես:
6. Այսօր դաս պիտի սորվի՞ս:

D. Arto'nun yaz için planları aşağıdaki gibi. Siz de bu yaz yapacağınız şeylerle ilgili kısa bir paragraf yazın

Այս ամառ Վենետիկ պիտի երթամ: Հայերէնի դասընթացքին պիտի հետեւիմ: Ամէն օր դաս պիտի սերտեմ: Ամէն գիշեր զարեջուր պիտի խմեմ: Ամէն առտու իտալական սուրճ պիտի խմեմ ու համով հաց պիտի ուտեմ: Պիտի երթամ Սուրբ Ղազար ու մով պիտի վառեմ: Գիշերները փիցցա պիտի ուտեմ ու բարձրաձայն պիտի երգեմ: Հիանալի ժամանակ պիտի անցընեմ:

DERS 7

İSMİN HALLERİ

Ermenicede ismin altı hali vardır:

1. yalın hali (նւղղական - nominatif)
2. -i hali (հայցական - akuzatif)
3. -in hali (սեռական - genitif)
4. -e hali (տրական - datif)
5. -den hali (բացառական - ablatif)
6. -ile hali (գործիական - enstrumantal)

Cümle içinde farklı işlevleri olmasına rağmen ismin yalın ve -i hali aynı şekilde çekilir. -in ve -e halleri de aynı şekilde çekilirler. Dolayısıyla ismin altı hali olmasına rağmen dört farklı çekim bulunmaktadır.

İsmın -in halinde aldıkları eke göre adlandırılan ve çoğu klasik Ermenicenin mirası olan farklı isim çekimleri vardır. Sayıları çok olmamakla birlikte sık kullanılan sözcükler bu farklı çekim gruplarına aittir.

A. -ի [-i] ÇEKİMİ

İsimlerin büyük çoğunluğu -ի [-i] çekimlidir.

a) yalın ve -i halleri

Tekilde de çoğulda da isimde bir değişiklik yapılmaz. Gerektiğinde, belirli tanımlama edatı sözcük sonuna getirilir:

- այս լրագրողը խելացի մարդ չէ [ays lırakroği khelatsi mart çe]: bu gazeteci akıllı bir adam değil. Bu örnekte լրագրող [lırakroğ] *gazeteci* sözcüğü öznedir, yalın haldedir ve ը [ı] belirli tanımlama edatı almıştır.
- այս երգիչը չեմ հաւնիր [ays yerkiçi çem havnir]: bu şarkıcıyı beğenmiyorum. Bu örnekte ise երգիչ [yerkiçi] *şarkıcı* sözcüğü nesnedir, ismin -i halindedir ve ը [ı] belirli tanımlama edatı almıştır; ancak şekil olarak ismin yalın halinden farklı değildir.

b) -in ve -e halleri

Yukarıda belirtildiği gibi, ismin -in ve -e halleri aynı şekilde çekilir. Tekil isimlerin sonuna -ի [-i], çoğul isimlerin sonuna -ն [u] getiririz. İsmın -in halinde hem tamlayan hem de tamlanan isim belirli tanımlama edatı alır. -in halindeki isim, tamlayan sözcüğün her zaman önünde bulunur:

- Անգարայի շէնքերը շատ բարձր չեն [ankarayı şenkeri şad partısr çen]: Ankara'nın binaları çok yüksek değil(dir) ← Անգարա *Ankara* sözcüğü -in halindedir.
- դատաւորը յանցաւորին հարցում մը կը հարցնէ [tadavorı hantşavorın hartsum mı gı hartşine]: hakim suçluya bir soru soruyor ← յանցաւոր [hantşavor] *suçlu* sözcüğü ismin -e halindedir ve ü [n] belirli tanımlama edatı almıştır.
- քանի լիրայի գնեցիր [kani lirayı kınetsir]: kaç liraya satın aldın? ← լիրա [lira] *lira* sözcüğü ismin -e halindedir.
- աչքին գոյնը [açkın kuynu]: gözün rengi ← աչք [açk] *göz* sözcüğü ismin -in halindedir ve ü [n] belirli tanımlama edatı almıştır.
- Նուրհանը Տիգրանին եղբայրն է [nurhanı dikranin yeğpayrn_e]: Nurhan, Dikran'ın kardeşidir ← Bu örnekte Dikran sözcüğü ismin -in halindedir ve ü [n] belirli tanımlama edatı almıştır.
- աշակերտներուն հայրը հարուստ չէ [aşagerdnerun hayrı harusd çe]: öğrencilerin babası zengin değil ← աշակերտ [aşagerd] *öğrenci* sözcüğü bu örnekte çoğuldur, -in halindedir ve ü [n] belirli tanımlama edatı almıştır.
- զիրքերուն գոյնը սէւ է [kirkerun kuynu sev e]: kitapların rengi siyah(tır) ← զիրք [kirk] *kitap* sözcüğü çoğuldur, ismin -in halindedir ve ü [n] belirli tanımlama edatı almıştır.

— **Dikkat!** Türkçede -e haliyle ifade ettiğimiz bir yerden bir yere hareket durumu için Ermenicede ismin -i hali kullanılır; yani şeklen sözcük bir değişikliğe uğramaz.

դպրոցին կ'երթամ [tibrōtsin g'ertam] DENMEZ, դպրոց կ'երթամ [tibrōts g'ertam] *okula gidiyorum* denir.

Ayrıca, yönelme durumunda bulunan sözcük belirli tanımlama edatı almaz.

- կիրակի օրերը եկեղեցի չէ՞ս էրթար [giragi oreri yegeğetsi çes yertar]: pazar günleri kiliseye gitmiyor musun? Bu örnekte -e halinde bulunan եկեղեցի [yegeğetsi] kilise sözcüğü belirli tanımlama edatı almamıştır.
- վաղը Գահիրե կը հասնինք [vağı kahire gı hasnink]: yarın Kahire'ye varıyoruz
- ո՞ւր կ'երթաս [ur g'ertas]: nereye gidiyorsun?
- տեղ մը կ'երթամ [değ mı g'ertam]: bir yere gidiyorum
- դրամը պայուսակը կը դնեմ [tıramı bayusagıs gı tınem]: parayı çantama koyuyorum

c) -den hali

İsmi sonuna -է [-e] eklenir. Belirli tanımlama edatı ile kullanıldığında ardına ü [n] gelir.

- դպրոցէն կու գաւ [tɪbrotsɛn gu kam]: okuldan geliyorum ← դպրոց [tɪbrots]: okul
- շուկայէն տուն կ'երթաւք [ʃugayɛn dun g'ertank]: çarşıdan eve gidiyoruz ← շուկայ [ʃuga]: çarşı
- բամբակէ շապիկ [pambagɛ ʃabig]: pamuklu (pamuktan) gömlek ← բամբակ [pambag]: pamuk
- երկաթէ աթոռ [yergatɛ ator]: demirden sandalye

d) -ile hali

İsmin sonuna -ով [-ov] eklenir. Gerektiğinde ը [ɪ] belirli tanımlama edatı bu ekin ardına getirilir:

- գրիչով կը գրեմ [kırıçov gu kırem]: kalemle yazıyorum ← գրիչ [kırıç]: kalem
- այս ինքնաշարժներով ուր կ'երթաք [ays inknaʃarjnerov ur g'ertak]: bu arabalarla nereye gidiyorsunuz? ← ինքնաշարժ [inknaʃarj]: otomobil
- մարդը հրացանով սպաննեց [martı hıratsanov isbannets]: adamı tüfekle öldürdü ← հրացան [hıratsan]: tüfek
- հայրսն եւ քեզմով [hıbard em kezmov]: seninle övünüyorum ← քեզմով [kezmov]: seninle (bkz. Ders 10)

Bir tabloda -ի [-i] çekimini gösterelim:

Tekil			Belirli tanımlama edatı ile
yalın hali	գիրք [kirk]	kitap	գիրքը [kirkı]
-i hali	գիրք [kirk]	kitabı	գիրքը [kirkı]
-in hali	գիրքի [kirki]	kitabın	գիրքին [kirkin]
-e hali	գիրքի [kirki]	kitaba	գիրքին [kirkin]
-den hali	գիրքէ [kirke]	kitaptan	գիրքէն [kirken]
-ile hali	գիրքով [kirkov]	kitapla	գիրքովը [kirkovı]
Çoğul			
yalın hali	գիրքեր [kirker]	kitaplar	գիրքերը [kirkerı]
-i hali	գիրքեր [kirker]	kitapları	գիրքերը [kirkerı]
-in hali	գիրքերու [kirkeru]	kitapların	գիրքերուն [kirkerun]
-e hali	գիրքերու [kirkeru]	kitaplara	գիրքերուն [kirkerun]
-den hali	գիրքերէ [kirkere]	kitaplardan	գիրքերէն [kirkeren]
-ile hali	գիրքերով [kirkerov]	kitaplarla	գիրքերովը [kirkerovı]

— **Dikkat!** Ermenicede ismin -de hali yoktur. Bir yerde bulunma durumunu ifade etmek için ismin yalın ya da -i hali belirli tanımlama edatıyla birlikte kullanılır; ya da ւէջ [meç] *içinde* edatı ismin -in haliyle kullanılır. Şehir ve ülke isimleri belirli tanımlama edatı ALMAZ:

- Պոլիս կ'ապրիմ [bolis g'abrim]: İstanbul'da oturuyorum
- Պոլսոյ մէջ կ'ապրիմ [bolso meç g'abrim]: İstanbul'da oturuyorum (Պոլիս sözcüğünün çekimi için bu dersin sonuna bakınız)
- ընտանիքս Երևան է [ındanikis yerevan e]: ailem Erivan'da
- դպրոցին մէջ պարտէզ չկայ [tbrotsin meç bardez çıga]: okulun içinde/okulda bahçe yok
- տունը չեն [dunı çen]: evde değiller
- էս տունն էմ [yes dunn_em]: ben evdeyim

-ի [-i] çekiminde, sesli harfle biten sözcüklere այգի [ayki] *bağ*, *bahçe* sözcüğünün örnek verelim:

Tekil			Belirli tanımlama edatı ile
yalın hali	այգի [ayki]	bağ	այգին [aykin]
-i hali	այգի [ayki]	bağı	այգին [aykin]
-in hali	այգիի [aykii]	bağın	այգիի [aykiin]
-e hali	այգիի [aykii]	bağa	այգիի [aykiin]
-den hali	այգիէ [aykie]	bağdan	այգիէն [aykien]
-ile hali	այգինով [aykiov]	bağla	այգինովը [aykiovı]
Çoğul			
yalın hali	այգիներ [aykiner]	bağlar	այգիները [aykinerı]
-i hali	այգիներ [aykiner]	bağlar	այգիները [aykinerı]
-in hali	այգիներու [aykineru]	bağların	այգիներուն [aykinerun]
-e hali	այգիներու [aykineru]	bağlara	այգիներուն [aykinerun]
-den hali	այգիներէ [aykinere]	bağlardan	այգիներէն [aykineren]
-ile hali	այգիներով [aykinerov]	bağlarla	այգիներովը [aykinerovı]

B. -ու [-u] ÇEKİMİ

a) Aşağıdaki tek heceli isimler ve bütün fiil masterları bu guruptadır. -i çekiminden farkı -in ve -e halleridir. Gerektiğinde, çekim ekleri getirildikten sonra, sesli

harfle biten sözcüklerin sonuna **ն** [n], sessiz harfle bitenlerin sonuna **ը** [ɾ] belirli tanımlama edatı getirilir. Aşağıdaki tek heceli isimler **-ն** [-n] çekimlidir:

Հայ [hay]: Ermeni
 մարդ [mart]: adam
 մանչ [manç]: oğlan
 տղայ [dığa]: oğlan, çocuk
 արև [arev]: güneş
 ծով [dzov]: deniz
 ձի [tsi]: at
 էշ [eş]: eşek
 արջ [arç]: ayı

կով [gov]: inek
 շահ [şah]: kâr
 դար [tar]: yüzyıl, çağ
 հով [hov]: rüzgar
 նավ [nav]: gemi
 մահ [mah]: ölüm
 պահ [bah]: an
 ժամ [jam]: saat

Örnek olarak Հայ [hay] *Ermeni* sözcüğünü çekelim:

	Tekil	Çoğul
yalın hali	Հայ [hay]	Հայեր [hayer]
-i hali	Հայ [hay]	Հայեր [hayer]
-in hali	Հայու [hayu]	Հայերու ya da Հայոց [hayeru / hayots]
-e hali	Հայու [hayu]	Հայերու ya da Հայոց [hayeru / hayots]
-den hali	Հայէ [haye]	Հայերէ [hayere]
-ile hali	Հայով [hayov]	Հայերով [hayerov]

- Հայոց պատմութիւնը [hayots badmutyuni]: Ermeni(lerin) tarihi ← Հայ [hay]: Ermeni
- դարուն դէպքը [tarun tebkı]: yüzyılın olayı ← դար [tar]: yüzyıl, çağ
- արեւուն լոյսը [arevun luysı] ya da արեւին լոյսը [arevin luysı] : güneş(in) ışıǵı ← արև [arev]: güneş
- արջուն մազիը [arçun makılı]: ayının pençesi ← արջ [arç]: ayı
- այս տղուն հայրը [ays dığun hayrı]: bu çocuğun babası ← տղայ [dığa]: oğlan
 տղայ [dığa] *oğlan, çocuk* sözcüğü ismin -in ve -e halinde տղու şeklinde çekilir
- մարդուն մէկը եկաւ [martun megı yegav]: adamın biri geldi ← մարդ [mart]: adam

b) Bütün fiil mastarları isim olarak kullanıldığında -nı [-u] çekimlidir. İsimleştirilen fiil belirli tanımlama edatı alır. (Mastarların iyelik ekleriyle çekimi için bkz. Ders 10)

	սիրել [sirel]: sevmek	
yalın hali	սիրելը [sirelı]	sevmek
-i hali	սիրելը [sirelı]	sevmeyi
-in hali	սիրելու(ն) [sirelu(n)]	sevmenin
-e hali	սիրելու(ն) [sirelu(n)]	sevmeye
-den hali	սիրելէ [sirele]	sevmekten
-ile hali	սիրելով [sirelov]	sevmekle

- ճաշ եփել կը սիրե՞ս [caş yepel gı sires]: yemek yapmayı sever misin? ← եփել [yepel]: yemek yapmak
- ճամբորդելը խանդավառութիւն կու տայ [camportelı khantavarutyun gu da]: seyahat etmek heyecan verir ← ճամբորդել [camportel]: seyahat etmek
- ճամբորդելէ շատ կ'սխտրթիմ [camportele şad g'akhorjim]: seyahat etmekten çok hoşlanırım ← ճամբորդել [camportel]: seyahat etmek
- խաղալու ժամանակ չունիմ [khağalu jamanag çunim]: (oyun) oynayacak vakit yok ← խաղալ [khağal]: oynamak
- մոռցայ ըսելու թէ դրամը առի [mortsa iselu te tıramı ari]: parayı aldığımı söylemeyi unuttum ← ըսել [isel]: söylemek. Unutmak fiili Ermenicede ismin -e haliyle kullanılır.
- զինքը մոռնալու կ'աշխատիմ [zinkı mornalu g'aşkhadim]: onu unutmaya çalışıyorum ← մոռնալ [mornal]: unutmak
- քեզ տեսնելու եկայ [kez desnelu yega]: seni görmeye geldim ← տեսնել [desnel]: görmek
- մեռնելէ չեմ վախնար [mernele çem vakhnar]: ölmekten korkmuyorum ← մեռնիլ [mernil]: ölmek
- որոշեցինք չերթալ [voroşetsink çertal]: gitmemeye karar verdik ← երթալ [yertal]: gitmek

— **Dikkat!** Bir fiile ...erek ...arak anlamı vermek için mastarı -ile halinde çekeriz:

- լալով գնաց [lalov kınats]: ağlayarak gitti ← լալ [lal]: ağlamak
- առաջին անգամ ըլլալով այսպիսի բան մը կը տեսնեմ [araçin ankam ıllalov aysbisi pan mı gı desnem]: ilk kez (olarak) böyle bir şey görüyorum ← ըլլալ [ıl-lal]: olmak

▪ կացութիւնը չկարենալ հասկնալով սխալեցաւ [gatsutyuni  igarenal hasginalov sikhaletsav]: durumu anlayamayarak hata yaptı ← հասկնալ [hasginal]: anlamak

C. -ւն [-an] ÇEKİMİ

-ւն [-un] ve -ւով [-um] ile biten isimler ve bazı akrabalık adları bu guruptadır.

 rnek olarak շարժում [ arjum] *hareket* s zc g n  çekelim:

	Tekil	�ođul
yalın hali	շարժում [�arjum]	շարժումներ [�arjumner]
-i hali	շարժում [�arjum]	շարժումներ [�arjumner]
-in hali	շարժան [�arjman] ya da շարժումի [�arjumi]	շարժումներու [�arjumneru]
-e hali	շարժան [�arjman] ya da շարժումի [�arjumi]	շարժումներու [�arjumneru]
-den hali	շարժումէ [�arjume]	շարժումներէ [�arjumnere]
-ile hali	շարժումով [�arjumov] ya da շարժմամբ [�arjmamp]	շարժումներով [�arjumnerov]

İsmin -in ve -e halinde:

- աղջիկ [ađ ig]: kız → աղջկան [ađ gan]
- կնիկ [ɡinig]: kadın, karı (eş) → կնկան [ɡingan]
- մանուկ [manug]: çocuk → մանկան [mangan] ya da մանուկին [manugin]
- շուն [ un]: köpek → շան [ an] ya da շունին [ unin]
- տուն [dun]: ev → տան [dan] ya da տունին [dunin]
- տան դուռը [dan turı] ve տունին դուռը [dunin turı] ifadelerinin ikisi de *evin kapısı* demektir

D. -եան [-yan] ÇEKİMİ

-ութիւն [-utyun] ile biten soyut isimler bu guruptadır. Dolayısıyla sık karşılaşacağınız bir çekimdir.  rnek olarak բարութիւն [parutyun] *iyilik* s zc g n  çekelim:

	Tekil	Çoğul
yalın hali	բարութիւն [parutyun]	բարութիւններ [parutyunner]
-i hali	բարութիւն [parutyun]	բարութիւններ [parutyunner]
-in hali	բարութեան [parutyanyan]	բարութիւններու [parutyunneru] ya da բարութեանց [parutyants]
-e hali	բարութեան [parutyanyan]	բարութիւններու [parutyunneru] ya da բարութեանց [parutyants]
-den hali	բարութենէ [parutene]	բարութիւններէ [parutyunnere]
-ile hali	բարութեամբ [parutyamp] ya da բարութիւնով [parutyunov]	բարութիւններով [parutyunnerov]

- անօթութեանն կը մեռնիմ [anotutenen gi mernim] açlıktan ölüyorum ← անօթութիւն [anotutyun]: açlık
- համբերութեամբ կը սպասեմ [hamperutyamp gi_sbasem]: sabırla bekliyorum ← համբերութիւն [hamperutyun]: sabır
- բարութեանդ մրցանակը [parutyanyıt mırtsanagi]: iyiliğinin ödülü ← բարութիւն [parutyun]: iyilik

E. -ուան [-van] ÇEKİMİ

Zaman belirten sözcükler -ուան [-van] çekimlidir. Örnek olarak or [or] gün sözcüğünü çekelim:

	Tekil	Çoğul
yalın hali	օր [or]	օրեր [orer]
-i hali	օր [or]	օրեր [orer]
-in hali	օրուան [orvan]	օրերու [oreru]
-e hali	օրուան [orvan]	օրերու [oreru]
-den hali	օրէ [ore]	օրերէ [orere]
-ile hali	օրով [orov]	օրերով [orerov]

İsmin -in ve -e halinde:

- օր [or]: gün → օրուան [orvan]
- ժամ [jam]: saat → ժամուան [jamvan]
- տարի [dari]: yıl → տարուան [darvan]

- շաբաթ [ʃapat]: hafta → շաբաթուան [ʃapatvan]
- առտու [ardu]: gündüz → առտուան [ardıvan]
- զիշեր [kişer]: gece → զիշերուան [kişervan]
- այսօր [aysor]: bugün → այսօրուան [aysorvan]
- հիմա [hima]: şimdi → հիմալկուան [himagvan]
- առաջ [araç]: önce → առաջուան [araçvan]
- վաղը [vağı]: yarın → վաղուան [vağvan]
- անուն [anun]: isim → անուան [anvan]
- զիշերուան աստղը [kişervan asdığı]: gecenin yıldızı
- վիճակը օրէ օր կը վատթարանայ [vicagı ore or gı vadtarana]: vaziyet günden güne kötüleşiyor
- ասիկա երէկուան լուրն է [asiga yeregvan lurn_e]: bu dünün haberi

F. -օր [-or] ՇԵԿՈՒՄ

մայր [mayr] *anne*, հայր [hayr] *baba*, եղբայր [yeğpayr] *erkek kardeş* sözcükleri ve bazı akrabalık isimleri -օր [-or] çekimlidir. Örnek olarak հայր [hayr] *baba* sözcüğünü çekelim:

	Tekil	Çoğul
yalın hali	հայր [hayr]	հայրեր [hayrer]
-i hali	հայր [hayr]	հայրեր [hayrer]
-in hali	հօր [hor]	հայրերու [hayreru]
-e hali	հօր [hor]	հայրերու [hayreru]
-den hali	հօրմէ [horme]	հայրերէ [hayrere]
-ile hali	հօրմով [hormov]	հայրերով [hayrerov]

İsmin -in ve -e halinde:

- մայր [mayr]: anne → մօր [mor]
- եղբայր [yeğpayr]: erkek kardeş → եղբօր [yeğpor]
- եղբայրս [yeğpayrıs]: erkek kardeşim → եղբօրս [yeğporıs]: erkek kardeşimin
- հօրս տունը [horıs dunı]: babamın evi ← հայր [hayr]: baba
- նախահայր [nakhahayr]: ata, ced → նախահօր [nakhahor]
- մօրեղբայր [moryeğpayr]: dayı → մօրեղբօր [moryeğpor]

G. -նոջ [-oç] ՇԵԿՈՒՄ

Базы акрабалык исимлери ве сык кулланылан сөзчүклер бу шекилде чекилер. İsmin -in ve -e halinde:

- քույր [kuyr]: kız kardeş → քրոջ [kıroç]

- կէսուր [gesur]: kaynana → կէսրոջ [gesroç] ya da կէսուրին [gesurin]
- կին [gin]: kadın → կնոջ [ginoç]
- ընկեր [inger]: arkadaş, yoldaş → ընկերոջ [ingeroç] ya da ընկերին [ingerin]
- սեր [der]: efendi, sahip → սիրոջ [diroç]

	Տեկիլ	Շօջիլ
yalın hali	քոյր [kuyr]	քոյրեր [kuyrer]
-i hali	քոյր [kuyr]	քոյրեր [kuyrer]
-in hali	քրոջ [kiroç]	քոյրերու [kuyreru]
-e hali	քրոջ [kiroç]	քոյրերու [kuyreru]
-den hali	քրոջմէ [kiroçme]	քոյրերէ [kuyrere]
-ile hali	քրոջմով [kiroçmov]	քոյրերով [kuyrerov]

Ի. -ոյ [-o] ՇԵՂԻՄ

-իս [-ia] ile biten coğrafi isimler ve bazı sık kullanılan isimler bu gruptadır.

İsmin -in ve -e halinde:

- Թուրքիս [turkia]: Türkiye → Թուրքիոյ [turkio]
- Գերմանիս [kermania]: Almanya → Գերմանիոյ [kermanio]
- Եկեղեցի [yegeğetsi]: kilise → Եկեղեցոյ [yegeğetsvo]
- Աստուած [asdvadz]: Allah → Աստուծոյ [asdudzo]
- Պոլիս [bolis]: İstanbul → Պոլսոյ [bolso]
- հոգի [hoki]: can, kişi → հոգոյ [hokvo]
- սեր [ser]: aşk → սիրոյ [siro]

	Աստուած [asdvadz] <i>Allah</i>	Պոլիս [bolis] <i>İstanbul</i>
yalın hali	Աստուած [asdvadz]	Պոլիս [bolis]
-i hali	Աստուած [asdvadz]	Պոլիս [bolis]
-in hali	Աստուծոյ [asdudzo]	Պոլսոյ [bolso]
-e hali	Աստուծոյ [asdudzo]	Պոլսոյ [bolso]
-den hali	Աստուծմէ [asdudzme]	Պոլիսէն [bolisen]
-ile hali	Աստուծմով [asdudzmov]	Պոլիսով [bolisov]

- Պոլսահայ [bolsahay]: İstanbullu Ermeni
- փարք Աստուծոյ [park asdudzo]: Allaha şükür

YENİ SÖZCÜKLER

հարցում [hartsʰum]: soru
պատուհան [baduhan]: pencere
լեռ [ler]: dağ
միտք [midk]: akıl
ինքնաշարժ [inknaʃarj]: otomobil
ճաշ [caʃ]: yemek (isim)
փողոց [poğots]: sokak
լուր [lur]: haber
քար [kar]: taş
արծիւ [ardziv]: kartal
մուկ [mug]: fare
սեղան [seğan]: masa
վեր [ver]: yukarı
հորաքոյր [horakuyr]: hala
օդանավ [otनाव]: uçak
նավ [nav]: gemi
հանրապետութիւն [hanrabedut-
yun]: cumhuriyet
սահման [sahman]: sınır
քահանայ [kahana]: papaz
սատանայ [sadana]: şeytan
տեղացի [değatsi]: yerli, memle-
ketli
թէյ [tey]: çay
փայտ [payd]: ahşap
տանջուող [dançivoğ]: muzdarib

ցուրտ [tsurd]: soğuk (hava)
դիւրին [tyurin]: kolay
հսկայ [hisga]: kocaman
լայն [layn]: geniş

հիւսիս [hyusis]: kuzey
հարավ [harav]: güney
արեւելք [arevelk]: doğu
արեւմուտք [arevmudk]: batı

դիտել [tidel]: seyretmek
փոխել [poxhel]: değiştirmek
մնալ [minal]: kalmak
շինուիլ [şinvil]: yapılmak, inşa
edilmek
սկսուիլ [ısgısvil]: başlanmak

միշտ [mişd]: her zaman
իրավ [irav]: gerçekten
վերի վարոյ [veri varo]: aşağı yuka-
rı, yaklaşık
շուրջ [şurç]: civarında, yaklaşık
ինչեր [inçer]: neler
անշուշտ [anşuşd]: elbette
արանձին [arantsin]: yalnız
չէ [çe]: yok, hayır

KONUŞMA

Անահիտ: Գալ շարքաթ *Գայիանէն* պիտի գայ *Պէրրութէն*:

Մարալ: Իրա՞ւ կ'ըսես: Հիանալի լուր է:

Անահիտ: Շատ անհամբեր եմ:

Մարալ: Քանի՞ օր պիտի մնայ:

Անահիտ: Վերի վարոյ երկու շարքաթ պիտի մնայ:

Մարալ: Առանձի՞ն պիտի գայ:

Անահիտ: Չէ, *հորաքոյրն* ալ պիտի գայ:

Մարալ: Օդանաւո՞վ պիտի ճամբորդեն:

Անահիտ: Այո, *օդանաւով* պիտի գան: Շատ դիւրին է:

Մարալ: Ի՞նչ պիտի ընէք:

Անահիտ: Ինչէ՛ր պիտի ընենք: Գնալը պիտի այցելենք:

Մարալ: Ես ալ կ'ուզեմ Գնալը երթալ:

Անահիտ: Միասին երթանք:

Մարալ: Նաև՞ վ՛ պիտի երթանք:

Անահիտ: Անշուշտ *նաևով*/պիտի երթանք:

Մարալ: Ի՛նչ հաճելի: Հիմա ես ալ անհամբեր պիտի սպասեմ *Գայիանէին* :

Yukarıdaki konuşmada italikle gösterilmiş sözcüklerin ismin hangi halinde olduklarını yazın

1. Գայիանէն	4. օղանաւով
2. Պէյրութէն	5. նաւով
3. Հօրաքոյրն	6. Գայիանէին

ALIŞTIRMALAR

A. Boşlukları uygun isim çekim ekleriyle doldurun

Örnek: - Գայիանէն Պէյրութ էն կու գայ:

- Երեւան ի շէնքերը շատ բարձր չեն:

1. Ես միշտ գրիչ___ կը գրեմ:
2. Վան___ կատուներ___ աչքերը կապոյտ ու կանանչ են:
3. Ուսուցիչը դժուար հարցումներ կու տայ աշակերտներ___:
4. Տղաքը տան պատուհան___ մեզ կը դիտեն:
5. Հայաստան___ լեռները հսկայ են:
6. Օր___ օր միտքը կը փոխէ:
7. Հայաստան___ մէջ տունները քար___ կը շինուին:
8. Ցուրտ___ տանջուող մարդը թէյ կը խմէ:
9. Արծիւը մուկը վեր___ կը դիտէ:
10. Այս սեղանը փայտ___ է:

B. Aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Ինքնաշարժն՞ վ՛ կ'երթաս համալսարան:
2. Գայիանէն Հալեպէ՞ն պիտի ճամբորդէ:
3. Այս դասարանին մէջ քանի՞ աթոռ կայ:
4. Ճաշի ժամանակ ո՞ր կ'ըլլաս:
5. Վենետիկի օդը ի՞նչպէս է:
6. Այս դասին նիւթը ի՞նչ է:
7. Դաւիթ Պէքիամ ո՞ր տեղացի է:
8. Փարիզի փողոցները լա՞յն են:

C. Aşağıdaki metni daha önce görmüştünüz. Şimdi de italikli cümleleri Türkçeye çevirin

Դպրոցը դասարաններ ունի: Դասարաններուն մէջ գրասեղաններ եւ աթոռներ կան: Ուսուցիչը իր գրասեղանը եւ աթոռը ունի: Աշակերտները իրենց գրասեղանները եւ աթոռները ունին: Ուսուցիչը գրատախտակին վրայ դաս կը բացատրէ, *ան կաւիճով կը գրէ եւ վերջն ալ գրածը սրբիչով կը ջնջէ:* Դասարանին մէջ կան նկարներ եւ գիրքերով լեցուն գրադարան: Դասարանին մէջ աշակերտները դաս կը սորվին: *Դասարանը սորվելու տեղ մըն է:*

D. Aşağıdaki metni Türkçeye çevirin

Հայաստանի հանրապետութեան սահմաններն են. հիւսիսէն՝ Վրաստան, արեւմուտքէն՝ Թուրքիա, հարաւէն՝ Նախիջեւան եւ Պարսկաստան, արեւելքէն՝ Ադրբեջան:

E. Ermenice bir deyim; sizce ne anlama geliyor olabilir?

Մարդ մարդու քահանայ, մարդ մարդու սատանայ:

DERS 8

ŞİMDİKİ ZAMANIN HİKAYESİ

a) Ekeylem

Bu kipte ekeylemi Türkçeye ...*idim* olarak çevirebiliriz. Hint-Avrupa dilbiliminde *imperfect* olarak geçen bu kip geçmişte bir süreklilik ifade eder.

էի [ei]	...idim
էիր [eir]	...idin
եր [er]	...idi
էիմք [eink]	...idik
էիք [eik]	...idiniz
էին [ein]	...idiler

- այդ օրը հիւանդ էի [ayt ori hivant ei]: o gün hastaydım
- ն ր էիր [ur eir]: neredeydin?
- հնս էիմք [hos eink]: buradaydık

Olumsuz yapmak için, tıpkı şimdiki zamanda olduğu gibi, չ [ç] olumsuzluk önekini ekeylemin önüne getiririz:

- դուք զբաղած չէիք [tuk ızpağadz çaik]: siz meşgul değil miydiniz?

b) -ել [-el] ve -իլ [-il] çekimli fiiller

Şimdiki zaman çekiminde olduğu gibi fiilin başına կը [gı] (fiil sesli harfle başlıyorsa կ' [g']) getirilir ve kişi çekim ekleri fiil köküne eklenir:

- նամակ կը գրէի [namag gı kirei]: mektup yazıyordum
- կը հանգչէիմք [gı hankçeink]: dinleniyorduk
- հարսը շատ կը խօսէր [harsı şad gı khoser]: gelin çok konuşuyordu

c) -ալ [-al] çekimli fiiller

Şimdiki zaman çekiminde olduğu gibi fiilin başına կը [gı] (fiil sesli harfle başlıyorsa կ' [g']) getirilir. 3. tekil kişi hariç, fiil köküne -այ [ay] getirildikten sonra kişi çekim ekleri eklenir.

- ամէն օր դպրոց կ'երթայիմք [amen or tibrots gertayink]: her gün okula gidiyorduk/giderdik

Örnek fiillerimizi şimdiki zamanın hikayesinde çekelim:

	գրել [kirel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khaǰal]
էս	կը գրեի [gı kirei]	կը սորվեի [gı sorvei]	կը խաղայի [gı khaǰayi]
դուն	կը գրեիր [gı kireir]	կը սորվեիր [gı sorveir]	կը խաղայիր [gı khaǰayir]
ան	կը գրեր [gı kırer]	կը սորվեր [gı sorver]	կը խաղար [gı khaǰar]
մենք	կը գրեինք [gı kireink]	կը սորվեինք [gı sorveink]	կը խաղայինք [gı khaǰayink]
դուք	կը գրեիք [gı kireik]	կը սորվեիք [gı sorveik]	կը խաղայիք [gı khaǰayik]
անոնք	կը գրեին [gı kirein]	կը սորվեին [gı sorvein]	կը խաղային [gı khaǰayin]

Bir kural çıkarırsak:

էս	կը + fiil kökü + էի / էի / այի [gı + fiil kökü + ei / ei / ayi]
դուն	կը + fiil kökü + էիր / էիր / այիր [gı + fiil kökü + eir / eir / ayir]
ան	կը + fiil kökü + էր / էր / ար [gı + fiil kökü + er / er / ar]
մենք	կը + fiil kökü + էինք / էինք / այինք [gı + fiil kökü + eink / eink / ayink]
դուք	կը + fiil kökü + էիք / էիք / այիք [gı + fiil kökü + eik / eik / ayik]
անոնք	կը + fiil kökü + էին / էին / ային [gı + fiil kökü + ein / ein / ayin]

d) Olumsuz

Şimdiki zaman çekiminden farkı a) değişken bölümde ekeylemin şimdiki zamanın hikayesinde çekilmesi b) -իլ [-il] çekimli fiillerde fiil köküne -իր [ir] yerine -եր [er] getirilmesidir:

	գրել [kɪrel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khaɣal]
էս	չէի գրեր [çei kɪrer]	չէի սորվեր [çei sorver]	չէի խաղար [çei khaɣar]
դուն	չէիր գրեր [çeir kɪrer]	չէիր սորվեր [çeir sorver]	չէիր խաղար [çeir khaɣar]
ան	չեր գրեր [çer kɪrer]	չեր սորվեր [çer sorver]	չեր խաղար [çer khaɣar]
մենք	չէինք գրեր [çeink kɪrer]	չէինք սորվեր [çeink sorver]	չէինք խաղար [çeink khaɣar]
դուք	չէիք գրեր [çeik kɪrer]	չէիք սորվեր [çeik sorver]	չէիք խաղար [çeik khaɣar]
անոնք	չէին գրեր [çein kɪrer]	չէին սորվեր [çein sorver]	չէին խաղար [çein khaɣar]

- չէի հասկնար թէ խնդիրը ինչ էր [çei hasɣinar te khıntırı inç er]: sorun neydi anlamıyordum
- Հայերեն չէր խօսեր [hayeren çer khoser]: Ermenice konuşmuyordu

SAAT KAÇ?

Saat Türkçedeki gibi söylenir. Կ'անցնի [g'antsni] *geçiyor* ismin -i halinde ve կայ [ga] *var* ismin -e halinde kullanılır. Կէս [ges] *buçuk*, rakama nı [u] *ve* ile bağlanılır. քառորդ [karort] *çeyrek*, rakama bağlanmaz. վայրկեան [vayrgyan] *dakika* sözcüğü ise, Türkçede olduğu gibi, soru-cevaplarda pek kullanılmaz:

- Ժամը քանի՞ (ն) է [jamı kani(n) e]: saat kaç?
- 2:00 → Ժամը երկուքն է [jamı yergukn_e]
- 7:00 → Ժամը եօթն է [jamı yotın_e]
- 4:30 → Ժամը չորսուկէսն է [jamı çorsugesn_e]
- 9:30 → իննուկէս [innuges]
- 4:15 → Ժամը չորսը քառորդ կ'անցնի [jamı çorsı karort g'antsni]
- 5:15 → Ժամը հինգը քառորդ կ'անցնի [jamı hinkı karort g'antsni]
- 5:45 → Ժամը վեցին քառորդ կայ [jamı vetsin karort ga]
- 1:45 → երկուքին քառորդ կայ [yergukin karort ga]
- 8:10 → ութը տասը կ'անցնի [utı dası g'antsni]
- 2:10 → երկուքը տասը կ'անցնի [yergukı dası g'antsni]

- 9:35 → տասին քսանհինգ կայ [dasiŋ kisanıhink ga]
- ժամը ճիշտ հինգն է [jami cişd hinkn_e]: saat tam beş
- ժամը ուր որ է հինգն է [jami ur vor e hinkn_e]: saat yaklaşık beş
- ժամը ուր որ է հինգը կ'ըլլայ [jami ur vor hinki gılla]: saat yaklaşık beş

SAAT KAÇTA?

Ժամը քանի՞ն [jami kaniin] sorusunu sorarız. անցած [antsadz] *geçe* ismin -i haliyle, ve մնացած [mınatsadz] *kala* ismin -e haliyle kullanılır:

- 2:00 → ժամը երկուքին [jami yergukin]
- 3:00 → ժամը երեքին [jami yerekin]
- 8:00 → ժամը ութին [jami utin]
- 4:15 → չորսը քառորդ անցած [çorsı karort antsadz]
- 5:45 → վեցին քառորդ մնացած [vetsin karort mınatsadz]
- 11:20 → տասնմեկը քսան անցած [dasnımegı kisan antsadz]
- 1:48 → երկուքին տասներկու վայրկեան մնացած [yergukin dasnıyergu vayrgyan mınatsadz]
- կեսօրին [gesorin]: öğleyin
- կես գիշերին [ges kişerin]: gece yarısı
- դասը ժամը քանի՞ն կը սկսի [tası jami kaniin gısgısı]: ders saat kaçta başlıyor?

YENİ SÖZCÜKLER

ձայն [tsayn]: ses
 գլխարկ [kılkharg]: şapka
 իրիկուն [irigun]: gece
 հագուստ [hakusd]: kıyafet
 արձակուրդ [artsagurt]: tatil
 մեծմայրիկս [medzmayrigıs]: büyük annem
 Սովետական Միություն [sovedagan miutyun]: Sovyetler Birliđi
 անցեալ օր [antsyal or]: geçen gün
 հարքուխ [harpukh]: nezle
 կոկորդ [gogort]: boğaz
 ջերմ(ութիւն) [çerm(utyun)]: ateş
 ծխախոտ [dzıkhakhod]: tütün, sigara
 շարժանկար [şarjanıgar]: film

Կաղանդ Պապա [gağant baba]: Noel Baba

դնել [tinel]: koymak
 քնանալ [kınanal]: uyumak
 ծխել [dzıkhel]: sigara içmek
 երգել [yerkel]: şarkı söylemek
 շտկել [şıdgel]: düzeltmek
 հագուիլ [hakvil]: giymek
 ցաւիլ [tsavil]: ağrımak
 փորձել [portsel]: denemek
 ոսքի ելլել [vodki yellel]: ayağa kalkmak
 վեր կենալ [ver genal]: ayakta durmak
 դառնալ [tarnal]: dönmek
 հազալ [hazal]: öksürmek

նախընտրել [nakhındrel]: tercih etmek

սկսիլ [ısgısil]: başlamak

հիւանդ [hivant]: hasta

առողջ [arogç]: sağlıklı

կանուխ [ganukh]: erken

ուշ [uş]: geç

նշանաւոր [nişanavor]: meşhur

հոգեւոր [hokevor]: ruhani

ծանր [dzanır]: ağır

սուկալի [sosgali]: korkunç, feci

աղտոտ [ağdod]: kirli

հաւատացեալ [havadatsyal]: iman-
lı

արթուն [artun]: uyanık, dikkatli

անցեալ [antsyal]: geçen, geçmiş

վերջերս [verçerıs]: son zamanlarda

հիմա [hima]: şimdi

առաջ [araç]: önce

տարիներ առաջ [dariner araç]:

yıllar önce

միշտ [mişd]: her zaman

դեռ [ter]: hala, daha

մինչև այսօր [minçev aysor]: bu-

güne kadar

յաճախ [hacakh]: sık sık

անընդհատ [anınthad]: sürekli

արձակուրդ [artsagurt]: tatil

անցեալ ըլլայ [antsyal ılla]: geçmiş
olsun

Baş ve Yüz

գլուխ [kılukh]: baş, kafa

երես [yeres]: yüz, çehre

դէմք [temk]: yüz, çehre

մազ(եր) [maz(er)]: saç(lar)

ճակատ [cagad]: alın

յօնք [honk]: kaş

թարթիչ [tartıç]: kirpik

աչք [açk]: göz

ականջ [aganç]: kulak

այտ [ayd]: yanak

քիթ [kit]: burun

շրթունք [şırtunk]: dudak

բերան [peran]: ağız

լեզու [lezu]: dil

ակոբայ [agra]: diş

կզակ [gızag]: çene

վիզ [viz]: boyun

ծոճրակ [dzodzrag]: ense

պէխ [bekh]: bıyık

մօրուք [moruk]: sakal

Deyimler

աչքս մտար: gözüme girdin

աչքէս ելաւ: gözümden düştü

աչք մը նետել: bir göz atmak

գլխուս միսը կերաւ: kafamın eti-
ni yedi

գլուխս արդուկեցիր: kafamı ütü-
ledin

ճակատդ գրուած է: alnına yazıl-
mış

ճակատագիր: alinyazısı

աչքդ լոյս: gözün aydın

ականջ տալ: kulak vermek

լեզուիս վրայ մազ բուսաւ: dilim-
de tüy bitti

KONUŞMA

Արա: Արթո անցեալ օր ո՞ր էիր:

Արթո: Ծանր հիւանդ էի: Չէի կրնար դպրոց գալ:

Արա: Հարբո՞ւ լի էիր:

Արթո: Այո, հարբուխ էի: Բայց սոսկալի էր:

Արա: Ի՞նչ ունէիր:

Արթո: Կոկորդս կը ցաւեր, իսկ երբ կը փորձէի ոտքի ելլել, գլուխս կը դառնար:

Արա: Ջերմութի՞ւն ունէիր:

Արթո: Այո, ջերմութիւն ունէի եւ անընդհատ կը հազայի:

Արա: Հիմա աւելի լա՞ւ ես:

Արթո: Հիմա շատ աւելի լաւ եմ, բայց դեռ գլուխս կը ցաւի:

Արա: Անցեալ ըլլայ:

Արթո: Շնորհակալ եմ:

ALİŞTİRMALAR

A. Fiilleri şimdiki zamanın hikayesinde çekerek boşlukları doldurun

Örnek: - Անցեալ տարի, Երեւան կ'ապրէի բայց այս տարի Պոլիս կ'ապրիմ

→ Geçen sene Erivan'da yaşıyordum ama bu sene İstanbul'da yaşıyorum.

1. Անցեալ շաբաթ, Սալբին հիւանդ ___ բայց հիմա շատ առողջ է:
2. Երէկ չ___, բայց այսօր կ'երգես եւ շատ գեղեցիկ ձայն ունիս:
3. Չորս տարի առաջ, այս շարժանկարը դիտելէն ___, բայց հիմա չենք վախնար:
4. Ծեր մարդը գլխարկ ___, բայց վերջերս չի դներ:
5. Առաջ, իրիկունը մենք կանուխ ___, բայց հիմա աւելի ուշ կը քնանանք:
6. Արան ծխախոտ չ___ բայց վերջերս կը ծխէ:
7. Անցեալ տարի մազերը ___, անուշիկ հագուստներ ___ բայց այս տարի մազերը բնաւ չի շտկեր եւ աղոտոտ հագուստներ կը հագուի:
8. Տարիներ առաջ, Շառլ Ազնաւուր նշանաւոր ___. մինչեւ այսօր նշանաւոր է:
9. Սովետական Միութեան ժամանակ, Հայաստանցիները յաճախ Վրաստան ___: Այսօր կը նախընտրեն Անթալիա երթալ արձակուրդի ժամանակ:
10. Մեծ մայրիկս շատ հաւատացեալ ___. ամէն օր եկեղեցի ___ ու մով ___:
11. Անցեալ տարի Հայոց Պատմութիւն ___, բայց այս տարի Օսմանեան Պատմութիւն կ'ուսանինք:
12. Դուք միշտ սուրճ ___. Ինչո՞ւ հիմա թէյ կը խմէք:

13. Առաջ, բնաւ հայերէն չ_____ , բայց հիմա շատ լաւ կը հասկնաս:
Կարդալ, գրել գիտն՞ս:

B. Aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Անցեալ տարի ո՞ւր կ'ապրէիր:
2. Վիճակը շրջիլ աւելի շատ ի՞նչ կը ծխէր:
3. Անցեալ տարի ի՞նչ կ'ուսանէիր:
4. Տարիներ առաջ մարդիկ օդանաւով կը ճամբորդէին:
5. Սովետական Միութեան ժամանակ, Հայաստանցիները շա՞տ կը ճամբորդէին:
6. Անցեալ տարի դուն անհամբեր կը սպասէիր Կադանդ Պապային:
7. Երկու օր առաջ ո՞ւր էիր:
8. Փիքասօն շա՞տ կ'աշխատէր:

C. Aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Առտուները ժամը քանիի՞ն համալսարան կը հասնին:
2. Ժամը քանիի՞ն կը քնանաս:
3. Այս դասը ժամը քանիի՞ն կը սկսի:
4. Ժամը չորսի՞ն պիտի մեկնին դպրոցէն:
5. Կէս գիշերին դեռ արթո՞ն կ'ըլլաս:

DERS 9

Dİ'LI GEÇMİŞ ZAMAN

a) Örnek fiillerimiz di'li geçmiş zamanda aşağıdaki gibi çekilirler:

	գրել [kirel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khaǰal]
էս	գրեցի [kiretsi]	սորվեցայ [sorvetsa]	խաղացի [khaǰatsi]
դուն	գրեցիր [kiretsir]	սորվեցար [sorvetsar]	խաղացիր [khaǰatsir]
ան	գրեց [kirets]	սորվեցաւ [sorvetsav]	խաղաց [khaǰats]
մենք	գրեցինք [kiretsink]	սորվեցանք [sorvetsank]	խաղացինք [khaǰatsink]
դուք	գրեցիք [kiretsik]	սորվեցաք [sorvetsak]	խաղացիք [khaǰatsik]
անոնք	գրեցին [kiretsin]	սորվեցան [sorvetsan]	խաղացին [khaǰatsin]

Yukarıdaki tabloyu incelediğimizde fiil köklerine aşağıdaki eklerin getirilerek di'li geçmiş zaman yapıldığını görürüz:

	-ել [-el] bitimli fiiller	-իլ [-il] bitimli fiiller	-ալ [-al] bitimli fiiller
էս	fiil kökü + եցի [etsi]	fiil kökü + եցայ [etsa]	fiil kökü + ացի [atsi]
դուն	fiil kökü + եցիր [etsir]	fiil kökü + եցար [etsar]	fiil kökü + ացիր [atsir]
ան	fiil kökü + եց [ets]	fiil kökü + եցաւ [etsav]	fiil kökü + աց [ats]
մենք	fiil kökü + եցինք [etsink]	fiil kökü + եցանք [etsank]	fiil kökü + ացինք [atsink]
դուք	fiil kökü + եցիք [etsik]	fiil kökü + եցաք [etsak]	fiil kökü + ացիք [atsik]
անոնք	fiil kökü + եցին [etsin]	fiil kökü + եցան [etsan]	fiil kökü + ացին [atsin]

b) Di'li geçmiş zamanın olumsuzu

Di'li geçmiş zamanda olumsuz diğer zamanlardan daha kolaydır; fiilin başına չ [ç] olumsuzluk öneki getirilerek yapılır:

- չգրեցի [çıkiretsi]: yazmadım
- չսորվեցաւ [çisorvetsav]: öğrenmedi
- չխաղացիք [çıkhağatsik]: oynamadınız

c) Bazı sık kullanılan düzensiz fiillerin di'li geçmiş zamanda çekimi

	ես	դուն	ան	մենք	դուք	անոնք
գալ [kal] gelmek	եկայ [yega]	եկար [yegar]	եկաւ [yegav]	եկանք [yegank]	եկաք [yegak]	եկան [yegan]
երթալ [yertal] gitmek	գացի [katsi]	գացիր [katsir]	գնաց [kɨnats]	գացինք [katsink]	գացիք [katsik]	գացին [katsin]
բերել [perel] getirmek	բերի [peri]	բերիր [perir]	բերաւ [perav]	բերինք [perink]	բերիք [perik]	բերին [perin]
ըլլալ [ıllal] olmak	եղայ [yeğa]	եղար [yeğar]	եղաւ [yeğav]	եղանք [yeğank]	եղաք [yeğak]	եղան [yeğan]
ընել [inel] yapmak	ըրի [iri]	ըրիր [irir]	ըրաւ [irav]	ըրինք [irink]	ըրիք [irik]	ըրին [irin]
ուտել [udel] yemek	կերայ [gera]	կերար [gerar]	կերաւ [gerav]	կերանք [gerank]	կերաք [gerak]	կերան [geran]
դնել [tinel] koymak	դրի [turi]	դրիր [turir]	դրաւ [tirav]	դրինք [turink]	դրիք [turik]	դրին [turin]
ըսել [isel] demek	ըսի [isi]	ըսիր [isir]	ըսաւ [isav]	ըսինք [isink]	ըսիք [isik]	ըսին [isin]
տալ [dal] vermek	տուի [divi]	տուիր [divir]	տուաւ [divav]	տուինք [divink]	տուիք [divik]	տուին [divin]
առնել [arnel] almak	արի [ari]	արիր [arir]	արաւ [arav]	արինք [arink]	արիք [arik]	արին [arin]

լալ [lal] ağlamak	լացի [latsi]	լացիր [latsir]	լացաւ [latsav]	լացինք [latsink]	լացիք [latsik]	լացին [latsin]
զարնել [zarnel] vurmak	զարկի [zargi]	զարկիր [zargir]	զարկաւ [zargav]	զարկինք [zargink]	զարկիք [zargik]	զարկին [zargin]
թքնել [tiknel] tükürmek	թքի [tiki]	թքիր [tikir]	թքաւ [tikav]	թքինք [tikink]	թքիք [tikik]	թքին [tikin]
իյնալ [iynal] düşmek	ինկայ [inga]	ինկար [ingar]	ինկաւ [ingav]	ինկանք [ingank]	ինկաք [ingak]	ինկան [ingan]
կարենալ [garenal] ...e bilmek	կրցայ [girtsa]	կրցար [girtsar]	կրցաւ [girtsav]	կրցանք [girtsank]	կրցաք [girtsak]	կրցան [girtsan]

- ի՞նչ ըսիր [inç ısrir]: ne dedin?
- ի՞նչ ըրաւ [inç ırav]: ne yaptı?
- ե՞րբ եկաք [yerp yegak]: ne zaman geldiniz?
- ի՞նչ եղաւ [inç yeğav]: ne oldu?

d) -նալ [-nal] ve -նիլ [-nil] bitimli fiiller

i) -նալ [-nal] bitimli fiillerde -ն [-n] düşer ve genellikle di'li geçmiş zaman eki olarak -ցայ [-tsa], bazen de -ձայ [-tsa] gelir.

- մոռնալ [mornal]: unutmak → մոռցայ [mortsa]: unuttum
- ուրանալ [uranal]: inkar etmek → ուրացայ [uratsa]: inkar ettim
- դառնալ [tarnal]: dönmek → դարձայ [tartsa]: döndüm
- բարկանալ [parganal]: kızmak → բարկացան [pargatsan]: kızdılar
- հասկնալ [hasginal]: anlamak → հասկցաք [hasgirtsak]: anladınız mı?

ii) -նիլ [-nil] bitimli fiillerde -ն [-n] düşer ve mastar ekinden önce bir sessiz harf varsa, di'li geçmiş zaman eki olarak -այ [a] gelir:

- մեռնիլ [mernil]: ölmek → մեռայ [mera]: öldüm
- հասնիլ [hasnil]: varmak → հասայ [hasa]: vardım
- անցնիլ [antsnil]: geçmek → անցայ [antsa]: geçtim
- հատնիլ [hadnil]: tükenmek, çok yorulmak → հատայ [hada]: tükendim
- հազնիլ [haknil]: giymek → հազաք [hakak]: giydiniz
- մեկնիլ [megnil]: ayrılmak → մեկնեցան [megnetsan]: ayrıldılar

	հասնիլ [hasnil] varmak	մոռնալ [mornal] unutmak	ծնիլ [dzinil] doğmak	ունենալ [unenal] sahip olmak	գիտնալ [kidnal] bilmek
էս	հասայ [hasa]	մոռցայ [mortsa]	ծնայ [dzina]	ունեցայ [unetsa]	գիտցայ [kidtsa]
դուն	հասար [hasar]	մոռցար [mortsar]	ծնար [dzinar]	ունեցար [unetsar]	գիտցար [kidtsar]
ան	հասաւ [hasav]	մոռցաւ [mortsav]	ծնաւ [dzinav]	ունեցաւ [unetsav]	գիտցաւ [kidtsav]
մենք	հասանք [hasank]	մոռցանք [mortsank]	ծնանք [dzinank]	ունեցանք [unetsank]	գիտցանք [kidtsank]
դուք	հասաք [hasak]	մոռցաք [mortsak]	ծնաք [dzinak]	ունեցաք [unetsak]	գիտցաք [kidtsak]
անոնք	հասան [hasan]	մոռցան [mortsan]	ծնան [dzinan]	ունեցան [unetsan]	գիտցան [kidtsan]

e) -նել [-nel] bitimli fiiller

Aşağıdaki beş -նել [-nel] bitimli fiilde -ն [-n] düşer ve tablodaki ekler getirilir:

	մտնել [midnel] girmek	գտնել [kɪdnel] bulmak	իջնել [içnel] inmek	տեսնել [desnel] görmek	ելլել [yellel] çıkılmak
էս	մտայ [mida]	գտայ [kɪda]	իջայ [iça]	տեսայ [desa]	ելլայ [yela]
դուն	մտար [midar]	գտար [kɪdar]	իջար [içar]	տեսար [desar]	ելլար [yelar]
ան	մտաւ [midav]	գտաւ [kɪdav]	իջաւ [içav]	տեսաւ [desav]	ելլաւ [yelav]
մենք	մտանք [midank]	գտանք [kɪdank]	իջանք [içank]	տեսանք [desank]	ելլանք [yelank]
դուք	մտաք [midak]	գտաք [kɪdak]	իջաք [içak]	տեսաք [desak]	ելլաք [yelak]
անոնք	մտան [midan]	գտան [kɪdan]	իջան [içan]	տեսան [desan]	ելլան [yelan]

e) -չիլ [-çil] bitimli fiiller

-չիլ [-çil] bitimli fiillerde -չ [-ç] düşer ve tablodaki ekler getirilir. En sık kullanılan -չիլ [-çil] bitimli fiiller aşağıdakilerdir:

- փախչիլ [pakhçil]: kaçmak
- թռչիլ [tırçil]: uçmak
- դպչիլ [tibçil]: dokunmak

- փլչիլ [pılçil]: yıkılmak
- փակչիլ [pagçil]: yapışmak

	թռչիլ [tırçil] uçmak
էս	թռայ [tırɑ]
դուն	թռար [tırɑr]
ան	թռաւ [tırɑv]
մենք	թռանք [tırɑnk]
դուք	թռաք [tırɑk]
անոնք	թռան [tırɑn]

YENİ SÖZCÜKLER

պալատ [balad]: saray
 սափրիչ [sapriç]: berber
 խանութ [khanut]: dükkān
 ոսկերչատուն [vosgerçadun]: ku-
 yumcu dükkānı
 շուկայ [şuga]: çarşı
 մատանի [madani]: yüzük
 գորգավաճառ [korkavacar]: halıcı
 ժողով [joğov]: toplantı
 արեւելահայերէն [arevelahaye-
 ren]: Doğu Ermenicesi
 արեւմտահայերէն [arevmıdahaye-
 ren]: Batı Ermenicesi
 պանդոկ [bantog]: otel
 դրամատուն [tiramadun]: banka
 պարոն [baron]: bey(efendi)
 անկիւն [angyun]: köşe

կշտանալ [gışdanal]: doymak

կտրել [gidrel]: kesmek
 հանդիպիլ [hantibil]: buluşmak
 պտտիլ [bıdıdıl]: dolaşmak
 գնել [kinel]: satın almak
 պատասխանել [badaskhanel]: ce-
 vap vermek
 համոզել [hamozel]: ikna etmek
 սկսիլ [ısgısil]: başlamak
 մարել [marel]: söndürmek
 վազել [vazel]: koşmak
 մոռնալ [mornal]: unutmak
 տեսնել [desnel]: görmek
 քալել [kalel]: yürümek
 պատրաստուիլ [badrasdivil]: ha-
 zırlanmak
 ներել [nerel]: affetmek
 գտնուիլ [kıdnıvil]: bulunmak
 նշանակել [nişanagel]: anlamına
 gelmek

որոշել [voroşel]: karar vermek
ցոյց տալ [tsuyts dal]: göstermek
ուշանալ [uşanal]: gecikmek

զանազան [zanazan]: çeşitli
զոց [kots]: kapalı
արժեքաւոր [arjekavor]: değerli
համաձայն [hamatsayn]: hemfikir
օտար [odar]: yabancı
ծերունի [dzeruni]: ihtiyar
հեռու [heru]: uzak
մօտիկ [modig]: yakın
հեշտ [heşd]: kolay

մէկը միւսին [megi myusin]: biri
diğesine

մասնաւորապէս [masnavorabes]:
özellikle
երեքն ալ [yerekın al]: üçü de
աւելի լաւ [aveli lav]: daha iyi
աղջիկներուն հետ [ağçignerun
hed]: kızlarla birlikte
քով [kov]: yan, yakın
գորգաւաճառի մօտ [korkavacari
mod]: halıcının yanında
աջ [aç]: sağ (taraf)
դժուարութեամբ [tijvarutyamp]:
güçlülle

Ինչո՞ւ չէ [inçu çe]: neden olmasın
կը ներէք [gı nerek]: affedersiniz

ALİŞTİRMALAR

A. Aşağıdaki cümleleri di'li geçmiş zamanda yeniden yazın

Örnek: Ան նամակ մը կը գրէ → Ան նամակ մը գրեց → Bir mektup yazdı

1. Ես գիրք կը կարդամ:
2. Մենք հայերէն կը սորվինք:
3. Մարալը անհամբեր կը սպասէ Գայիանէին:
4. Դպրոցը կը հանդիպինք:
5. Վենետիկ կ'երթամ:
6. Ժամը չորսուկէսին կը մեկնի Պէրույթէն:
7. Սուրճ կը խմես:
8. Միասի՞ն կը խաղաք:
9. Այսօր պիտի ուշանան:
10. Արթօ եւ Մարալ հարցումներ կը հարցնեն մէկը միւսին:
11. Պալատը կը դիտենք:
12. Շատ կ'ուտենք եւ չենք կշտանար:
13. Լոյսերը կը մարեն ու կը քնանան:
14. Եղբայրս վազելով կու գայ:
15. Հայրս չի մոռնար:

B. Aşağıdaki metni okuyun ve soruları yanıtlayın

Երկու օր առաջ, Գայիանեն հասա Պոլիս: Երեկ Գայիանեն, Անահիտը եւ Մարալը հանդիպեցան: Միասին պտըտեցան: Գայիանեն զանազան խանութներ կ'ուզէր երթալ: Մասնաւորապէս ան ոսկերչատուն կ'ուզէր երթալ, այսինքն աղջիկները Գոց Շուկայ այցելեցին: Գայիանեն արժեքաւոր մատանի մը գնեց: Յետոյ գորգավաճառ մը եկաւ եւ կը փորձէր խօսիլ աղջիկներուն հետ: Մարալը եւ Անահիտը չպատասխանեցին բայց գորգավաճառը համոզեց Գայիանեն եւ աղջիկները՝ երեքն ալ, թէ խմեցին գորգավաճառին մօտ:

1. Գայիանեն ե՞րբ հասա Պոլիս:
2. Երեկ Մարալը որո՞ւն հանդիպեցաւ:
3. Անահիտը մինա՞ կը պտըտեցաւ:
4. Գայիանեն ի՞նչ կ'ուզէր ընել:
5. Ո՞ր շուկան այցելեցին:
6. Ի՞նչ գնեց Գայիանեն: Աժա՞ն էր:
7. Իսկ Մարալը եւ Անահիտը սո՞ւղ բաներ գնեցին:
8. Աղջիկները սո՞ւրճ խմեցին գորգավաճառին քով:

KONUŞMA

-Երեկ գիշեր Արան եւ Բաֆֆին հասան Երեւան: Արան պիտի սիրէ՞ Երեւանը:

Արա: Բարի լոյս, Բաֆֆի:

Բաֆֆի: Բարի լոյս, Արա:

Արա: Ժողովը ժամը քանի՞ ին կը սկսի:

Բաֆֆի: Ժամը տասին, կարծեմ:

Արա: Շատ լաւ. Այն ատեն, դուրս պիտի ելլեմ: Կ'ուզեմ քալել եւ քաղաքը տեսնել:

Բաֆֆի: Հասկցայ, շատ լաւ գաղափար է:

Արա: Կու գա՞ս:

Բաֆֆի: Ինչո՞ւ չէ:

Արա: Աւելի լաւ. Հայաստանցիներուն հայերէնը շատ լաւ չեմ հասկնար:

Բաֆֆի: Ես ալ Արեւելահայերէն մեծ դժուարութեամբ կը հասկնամ:

-Պատրաստուեցան եւ մեկնեցան պանդոկէն:

Արա: Շատ գեղեցիկ է Երեւանը:

Բաֆֆի: Շէնքերուն գոյները շատ աղուոր են:

Արա: Համաձայն եմ: Ռաֆֆի, կ'ուզեմ դրամատուն երթալ:

Բաֆֆի: Շատ լաւ, ես ալ կ'ուզեմ դրամներս փոխել:

-Օտար մարդ մը կու գայ:

Արա: Բարի լոյս, Պարոն: Կը ներէք, դրամատունը ո՞ւր կը գտնուի:

Ծերունի: Լաւ չեմ լսում: Ի՞նչ էք փնտռում:

Արա: Չհասկցայ:

Բաֆֆի: Պարոն, ո՞ր կը գտնուի դրամատունը:

Ծերունի: Դրամատո՞ւնը: Հասաաա, նշանակում է բանկ էք փնտռում:

Արա: Այո այո, բանկ կը փնտռենք:

Ծերունի: Շատ հեշտ է երեխէք:

Բաֆֆի: Հեշտ ի՞նչ կը նշանակէ:

Ծերունի: Ախբարերէնով նշանակում է դիրին:

Արա: Հասկցանք, բայց ախբարերէնը ի՞նչ է:

Բաֆֆի: Կարծեմ...

Ծերունի: Ախբարերէնը ձեր հայերէնն է:

Արա: Այսինքն Արեւմտահայերէն է:

Ծերունի: Ապրես:

Բաֆֆի: Հիմա հասկցանք, այսինքն բանկը ո՞ր էր:

Ծերունի: Շատ հեշտ է: Այս փողոցի աջ անկիւնի փոքր կարմիր շէնքն է:

Արա: Բայց չեմ տեսներ: Հեռո՞ւ է:

Ծերունի: Ո՞նց հեռու: Շատ մօտ է: Յոյց կտամ:

Բաֆֆի: Այդ մօտիկ կարմիր շէնքն է:

Ծերունի: Հաս:

Արա: Շատ շնորհակալ եմ:

Ծերունի: Ոչինչ, ազիզ ճան:

Բաֆֆի: Յտեսութիւն:

Ծերունի: Յաջողութիւն երեխէք:

-Բաֆֆին ու Արան կ'երթան դրամատուն եւ կը վերադառնան պանդոկ ժամը տասին:

– **Dikkat! Yukarıdaki konuşmada italikli sözcükler Doğu Ermenicesinde kullanılan ifadelerdir:**

Doğu Ermenicesi

Batı Ermenicesi

չեմ լսում

չեմ լսեր

փնտռում էք

կը փնտռէք

երեխէք

երեխաներ

ապրես

ապրիս

կտամ

կու տամ

ոնց

ինչպէս

նշանակում է

կը նշանակէ

▪ ախբարերէն [akhpareren]: Ermenistanlıların Batı Ermenicesine taktıkları ad.
ախբար [akhpar] sözcüğü, եղբայր [yeğpayr] *erkek kardeş* sözcüğünün Van

dialektinde kullanılan şeklidir ve Ermenistanlılar, Batı Ermenilerine bu şekilde seslenirler.

- ոչինչ [voçinç]: kelime anlamı *hiç* olmasına rağmen, Ermenistan'da hal hatır sorulduğunda teşekkür etmek için kullanılır.
- ազիզ ճան [aziz can]: Ermenistan'da sık kullanılan bir sevgi ifadesi

C. Konuşmayla ilgili soruları yanıtlayın

1. Արային եւ Բաֆֆին ժողովը ժամը քանիի՞ն կը սկսի:
2. Ի՞նչ որոշեցին ընել:
3. Անուշիկ աղջիկի՞ մը հանդիպեցան փողոցը:
4. Ի՞նչ կը փնտռէին:
5. Բաֆֆին ինչո՞ւ կ'ուզէր դրամատուն երթալ:
6. Դրամատունը ո՞ր կը գտնուի:
7. Հեռո՞ւ է դրամատունը:
8. Բաֆֆին եւ Արան ուշացա՞ն:

DERS 10

KİŞİ ZAMİRLERİNİN ÇEKİMİ

yalın hali	-i hali	-in hali	-e hali	-den hali	-ile hali
ես [yes] ben	զիս [zis] beni	իմ [im] benim	ինծի [indzi] bana	ինձմէ [intsme] benden ya da ինծմէ [indzme]	ինձմով [intsmov] benimle ya da ինծմով [indzmov]
դուն [tun] sen	քեզ [kez] seni	քու [ku] senin	քեզի [kezi] sana	քեզմէ [kezme] senden	քեզմով [kezmov] seninle
ան [an] ya da ինք [ink] o	զինք [zink] onu	անոր [anor] ya da իր [ir] onun	իրեն [iren] ona	իրմէ [irme] ondan	իրմով [irmov] onunla
մենք [menk] biz	մեզ [mez] bizi	մեր [mer] bizim	մեզի [mezi] bize	մեզմէ [mezme] bizden	մեզմով [mezmov] bizimle
դուք [tuk] siz	ձեզ [tsez] sizi	ձեր [tser] sizin	ձեզի [tsezi] size	ձեզմէ [tsezme] sizden	ձեզմով [tsezmov] sizinle
անոնք [anonk] ya da իրենք [irenk] onlar	զիրենք [zirenk] onları	անոնց [anonts] ya da իրենց [irents] onların	իրենց [irents] onlara	իրենցմէ [irentsme] onlardan	իրենցմով [irentsmov] onlarla

Eski metinlerde **ինծի** [indzi] *bana* yerine **ինձ** [ints], **զիս** [zis] *beni* yerine **իս** [is], **ինձմէ** [intsme] *benden* yerine **ինէ** [ine], **մեզ** [mez] *bizi* yerine **զմեզ** [izmmez], **մեզմէ** [mezme] *bizden* yerine **մենէ** [mene], **քեզ** [kez] *seni* yerine **զքեզ** [izkez], **քեզմէ** [kezme] *senden* yerine **քնէ** [kene], **ձեզ** [tsez] *sizi* yerine **զձեզ** [iztsez], **ձեզմէ** [tsezme] *sizden* yerine **ձնէ** [tsene] formları görülebilir.

— **Dikkat!** Tekil şahıslar ismin -in halinde çekilirken tamlanan isimler de iyelik eki alır. Bunlar sırasıyla u [s], ɲ [t] ve ú(ɲ) [n(ı)] dır. Bu eklerin getirileceği sözcükler sessiz harfle bitiyorsa ekler [ıs], [ıt] olarak telaffuz edilir:

- ɲıf úwıɲɲıu [im madıdıs]: benim kalemim ← úwıɲɲı [madid]: kalem
- ɲıf qıɲɲɛɲı [im kirkırs]: benim kitaplarım ← qıɲɲ [kirk]: kitap
- ɲıf úwıɲúɲ [ku anunıt]: senin adın ← úwıɲú [anun]: isim
- ɲıf qıɲɲı [ku kordzıt]: senin işin ← qıɲɲı [kordz]: iş
- ɲıf / úwıɲıf úkúúwıɲı [ır/anor senyagı]: onun odası ← úkúúwıɲ [senyag]: oda

Tekil kişilerde tamlanan sözcükteki ekten hangi kişiden bahsedildiği anlaşıldığı için iyelik zamiri ihmal edilebilir:

- ɲıf úwıɲı [ku açkııt]: senin gözün → úwıɲı [açkııt]: gözün
- ɲıf ıwıɲı [im gadus]: benim kedim → ıwıɲı [gadus]: kedim

Tekil kişilerde iyelik eki almış sözcükler ismin hallerinde aşağıdaki gibi çekilirler:

yalın hali	úwıɲı [açkııs] gözüm	úwıɲı [açkııt] gözün	úwıɲı [açkıı] gözü
-i hali	úwıɲı [açkııs] gözümü	úwıɲı [açkııt] gözünü	úwıɲı [açkıı] gözü
-in hali	úwıɲı [açkııs] gözümün	úwıɲı [açkııt] gözünün	úwıɲı [açkıın] gözünün
-e hali	úwıɲı [açkııs] gözüme	úwıɲı [açkııt] gözüne	úwıɲı [açkıın] gözüne
-den hali	úwıɲı [açkes] gözümünden	úwıɲı [açket] gözünden	úwıɲı [açken] gözünden
-ile hali	úwıɲı [açkovıs] gözümle	úwıɲı [açkovıt] gözünle	úwıɲı [açkovı] gözüyle
yalın hali	úwıɲı [açkerıs] gözlerim	úwıɲı [açkerıt] gözlerin	úwıɲı [açkerı] gözleri
-i hali	úwıɲı [açkerıs] gözlerimi	úwıɲı [açkerıt] gözlerini	úwıɲı [açkerı] gözlerini
-in hali	úwıɲı [açkerus] gözlerimin	úwıɲı [açkerut] gözlerinin	úwıɲı [açkerun] gözlerinin

-e hali	աչքերուս [açkerus] gözlerime	աչքերուդ [açkerut] gözlerine	աչքերուն [açkerun] gözlerine
-den hali	աչքերէս [açkeres] gözlerimden	աչքերէդ [açkeret] gözlerinden	աչքերէն [açkeren] gözlerinden
-ile hali	աչքերովս [açkerovıs] gözlerimle	աչքերովդ [açkerovit] gözlerinle	աչքերովը [açkerovı] gözleriyle

- քու աչքերուդ գոյնը [ku açkerut kuynı]: senin gözlerinin rengi ← աչք [açk]: göz
- մայրդ ո՞ր է [mayrı ur e]: annen nerede? ← մայր [mayr]: anne
- ձեռքէս բան սը չի գար [tserkes pan mı çi kar]: elimden bir şey gelmiyor ← ձեռք [tserk]: el

— **Dikkat!** Çoğul kişiler iyelik eki almazlar. Bunun yerine, sözcüklerin başına մեր [mer] *bizim*, ձեր [tser] *sizin* uննոց / իրենց [anonts/irents] *onların* zamirlerini ve sonuna da belirli tanımlama edatı getiririz:

- մեր երկիրը [mer yergır]: bizim ülkemiz
- ձեր տունը [tser dunı]: sizin eviniz
- իրենց աչքերուն գոյնը շատ գեղեցիկ է [irents açkerun kuynı şad keğetsig e]: onların gözlerinin rengi çok güzel

MASTARLARIN İYELİK EKLERİYLE ÇEKİLMESİ

İsimleşmiş mastarlar da iyelik ekleriyle çekilirler:

	սիրել [sirel]: sevmek	
yalın hali	սիրելս [sirelıs]	sevmem
-i hali	սիրելս [sirelıs]	sevmemi
-in hali	սիրելուս [sirelus]	sevmemin
-e hali	սիրելուս [sirelus]	sevmememe
-den hali	սիրելէս [sireles]	sevmemden
-ile hali	սիրելովս [sirelovıs]	sevmemle

- ծխելը զիս անհանգիստ կ'ընէ [dzıkhelıt zıs anhankisd g'ine]: sigara içmen beni rahatsız ediyor ← ծխել [dzıkhel]: sigara içmek
- պարելս կը դիտն՞ս [barelıs gı tides]: dans etmemi seyreders misin? ← պարել [barel]: dans etmek

▪ երթալեղ առաջ [yertalet araç]: gitmeden önce ← երթալ [yertal]: gitmek

İYELİK ZAMİRLERİ

Tablodaki yapılar konuşma dilinde kullanılır:

իմինս [iminis] benimki	իմինս [iminis] benimkini	իմինիս [iminis] benimkinin	իմինիս [iminis] benimkine	իմինես [imines] benimkinden	իմինովս [iminovis] benimkiyle
քուկինդ [kuginit] seninki	քուկինդ [kuginit] seninkini	քուկինիդ [kuginit] seninkinin	քուկինիդ [kuginit] seninkine	քուկինեդ [kuginet] seninkinden	քուկինովդ [kuginovit] seninkiyle
անորինը [anorini] իրենը [ireni] onunki	անորինը [anorini] իրենը [ireni] onunkini	անորինին [anorinin] իրենինին [ireninin] onunkinin	անորինին [anorinin] իրենինին [ireninin] onunkine	անորինեն [anorinen] իրենինեն [ireninen] onunkinden	անորինովը [anorinovi] իրենինովը [ireninovi] onunkiyle
մերինը [merini] bizimki	մերինը [merini] bizimkini	մերինին [merinin] bizimkinin	մերինին [merinin] bizimkine	մերինեն [merinen] bizimkinden	մերինովը [merinovi] bizimkiyle
ձերինը [tserini] sizinki	ձերինը [tserini] sizinkini	ձերինին [tserinin] sizinkinin	ձերինին [tserinin] sizinkine	ձերինեն [tserinen] sizinkinden	ձերինովը [tserinovi] sizinkiyle
անոնցինը [anontsinı] իրենցինը [irentsini] onlarınki	անոնցինը [anontsinı] իրենցինը [irentsini] onlarınkini	անոնցինին [anontsinin] իրենցինին [irentsinin] onlarınkinin	անոնցինին [anontsinin] իրենցինին [irentsinin] onlarınkine	անոնցինեն [anontsinen] իրենցինեն [irentsinen] onlarınkinden	անոնցինովը [anontsinovi] իրենցինովը [irentsinovi] onlarınkiyle

İyelik zamirlerinin köküne -ներ [-ner] çoğul eki getirerek çoğul yaparız ve ismin hallerinde çekeriz:

- **իմիններս** [iminneris]: benimkiler
- **իմիններսու** [iminnerus]: benimkilerin
- **ձերիններովը** [tserinnerovi]: sizinkilerle
- **իրենցինները** [irentsinnerı]: onlarınkileri

YENİ SÖZCÜKLER

երգ [yerk]: şarkı
երաժշտութիւն [yerajşdutyun]: müzik
թերթ [tert]: gazete
բնակարան [pınagaran]: mesken

լեզու [lezu]: dil, lisan
մայրենի լեզու [mayreni lezu]: ana dili
կարծիք [gardzik]: fikir, düşünce
կօշիկ [goşig]: ayakkabı

խորհուրդ [khorhurt]: fikir, tavsiye
ընկերուհի [ingeruhi]: arkadaş (kadın)

եղբայր [yeğpayr]: erkek kardeş

զարմիկ [zarmig]: kuzen

ծնողք [dzımoğk]: ebeveynler

ձեռ [tsev]: tarz, biçim

անկողին [angoğın]: yatak

սաւան [savan]: çarşaf

բարձ [parts]: yastık

վերմակ [vermag]: yorgan

ծածկոց [dzadzgozs]: örtü

հայելի [hayeli]: ayna

սեղան [seğan]: masa

աթոռ [ator]: sandalye

պահարան [baharan]: ¹dolap ²zarf

նկար [nıgar]: resim

ճաշ [caş]: yemek

ճաշարան [caşaran]: lokanta

բռնոց [pırnots]: tutacak

պնակ [bınag]: tabak

աման [aman]: kap

գավաթ [kavat]: bardak

պատառաքաղ [badarakağ]: çatal

դգալ [tıkal]: kaşık

դանակ [tanag]: bıçak

սրահ [sırah]: salon

յաճախորդ [hacakhort]: müşteri

կերակուր [geragur]: yemek, yiyecek

միս [mis]: et

բանջարեղէն [pançareğen]: sebze

պանիր [banir]: peynir

պտուղ [bıduğ]: meyve

ճաշագին [caşakin]: yemek fiyatı

մայրաքաղաք [mayrakağak]: başkent

այգի [ayki]: bağ

առնել [arnel]: almak

պատմել [badmel]: anlatmak

կրել [girel]: taşımak

օգնել [oknel]: yardım etmek

անհանգստացնել [anhankısdatsınel]: rahatsız etmek

խելացի [khelatsi]: akıllı

փափուկ [papug]: yumuşak

կարծր [gardzır]: katı

մաքուր [makur]: temiz

հիացած [hiatsadz]: etkilenmiş, hayran

տգեղ [dıkeğ]: çirkin

հոյակապ [hoyagab]: muhteşem

բարձր [partsır]: yüksek

ցած [tsadz]: alçak

կակուղ [gaguğ]: yumuşak

որակաւոր [voragavor]: kaliteli

պարապ [barab]: boş

գեղազարդ [keğazart]: süslü, şık

թափանցիկ [tapantsıg]: saydam

վայելուչ [vayeluç]: şık

փայլուն [paylun]: parlak

շքեղ [şıkeğ]: şahane

առաստ [arad]: bol

թարմ [tarm]: taze

համով [hamov]: lezzetli

ընտիր [ındir]: seçkin

հրաշալի [hıraşali]: olağanüstü

աժան [ajan]: ucuz

վարդագոյն [vartakuyın]: pembe

թէ [te]: hem, ya da, ki

սիրով ու կարօտով [sirov u garodov]: sevgi ve hasretle (mektuplarda)

ALİŞTIRMALAR

A. Aşağıdaki soruları iyelik zamir ve eklerini kullanarak yanıtlayın

Örnek: - Ասիկա քո՞ւ գիրքդ է → Այո, իմ գիրքս է → Evet, benim kitabım.

- Այս տունը Հրանդի՞ն տունն է → Այո, այս տունը իր տունն է → Evet, bu ev onun evi

1. Ամերիկյան Ամերիկացիներն ո՞ւն երկիրն է:
2. Այս դասարանը ձե՞ր դասարանն է:
3. «Լա պոհեմը» Շառլ Ազնաւուրի՞ն էրգն է:
4. Այդ մատիտը քո՞ւ մատիտդ է:
5. Այս թերթը ի՞նչն է:
6. Այս կարկանդակը մե՞զն է:
7. Այդ սուրճը քո՞ւն է:
8. Մարալը ընկերուհի՞ն է:

B. Aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Ծնողներդ ո՞ր կ'ապրին:
2. Ձեր բնակարանը ո՞ր կը գտնուի:
3. Ուսուցիչդ քանի՞ տարեկան է:
4. Ձեր դասարանին ուսանողները իսկա՞ցի են:
5. Մայրենի լեզուդ թրքերէ՞նն է:
6. Մեր գիրքը աղուտ՞ է:
7. Քու կարծիքովդ, հայերեն լեզուն դիւրի՞ն է:
8. Կօշիկներդ ուրկե՞տ առիր:

C. Aşağıdaki mektubu okuyun ve soruları iyelik zamir ve eklerini kullanarak yanıtlayın

Արթօն կ'ըսէ որ զիս կը սիրէ: Երէկ Վենետիկէն նամակ մը գրեց ինծի: Շատ գեղեցիկ բաներ կը պատմէր: Բայց, ես իրեն չեմ հաւատար: Ճիշտ է որ անցեալ տարի ամէն օր կը փորձէր գիրքերս կրել եւ ինծի օգնել. Բայց գիրքերս իրեն չէի տար: Այս տղան ինձմէ ի՞նչ կ'ուզէ: Իրմէ կը վախնամ: Անահիտին պիտի պատմեմ: Անահիտը ինծի միշտ շատ լաւ խորհուրդներ կու տայ: Վաղը ամէն ինչ պիտի պատմեմ իրեն: Բայց Արթօն Անահիտին եղբայրն է: Կրնա՞մ պատմել իրեն: Արթոյին ի՞նչ պիտի ըսեմ: Իրեն ի՞նչպէս պիտի պատասխանեմ: Ի՞նչ պիտի ընեմ:

Մարալ

Sorular

Örnek: Արթօն Մարալը կը սիրէ → Այո, զինք կը սիրէ → Evet, onu seviyor

1. Երէկ նամակ մը գրեց Մարալին:
2. Տգե՞ղ բաներ կը պատմէր Մարալին:

3. Մարալը Արթոյին կը հաւատա՞յ:
4. Անցեալ տարի, Արթօն կը փորձէր Մարալին մատիտնե՞րը կրել:
5. Արթօն կ'ուզէր անհանգստացնե՞լ Մարալին:
6. Քու կարծիքովդ Արթօն Մարալէն ի՞նչ կ'ուզէ:
7. Մարալը ինչէ՞ն կը վախնայ:
8. Անահիտը Մարալին գէ՞շ խորհուրդներ կու տայ:
9. Անահիտը Արթոյին զարմի՞կն է:
10. Քու կարծիքովդ, Մարալը կրնա՞յ Անահիտին ամէն ինչ պատմել:
11. Մարալը ի՞նչ պիտի ըսէ Արթոյին:

D. Sol sütündaki yanıtların sorularını sağ sütunda bulun

1. Իմ բարձս փափուկ է: Իսկ ձե՞րը:	8. Վրացական երաժշտութիւնը հետաքրքրական է. Իսկ մե՞րը:
2. Անահիտին գիրքը գոց է: Իսկ քո՞ւկդ:	A. Իմս ալ մաքուր է:
3. Իմ ամանս մաքուր է: Իսկ քո՞ւկդ:	B. Ուսուցիչը հիացած է թէ իմինովս թէ քուկինովդ:
4. Դուն կը վախնաս իմ ծնողքէս. Իսկ քուկիններէ՞ն:	C. Ձերն ալ հետաքրքրական է:
5. Ուսուցիչը հիացած է քու աշխատանքով. Իսկ ի՞մս:	D. Իմիններէս չեմ վախնար:
6. Մեր տունը պզտիկ է. Իսկ ձե՞րը:	E. Իմս դեռ բաց է:
7. Միշտ կ'ըսես որ անոր պարելու ձեւը աղուոր է. Իսկ ի՞մ պարելու ձեւս:	F. Իմս փափուկ չէ. Կարծր է:
	G. Քուկդ ալ գէշ չէ:
	H. Մերը շատ մեծ չէ բայց շատ պզտիկ ալ չէ:

OKUMA

Երեւան 29 Յուլիս 2005

Սիրելի Մայրիկ,

Երեւանը հոյակապ քաղաք մըն է: Բաֆֆիին հետ «Արմենիա» պանդոկի մէջ կը մնանք: Անկողինները հանգիստ են եւ շատ փափուկ: Մաւանները, բարձերը եւ վերմակները ճերմակ են: Հայելին մեծ է: Սեղանը եւ պոռոնները նոր են: Ժամացոյցը ճիշտ է: Պահարանները պարասկ են: Ամէն բան մաքուր է: Նկարները գեղեցիկ են:

Պանդոկին ճաշարանը որակաւոր է: Ճաշարանին սեղանները աղուոր ճերմակ ծածկոցներ ունին. Պնակները գեղազարդ են. գաւաթները՝ թափանցիկ, պատառաքաղները, դգալները, դանակները, փայլուն: Ճաշարանը շքեղ է. Սրահներուն պատերը հայելիներ ունին: Ճաշարանը

քսանհինգ սեղան ունի միայն, բայց յաճախորդները շատ են: Ճաշարանին կերակուրները առատ են. Միսը եւ բանջարեղէնը թարմ են, պանիրը եւ պտուղը՝ միշտ համով, գինիները՝ ընտիր, իսկ սուրճը՝ հրաշալի: Եւ սակայն ճաշագինը աժան է:

Երեւանը Հայաստանի մայրաքաղաքն է. Շատ գեղեցիկ քաղաք մըն է: Անոր փողոցները լայն են եւ կան շատ այգիներ: Երեւանին յաճախ կ'ըսեն վարդագոյն քաղաք: Բոլոր շէնքերը վարդագոյն են: Հիանալի քաղաք է:

Միրով ու կարօտով,
ԱՐԱ

E. Aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Պոլիսը Թուրքիոյ մայրաքաղաքն է՞ :
2. Քու անկողինդ ի՞նչպէս է:
3. Վերմակդ ճերմա՞ կ'է:
4. Դասարանին ժամացոյցը ճի՞շտ է:
5. Ձեր տունը մաքո՞ւր է:
6. Մի՞ս շատ կ'ուտես թէ բանջարեղէն:
7. Գինի կը խմե՞ս:
8. Քու քաղաքիդ մէջ այգիները շա՞տ են:

DERS 11

EMİR KİPİ

a) Emir kipi, ikinci tekil kişi için fiilin şimdiki zaman köküne, ikinci çoğul kişi içinse fiilin di'li geçmiş zaman köküne ekler getirilerek yapılır. Telaffuzda vurgu son hecededir ve (') işareti vurgulanan sözcüğe konulur.

	դուն	դուք
-ել [-el] bitimli fiiller	şimdiki zaman kökü + է	di'li geçmiş zaman kökü + էք
-իլ [-il] bitimli fiiller	şimdiki zaman kökü + է	di'li geçmiş zaman kökü + էք
-ալ [-al] bitimli fiiller	şimdiki zaman kökü + u	di'li geçmiş zaman kökü + էք

Örnek fiillerimizi bu kurala göre çekersek:

	դուն	դուք
գրել [kirel]	գրե՛ [kire] yaz	գրեցե՛ք [kiretsek] yazın
սորվիլ [sorvil]	սորվե՛ [sorve] öğren	սորվեցե՛ք [sorvetsek] öğrenin
խաղալ [khağal]	խաղա՛ [khağa] oyna	խաղացե՛ք [khağatsek] oynayın

- ջուր խմեցե՛ք [çur khımetsek]: su için!
- ինձի սպասե՛ [indzi isbase]: beni bekle!
- գնա՛ , ճաշ պատրաստե՛ [kına, caş badrasde]: git, yemek hazırla!
- խօսե՛ [khose]: konuş!
- աճապարեցե՛ք [acabaretsek]: acele edin!

b) Emir Kipinin Olumsuzu

İkinci tekil kişi çekiminde, emir kipinin olumsuzu ile şimdiki zamanın olumsuzu birbirine çok benzer. Tek fark, şimdiki zamanın olumsuzundaki չ [ç] + ekeylem-den oluşan değişken bölüm yerine olumsuzluk öneki u[h [mi]]'nin getirilmesidir.

İkinci çoğul kişi içinse, şimdiki zamanda çekilmiş fiilin başına olumsuzluk öneki *մի* [mi] getirilir:

	դուն	դուք
գրել [kirel]	մի՛ գրեր [mi kɪrɛr] yazma	մի՛ գրեք [mi kɪrɛk] yazmayın
սորվիլ [sorvil]	մի՛ սորվիր [mi sorvir] öğrenme	մի՛ սորվիք [mi sorvik] öğrenmeyin
խաղալ [khağal]	մի՛ խաղար [mi khağar] oynama	մի՛ խաղաք [mi khağak] oynamayın

- մի՛ վարանիք [mi varanik]: tereddüt etmeyin!
- մի՛ ըներ [mi iner]: yapma!

c) Sık kullanılan düzensiz fiillerin emir kipinde çekimi

	Olumlu		Olumsuz	
	դուն	դուք	դուն	դուք
ընել (yapmak)	ըրէ	ըրեք	մի՛ ըներ	մի՛ ընեք
կենալ (durmak)	կեցիր	կեցեք	մի՛ կենար	մի՛ կենաք
ելլել (çıkma)	ելիր	ելեք	մի՛ ելլեր	մի՛ ելլեք
զարնել (vurmak)	զարկ	զարկեք	մի՛ զարներ	մի՛ զարնեք
լալ (ağlamak)	լաց	լացեք	մի՛ լար	մի՛ լաք
ուտել (yemek)	կեր	կերեք	մի՛ ուտեր	մի՛ ուտեք
փախչիլ (kaçmak)	փախչիր	փախչեք	մի՛ փախչիր	մի՛ փախչիք
հարցնել (sormak)	հարցուր	հարցուցեք	մի՛ հարցներ	մի՛ հարցնեք
դնել (koymak)	դիր	դրեք	մի՛ դներ	մի՛ դնեք
բանալ (kapamak)	բաց	բացեք	մի՛ բանար	մի՛ բանաք
տալ (vermek)	տուր	տուեք	մի՛ տար	մի՛ տաք
գալ (gelmek)	եկուր	եկեք	մի՛ գար	մի՛ գաք
երթալ (gitmek)	գնա	գացեք	մի՛ երթար	մի՛ երթաք
ըլլալ (olmak)	եղիր	եղեք	մի՛ ըլլար	մի՛ ըլլաք
բերել (getirmek)	բեր	բերեք	մի՛ բերեր	մի՛ բերեք
առնել (almak)	առ	առեք	մի՛ առներ	մի՛ առնեք
դառնալ (dönmek)	դարձիր	դարձեք	մի՛ դառնար	մի՛ դառնաք

ըսել (söylemek)	ըսել	ըսէք	մի՛ ըսեր	մի՛ ըսեք
թողուլ (bırakmak)	թող	թողէք	մի՛ թողուր	մի՛ թողուք
նստիլ (oturmak)	նստել	նստէք	մի՛ նստիր	մի՛ նստիք

- Տէր Աստուած, ինձի համբերութիւն տո՛ւր [der asdvadz indzi hamperutyun dur]: Allahım bana sabır ver!
- տղաք, չարութիւն մի՛ ընէք [dığak, çarutyun mi inek]: çocuklar, yaramazlık yapmayın!
- պարապ(ի) տուր [barab(i) dur]: boş ver

SÖZCÜK TÜRETİMİ

Aşağıdaki ekleri öğrenmeniz okumalar sırasında karşılaştığınız sözcüklerin anlamlarını ya da cümle içindeki işlevlerini tahmin etmenizi kolaylaştıracaktır.

A. Önekler

Parantez içlerinde öneklerin Batı dillerindeki eşdeğerlerini görebilirsiniz:

ան [an]: olumsuzluk öneki (an, un, in, cv):

- կարելի [gareli]: mümkün → անկարելի [angareli]: imkansız
- բախտ [pakhd]: baht, şans → անբախտ [anpakhd]: bahtsız, şanssız
- վնաս [vınas]: zarar → անվնաս [anvınas]: zararsız

դժ / դշ / տժ / տշ [tj/tış/dj/dış]: olumsuzluk öneki (dis, dys, δυσ):

- բախտ [pakhd]: baht, şans → դժբախտաբար [tjpkhhdapar]: maalesef
- թշնամի [tışnami]: düşman
- դժուար [tjivar]: zor
- գոյն [kuyn]: renk → տժգոյն [djkuyn]: solgun

ւ [d]: olumsuzluk öneki:

- զիտուն [kidun]: okumuş, alim → տկտ [diket]: cahil
- գեղեցիկ [keğetsig]: güzel → տկեղ [dikeğ]: çirkin
- հաճիլ [hacil]: razı olmak → տհաճ [dihac]: memnuniyetsiz

չ [ç]: olumsuzluk öneki:

- գոյութիւն [koyutyun]: varlık → չգոյութիւն [çikoyutyun]: yokluk
- տեսնել [desnel]: görmek → չտես [çides]: görmemiş, görgüsüz

բազմա [pazma]: çok, pek, çeşitli (poli, poly, πολύ):

- բոյր [puyr]: koku → բազմաբուրեան [pazmapuryan]: türlü türlü kokulu
- գանձ [kantş]: hazine → բազմագանձ [pazmakantş]: çok zengin
- լեզու [lezu]: dil → բազմալեզու [pazmalezu]: çok dilli, polyglot

B. Sonekler

-նութիւն [-utyun]: isim, sıfat ve fiillerden soyut isimler türetmeye yarar:

իրական [iragan]: gerçek → իրականութիւն [iraganutyun]: gerçeklik

▪ օգնել [oknel]: yardım etmek → օգնութիւն [oknutyun]: yardım

▪ դժուար [tijvar]: zor → դժուարութիւն [tijvarutyun]: zorluk

-ում [-um]: fiilden isim türetir:

▪ շարժել [şarjel]: hareket etmek → շարժում [şarjum]: hareket

▪ հանդիպիլ [hantibil]: buluşmak → հանդիպում [hantibum]: buluşma

▪ զղջալ [ziğçal]: pişman olmak → զղջում [ziğcum]: pişmanlık

-անք [-ank]: fiilden isim türetir:

▪ աշխատիլ [aşkhadil]: çalışmak → աշխատանք [aşkhadank]: iş

▪ բամբասել [pampasel]: dedikodu yapmak → բամբասանք [pampasank]: dedikodu

-ակից [-agits]: katılım, paylaşım belirtir:

▪ աշխատանք [aşkhadank]: iş → աշխատակից [aşkhadagits]: mesai arkadaşı

▪ դաս [tas]: sınıf → դասակից [tasagits]: sınıf arkadaşı

▪ դաշն [taşın]: ittifak → դաշնակից [taşnagits]: müttefik

▪ տարի [dari]: yıl → տարեկից [daregits]: yaşıt

-ացի / -եցի / -ցի [-atsi / -etsi / -tsi]: milliyet ya da mukimlik adı türetir:

▪ գիւղ [kyuğ]: köy → գիւղացի [kyuğatsi]: köylü

▪ Պոլիս [bolis]: İstanbul → Պոլսեցի [bolsetsi]: İstanbullu

▪ Ֆրանսա [firansa]: Fransa → Ֆրանսացի [firansatsi]: Fransız (erkek)

-(ա)պան / -(ե)պան [-(a)ban / -(e)ban]: isimlere getirilir ve meslek adı türetir:

▪ պարտէզ [bardez]: bahçe → պարտիզպան [bardizban]: bahçıvan

▪ այգի [ayki]: bağ → այգեպան [aykeban]: bağban

▪ խանութ [khanut]: dükkân → խանութպան [khanutban]: dükkancı

-իչ [-iç]: fiillere getirilir ve meslek adı türetir:

▪ պատմել [badmel]: anlatmak → պատմիչ [badmiç]: tarihçi, anlatan

▪ երգել [yerkel]: şarkı söylemek → երգիչ [yerkiç]: şarkıcı

▪ նկարել [nigarel]: resim yapmak → նկարիչ [nigariç]: ressam

▪ սհաբեկել [ahapegel]: korkutmak → սհաբեկիչ [ahapegiç]: terörist

▪ կառավարել [garavarel]: yönetmek → կառավարիչ [garavariç]: yönetici

-որդ [-ort]: meslek adı türetir:

▪ յաճախել [hacakhel]: müdavim olmak → յաճախորդ [hacakhort]: müşteri

- նրսալ [vorsal]: avlanmak → նրսորդ [vorsort]: avcı
- գնել [kinel]: satın almak → գնորդ [kinort]: alıcı

-պահ [-bah]: meslek adı türetir:

- հաշուել [haşvel]: saymak → հաշուապահ [haşvabah]: muhasebeci
- գանձ [kants]: hazine → գանձապահ [kantsabah]: hazinedar

-պետ [-bed]: meslek adı türetir:

- քաղաք [kağak]: şehir → քաղաքապետ [kağakabed]: belediye başkanı
- ճարտար [cardar]: eli yatkın → ճարտարապետ [cardarabed]: mimar

-ող [-oğ]: şimdiki zaman ortacı, yapan kişi, -cı, -ci:

- բարախել [papakhel]: çarpmak, vurmak → բարախող [papakhog]: çarpan, vuran
- կառուցել [garutsel]: inşa etmek → կառուցող [garutsoğ]: inşa eden, bani
- ուսանիլ [usani]: öğrenmek → ուսանող [usanog]: öğrenci

-(ա)գետ [-(a)ked]: meslek adı türetir:

- մաս(ն) [mas(in)]: bölüm, kısım → մասնագետ [masnaked]: uzman
- գիր [kir]: harf, yazı → գրագետ [kiraked]: edebiyatçı, yazar
- աշխարհագրութիւն [aşkharhakirutyun]: coğrafya → աշխարհագրագետ [aşkharhakiraked]: coğrafyacı

-արար [-arar]: meslek adı türetir:

- խոհ [khoh]: yiyecek → խոհարար [khoharar]: aşçı
- շինել [şinel]: inşa etmek, yapmak → շինարար [şinarar]: inşaat işçisi

-ուհի [-uhi]: dişil soneki:

- Թուրք [turk]: Türk (erkek) → Թրքուհի [tırkuhi]: Türk (kadın)
- նկարիչ [nigariç]: ressam (erkek) → նկարչուհի [nigarçuhi]: ressam (kadın)
- Արմէն [armen]: Armen (erkek adı) → Արմենուհի [armenuhi]: Armenuhi (kadın adı)

-աւոց / -ոց [-anots / -ots]: kurumsal mekan adı türetir:

- հիւր [hyur]: misafir → հիւրաւոց [hyuranots]: misafirhane
- հիւանդ [hivant]: hasta → հիւանդաւոց [hivantanots]: hastane
- խենթ [khent]: deli → խենթաւոց [khentanots]: timarhane

-արան [-aran]: mekan adı türetir:

- գործ [kordz]: iş → գործարան [kordzaran]: fabrika, atölye
- դաս [tas]: ders → դասարան [tasaran]: dersane, sınıf

▪ Ճաշ [caş]: yemek → ճաշարան [caşaran]: lokanta

-իկ / -ակ [-ig / -ag]: küçültme eki. Türkçedeki -cık/-cik ekinin karşılığıdır:

▪ շուն [şun]: köpek → շնիկ [şnig]: küçük köpek, köpekçik

▪ մայր [mayr]: anne → մայրիկ [mayrig]: anne(cik) → մայրիկու [mayrigis]: anneciğim

▪ սուն [dun]: ev → սնակ [dınag]: evceğiz, küçük ev

-կեկ / -կակ [-geg / -gag]: -ce/-ca anlamı verir:

▪ մեծ [medz]: büyük → մեծկակ [medzgak]: büyükçe

▪ թեթեւ [tetev]: hafif → թեթեւկեկ [tetevgeg]: hafifçe

▪ ծանր [dzanır]: ağır → ծանրկեկ [dzanırgeg]: ağırca

-(ա)նակ / -(ե)նակ [-(a)nal / -(e)nal]: sıfatlardan geçişsiz (nesnesi olmayan) fiil türetir:

▪ գէշ [keş]: kötü → գէշանակ [keşanal]: kötüleşmek

▪ մեծ [medz]: büyük → մեծնակ [medznal]: büyümek

▪ դիւրիւն [tyurin]: kolay → դիւրանակ [tyuranal]: kolaylaşmak

-(ա)ցնեկ / -(ե)ցնեկ [-(a)tşinel / -(e)tşinel]: sıfatlardan geçişli (nesnesi olan) fiil türetir:

▪ գէշ [keş]: kötü → գէշացնեկ [keşatşinel]: kötüleştirmek

▪ մեծ [medz]: büyük → մեծցնեկ [medztşinel]: büyütme

▪ դիւրիւն [tyurin]: kolay → դիւրացնեկ [tyuratsşinel]: kolaylaştırmak

-ական / -եկան [-agan / -egan]: sıfat türetir:

▪ օր [or]: gün → օրական [oragan]: günlük

▪ բավել [pavel]: yetmek → բավական [pavagan]: yeterli

▪ շահ [şah]: kâr → շահեկան [şahagan]: kârlı

-ային [-ayin]: sıfat türetir:

▪ ազկ [azk]: millet → ազգային [azkayin]: milli

▪ ջիղ [çığ]: sinir → ջղային [çığayin]: sinirli

-եայ [-ya]: -den/-dan yapılmış anlamı verir:

▪ սպակի [abagi]: cam → սպակեայ [abagya]: camdan

▪ երկաթ [yergat]: demir → երկաթեայ [yergatya]: demirden

-է [-e]: -den/-dan yapılmış anlamı verir:

▪ փայտ [payd]: tahta → փայտէ [payde]: tahtadan, ahşap

▪ հող [hoğ]: toprak → հողէ [hoğe]: topraktan

-**(ել)ի** / -**(ալ)ի** [- (el)i / - (al)i]: ...e deęer, ..e bilir anlamı verir:

- սիրելի [sirel]: sevmek → սիրելի [sireli]: sevilebilir, sevgili
- հիասնալի [hianal]: hayran olmak → հիասնալի [hianali]: harika, hayran olunacak

-**ոս** [-od]: -lı/-li, ... ile dolu anlamı verir:

- աղոս [ağd]: kir → աղոսոս [ağdod]: kirli
- իւղ [yuğ]: yağ → իւղոս [yuğod]: yağlı

-**աւոր** [-avor]: sıfat türetir:

- յանցանք [hantsank]: yanlış, suç, kabahat → յանցաւոր [hantsavor]: suçlu
- թագ [tak]: taç → թագաւոր [takavor]: tekfur, taç sahibi
- հոգի [hoki]: ruh → հոգեւոր [hokevor]: ruhani, dini

-**իչ** [-iç]: araç, ayt adı türetir:

- գրել: yazmak → գրիչ: kalem
- հաշուել [haşvel]: saymak → հաշուիչ [haşviç]: hesap makinesi

-**իք** [-ik]: gelecek zaman ortacı:

- տեսնել [desnel]: görmek → տեսնելիք բան [desnelik pan]: görülecek, görül-
melik şey
- ընել [inel]: yapmak → ընելիք գործ [inelik kordz]: yapılacak iş

-**մոլ** [-mol]: ...e düşkün:

- գինի [kini]: şarap → գինեմոլ [kinemol]: ayyaş
- կրօնք [gironk]: din → կրօնամոլ [gironamol]: yobaz
- կին [gin]: kadın → կնամոլ [ginamol]: kadın düşküni
- օտար [odar]: yabancı → օտարամոլ [odaramol]: ecnebi budalası

-**օրէն** [-oren]: sıfattan zarf türetir:

- հաւանական [havanagan]: muhtemel → հաւանօրէն [havanoren]:
muhtemelen
- անկէղծ [angeğdz]: samimi → անկէղծօրէն [angeğdzoren]: samimiyetle

-**(ա)պէս** [- (a)bes]: sıfattan zarf türetir:

- նման [nıman]: benzer → նմանապէս [nımanabes]: benzer şekilde, bilmukabe-
le
- այլ [ayl]: başka, öbür → այլապէս [aylabes]: başka türlü, aksi takdirde

- ընդհանուր [ınthanur]: genel → ընդհանրապէս [ınthanrabes]: genellikle
- մասնաւոր [masnavor]: özel → մասնաւորապէս [masnavorabes]: özellikle

-(ա)բար [-(a)par]: sıfattan zarf türetilir:

- բնական [pınagan]: doğal → բնականաբար [pınaganapar]: doğal olarak
- հայր [hayr]: baba → հայրաբար [hayrapar]: baba gibi, babacanca

-ակի [-agi]: sıfattan zarf türetilir:

- ուղիղ [uğig]: doğru → ուղղակի [uğğagi]: doğrudan
- շէղ [şeg]: eğri → շէղակի [şegagi]: yampiri

-ովին [-ovin]: sıfattan zarf türetilir:

- բոլոր [polor]: hep, bütün → բոլորովին [polorovin]: büsbütün, tamamıyla
- հիմ(ն) [him(ın)]: temel → հիմնովին [himnovin]: temel olarak

YENİ SÖZCÜKLER

հազուստ(եղէն) [hakusd(eğen)]: el-bise

շապիկ [şabig]: gömlek

տաբատ [dapad]: pantolon

բաճկոն [pacgon]: ceket

գուլպայ [kulba]: çorap

կօշիկ [goşig]: ayyakabı

փողկապ [poğgab]: kravat

զլխարկ [kılkharg]: şapka

մոյկ [muyg]: çizme

վերարկու [verargu]: palto

վզնոց [vıznots]: eşarp

անձրեւանոց [antsrevanots]: par-dösü

գիշերանոց [kişeranots]: gecelik

մուճակ [mucag]: terlik

բաղնիք [pağnik]: banyo

Հալէպցի [halebtşi]: Halepli

երգող [yerkoğ]: şarkı söyleyen

հարց [harts]: sorun

թէյ [tey]: çay

բարեկամ [paregam]: arkadaş

բարեկամուհի [paregamuhi]: arkadaş (kadın)

միութիւն [miutyun]: birlik, dernek

թել [tel]: tel

խմոր [khımor]: hamur

հարց [harts]: sorun

գնդակ [kıntag]: top

մտիկ ընել [midig inel]: dinlemek

վերադառնալ [veratarıal]: geri dönmek

վախնալ [vakhnal]: korkmak

կապել [gabel]: bağlamak

լռել [ırel]: susmak

կտրել [gidrel]: kesmek

լուծել [ludzel]: çözmek, halletmek

սրբել [sırpel]: silmek

շաղուել [şağvel]: yağurmak

հանել [hanel]: çıkarmak

ընդհանուր [ınthanur]: genel

բարեկործական [parekordzagan]:

hayırsever

նաեւ [nayev]: hem de

պանկելու ատեն [bargelu aden]:
yatma zamanı

հագնելու համար [haknelu ha-
mar]: giymek için

ALİŞTIRMALAR

A. Aşağıdaki metni Türkçeye çevirin

Արան դեռ Երեւան է: Ամէն օր Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան ժողովներով զբաղած է: Այսօր փոխանակ ժողովներու մասնակցելու ան որոշեց առետուր ընել: Արան «Ֆիրտաւս» շուկայ գնաց իրեն համար հագուստեղէն գնելու: Ան շապիկ, տաբատ, բաճկոն, գուլպայ, կօշիկ եւ փողկապ գնեց: Իսկ ձմրան համար գնեց գլխարկ, մոյկ, վերարկու, վզնոց եւ անձրեւանոց: Իսկ պանկելու ատեն հագնելու համար գնեց գիշերանոց մը, ինչպէս նաեւ մուճակներ: Պանդոկ վերադարձաւ, բաղնիք ըրաւ եւ նոր հագուստները հագուեցաւ:

B. Aşağıdaki Soruları Yanıtlayın

1. Այսօր ի՞նչ կը հագնիս:
2. Ամառը, գիշերանոց կը հագնի՞ս:
3. Հայրդ փողկապ կը կապէ՞:
4. Այսօր օդը ամպոտ է. Անձրեւանոց մը պիտի հագնի՞ս:
5. Տունը կօշիկ կը հագնի՞ս:

C. Aşağıdaki fiilleri emir kipinde çekerek cümle kurun

Örnek: - Բարեւ / Ըսել / Իրեն → Բարեւ ըսէ՛ իրեն → (Ona) selam söyle → Բարեւ ըսէ՛ք իրեն: (Ona) selam söyleyin → Բարեւ մի՛ ըսէք իրեն → (Ona) selam söyleme → Բարեւ մի՛ ըսէք իրեն → (Ona) selam söylemeyin

1. Դաս / Ընել
2. Հարցը / Լուծել
3. Գեղեցիկ երգ մը / Երգել
4. Աչքերդ (ձեր աչքերը) / Սրբել
5. Բարձրաձայն / Խօսիլ
6. Հոս / Նստիլ
7. Լռել
8. Թելը / Կտրել
9. Խմորը / Շաղուել
10. Մումը / Վառել
11. Այս համով ճաշը / Ուտել
12. Հագուստներդ (ձեր հագուստները) / Հանել
13. Գնդակը / Նետել
14. Լոյսերը / Միացնել

DERS 12

EDATLAR

A. Sözcüklerin Önüne Getirilen Edatlar

դէպի [tebi]: ...e doğru. Bu edatı izleyen sözcük bir zamir, ismin -e halinde, eğer isimse, ismin -i halinde çekilir:

- դէպի տուն [tebi dun]: eve doğru ← տուն [dun] *ev* sözcüğü isimdir ve -i halindedir.
- դէպի ինծի [tebi indzi]: bana doğru ← ինծի [indzi] *bana* sözcüğü zamirdir ve -e halindedir.

առանց [arants]: ...sız. İzleyen sözcük ismin -e halinde çekilir. Bazı şivelerde -i haliyle de kullanılır:

- առանց ինծի [arants indzi]: bence
- առանց քեզի չենք երթաք [arants kezi çenk yertar]: sensiz gitmiyoruz / gitmeyiz
- առանց ջուրի [arants çuri]: susuz ← ջուր [çur]: su
- առանց բան մը ըսելու գնաց [arants pan mı iselu kınats] hiçbir şey söylemeden gitti ← ըսել [isel]: söylemek

ըստ [isd]: ...e göre. İsmi -e haliyle kullanılır:

- ըստ իս [isd is]: bence
- ըստ երեւոյթի [isd yerevuyti]: görünüşe göre ← երեւոյթ [yerevuyt]: görünüş
- ըստ բախտի [isd pakhdi]: rasgele

փոխան(ակ) [pokhan(ag)]: yerine. İsmi -e haliyle kullanılır:

- փոխանակ դրամի [pokhanag tırami] para yerine ← դրամ [tıram]: para
- փոխանակ այսպէս ընելու [pokhanag aysbes inelu]: böyle yapacağı yerde ← ընել [inel]: yapmak

իբր [ipır]: ¹gibi ²yaklaşık. İsmi -i haliyle kullanılır:

- իբր արեւ [ipır arev]: güneş gibi
- իբր տաս հաս [ipır das had]: yaklaşık on tane

իբրեւ [iprev]: ¹olarak ²...duğunda. İsmi -i haliyle kullanılır:

- երկու տարիէ ի վեր իբրեւ բժիշկ կ'աշխատիմ [yergu darie i ver iprev pijişg g'aşkhadim]: iki senedir doktor olarak çalışıyorum
- իբրեւ նուէր բերաւ [iprev niver perav]: hediye olarak getirdi

մինչև [minçev]: ...e kadar. İsmın -i haliyle kullanılır:

- մինչև առաւօտ [minçev aravod]: sabaha kadar
- մինչև դպրոց [minçev tıbrots]: okula kadar
- մինչև ո՞ր պիտի երթաս [minçev ur bidi yertas]: nereye kadar gideceksin?

բացի [patsi]: hariç, ...den başka. İsmın -den haliyle kullanılır:

- բացի ինձմէ [patsi intsmе]: ben hariç

Bu edat sözcükten önce de gelebilir. Dolayısıyla ինձմէ բացի [intsmе patsi] formu da doğrudur.

- բաց աստի [pats asdi]: bundan başka

B. Sözcüklerin Ardına Getirilen Edatlar

a) İsmın -in haliyle kullanılan edatlar

մասին [masin]: hakkında:

- Արայի մասին [arayi masin]: Ara hakkında ← Արա [ara]: Ara
- ասոր մասին [asor masin]: bunun hakkında
- անոր մասին [anor masin]: onun hakkında

Bu edat իմ *benim* zamiriyle kullanıldığında մասիսu şeklini alır:

- իմ մասիս կը խօսին [im masis gi khosin]: benim hakkımda konuşuyorlar ← իմ [im]: benim

մէջ [meç]: içinde, -de/-da:

- պայուսակի մէջ [bayusagi meç]: çantada, çantanın içinde ← պայուսակ [bayusag]: çanta
- մեր մէջ դաւաճան մը կայ [mer meç tavacan mı ga]: içimizde bir hain var ← մեր [mer]: bizim

առջեւ [arçev]: önünde:

- համալսարանին առջեւ [hamalsaranin arçev]: üniversitenin önünde ← համալսարան [hamalsaran]: üniversite
- հորը առջեւ [hori arçev]: babasının önünde, huzurunda ← հայր [hayr]: baba

էտեւ [yedev]: arkasında:

- պանդոկին էտեւ [bantogin yedev]: otelin arkasında ← պանդոկ [bantog]: otel

վրայ [vıra]: ¹üstünde ²hakkında:

- աթոռին վրայ [atorin vıra]: sandalyenin üstünde ← աթոռ [ator]: sandalye
- պատմութեան վրայ ծանօթութիւն [badmutyan vıra dzanotutyun]: tarih hakkında malumat ← պատմութիւն [badmutyun]: tarih

տակ [dag]: altında, dibinde:

- գորգի տակը [korki dagi]: halının altında ← գորգ [kork]: halı
- ծովու տակը [dzovu dagi]: denizin dibi ← ծով [dzov]: deniz
- ձեռքի տակ [tserki dag]: el altında ← ձեռք [tserk]: el

մեջտեղ [meçdeğ]: ortasında:

- քաղաքի մեջտեղը [kağaki meçdeği]: şehrin ortasında

մօտ [mod]: yakınında:

- ծովուն մօտ [dzovun mod]: denizin yakınında ← ծով [dzov]: deniz
- ծնողներու տունը Անգարայի մօտ է [dzinoğnerus dunı ankarayi mod e]: ebeveynimin evi Ankara'nın yakınında

քով [kov]: 1)yanında 2)nezdinde:

- սեղանին քով [seğanın kov]: masanın yanında ← սեղան [seğan]: masa
- իմ քովս [im kovıs]: benim nezdimde

տեղ [değ]: yerine:

- շրջազգեստի տեղ տարբաւ գնեցի [şırçaızkesdi değ dapad kınetsi]: etek yerine pantolon aldım ← շրջազգեստ [şırçaızkesd]: etek
- մէկու մը տեղը [megu mı deği]: birinin yerine

դիմաց [timats]: karşısında:

- շէնքի դիմացը [şenki timatsı]: binanın karşısında ← շէնք [şenk]: bina

շուրջ [şurç]: 1)etrafında, civarında 2)yaklaşık:

- հրապարակի շուրջը [hırabaragi şurçı]: meydanın etrafında ← հրապարակ [hırabarag]: meydan
- հին քաղաքի շուրջը պարիսպ կայ [hin kağaki şurçı barisb ga]: eski şehrin etrafında sur vardır ← քաղաք [kağak]: şehir
- մեր դպրոցի աշակերտներու թիւը հազարի շուրջ է [mer tıbrotsi aşagerdneru tivı hazari şurç e]: okulumuzun öğrencilerinin sayısı bin civarındadır ← հազար [hazar]: bin

միջեւ [miçev]: arasında:

- քու եւ իմ միջեւ [ku yev im miçev]: seninle benim aramda ← քու [ku]: senin; իմ [im]: benim
- քունի եւ արթնութեան միջեւ [kuni yev artnutyan miçev]: uyku ile uyanıklık arasında ← քուն [kun]: uyku; արթնութիւն [artnutyun]: uyanıklık

շնորհիւ [şınorhiv]: sayesinde:

- ձեր շնորհիւ [tser şınorhiv]: sizin sayenizde ← ձեր [tser]: sizin
- այս գիրքին շնորհիւ Հայերէն սրվեցայ [ays kirkin şınorhiv hayeren sorvetsa]: bu kitabın sayesinde Ermenice öğrendim

b) İsmi -e haliyle kullanılan edatlar

Yedinci derste gördüğünüz gibi, ismin -in ve -e halleri aynı şekilde çekilir.

համար [hamar]: için:

- ինձի համար [indzi hamar]: benim için
- երկրին համար [yergrin hamar]: memleket için ← երկիր [yergir]: ülke, memleket

հետ [hed]: ile, birlikte:

- ինձի հետ [indzi hed]: benimle, benimle birlikte
- Շուշանին հետ ya da Շուշանի հետը [şuşanin hed/şuşani hedı]: Şuşan'la birlikte
- որո՞ւ(ն) հետ [voru(n) hed]: kiminle birlikte?

համաձայն [hamatsayn]: uygun olarak, gereğince:

- օրէնքի այսինչ յօդուածին համաձայն [orenkin aysinç hotvadzin hamatsayn]: kanunun falanca maddesi gereğince ← յօդուած [hotvadz]: madde
- հրամանին համաձայն շարժիլ [hıramanın hamatsayn şarjil]: emre uygun hareket etmek ← հրաման [hıraman]: emir
- կացութեան համաձայն [gatsutyany hamatsayn]: duruma bağlı ← կացութիւն [gatsutyun]: durum

համեմատ [hamemad]: ...e göre:

- քեզի համեմատ [kezi hamemad]: sana göre
- մարդուն համեմատ [martun hamemad]: adamına göre ← մարդ [mart]: adam
- պայմանագրութեան համեմատ [baymanakrutyan hamemad]: sözleşme uyarınca ← պայմանագրութիւն [baymanakrutyun]: sözleşme

հակառակ [hagarag]: karşı, aksine, rağmen:

- օրէնքին հակառակ [orenkin hagarag]: kanun hilafında ← օրէնք [orenk]: kanun
- հակառակ անձրեւին պիտի ճամբորդենք [hagarag antsevin bidi campor-tenk]: yağmura rağmen seyahat edeceğiz ← անձրեւ [antsrev]: yağmur

հանդէպ [hanteb]: karşı:

▪ բարեկամի հանդեպ համակրանք [paregami hanteb hamagrank]: dosta karşı
sempati ← բարեկամ [paregam]: dost

նման [nıman]: gibi:

▪ արևու նման կը փայլի [arevu nıman gı paylı]: güneş gibi parlıyor ← արև
[arev]: güneş

դեմ [tem]: karşı, aleyhinde, muhalif:

▪ անոր դեմ [anor tem]: ona karşı
▪ իրենց դեմ ենք [irents tem enk]: onlara karşıyız ← իրենց [irents]: onlara
▪ այս մարդուն դեմ դատ բացի [ays martun tem tad pat̓si]: bu adama karşı dava
açtım ← մարդ [mart]: adam

c) İsmın -den haliyle kullanılan edatlar

սռաջ [araç]: önce:

▪ քեզմէ սռաջ [kezme araç]: senden önce ← քեզմէ [kezme]: senden
▪ դասէն սռաջ [tasen araç]: dersten önce ← դաս [tas]: ders

ենք / յետոյ [yedk/hedo]: sonra:

▪ հինգ տարիէ ենք / յետոյ [hink darie yedk/hedo]: beş yıl(dan) sonra ← տարի
[dari]: sene

դուրս [turs]: dışarı:

▪ տունէն դուրս ելայ [dunen turs yela]: evden dışarı çıktım ← տուն [dun]: ev

ներս [ners]: içeri:

▪ դուրսէն ներս մտայ [tursen ners mıda]: dışarıdan içeri girdim ← դուրս [turs]:
dışarı

վար [var]: aşağı:

▪ քսան լիրայէն վար չ'ըլլար [kısan lirayen var çıllar]: yirmi liradan aşağı olmaz
← լիրա [lira]: lira

վեր [ver]: yukarı:

▪ սանդուխներէն վեր բարձրացաւ [santukhneren ver partsratsav]: merdiven-
lerden yukarı çıktı ← սանդուխ [santukh]: merdiven

զատ [zad]: başka, hariç:

▪ քեզմէ զատ ամէն մարդ հոն էր [kezme zad amen mart hon er]: senden başka
herkes oradaydı ← քեզմէ [kezme]: senden

ի վեր [i ver]: ...den beri:

- վեց օրէ ի վեր [vets ore i ver] altı günden beri ← օր [or]: gün
- տաս տարիէ ի վեր հայերէն կը սորվիմ: [das darie i ver hayeren gi sorvim]: on yıldan beri Ermenice öğreniyorum ← տարի [dari]: yıl

YENİ SÖZCÜKLER

աղուէտ [ağves]: tilki
գայլ [kayl]: kurt
նղեցոյց [uğetsuyts]: rehber
ծառայութիւն [dzarayutyun]: hizmet
անզգուշութեամբ [anizkuşut-yamp]: dikkatsizce
առիթ [arit]: fırsat, vesile
վրէժ [virej]: öç
Զատիկ [zadig]: Paskalya
մատաղ [madağ]: kurban
բերան [peran]: ağız
սպասաւոր [ısbasavor]: hizmetçi
առակազիր [aragakir]: hikayeci, masalçı
գլխաւոր [kılkhavor]: esas, temel
առակ [arag]: nasihat, kıssa
արիութիւն [ariutyun]: kahramanlık
միջնադար / միջինդար [miçnatar / miçintar]: orta çağ
վարդապետ [vartabed]: rahip-hoca
կեանք [giyank]: yaşam
օդանաւակայան [otanavagayan]: havalimanı
սրճարան [sırcaran]: kahvehane
նուէր [niver]: hediyе
նոք [vodk]: ayak
խենդութիւն [khentutyun]: delilik
յիշատակ [hişadag]: anı, hatıra
հայելի [hayeli]: ayna
բախտ [pakhd]: baht, şans
վարունգ [varunk]: hıyar
լոլիկ [lolig]: domates

հաց [hats]: ekmek
նախաճաշ [nakhacaş]: kahvaltı

վրէժ լուծել [virej ludzel]: intikam almak
փախուստ տալ [pakhusd dal]: kaçmak
յաջողիլ [haçoğil]: başarmak
կաշկանդել [gaşgantel]: bağımlı kılmak, baskı altına almak
տանիլ [danil]: götürmek
ձգել [tsıkel]: bırakmak
արտացոլալ [ardatsolal]: yansımak
առաջնորդել [araçnortel]: yol göstermek
ցաւիլ [tsavil]: ağrımak, acımak
նմանիլ [nımanil]: benzemek
կենալ [genal]: durmak
յիշել [hişel]: hatırlamak
յիշեցնել [hişetsinel]: hatırlatmak
մտիկ ընել [midig inel]: dinlemek
կանչել [gançel]: çağırmaq
վազել [vazel]: koşmak
ներել [nerel]: affetmek
երեւիլ [yerevil]: görünmek
իջնել [içnel]: inmek
յուզուիլ [huzvil]: etkilenmek
ամչնալ [amiçnal]: utanmak

խիստ [khisd]: sert, şiddetli
չար [çar]: kötü
չար(ա)սիրտ [çar(a)sird]: kötü yürekli
արժանի [arjani]: layık

կոյր [guyr]: kör
միջակ [miçag]: orta
քաղցր [kağtır]: şekerli
համեղ [hameğ]: lezzetli
խանդավառ [khantavar]: coşkulu
ներկայ [nerga]: mevcut, hazır
նստած [nısdadz]: oturmuş
համոզիչ [hamoziç]: inandırıcı
անփորձ [anports]: tecrübesiz
ողջ [voğç]: sağ
քանի որ [kani vor]: ...den dolayı,
madem ki

բավական [pavagan]: oldukça
շուտ [şud]: çabuk
նորէն [noren]: yeniden
սակայն [sagayn]: bununla birlikte
ծնած է [dzınadz e]: doğmuş (bkz. Ders 15)
անդադար [antatar]: aralıksız, durmadan
նստած էի [nısdadz ei]: oturmuş-tum (bkz. Ders 15)
յաջորդ անգամ [haçort ankam]: gelecek sefer

OKUMA

Աղուէւր ու Գայլը

Մխիթար Գոշ

Աղուէւր հանդիպեցաւ կոյր գայլին եւ անոր քով ուղեցոյց *ծառայութեան* մտաւ:

Օր մըն ալ աղուէւր անզգուշութեամբ գայլը ջուրը ձգեց: Սակայն գայլը չէր հաւատար *աղուէսին* եւ առիթ կը փնտռեր անկէ վրէժ *լուծելու*:

Աղուէւր կը վախնար գայլին վրէժխնդրութենէն եւ կ'ուզէր փախուստ տալ, բայց չէր յաջողեր, քանի որ գայլը զինք խիստ կաշկանդէր էր:

Օր մը աղուէւր ըսաւ *գայլին*.

- Վաղը Զատիկ է, քեզ եկեղեցի պիտի տանիմ, մատաղ պիտի ուտես:

Գայլը ուրախացաւ, եւ անոնք առտու կանուխ դուրս ելան: *Աղուէւր գայլը ձգեց շուներուն բերանը*:

Գայլը ըսաւ.

- Ա՛յս է մատաղը, ո՛վ չար սպասաւոր:

Աղուէւր ըսաւ.

- Քեզի պէս չարսիրտ կոյրը ասոր միայն արժանի է:

Metin Hakkında Notlar

1. անզգուշութեամբ *sözcüğü* անզգուշութիւն *sözcüğü*ün ismin -ile halinde çekilmiş şeklidir. անզգոյ *sözcüğü*ün anlamını tahmin edebilir misiniz? Peki qոյ? Անզգուշութիւն dikkatsizlik demektir. Son iki derste öğrendiğiniz kuralardan անզգոյ *sözcüğü*ün *dikkatsiz* anlamına geldiğini çıkarabilirsiniz. qոյ *dikkatli* demektir ve aynı zamanda başkalarına *dikkat!* diye seslenirken bu *sözcüğü* kullanırız. qոշաւալ fiili emir kipinde qոշացիր ve qոշացէք şeklinde çekilir.

2. n'վ klasik Ermeniceden (զրարար) kalma bir seslenme biçimidir. Türkçeye *ey, hey, aman* vs. şeklinde çevirebiliriz. Örneğin «Ո'վ Աստուած» “*ey Allahım*” şeklinde çevrilebilir. Yukarıdaki metinde kurt tilkiye “hey kötü hizmetkar” diye sesleniyor.

A. Metinle ilgili soruları yanıtlayın

1. Ի՞նչ սխալ ըրաւ աղուէրը:
2. Գայլը ի՞նչու կ'ուզէ վրէժ լուծել:
3. Աղուէրը ի՞նչու չի կրնար փախուստ տալ:
4. Գայլը իր վրէժը լուծէ՞ ց:
5. Քու կարծիքովդ ո՞վ է չարը:

B. Metinde yer alan dilbilgisi yapılarıyla ilgili soruları yanıtlayın

1. ծառայութիւն *sözcüğü*ün *hizmet* anlamına geldiğini gördünüz. ծառայ ne anlama geliyor olabilir? Peki ծառայել ve ծառայեցնել ?
2. «Մակայն գայլը չհաւատաց *աղուէրին*» italikle yazılmış *sözcüğü*ün neden bu şekilde çekildiğini açıklayabilir misiniz?
3. «առիթ կը փնտտէր անկէ վրէժ *լուծելու*» italikle yazılmış *sözcüğü*ün neden bu şekilde çekildiğini açıklayabilir misiniz?
4. «Օր մը աղուէրը ըսաւ *գայլին*» italikle yazılmış *sözcük* ismin hangi halinde?

C. Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çevirin

1. Աղուէրը կը վախնար գայլին վրէժխնդրութենէն:
2. Աղուէրը գայլը ձգեց շուներուն բերանը:
3. Քեզի պէս չարսիրտ կոյրը ատոր միայն արժանի է:

“Tilki ve Kurt” hikayesinin yazarı Mıkhitar Koş kimdir:

Ո՞վ է Մխիթար Գոշ:

Մխիթար Գոշ ծնած է 1120-ին: Ան վարդապետ էր: Մխիթար Գոշ հայերուն առաջին առակագիրներէն մէկն է: Անոր գլխաւոր առակներուն անուններն են՝ «Աղուէն ու Գայլը» եւ «Արիութիւն»: Մխիթար Գոշի գործերուն մէջ կ'արտացոլայ միջնադարեան կեանքը:

D. Aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Մխիթար Գոշ ե՞րբ ծնած է:
2. Մխիթար Գոշի գլխաւոր առակներուն անունները ի՞նչ են:
3. Նազըմ Հիքմեդի գլխաւոր գործերուն անունները ի՞նչ են:
4. Ի՞նչ կ'ուտուի Զատկի օրը:
5. Նախաճաշին ի՞նչ կ'ուտուի ձեր տունին մէջ:
6. Քու կարծիքով վրէժ լուծելը գէ՞շ բան մըն է:
7. Նշանաւոր Գերմանացի առակագիրները որո՞նք էին:

KONUŞMA

Արթօն Վենետիկ է: Ամէն օր հայերէնի դաս կ'առնէ: Նոր ընկերներ ունի զանազան երկիրներէն: Ամէն առտու միասին նախաճաշ կը պատրաստեն: Սալբի Արթոյին նոր բարեկամուհին է: Սալբին Հալեպցի է:

Սալբի: Բարի լոյս Արթօ:

Արթօ: Բարի լոյս Սալբի: Լա՛ւ քնացար:

Սալբի: Շատ լաւ քնացայ, շնորհակալ եմ: Սուրճ կը խմե՞ս:

Արթօ: Կը խմեմ:

Սալբի: Շաքարո՞վ կը խմես թէ առանց շաքարի:

Արթօ: Շաքարով կը խմեմ:

Սալբի: Միջա՞կ թէ քաղցր:

Արթօ: Միջակ: Սալբի, դուն հաց ու պանիր կ'ուտե՞ս:

Սալբի: Կ'ուտեմ: Սուրճը պատրաստ է: Գաւաթդ սեղանին վրայ պիտի դնեմ:

Արթօ: Շատ շնորհակալութիւն: Իսկ դուն վարունգ եւ լոլիկ կ'ուզե՞ս:

Սալբի: Անշուշտ: Համեղ նախաճաշ պիտի ուտենք:

Արթօ: Սալբի, երեկ գիշեր պարտէզին մէջ երգողը դո՞ւն էիր:

Սալբի: Ի՞նչու: Շա՞տ գէշ է ձայնս:

Արթօ: Չէ, ի՞նչ կ'ըսես: Ձայնդ շատ գեղեցիկ է: Բայց մինչեւ ժամը երկու երգեցիր, այնպէս չէ՞:

Սալբի: Կը ներես: Բայց, գիտե՞ս: Հոս, ձեզի հետ, այնքան խանդավառ եւ ուրախ եմ որ անդադար երգել կ'ուզեմ:

Արթօ: Հարց չկայ: Կ'երեւի, բացի ինձմէ ամէն մարդ ներկայ էր:

Սալբի: Ինչ ու վար չ'իջար:

Արթօ: Չեմ գիտեր: Ես նստած էի պատուհանին դիմաց եւ մտիկ կ'ընէի քեզի: Շատ յուզուեցայ:

Սալբի: Յաջորդ անգամ միասին պիտի երգենք:

Արթօ: Կ'ամչնամ, Սալբի: Ձայնս շատ գէշ է:

Սալբի: Իմ ձայնս ալ այնքան լաւ չէ: Վախնալու բան չ'կայ, միասին պիտի երգենք:

Արթօ: Համոզիչ ես: Ես անփորձ եմ բայց քեզի հետ կ'երգեմ:
Սալբի: Հիանալի: Այս գիշեր քեզի պիտի սպասենք պարտեզին մէջ:
Արթօ: Եղաւ, Սալբի: Բարի օր քեզի:
Սալբի: Շնորհակալ եմ, Արթօ: Ողջ մնացիր՝:

E. Konuşmayla ilgili soruları yanıtlayın

1. Արթօն սուրճը առա՞նց շաքարի կը խմէ:
2. Սալբին Արթօյին գաւաթը ո՞ր դրաւ:
3. Նախաճաշին ի՞նչ պիտի ուտեն:
4. Երէկ գիշեր ո՞վ կ'երգէր:
5. Մինչեւ ժամը տասը՞ երգեց:
6. Ինչո՞ւ Սալբին ուրախ է:
7. Երէկ գիշեր պարտեզին մէջ ո՞վ ներկայ էր:
8. Արթօն ո՞ր էր:

F. Aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Գիշերը պառկելու ատեն ի՞նչ կը հագնիս:
2. Աթոռին տակ գորգ մը կա յ:
3. Քու դասարանիդ մէջ, քանի՞ հոգի կայ:
4. Գիրքդ սեղանին վրա՞ն է:
5. Տունդ ո՞ր փողոցին վրան է:
6. Հայերէնը դիւրի՞ն է քեզի համար:
7. Սուրճը առա՞նց շաքարի կը խմես:
8. Թէլը շաքարո՞վ կը խմես:
9. Ամէն օր մինչեւ տունդ կը քալե՞ս:
10. Այս գիրքը կատուներո՞ւ մասին է:
11. Առջեւդ ի՞նչ կայ:
12. Այս շէնքին ետեւը ի՞նչ կայ:
13. Կօշիկ հագնելէդ առաջ, ի՞նչ կը հագնիս:
14. «Շիշլի»ն ո՞ր թաղամասին մօտ է:

KONUŞMA 2

Այսօր Գայիանէն եւ անոր հօրաքոյրը պիտի վերադառնան Պէրուի:
Անահիտը եւ Մարալը կ'առաջնորդեն զիրենք օդակայան:

Անահիտ: Կանուխ հասանք օդակայան:

Մարալ: Ճիշտ ես: Բաւական ժամանակ ունինք: Կ'ուզե՞ք սրճարան երթալ:

Հօրաքոյր: Այո, ես կ'ուզեմ նստիլ: Ոտքերս կը ցաւին:

Անահիտ: Եկէ՛ք: Սրճարանը մօտիկ է: Ճիշտ մեր դիմացն է:

Գայիանէ: Նստէ՛, հօրաքոյր:

Հորաքոյր: Է՛հ: Շատ աւելի հանգիստ եմ: Շնորհակալ եմ, աղջիկներս:
 Անահիտ: Ի՞նչ ունիս Գայիանէ: Մի՛ լար:
 Գայիանէ: Բայց տխուր եմ: Չեմ ուզեր վերադառնալ: Շատ շուտ անցաւ:
 Մարալ: Շատ շուտ անցաւ: Բայց նորէն պիտի գաք, այնպէս չէ՞:
 Հորաքոյր: Անշուշտ նորէն պիտի գանք:
 Անահիտ: Հորաքոյր, քեզ համար պզտիկ նուէր մը առինք: Յիշատակ մըն է Պոլիսէն:
 Հորաքոյր: Օ՛ֆ, կապոյտ աչք է: Գոց շուկայէ՞ն առիք:
 Անահիտ: Այո: Ասոր գոյնը ճիշտ քու աչքերուդ գոյնին կը նմանի:
 Հորաքոյր: Շատ շնորհակալ եմ, աղջիկներ: Ինչ գեղեցիկ յիշատակ է:
 Մարալ: Ուրիշ նուէրիկ մըն ալ կ'ուզէինք տալ Գայիանէին:
 Գայիանէ: Կեցցեք՛: Ասիկա ի՞նչ խենթութիւն է:
 Մարալ: Խենթութիւն չէ: Ձեզ շատ կը սիրենք ու կ'ուզենք որ միշտ մեզի յիշէք:
 Գայիանէ: Բայց ձեզի միշտ պիտի յիշենք:
 Մարալ: Ասիկա քեզի միշտ պիտի յիշեցնէ մեր Պոլսոյ օրերը:
 Գայիանէ: Հայելի մըն է:
 Անահիտ: Բախտ կը բերէ:
 Գայիանէ: Շատ գեղեցիկ է, աղջիկներ: Շատ շնորհասակալ եմ: Ճիշտ էք:
 Ամէն օր այս հայելին պիտի յիշեցնէ ինծի մեր հիանալի օրերը:
 Հորաքոյր: Լոճեցեք՛: Մտիկ ըրէք՛: Մեզի կը կանչեն:
 Անահիտ: Ճիշտ է: Վազեցեք՛:

G. Konuşmayla ilgili soruları yanıtlayın

1. Ո՞ւշ հասան օդանաւակայան:
2. Ո՞ւր պիտի ճամբորդէն:
3. Ինչ նուէր տուին հօրաքրոջը:
4. Կապոյտ աչքին գոյնը Մարալի՞ն աչքերուն գոյնին կը նմանի:
5. Անահիտը ու Մարալը ի՞նչու նուէրներ կու տան հօրաքրոջն ու Գայիանէին:
6. Ի՞նչ տուին Գայիանէին:
7. Գայիանէն սիրե՞ց անոր նուէրը:
8. Անահիտին կարծիքով հայելին ի՞նչ կը բերէ: Համաձայ՞ն ես անոր:

DERS 13

İSTEK KİPİ

İstek kipi gerçekleşmiş ya da gerçekleşmekte olan eylem ve durumları değil, gerçekleşmesi istenilen, muhtemel, hayal edilen, şarta ya da tercihe bağlı eylem ve durumları belirtir. Ermenicedeki istek kipine Türkçede karşılık gelen tek bir kip yoktur. Ermenicede istek kipi geçmiş ve şimdiki zamanda olmak üzere iki tane-dir.

a) Şimdiki Zamanda İstek Kipi

Şimdiki zaman kipinde fiilin başına getirdiğimiz կը [gɪ] önekini attığımızda, fiili istek kipinde çekmiş oluruz:

	գրել [kɪrel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khaɣal]
ես	գրեմ [kɪrem]	սորվիմ [sorvim]	խաղամ [khaɣam]
դուն	գրես [kɪres]	սորվիս [sorvis]	խաղաս [khaɣas]
ան	գրե [kɪre]	սորվի [sorvi]	խաղայ [khaɣa]
մենք	գրենք [kɪrenk]	սորվինք [sorvink]	խաղանք [khaɣank]
դուք	գրեք [kɪrek]	սորվիք [sorvik]	խաղաք [khaɣak]
անոնք	գրեն [kɪren]	սորվին [sorvin]	խաղան [khaɣan]

- գրեմ [kɪrem]: yazayım / yazsam
- խաղան [khaɣan]: oynasınlar / oynasalar
- խօսինք [khosink]: konuşalım / konuşsak

İstek kipinde olumsuz yapmak için tablodaki fiillerin başına չ [ç] olumsuzluk önekini getiririz:

- չգրեմ [çıkɪrem]: yazmayayım / yazmasam
- չխօսիմ [çikhosim]: konuşmayayım / konuşmasam

b) Geçmiş Zamanda İstek Kipi

Şimdiki zamanın hikayesinde (bkz. Ders 8) fiilin önüne getirilen կը [gı] önekini kaldırdığımızda istek kipinin geçmiş zamanını elde etmiş oluruz:

	գրել [kirel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khaǰal]
ես	գրեի [kirei]	սորվեի [sorvei]	խաղայի [khaǰayi]
դուն	գրեիր [kireir]	սորվեիր [sorveir]	խաղայիր [khaǰayir]
ան	գրեր [kirer]	սորվեր [sorver]	խաղար [khaǰar]
մենք	գրեինք [kireink]	սորվեինք [sorveink]	խաղայինք [khaǰayink]
դուք	գրեիք [kireik]	սորվեիք [sorveik]	խաղայիք [khaǰayik]
անոնք	գրեին [kirein]	սորվեին [sorvein]	խաղային [khaǰayin]

- գրեի [kirei]: yazaydım / yazsaydım
- սորվեիր [sorveir]: öğreneydin / öğrenseydin

Aynı şekilde, olumsuz yapmak için tablodaki fiillerin başına չ [ç] olumsuzluk öneki getiririz:

- չգրեի [çıkirei]: yazmayaydım / yazmasaydım
- չխաղայիր [çıkhaǰayir]: oynamayaydın / oynamasaydın

c) İstek Kipinin Kullanıldığı Durumlar

i) Bir istek, temenni, yönelim, şüphe ya da emir belirtmek için kullanılır:

- կը յուսամ որ դուն ալ գաս [gı husam vor tun al kas]: umarım sen de gelirsin
- չեմ կարծեր որ գայ [çem gardzer vor ka]: geleceğini sanmıyorum (sanmıyorum -ki- gelsin)
- երթամ նայիմ հոն ինչ կ'ընեն [yertam nayim hon inç g'inen]: gideyim bakayım orada ne yapıyorlar
- ըսէ՛մ թէ չըսեմ [ısem te çısem]: söylesem mi söylemesem mi?
- երթանք [yertank]: gidelim
- ըսէ՛ որ զհսնամ [ıse vor kidnam]: söyle ki bileyim
- ի՞նչ ընենք [inç menk]: ne yapalım?
- ի՞նչ ընեինք [inç ineink]: ne yapsaydık?
- ես ի՞նչ զհսնամ [yes inç kidnam]: ben ne bileyim?

- անմիջապես հանդիպիւք [anmiçabes hantibink]: hemen buluşalım
- խնդրեցի որ գայ [khintiretsi vor ka]: gelmesini rica ettim

ii) երանի թէ [yerani te] *keşke*, կ'ուզէի (որ) [g'uzei (vor)] *isterdim* gibi dilek belirten kalıplar istek kipiyle kullanılır:

- երանի թէ դուս ալ հնու ըլլայիր [yerani te tun al hos ıllayir]: keşke sen de burada olsaydın
- կ'ուզէի Աթէնք երթալ [g'uzei atenk yertal]: Atina'ya gitmek isterdim
- կ'ուզէ u (որ) գաւք [g'uzes (vor) kank]: gelmemizi istiyor musun?

iii) եթէ [yete] *eğer* bağlacıyla başlayan ve şart belirten cümlelerde kullanılır:

- եթէ աշխատիս կը շահիս [yete aşkhadis gı şahis]: eğer çalışırsan kazanırsın
- եթէ աշխատէիր կը շահէիր [yete aşkhadeir gı şaheir]: eğer çalışsaydın kazanırdın
- կրնամ հասկնալ եթէ կամաց խօսիք [gırnam hasginal yete gamats khosik]: yavaş konuşursanız anlayabilirim

iv) Gereklilik kipi: պէտք է [bedk e] *gerek(tir)* sözcüğüyle istek kipi birlikte kullanılarak yapılır:

- պէտք է երթամ [bedk e yertam]: gitmem gerekli/gerekiyor/lazım
- պէտք է խօսիւք [bedk e khosink]: konuşmamız lazım

v) Bir sonraki derste anlatacağımız ilgi zamiri որ [vor]'un yaptırım, dayatma bildiren yan cümlecikleri birleştirdiği hallerde istek kipi kullanılır:

- կ'ուզեմ որ ելլես [g'uzem vor yelles]: çıkmanı istiyorum (cümledeki dilbilgisi yapısını daha iyi anlamak için kelime kelime tercüme edelim: istiyorum ki çıkasın)
- կը պնդեմ որ մնաս [gı bintem vor mınas]: kalmada ısrar ediyorum

vi) որպէսզի [vorbeszi] ...*mek için* bağlacıyla istek kipi kullanılır:

- կը հեռաձայնեմ որպէսզի բան մը խնդրեմ [gı heratsaynem vorbeszi pan mı khintirem]: bir şey rica etmek için arıyorum
- պէտք է տեսնեմ, որպէսզի հաւատամ [bedk e desnem, vorbeszi havadam]: inanmam için görmem lazım

vii) Üçüncü tekil ve çoğul kişilerde թող [toğ] *bırak* fiiliyle kullanılır:

- թող մնան [toğ mınan]: bırak kalsınlar
- թող երթայ [toğ yerta]: bırak gitsin

viii) Fiil ikilemeleriyle kullanılır.

- հաւնիմ չհաւնիմ [havnim çhavnim]: beğeneyim beğenmeyeyim
- ուզեմ չուզեմ, պէտք է երբքամ [uzem çuzem bedk e yertam]: istesem de istemesem de gitmem gerekiyor

YENİ SÖZCÜKLER

բարեկամ [paregam]: arkadaş
թանգարան [tankaran]: müze
դրմաճ [tıtmac]: makarna
փիցցա [pitstsa]: pizza
որոշում [voroşum]: karar
իրականութիւն [iraganutyun]: gerçek
տարեդարձ [daretarts]: doğum günü
տոմս [doms]: bilet
թռիչք [tırıçk]: uçuş
պայուսակ [bayusag]: çanta
նորութիւն [norutyun]: yenilik
դրամ [tıram]: para
հաւ [hav]: tavuk
բրինձ [prints]: pirinç
աշխատող [aşkhadog]: çalışan
հրահանգ [hırahank]: alıştırma

բանալ [panal]: açmak
նուշանալ [uşanal]: geç kalmak
մտածել [mıdadzel]: düşünmek
զինովնալ [kinovnal]: sarhoş olmak (şarapla)
արբենալ [arpenal]: sarhoş olmak (güzellikle)

հիւանդանալ [hivantanal]: hastalanmak
փսխել [pıskhel]: kusmak
հրաւիրել [hıravirel]: davet etmek
բարկանալ [parganal]: sinirlenmek
բժշկուիլ [pıjšıgıvil]: iyileşmek
մեռնիլ [mernil]: ölmek
պանկիլ [bargil]: yatmak
հանգստանալ [hankısdanal]: rahatlamak
յոգնիլ [hoknil]: yorulmak
տօնել [donel]: kutlamak
փափաքիլ [papakil]: arzulamak
ապահովել [abahovel]: sağlamak, temin etmek
եփել [yepel]: pişirmek

պաղ [bağ]: soğuk
անհանգիստ [anhankisd]: rahatsız
լուրջ [lurç]: ciddi
անօթի [anoti]: aç
ծարաւ [dzarav]: susuz
միջնադարեան [miçnataryan]: orta çağda ait

Տ՛էր Աստուած [der asdvadz]: allah
allah!

ALİŞTIRMALAR

A. Aşağıdaki cümleleri եթէ bağlacını kullanarak istek kipinde yeniden yazın

Örnek: Բարեկամս ինձի հետ կու գայ / Թանգարան կ'երթամ → Եթէ բարեկամս ինձի հետ գայ, թանգարան կ'երթամ

1. Օտողքս տունը կը մնան / Մենք դուրս չենք ելլեր
2. Ընկերուհիս սուտ կը խօսի / Անոր հետ չեմ խօսիր

3. Ժամանակ ունիմ / Կը քալեմ հետդ
4. Շատ դրամ ունի / Տուն կը գնե
5. Ճաշարան կ'երթայ / Լոյիկով դոմաճ կ'ուտե
6. Պատուհանը կը բանաս / Պաղ օդ կու գայ ներս
7. Կ'ուշանանք / Դուրսը կը մնանք
8. Շատ գինի կը խմենք ու կը գինովնանք / Կը հիւանդանանք, Կը փսխենք
9. Շատ կ'ուտեք / Անհանգիստ կ'ըլլաք:
10. Պապան տուն կու գայ անօթի ծարաւ / Մաման հաւ ու բրինձ կ'եփե:

B. Aşağıdaki cümleleri istek kipinde şimdiki zamandan geçmiş zamana çevirin

Örnek: Եթէ ժամանակ ունենամ, սուրճ կը խմեմ հետդ: Eğer vaktim olursa seninle kahve içerim → Եթէ ժամանակ ունենայի, սուրճ կը խմեի հետդ: Eğer vaktim olsaydı seninle kahve içerdim

1. Եթէ լաւ մտածես, լաւ որոշում կ'առնես:
2. Թող այս երգը մտիկ ընեն ու թող պարեն:
3. Եթէ դրամ ունենայ, կը ճամբորդէ:
4. Եթէ ուսուցիչը շատ հրահանգ տայ մեզի, փախուստ կու տանք:
5. Պետք է հրաւիրենք Աննային ընտանիքը:
6. Եթէ այս հարցը չլուծես, մայրդ կը բարկանայ:
7. Եթէ վազենք, չենք ուշանար:
8. Կը հարցնեն իրեն որպէսզի իրականութիւնը հասկնամ:
9. Եթէ մտիկ ընես, ամէն ինչ կը հասկնաս:
10. Կ'ուզեմ որ Անգարայէն ելլե, հոս գայ եւ բժշկուի:

C. Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çevirin

1. Եթէ սուտ խօսիմ, կը մեռնիմ:
2. Ուզես չուզես միասին պիտի աշխատինք:
3. Վաղը կը տանիմ քեզ ճաշարան որ լաւ ուտես:
4. Այս գիշեր կանուխ պառկիր որ լաւ հանգստանաս:
5. Այսօր տունը մնացիր որ աշխատիս:
6. Եթէ ժամանակ ունենաս, կանչէ մեզի:
7. Պատմէ՛ նայինք ինչ նորութիւններ կան:
8. Շատ յոգնեցայ, երթանք տուն:
9. Կ'ուզեմ որ գրես:
10. Եթէ ուզես, անոր կը հարցնեմ:

KONUŞMA

Անահիտ: Իսկ, որոշումդ ի՞նչ է:

Մարալ: Ես ի՞նչ գիտնամ: Շատ դժուար է որոշել:

Անահիտ: Եղբայրս կը կանչէ քեզի Վենետիկէն եւ կ'ուզէ որ այցելես իրեն:

Կ'ուզէ որ միասին անոր տարեդարձը տօնէք: Շատ գեղեցիկ բան է:

Մարայ: Գիտեմ որ շատ գեղեցիկ բան է: Օ՛ֆ ի՞նչ ընեմ:

Անահիտ: Եթէ չերթաս, վերջը պիտի զոջաս:

Մարայ: Գիտեմ, բայց մինակս չեմ կրնար երթալ:

Անահիտ: Կ'ուզե՞ս գամ հետդ:

Մարայ: Լո՞ւրջ ես:

Անահիտ: Անշուշտ լուրջ եմ:

Մարայ: Եթէ դուն գաս հետս, շատ սիրով կ'երթամ: Անահիտ, ինչ լաւ բարեկամ ես:

Անահիտ: Ի՛նչ գեղեցիկ բաներ պիտի տեսնենք:

Մարայ: Պիտի պտըտինք քաղաքին հին փողոցներով:

Անահիտ: Միջնադարեան թանգարաններ պիտի այցելենք:

Մարայ: Դո՞ւմա՞ճ ու փիցցա պիտի ուտենք:

Անահիտ: Երթանք տոմսերը առնենք:

Մարայ: Երթանք:

Seyahat Acentesinde

Մարայ: Բարեւ ձեզ: Կրնա՞ք մեզի համար երկու տեղ ապահովել Պոլիս-Վենետիկ օդանաւին մէջ:

Աշխատողը: Իսկ դուք ե՞րբ կ'ուզէք մեկնիլ:

Անահիտ: Կարելոր է որ Շաբաթ օրէն առաջ հասնինք: Շաբաթ օր եղբորս տարեդարձն է:

Աշխատողը: Հասկցայ, դուք կը փափաքիք քանի մը օր առաջ հասնիլ՝ Ուրբաթ կամ Հինգշաբթի: Բայց գիտե՞ք, Պոլիս-Վենետիկ թռիչքը միայն Հինգշաբթի օրերն է եւ օդանաւը առտու կանուխ կը մեկնի:

Մարայ: Իսկ այսօր ի՞նչ օր է, Չորեքշաբթի՞, Տէր Աստուած... տոմսերը գնենք ու վազենք տուն: Մեր պայուսակները պէտք է պատրաստենք:

D. Aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Եթէ շատ դրամ ունենայիր, ի՞նչ կ'ընէիր:
2. Եթէ օդը շատ տաք ըլլայ, ո՞ւր կը փափաքիք երթալ:
3. Եթէ ընկերդ սուտ խօսէր, իրեն հետ կը խօսէի՞ր:
4. Եթէ ուշանաս, բարեկամներդ կը սպասե՞ն քեզի:
5. Եթէ ճամբորդէիր, ո՞ր երկիրը կը փափաքէիր այցելել:
6. Եթէ նորութիւն ունենայիր պատմելու, մեկու՞ մը կը պատմէիր:
7. Եթէ Վենետիկ ըլլայիր, ի՞նչ կ'ուտէիր:
8. Եթէ բանաստեղծ ըլլայիր, ինչի՞ մասին կը գրէիր:

DERS 14

İLGİ ZAMİRLERİ

İlgi zamiri yan cümlelerle ana cümleyi birbirine bağlar. Türkçede tek bir sözcük olarak karşılığı yoktur ancak şimdiki zaman ortacı (- en / -an) ya da di'li ortaç işlevi görür; **gelen** adam, ağlayan **çocuk**, sev**diğim** kadın vb. İngilizcedeki *that*'in karşılığıdır. İlgili zamirleri ismin hallerinde çekilir:

	tekil	çoğul
yalın hali	նր [vor]	նրնոյ [voronk]
-i hali	նր [vor] ya da զոր [zor]	նրնոյ [voronk] ya da զորնոյ [zoronk]
-in hali	նրու(ն) [voru(n)]	նրոնց [voronts]
-e hali	նրու(ն) [voru(n)]	նրոնց [voronts]
-den hali	նրմէ [vorme]	նրոնցմէ [vorontsme]
-ile hali	նրով [vorov]	նրոնցմով [vorontsmov]

Örnekler

yalın hal:

▪ մարդը **նր** շատ հարուստ է [martı vor şad harusd e]: çok zengin (**olan**) adam

-i hali:

▪ տղան (**զ**)**որ** երէկ տեսայ [dığan zor/vor yereg desa]: dün gör**duğüm** çocuk

-in hali:

▪ ազգը **նրու** պատմութիւնը կը սրվիւ [azkı vorun badmutyunı gı sorvis]: tarihini öğ**rendiğın** ulus. Bu örnekte öğrenilen ulus**un** tarihidir ve ulus ile tarih sözcükleri birbirlerine ismin -in haliyle bağlıdır.

-e hali:

▪ աղիկը **նրու** ծաղիկ տուի [ağçıgı vorun dzağig divi]: çiçek ver**diğim** kız. Çiçek kıza verilmiştir bu yüzden ilgi zamiri ismin -e halindedir.

-den hali:

▪ քաղաքը **որստ** եկանք [kağakı vorme yegank]: **geldiğimiz** şehir. Bu örnekte vurgulanan bir şehirden gelindiğidir ve ilgi zamiri ismin -den halindedir.

-ile hali:

▪ գրիչը **որով** նամակը կը գրեի [kırıçı vorov namagı gı kirei]: mektubu yazdığım kalem. Mektup kalemle yazıldığı için ilgi zamiri -ile halindedir.

Örnekler

- կինը, որ կու գայ, առեստուր պիտի ընէ [ginı vor gu ka arevdur bidi ıne]: gelen kadın alışveriş yapacak
- կը ճանչնա՞ս այս մարդը, որ մեր թաղին մէջ կը բնակի [gı cançnas ays martı vor mer tağın meç gı rınagi]: bizim mahallede yaşayan bu adamı tanıyor musun?
- տղան, որուն մասին կը խօսիք իմ եղբորդին է [dığan vorun masin gı k̄ho-sik im yeğporortin e]: hakkında konuştuğunuz oğlan benim yeğenim
- տղան, որուն հայրը բժիշկ է, լաւ ուսանող չէ [dığan vorun hayrı pijışg e, lav usanoğ çe]: babası doktor olan çocuk iyi bir öğrenci değil
- նպարավաճառը, որմէ գնումներ կ'ընես, ո՞ր է [nıbaravacı, vorme kınuner g'ınes, ur e]: alışveriş yaptığın bakkal nerede?
- ասիկա իր տղան է, որով շատ հպարտ է [asıga ir dığan e, vorov şad hıbard e]: bu, onun çok övündüğü oğludur
- այն ճաշարանները, որոնք ինձի կը յանձարարէք, ո՞ր կը գտնուին [ayn çaşarannerı, voronk indzi gı hantşararek ur gı kıdnıvin]: bana tavsiye ettiğiniz o lokantalar nerede bulunuyor?

ŞİMDİKİ ZAMAN ORTACI

Şimdiki zaman ortacı -ող [-oğ], -ել [-el] -իլ [-il] bitimli fillerin şimdiki zaman köküne, -ալ [-al] bitimli fillerin ise geçmiş zaman köküne getirilir. Fiile -en/-an anlamı verir; ilgi zamirlerinin yerine kullanılabilir:

գրել [kirel]: yazmak → գրող [kiroğ]: yazan, yazar

պարել [barel]: dans etmek, oynamak → պարող [baroğ]: dans eden, oynayan

ունենալ [unenal]: sahip olmak → ունեցող [unetsoğ]: sahip olan

Örnekler

- պարող աղջիկը [baroğ ağçığı]: dans eden kız = աղջիկը, որ կը պարէ
- մեծ նշանակութիւն ունեցող նիւթը [medz nişanagutyun unetsoğ nyutı]: büyük öneme haiz konu = նիւթը, որ մեծ նշանակութիւն ունի
- սուրճ ուզող կա՞յ [surc uzoğ ga]: kahve isteyen var mı? ← ուզել [uzel]: istemek

SORU ZAMİRLERİ

Soru zamirlerinden ով [ov] *kim*, çekimli değildir; yerine որ [vor] kullanılır:

- ո՞վ է այս մարդը [ov e ays martı]: kim bu adam?

- դուն ն վ էս ծօ' [tun ov es dzo]: sen kimsin lan?
- որոն սուրիք [vorun dıvir]: kime verdin?
- որոնցսմէ առիք [vorontsme arir]: kimlerden aldın?
- որոն սմասին [voru masin]: kimin hakkında?
- որոնց հետ [voronts hed]: kimlerle birlikte?
- որոն սունէն կու գաք [vorun dunen gu kak]: kimin evinden geliyorsunuz?
- սսիկա որոն ս հասար կ'ընէս [asiga vorun hamar g'ines]: bunu kimin için yapıyorsun?
- որսմէ օգնութիւն ուզեցիր [vorme oknutyun uzetsir]: kimden yardım istedin?
- ո ըն է [vorn_e]: hangisi?
- որոն սք են [voronk en]: hangileri?
- ի նչ ըսել կ'ուզեք [inç isel g'uzek]: ne demek istiyorsunuz?
- ինչերոն վ կը գրադիս [inçerov gu zpağis]: nelerle uğraşıyorsun/meşgulsün?
- ի նչ նսասակով [inç nıbadagov]: ne amaçla?
- ի նչ տեսակ [inç desag]: ne çeşit?

	KİM		NE	
	tekil	çoğul	tekil	çoğul
yalın hali	նվ [ov] kim	որոնք [voronk] kimler	ինչ [inç] ne	ինչեր [inçer] neler
-i hali	նվ [ov] ya da զով [zov] kimi	որոնք [voronk] ya da զորոնք [zoronk] kimleri	ինչ [inç] neyi	ինչեր [inçer] neleri
-in hali	որոն(ն) [voru(n)] kimin	որոնց [voronts] kimlerin	ինչի [inçi] neyin	ինչերոն [inçeru] nelerin
-e hali	որոն(ն) [voru(n)] kime	որոնց [voronts] kimlere	ինչի [inçi] neye	ինչերոն [inçeru] nelere
-den hali	որսմէ(ն) [vorme(n)] kimden	որոնցսմէ [vorontsme] kimlerden	ինչէ [inçe] neden	ինչերէ [inçere] nelerden
-ile hali	որով [vorov] kiminle	որոնցսով [vorontsmov] kimlerle	ինչով [inçov] neyle	ինչերով [inçerov] nelerle

BELGİSİZ SIFATLAR

Genellikle kişiler için **նեւէ** [voveve], şeyler ve durumlar için **որեւէ** [voryeve] kullanılır:

- **նեւէ մէկուն մի՛ ըսեր** [voveve megun mi ıser]: kimseye söyleme
- **Եթէ որեւէ հարցում ունենաս ինձի հարցուր** [yete voryeve hartsum unenas **indzi hartsur**]: herhangi bir soracağın varsa bana sor
- **չեմ ուզեր նեւէ կնոջ հետ ամուսնանալ** [çem uzer voveve ginoç hed amusnal]: herhangi bir kadınla evlenmek istemiyorum
- **որեւէ իմաստ չունի** [voryeve imasd çuni]: hiçbir anlamı yok

ամէն [amen]: her
ամէն մէկ [amen meg]: her bir
բոլոր [polor]: hep(si)
բոլորն ալ [polorn_al]: hepsi de
ամբողջ [ampoğç]: bütün
քանի մը [kani mı]: birkaç
մէկ քանի [mék kani]: birkaç
երկուքս ալ [yergukıs al]: ikimiz de
երկուքդ ալ [yergukıt al]: ikiniz de
ուրիշ [uriş]: başka, diğer
ոչ մէկ(ը) [voç meg(i)]: hiçbir(i)
ոչ մէկ բան [voç meg pan]: hiçbir şey
ոչ ոք [voç vok]: hiç kimse

ով որ [ov vor]: kim olursa
ինչ որ [inç vor]: ne olursa
ոչ ոք [voç vok]: hiç kimse
ոչ ինչ [voç inç]: hiçbir şey
այսպիսի [aysbisi]: böylesi
aynıպիսի [aytbisi]: öylesi
այսքան [ayskan]: bu kadar
aynışay [aysçap]: bu kadar
aynıçay [aytçap]: o kadar
նոյն [nuyn]: aynı
իւրաքանչիւր [yurakançyur]: her (biri)
միւս [myus]: diğer

- **բոլորս ալ լաւ ենք** [polorıs al lav enk]: hepimiz de iyiyiz
- **ամբողջ գիւղը** [ampoğç kyuğı]: bütün köy
- **երեքն ալ** [yerekn_al]: (onların) üçü de
- **իւրաքանչիւր աշակերտի գիրք մը տուի** [yurakançyur aşagerdi kirk mı divi]: her öğrenciye bir kitap verdim

BELGİSİZ ZAMİRLER

Belgisiz sıfatların sonuna belirli tanımlama edatı getirerek belgisiz zamir yaparız

- **գիրքերէս մէկը կրնաս առնել** [kirkeres megı gırnas arnel]: kitaplarımdan birini alabilirsin
- **գործը ուրիշ մէկու մը տուի** [kordzı uriş megu mı divi]: işi başka birine verdim
- **բարեկամներէս մէկուն պիտի երթամ** [paregamneres megun bidi yertam]: arkadaşlarımdan birine gideceğim

▪ *nʙʙʙ* *tʙʙ*, *ʙʙʙ* *tʙ* *nʙ* *nʙ* *hʙ* *ʙʙʙʙʙ* [*vomank yegav, payts yes voç voki hed khosetsa*]: birileri geldi ama ben kimseyle konuşmadım

	tekil		çoğul	
yalın hali	<i>ʙʙʙ</i> [<i>megʙ</i>] ya da <i>nʙʙ</i> [<i>vomin</i>]	birisi	<i>nʙʙʙ</i> [<i>vomank</i>]	birileri
-i hali	<i>ʙʙʙ</i> [<i>megʙ</i>]	birini	<i>nʙʙʙ</i> [<i>vomank</i>]	birilerini
-in hali	<i>ʙʙʙnʙ</i> [<i>megun</i>] ya da <i>ʙʙʙnʙ ʙʙ</i> [<i>megu mʙ</i>]	birinin	<i>nʙʙʙg</i> [<i>vomants</i>]	birilerinin
-e hali	<i>ʙʙʙnʙ</i> [<i>megun</i>] ya da <i>ʙʙʙnʙ ʙʙ</i> [<i>megu mʙ</i>]	birine	<i>nʙʙʙg</i> [<i>vomants</i>]	birilerine
-den hali	<i>ʙʙʙtʙ</i> [<i>megen</i>] ya da <i>ʙʙʙtʙ ʙʙ</i> [<i>mege mʙ</i>]	birinden	<i>nʙʙʙgʙtʙ</i> [<i>vomantsme</i>]	birilerinden
ile hali	<i>ʙʙʙnʙ</i> [<i>megov</i>]	biriyile	<i>nʙʙʙgʙnʙ</i> [<i>vomantsmov</i>]	birileriyle

Թէ ւ Եր

Yan cümleleri birbirine *թէ* ve *ըր* bağlaçlarıyla da bağlayabiliriz. Bu iki sözcük Türkçedeki *ki* bağlacının işini yapar; ancak Türkçede kullanılması gerekli olmayan bazı durumlar için Ermenicede kullanılması zorunludur:

- *գիտեմ որ իրաւունք ունիս* [*kidem vor iravunk unis*]: biliyorum (ki) haklısın
- *գիտես թէ ո՞ր կ'երթաս* [*kides te ur g'ertank*]: nereye gittiğimizi biliyor musun? (bu cümleyi “biliyor musun *ki* nereye gidiyoruz” şeklinde düşünebilirsiniz)

— **Dikkat!** *Թէ*, soru cümlelerinde *yoksa, ya, veya* anlamı verir.

- *ինքնաշարժով կո՞ր գաս թէ օդանավով* [*inknaşarjov gu kas te otanavov*]: arabayla mı geliyorsun yoksa uçakla mı?

KARŞILAŞTIRMA

A. Üstünlük Durumu

İki şekilde yapılabilir:

a) Türkçede olduğu gibi ismin -den haliyle yapılır. աւելի [aveli] *daha* sözcüğü de eklenebilir:

- այս աղջիկը այդ տղային խելացի է [ays ağçığı ayt dıǵayen khelatsi e]: bu kız o oğlandan akıllı
- այս աղջիկը այդ տղային աւելի խելացի է [ays ağçığı ayt dıǵayen aveli khelatsi e]: bu kız o oğlandan daha akıllı

b) Karşılaştırılan sözcük ismin -i halinde քան (թէ) [kan (te)] sözcüğünü takiben getirilir:

- այս աղջիկը աւելի խելացի է քան (թէ) այդ տղան [ays ağçığı aveli khelatsi e kan (te) ayt dıǵan]: bu kız o oğlandan daha akıllı

Örnekler

- ես քեզմէ աւելի նիհար եմ [yes kezme aveli nihar em]: ben senden daha zayıfım
- ես աւելի նիհար եմ քան դուն [yes aveli nihar em kan tun]: ben senden daha zayıfım

B. Aşağılık Durumu

Yine iki şekilde yapılabilir:

a) *Daha az* anlamına gelen նուազ [nivaz] sözcüğü ismin -den haliyle kullanılır:

- այս աղջիկը այդ տղային նուազ խելացի է [ays ağçığı ayt dıǵayen nivaz khelatsi e]: bu kız o oğlandan daha az akıllı

b) նուազ [nivaz] sözcüğü քան [kan] ve ismin -i haliyle kullanılır:

- այս աղջիկը նուազ խելացի է քան այդ տղան [ays ağçığı nivaz khelatsi e kan ayt dıǵan]: bu kız o oğlandan daha az akıllı

C. Eşitlik Durumu

İki şekilde yapılabilir:

a) այնքան որքան, նոյնքան որքան, այնչափ որչափ ikilemeleri kullanılarak yapılır:

- այս խոհարարը նոյնքան անճարակ է որքան նախորդը [ays khoharani nuyinkan ancarag e vorkan nakhorti]: bu aşçı bir önceki kadar beceriksiz
- այս նկարը նոյնքան գեղեցիկ է որքան Լեոնարոնո Տա Վինչիին Մոննա Լիզան: [ays niğarı nuyinkan keğetsig e vorkan leonardo davinçiiin mona lizan]: Bu resim Leonardo Davinçi'nin Mona Liza'sı kadar güzel

- b) պէս ya da չափ sözcükleri ismin -in haliyle birlikte kullanılarak yapılabilir:
- այս խոհարարը նախորդին չափ անճարաւ է [ays khoharani nakhortin çap ancarag e]: bu aşçı bir önceki kadar beceriksiz

D. En Üstünlük Durumu

Dört yolla yapılabilir:

a) ամէն [amen] (izleyen sözcük sessiz harfle başlıyorsa ամենա [amena]) sıfatın önüne getirilir:

- ամենախոր [amenakhor]: en derin
- ամենաբարի [amenapari]: en iyi
- ամենամօտ հիւանդանոցը ո՞ւր է [amenamod hivantanotsi ur e]: en yakın hastane nerede?

b) ամենէն [amenen] *hepsinden* sözcüğü kullanılır:

- ամենէն մեծը [amenen medzi]: hepsinden büyük

c) sıfat ikilemesiyle:

- մեծամեծ [medzamedz]: en büyük, çok büyük
- չարաչար [çaraçar]: en kötü, çok kötü

d) Klasik Ermenicede karşılaştırma ve en üstünlük eki olan գոյն [kuyn], çağdaş Ermenicede en üstünlük durumunda kullanılır:

- մեծագոյն [medzakuyun]: en büyük
- լավագոյն [lavakuyun]: en iyi

PEKİŞTİRME SIFATLARI

İkilemeler Türkçeden alınmıştır.

a) Anlam pekiştirme:

փ [p], u [s] ya da մ [m] sesleri kullanılır:

- լեցուն [letsun]: dolu → լեփլեցուն [lepletsun]: dopdolu
- սև [sev]: siyah → սեփսեփ [sepsev]: simsiyah
- քաք [kak]: bok → քամ քաք [kam kak]: bombok
- մութ [mut]: karanlık → մուս մութ [mus mut]: kapkaranlık
- մինակ [minag]: yalnız → միս մինակ [mis minag]: yapayalnız
- ձայն [tsayn]: ses → ձայն ձուն [tsayn tsun]: ses seda

b) Sayısı belli olmayan çokluk bildirme:

- տուն տուն կը մտնայ [dun dun gi mura]: ev ev dileniyor
- քաղաք քաղաք պարտեցայ [kağak kağak bıdidsa]: şehir şehir dolaştım

c) Olumsuz anlam pekiştirme Türkçede olduğu gibi *ı* [*m*] ile yapılır:

▪ ես զիրք միրք չեմ կարդար [yes kirk mirk çem gartar]: ben kitap mitap okumam

Sözcük zaten ‘*m*’ ile başlıyorsa seslisi değişir

▪ գլխուս վրայ մագ մուգ չմնաց [kılkh^hus vıra maz muz çımınats]: kafamda saç maç kalmadı.

▪ սսնըք մսնըք մունըք բսնըք են [asonk manır munır paner en]: bunlar ufak tefek şeyler

d) İkilemelerle zarf yapılabilir:

▪ կամաց կամաց [gamats gamats]: yavaş yavaş

▪ տեղ տեղ [değ değ]: yer yer

▪ մէկէն ի մէկ [megen i meg]: birden bire

▪ մէկիկ մէկիկ [megig megig]: tek tek

▪ մասս մասս [mas mas]: bölüm bölüm

YENİ SÖZCÜKLER

բանաստեղծութիւն [panasdeğ-
dzutyun]: şiir

բանաստեղծ [panasdeğdz]: şair

սխալ [sıkh^hal]: hata, yanlış

համերգ [hamerk]: konser

օրաթերթ [oratert]: gazete

խմիչք [kh^himiçk]: içki

զարմիկ [zarmig]: kuzen

սիրելի [sireli]: sevgili

տնային աշխատանք [dınayin

aşkh^hadank]: ev ödevi

հեռաձայն [heratsayn]: telefon

շատսալոս [şadakhos]: çok konuşan

խմող [kh^himoğ]: içkici

երաժիշտ [yerajışd]: müzisyen

ամսա [amar]: yaz

խաշ [khaş]: haşlama (yemek)

փաչա [paça]: paça

խոհանոց [khohanots]: mutfak

այր [ayr]: erkek

կին [gin]: kadın

ազգական [azkagan]: akraba

ամուսնութիւն [amusnutyun]: evli-
lik

շրջան [şırçan]: ¹bölge ²dönem

օղի [oğ^hi]: rakı, votka

որոշում [voroşum]: karar

գաղտնիք [kağdnik]: sır

սխտոր [sıkh^hdor]: sarmısak

պղպեղ [biğbeğ]: biber

անդամ [antam]: üye

աղբիւր [ağpyur]: kaynak, çeşme

ակնաղբիւր [aginağpyur]: kaynak

երգիչ [yerkiç]: şarkıcı

զղջալ [zığçal]: pişman olmak

պահել [bahel]: tutmak

յաջողիլ [haçoğil]: başarmak

ուտուիլ [udvil]: yenmek

գնահատել [kınahadel]: övmek

գնահատուիլ [kınahadvil]: övül-
mek

թերանալ [teranal]: hata yapmak

ասարտել [avardel]: ¹bitirmek ²me-
zun olmak

կռուիլ [girvil]: kavga etmek
ամուսնանալ [amusnanal]: evlenmek

տաք [dak]: sıcak
կարեւոր [garevor]: önemli
ծանօթ [dzanot]: tanıdık
յատուկ [hadug]: özel, münhasır
աւարտած [avardadz]: mezun
յամառ [hamar]: inat
յոգնած [hoknadz]: yorgun
արգիլուած [arkilvadz]: yasak
կապուած [gabvadz]: bağlı
կարելի [gareli]: mümkün

աշխատատէր [aşkhadaser]: çalışkan
լաւագոյն [lavakuyn]: en iyi
աղքատ [ağkad]: fakir
արագ [arak]: hızlı
յայտնի [haydni]: meşhur
անհամար [anhamar]: sayısız
մտերիմ [mıderim]: samimi
բարեկիրթ [paregirt]: terbiyeli
սիրուած [sirvadz]: sevilen
ունեցող [unetsog]: sahip, malik
յաճախ [hacakh]: sık sık
այլեւս [aylyevıs]: artık

ALİŞTIRMALAR

A. Boşlukları uygun ilgi zamirleriyle doldurun

Örnek: Ո՞ւր է այդ գիրքը որ անցեալ շաբաթ կարդացիր: Geçen hafta okuduğun kitap nerede?

1. Դասարանները _____ մէջ կը նստեին ուսանողները միշտ տաք կ'ըլլային:
2. Փողոցը _____ վրայ կ'աշխատիմ շատ լայն է:
3. Այդ բանաստեղծութիւնը _____ մէջ իր մօրը մասին կը խօսի շատ կարեւոր է բանաստեղծին համար:
4. Դէմքը _____ հիմա տեսայ ծանօթ էր:
5. Ուսանողները _____ տնային աշխատանքին մէջ թերացան պիտի զոջան իրենց սխալին:
6. Համերգը _____ զացինք յատուկ էր:
7. Օրաթերթը, _____ ամէն օր կը կարդայ մեծհայրս շատ հետաքրքրական չէ:
8. Համալսարանը _____ աւարտած է նշանաւոր համալսարան մըն է:
9. Այն խմիչքը, _____ շատ կապուած էր, այլեւս չի խմեր:
10. Զարմիկներս _____ Փարիզ կ'ապրին յաճախ կու գան Պոլիս:
11. Այն շարժանկարը, _____ շատ վախցայ նորէն պիտի չդիտեմ:
12. Այդ մատիտը, _____ գրեցի գիրքս միշտ պիտի պահեմ:
13. Աղջիկները _____ սիրելիները հեռու են իրենց հետ միշտ հեռաձայնով կը խօսին:

B. Boşlukları bildiğiniz sözcüklerle ve աւելի ya da նուազ sözcükleriyle doldurun

Örnek: - Ընկերս աւելի խելացի է քան թէ աշխատատէր: Arkadaşım çalışkandan ziyade akıllıdır.

- Աւելի լաւ է աշխատիլ քան թէ խաղալ: Çalışmak oynamaktan daha iyidir.

1. Մայրս _____ ուրախ է քան թէ _____ :
2. Եղբայրս _____ յամառ է քան թէ _____ :
3. _____ առողջ է գինի խմել քան թէ _____ :
4. Պոլիս _____ հանգիստ է քան թէ _____ :
5. Ուսուցիչս _____ յոգնած է քան թէ _____ :
6. _____ լաւ է _____ քան թէ տունը մնալ:
7. _____ հաճելի է երգել քան թէ _____ :
8. Ընկերուիս _____ շատախօս է քան թէ _____ :

C. Parantez içinde verilen sözcükleri kullanarak karşılaştırma cümleleri kurun

Örnek: - (քոյրս – ես – լուրջ) Իմ քոյրս ինձմէ լուրջ է: Kız kardeşim benden daha ciddi

- (եւ – դուն – մեծ) Քեզմէ աւելի մեծ եմ: Senden daha büyüğüm

1. (դուք – մենք – աշխատատէր)
2. (մեր գործը – ձերինը – կարեւոր)
3. (անոր շէնքը – մեր շէնքը – բարձր)
4. (Հայերէն – Յունարէն – հին)
5. (գարեջուր խմողները – օղի խմողները – գեր)
6. (ուսանողներ – ուսուցիչներ – խելացի)
7. (Ամերիկացի երաժիշտները – Գանատացի երաժիշտները – յաճախ – յաջողիլ) Ամերիկացի երաժիշտները Գանատացի երաժիշտներէն աւելի յաճախ կը յաջողին:
8. (Պոլսոյ ճաշարանները – Փարիզի ճաշարանները – լեցուն – ըլլալ -- ամառը)
9. (Երեւանի խաշը – Պոլսոյ փաշայ – յաճախ -- կ'ուտուի)
10. (Լիբանանեան խոհանոցը – Սուրիական խոհանոցը – յաճախ – գնահատուիլ)
11. (Կիւմրի – Կեսարեա – ցուրտ – ըլլալ – ձմերը)
12. (աշխատատէր ուսանողներ – ծոյլ ուսանողներ – արագ – աւարտել)
13. (ծնողք – երեխաներ – կանուխ – արթննալ)
14. (կատուներ – շուներ – յաճախ – կռուիլ)

D. Aşağıdaki cümleleri uygun belgisiz zamirlerle birleştirin

Örnek: - Կեդրոնականը դպրոց մըն է: Հայկական դպրոցներ կան Պոլսոյ մէջ → Կեդրոնականը, Պոլսոյ հայկական դպրոցներէն մէկն է: Getronagan, İstanbul Ermeni okullarından biridir

1. Ասիկա Պարոն Վարդին կատուն է: Պարոն Վարդը շատ կատուներ ունի:
2. Այս օտար աղջիկը շատ բարեկիրթ է: Օտարներ կան, որոնք բարեկիրթ են: (Օտարները յաճախ աւելի բարեկիրթ են քան մենք:)
3. Այս եկեղեցին շատ գեղեցիկ է: Հայաստան ունի անհամար գեղեցիկ եկեղեցիներ:
4. Անի Վարդանին ընկերուհին է: Վարդանը շատ ընկերուհիներ ունի:
5. Արթո Թունչպոյաճեան նշանաւոր հայ երաժիշտ մըն է: Նշանաւոր հայ երաժիշտներ շատ կան:
6. Դուն մտերիմ բարեկամս ես: Շատ մը մտերիմ բարեկամներ ունիմ:
7. Սարգիսը ծոյլ տղայ մըն է: Մեր դասարանին մէջ ծոյլ տղաքը շատ են:
8. Ջերմուկը՝ ակնադրբիւր մըն է Հայաստանի մէջ: Հայաստան ունի շատ ակնադրբիւրներ:

E. Aşağıdaki cümlelerdeki sıfatları “en üstünlük” durumuna getirin

Örnek: - Իմ մտերիմ ընկերներէս մէկն ես: Benim yakın arkadaşlarımdan birisin → Ամենամտերիմ ընկերս ես: En yakın arkadaşımın

- Պոլիս աշխարհի գեղեցիկ քաղաքներէն մէկն է: İstanbul dünyanın güzel şehirlerinden biridir → Պոլիս աշխարհի ամենագեղեցիկ քաղաքն է: İstanbul dünyanın en güzel şehridir

1. Մարալը մեր դասարանին լաւագոյն աշակերտներէն մէկն է:
2. Եղիշէ Չարենց սիրուած հայ բանաստեղծներէն մէկն է:
3. Այդ որոշումը գէշ որոշումներէս մէկն էր:
4. Յակոբը ծոյլ ուսանողներէն մէկն է:
5. Այս գիրքը Թուրք գրականութեան կարեւոր գործերէն մէկն է:
6. «Յառաջ» օրաթերթը յայտնի հայկական օրաթերթերէն մէկն է:
7. Մեզէն Աքսու սիրուած թուրք երգչուհիներէն մէկն է:

F. Aşağıdaki konuşmayı tercüme edin

Այր ու Կին

Այր - Աւելի լաւ կ'ըլլար սատանային հետ ամուսնանայի քան քեզի:

Կին - Այդ կարելի չէր, մօտ ազգականներու միջեւ ամուսնութիւնը արգիլուած է:

G. Sol sütündeki soruların doğru yanıtlarını sağ sütunda bulun

1. Որո՞նքն են հետ խօսեցար: A. Հօրմէս ստացայ:
2. Համերգին որո՞նց են հետ գացիք: B. Ինչ՞ էր ըրի:

3. Որմէ՞ ստացար այս նկարը:
4. Ինչի՞ մասին է դասախօսութիւնը:
5. Ի՞նչ ըրիր երեկ գիշեր:
6. Որո՞նց պատմեցիք ձեր գաղտնիքը:
7. Միսը ինչո՞վ եփեցիր:
8. Ո՞վ որու պատասխանեց:

- C. Քոյրս մամայիս հարցում մը հարցուց եւ մամաս իրեն պատասխանեց:
- D. Դասախօսութիւնը միջնադարեան գրականութեան մասին է:
- E. Մխտոր եւ պիպերով եփեցի:
- F. Մամայիս հետ խօսեցայ:
- G. Մեր գաղտնիքը միայն մեր ընտանիքին անդամներուն պատմեցինք:
- H. Ամենամտերիմ ընկերներովս գացի համերգին

OKUMA

Aşağıdaki mektup 2. Dünya Savaşı başlamadan önce bir İstanbullu Ermeni tarafından yazılmıştır

Կ. Պոլիս, 2 Օգոստոս 1939

Միրելի բարեկամ,

Շատոնց կը փափաքէի քեզի գրել, բայց շատ գործ ունենալով, միշտ կը յետաձգէի իմ թղթակցութիւնս: Շատ յոգնած եմ. սակայն, անպայման ուզելով քու լուրերդ ունենալ, այս երկտողը կը գրեմ քեզի փոխանակ հանգչելու: Առանց քեզ մեղադրելու (որովհետեւ ես ալ՝ նոյնպէս յանցաւոր եմ), կը ցաւիմ որ զիս այսպէս առանց լուրի կը ձգես:

Կը յուսամ որ բարի առողջութիւն կը վայելէս եւ քու գործերդ լաւ են: Քու բոլոր բարեկամներդ լաւ են, բաց ի Հայկէն որ սոսկալի հարբուիս է: Ես ալ բաւական անհանգիստ եմ: Անհոգ եղիր՝ սակայն, մեր այս անհանգստութիւնները թեթեւ եւ անցողական են:

Միջազգային քաղաքականութեան լուրերը անշուշտ քեզի ալ ծանօթ են. բաւական ծանր են. ըստ հանրային կարծիքին պատերազմը անխուսափելի է: Մինչեւ ո՞ր պիտի տիրեն պատերազմն ու թշուառութիւնը: Տէր ողորմես:

Իմ ծնողներս՝ քեզ երբեւ հարազատ որդի մը կը համբուրեն, իսկ ես, քու բարի լուրերուդ սպասելով՝

կը մնամ սիրով քեզ յիշող
ՏԻԳՐԱՆ ՉԻՏԵՄԵԱՆ

Mektupta geçen yeni sözcükler

թղթակցութիւն [tʰɔ̃tʰagtsutyun]:
yazışma

երկտող [yergdoğ]: iki satır (mek-
tup)

անհանգստութիւն [anhankısdut-
yun]: rahatsızlık

քաղաքականութիւն [kağakaga-
nutyun]: siyaset

պատերազմ [baderazm]: savaş

թշուարութիւն [tışvarutyun]: zor-
luk, sefalet

ծնողներ [dzınoğner] = ծնողք [dzı-
noğk]: ebeveyn

յիշող [hişoğ]: hatırlayan

յետաձգել [hedatsıkel]: ertelemek

մեղադրել [meğatrel]: suçlamak

յուսալ [husal]: ümit etmek

վայելել [vayelel]: zevk almak

տիրել [direl]: yönetmek

համբուրել [hampurel]: öpmek

փափաքիլ [papakil]: arzulamak

ցաւիլ [tsavil]: acımak

ողորմիլ [voğormil]: acımak, mer-
hamet etmek

յանցաւոր [hantsavor]: suçlu

յոզնած [hoknadz]: yorgun

անհոզ [anhok]: tasasız, kaygısız

թեթեւ [tetev]: hafif

անցողական [antsoğagan]: geçici

միջազգային [miçazkayin]: uluslar-
arası

հանրային [hanrayin]: genel

անխուսափելի [ankhusapeli]: ka-
çınılmaz

հարազատ [harazad]: yakın, akraba

բաւական [pavagan]: epeyce, yeter-
li

սակայն [sagayn]: bununla birlikte

շատնոց [şadonts]: çoktan(dır)

բացի [patsi]: ...den başka, hariç

Տէր ողորմեա [der voğormya]: Tan-
rım merhamet et

DERS 15

GEÇMİŞ ZAMAN ORTACI

Ortaçlar, aynı anda fiil ve sıfat özellikleri gösteren cümle öğeleridir. Fiil özelliği nedeniyle tümleşik olarak yan cümle kurarlar; sıfat özelliği nedeniyle de varlıkları niteler ya da belirtirler. *Yazdığın kitabı gördüm* ya da *yozlaşmış kurum* ifadelerinde *yazdığın* ve *yozlaşmış* sözcükleri geçmiş zaman ortacıdır. Ermenicedeki geçmiş zaman ortacını Türkçeye -miş ve -dik ekleriyle türetilen ortaçlarla çevirebiliriz. Ancak, geçmiş zaman ortacı Türkçeye çevrildiğinde her zaman geçmiş zaman anlamı taşımayabilir.

Geçmiş Zaman Ortacının Yapılışı

a) -ել [-el] ve -իլ [-il] bitimli düzenli fiillerin şimdiki zaman köküne -ած [-adz] eki getiririz:

- գրել → գրած [kıradz]: yazmış / yazdığı
- սորվիլ → սորված [sorvadz]: öğrenmiş / öğrendiği

b) ալ [-al] bitimli düzenli fiillerde ise -ած [-adz] ekini fiilin geçmiş zaman köküne getiririz. Yani fiil köküne -ացած [-atsadz] eki getirmiş oluruz:

- խաղալ [khağal]: oynamak → խաղաց [khağats] (geçmiş zaman kökü) → խաղացած [khağatsadz] (geçmiş zaman ortacı): oynamış / oynadığı
- կարդալ [gartal]: okumak → կարդաց [gartats] (geçmiş zaman kökü) → կարդացած [gartatsadz] (geçmiş zaman ortacı): okumuş / okuduğu

c) Düzensiz fiillerde de -ած [-adz] eki fiilin geçmiş zaman köküne getirilir:

- ուտել [udel]: yemek → կեր [ger] (geçmiş zaman kökü) → կերած [geradz] (geçmiş zaman ortacı): yemiş / yediği
- րնել [inel]: yapmak → րր [ir] (geçmiş zaman kökü) → րրած [iradz] (geçmiş zaman ortacı): yapmış / yaptığı
- երթալ [yertal]: gitmek → գաց [kats] (geçmiş zaman kökü) → գացած [katsadz] (geçmiş zaman ortacı): gitmiş / gittiği

Geçmiş Zaman Ortacının Kullanımı

a) yan cümlecikleri bağlar. Bu işleviyle bir önceki derste öğrendiğiniz ilgi zamirlerine benzer:

- նոր գնած հագուստս ո՞ր ր է [nor kınadz hakusdıs ur e]: yeni aldığım giysi(m) nerede? ← գնել [kinel]: satın almak

Bu cümleyi geçmiş zaman ortacı yerine bir ilgi zamiriyle yeniden yazacak olursak:

- հազուստս որ նոր գնեցի ո՞ր է [hakusdıs vor nor kınetsi ur e]: yeni aldığım giysim nerede?
- երեկ դրկած նամակը հասաւ [yereg ğırgadz namagıt hasav]: dün gönderdiğim mektup(un) vardı ← դրկել [ğırgel]: göndermek
- իմ սիրած երգիչս սէտաւ [im siradz yerkiçıs merav]: sevdiğim şarkıcı öldü ← սիրել [sirel]: sevmek
- անոր եկած ասենք ես դուրս ելայ [anor yegadz adeni yes turs yela]: onun geldiği anda ben dışarı çıktım ← գալ [kal]: gelmek

b) sıfat olarak kullanılabilir:

- յոզնած մարդը անմիջապէս քնացաւ [hoknadz martı anmiçabes kınatsav]: yorgun (yorulmuş) adam hemen uyudu ← յոզնիլ [hoknil]: yorulmak
- սարսափած տղան լնեց [sarsapadz dığan lirets]: korkmuş çocuk sustu ← սարսափիլ [sarsapil]: korkmak

c) isim olarak kullanıldığında belirli tanımlama edatı, iyelik ekleri ve չ [ç] olumsuzluk öneki alabilir, ismin hallerinde çekilebilir:

- չուածիդ չափ [çuzadzıt çap]: istemediğın kadar ← ուզել [uzel]: istemek
- տեսածներու մասին խօսիլ կ'ուզեմ [desadznerus masin khosil g'uzem]: gördüklerim hakkında konuşmak istiyorum ← տեսնել [desnel]: görmek

BİTMİŞ ZAMAN KİPİ

Hint-Avrupa dillerindeki *perfect* kiplere karşılık gelen bitmiş zaman kipi, bir eylemin geçmişte yapılmış olduğu, ancak a) bitiş zamanının belli ya da önemli olmadığı b) eylemin etkilerinin hala sürdüğü c) eylemin ya da durumun bitip bitmediğinden emin olmadığımız durumlarda kullanılır. Örneğin “arkadaşların seni görmeye gelmiş” cümlesinde arkadaşların hala orada olup olmadıkları belli değildir. Ya da “bu kitabı okumuştum” cümlesinde belirtilen durum kitabın bir vakit okunmuş olduğudur; zamanı önemli değildir.

Bitmiş zaman kipi ‘şimdiki bitmiş zaman’ (present perfect) ve ‘geçmişte bitmiş zaman’ (pluperfect) olmak üzere iki şekilde çekilir. ‘Geçmişte bitmiş zaman’, belirli bir geçmişte gerçekleşmiş bir eylemden daha önce olmuş bir eylemin anlatılmasında kullanılır. Ancak bu iki çekim arasındaki anlam farkı Türkçede bulunmaz. Bu kipleri Türkçeye çevirirken içeriğe göre di’li geçmiş zaman, miş’li geçmiş zaman ya da di’li ve miş’li geçmiş zamanın hikayesi ve rivayeti kiplerini kullanabiliriz.

‘Տիմդիկի Բիտմիշ շաՄան’ կիփինի շաՄաԲ կիլն շաՄաԲ օրտաԲինն արճինա շիմճիկի շաՄանճա Չեկիլմիշ եԲեյլեՄ ցեթիրիլի. ‘ԳեՄիշե Բիտմիշ շաՄան’ շիմնի, փիլն ցեՄիշ շաՄան օրտաԲինն արճինա ցեթիրիլն եԲեյլեՄ շիմճիկի շաՄանն հիկայեճնե Չեկիլի.

ՕրնեԲ փիլլերիՄիշի շիմճիկի Բիտմիշ շաՄանճա ՉեկիլիՄ:

	գրել [kirel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khaǰal]
եւ	գրած եւ [kɪrɑdʒ em]	սորված եւ [sorvɑdʒ em]	խաղացած եւ [khaǰɑtsɑdʒ em]
դուն	գրած ես [kɪrɑdʒ es]	սորված ես [sorvɑdʒ es]	խաղացած ես [khaǰɑtsɑdʒ es]
ան	գրած է [kɪrɑdʒ e]	սորված է [sorvɑdʒ e]	խաղացած է [khaǰɑtsɑdʒ e]
մենք	գրած ենք [kɪrɑdʒ enk]	սորված ենք [sorvɑdʒ enk]	խաղացած ենք [khaǰɑtsɑdʒ enk]
դուք	գրած էք [kɪrɑdʒ ek]	սորված էք [sorvɑdʒ ek]	խաղացած էք [khaǰɑtsɑdʒ ek]
անոնք	գրած են [kɪrɑdʒ en]	սորված են [sorvɑdʒ en]	խաղացած են [khaǰɑtsɑdʒ en]

ԳեՄիշե Բիտմիշ շաՄան կիփի շիմնի, ցեՄիշ շաՄան օրտաԲինն շիմճիկի շաՄանն հիկայեճնե Չեկիլմիշ եԲեյլեՄ ցեթիրիլի:

	գրել [kirel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khaǰal]
եւ	գրած էի [kɪrɑdʒ ei]	սորված էի [sorvɑdʒ ei]	խաղացած էի [khaǰɑtsɑdʒ ei]
դուն	գրած էիր [kɪrɑdʒ eir]	սորված էիր [sorvɑdʒ eir]	խաղացած էիր [khaǰɑtsɑdʒ eir]
ան	գրած էր [kɪrɑdʒ er]	սորված էր [sorvɑdʒ er]	խաղացած էր [khaǰɑtsɑdʒ er]
մենք	գրած էինք [kɪrɑdʒ eink]	սորված էինք [sorvɑdʒ eink]	խաղացած էինք [khaǰɑtsɑdʒ eink]
դուք	գրած էիք [kɪrɑdʒ eik]	սորված էիք [sorvɑdʒ eik]	խաղացած էիք [khaǰɑtsɑdʒ eik]
անոնք	գրած էին [kɪrɑdʒ ein]	սորված էին [sorvɑdʒ ein]	խաղացած էին [khaǰɑtsɑdʒ ein]

Olumsuz

չ [ç] olumsuzluk öneki ekeylemin önüne getirilir:

- կարդացած չեմ [gartatsadz çem]: okumamıştım
- գրած չէիք [kıradz çaik]: yazmamıştınız

Bitmiş zaman kipi aşağıdaki zaman zarflarıyla sıkça kullanılır:

արդէն [arten]: zaten

շատունց [şadonts]: çoktandır

երբեք [yerpek]: hiçbir zaman, asla

դեռ [ter]: hala, daha

մինչեւ [minçev]: ...e kadar

ասկէ առաջ [asge araç]: bundan önce

Örnekler

- գրած եմ [kıradz em]: yazmıştım
- սորված ենք [sorvadz enk]: öğrenmiştik
- խաղացած են [khağatsadz en]: oynamışlardı
- կարդացած եմ [gartatsadz em]: okumuştum
- կերած է [geradz e]: yemişti
- րրած ես [ıradz es]: yapmıştın
- Երբ ծնած էք [yerp dzınadz ek]: ne zaman doğdunuz (doğmuşsunuz)?
- չկրցանք ճաշ ուտել որովհետեւ տնօրէնը նոր գործ բերած էր [չիգրտսank օւժ udel vorovhedev dinorenı nor kordz peradz er]: yemek yiyemedik çünkü müdür yeni iş getirmişti.
- կարծես, ասկէ առաջ կնիկ տեսած չեմ [gardzes asge araç gıniğ desadz çen]: sanırsın bundan önce (hiç) kadın görmemişler
- օրաթերթը կարդացա՞ծ ես [oratertı gartatsadz es]: gazeteyi okudun mu?
- ոչ, չեմ կարդացած [voç, çem gartatsadz]: hayır, okumadım
- արդէն կարդացած էի [arten gartatsadz ei]: zaten okumuştum
- Հայաստան քաղա՞ծ ես [hayasdan katsadz es]: (hiç) Ermenistan'a gittin mi?
- երբեք գացած չեմ [yerpek katsadz çem]: hiç gitmedim
- դեռ չե՞ն եկած [ter çen yegadz]: hala gelmediler mi?
- շատունց է որ քեզ տեսած չունիմ [şadonts e vor kez desadz çunim]: seni görmeyeli çok oldu

MIŞ'LI GEÇMİŞ ZAMAN KİPİ

Yapılan işe ya da bahsedilen duruma anlatan kişi kendisi şahit olmamışsa, ya da kendisine anlatılanlara inancı tam değilse; eylemin yapıldığını kavrayamama ya da farkında olmadan yapma durumlarında bu kip kullanılır. Yukarıda anlatılan

bitmiş zamandan şekil olarak farkı, fiil köküne -ած [-adz] yerine -եր [-er] getirilmesidir:

	գրել [kirel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khaǰal]
ես	գրեր եմ [kírer em]	սորվեր եմ [sorver em]	խաղացեր եմ [khaǰatser em]
դուն	գրեր ես [kírer es]	սորվեր ես [sorver es]	խաղացեր ես [khaǰatser es]
ան	գրեր է [kírer e]	սորվեր է [sorver e]	խաղացեր է [khaǰatser e]
մենք	գրեր ենք [kírer enk]	սորվեր ենք [sorver enk]	խաղացեր ենք [khaǰatser enk]
դուք	գրեր էք [kírer ek]	սորվեր էք [sorver ek]	խաղացեր էք [khaǰatser ek]
անոնք	գրեր են [kírer en]	սորվեր են [sorver en]	խաղացեր են [khaǰatser en]

Դրպես bitmiş zamanda olduğu gibi bu zamanda da, Türkçeye farklı şekilde çevrilmeyen ve ekeylemi şimdiki zamanın hikayesinde çekerek yaptığımız bir ‘geçmiş-te bitmiş’ kip vardır.

	գրել [kirel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khaǰal]
ես	գրեր էի [kírer ei]	սորվեր էի [sorver ei]	խաղացեր էի [khaǰatser ei]
դուն	գրեր էիր [kírer eir]	սորվեր էիր [sorver eir]	խաղացեր էիր [khaǰatser eir]
ան	գրեր էր [kírer er]	սորվեր էր [sorver er]	խաղացեր էր [khaǰatser er]
մենք	գրեր էինք [kírer eink]	սորվեր էինք [sorver eink]	խաղացեր էինք [khaǰatser eink]
դուք	գրեր էիք [kírer eik]	սորվեր էիք [sorver eik]	խաղացեր էիք [khaǰatser eik]
անոնք	գրեր էին [kírer ein]	սորվեր էին [sorver ein]	խաղացեր էին [khaǰatser ein]

Olumsuz

չ [ç] olumsuzluk öneki ekeylemin ardına getirilir:

▪ չէ գրեր [çe kírer]: yazmamış

Örnekler

- Ռաքել գիրք գրեր է [rakel kirk kırer e]: Rakel kitap yazmış
- գիրքը կարդացեր է [kirkı gartatser e]: kitabı okumuş
- Տիգրանը ամուսնացեր է [dikranı amusnatser e]: Dikran evlenmiş
- նամակը գրե՞ր էս [namagi kırer es]: mektubu yazmış mıydın?
- օրաթերթը կարդացե՞ր էիր [oraterti gartatser eir]: gazeteyi okumuş muydun?

YENİ SÖZCÜKLER

փափաք [papak]: dilek
յօղուած [hotvadz]: makale
խօսք [khosk]: söz(ler)
թաղամաս [tağamas]: mahalle
կրթութիւն [girtutyun]: eğitim
ճեմարան [cemaran]: akademi
վէպ [veb]: roman
Պապ [bab]: Papa
հովանոց [hovanots]: şemsiye
հեռաւորութիւն [heravorutyun]: uzaklık
դաշտ [taşd]: ova
բնակչութիւն [pınagçutyun]: nüfus
հող [hoğ]: toprak
յարկ [harg]: kat
մաս [mas]: kısım
կենդանի [gentani]: ¹canlı ²hayvan
բաժին [pajin]: ¹bölüm ²pay
հիւրասենեակ [hyurasenyag]: misafir odası
ախոր [akhor]: ahır
դրացի [tıratsi]: komşu
կրակարան [giragaran]: ¹ocak
²mangal
Խճուճ [kħucuc]: çırçır
լիճ [lic]: göl
բամպակ [pambag]: pamuk
կճեպ [giceb]: kabuk

հեքեաթ [hekyat]: hikaye
հովիւ [hoviv]: çoban
դէպ [tebk]: olay

կազմուիլ [gazmivil]: kurulmak, yapılmak, oluşturulmak
նախաճաշել [nakħacaşel]: kahvaltı yapmak
լողալ [loğal]: yüzmek
ափսուսալ [apsosal]: teessüf etmek
մասնակցիլ [masnagtsil]: katılmak
ամուսնանալ [amusnanal]: evlenmek
քալել [kalel]: yürümek
կոչել [goçel]: adlandırmak
հավաքուիլ [havakvil]: toplanmak
զատել [zadel]: ayırmak

տարրական [darragan]: esas, temel
զոհ [koh]: memnun
նսկեղէն [vosgeğen]: altından

իրամամբ [iravmamp]: gerçekten
գլխաւորապէս [kılkhavorabes]: başlıca
էտելէս [yedeves]: arkamdan

ALİŞTIRMALAR

A. Boşlukları uygun fiil çekimleriyle doldurun

Örnek: Այս գիրքը կարդացած էս: Այո, այս գիրքը անցեալ տարի կարդացի: Bu kitabı okudun mu? Evet, bu kitabı geçen sene okudum.

1. Կովկաս անունով ճաշարանը _____ էք: Այո, մեր Երևան ասպրածատները միշտ հոն կ'երթայինք:
2. Դուք _____ էք: Այո, պանդոկին մեջ նախաճաշեցինք:
3. Մօրեղբորդ հետ _____ էս վերջերս: Անշուշտ, մենք շատ մօտիկ ենք: Ամեն օր կը խօսինք:
4. Պարսկաստան _____ էք: Այո, զարմիկներս Թեհրան կ'ապրին եւ անոնց տեսնելու փափաքով անցեալ տարի հոն ճամբորդեցինք:
5. _____ էս, թէ որուն հետ պիտի աշխատիս: Այո, այս առտու որոշեցի որ ոչ ոքի հետ պիտի աշխատիմ:
6. Խաչ _____ էս: Անշուշտ, պզտիկ եղած ատենս ամեն շաբաթ կ'ուտեիք:
7. Մօրդ սուտ _____ էս: Ոչ, էս երբեք սուտ չեմ խօսիր:
8. Վանայ լիճին մեջ _____ էս: Այո, ամեն ամառ հոն կ'երթանք լողալու:

B. Cümleleri örnekteki gibi tamamlayın

Örnek: Երբ բացատրեցի եղբորս, *ան արդէն խօսեր էր մեր ծնողքին հետ:*

1. Մենք պատրաստ չէինք որովհետեւ ...
2. Այս յօդուածին մասին չեմ կրնար խօսիլ որովհետեւ ...
3. Իրեն խօսքերը բնաւ չէք կրնար հասկնալ՝ քանի որ ...
4. Շատ կը ցաւիմ՝ որ ...
5. Անոնք կ'ափսոսան՝ որ ...
6. Դուք գո՛հ էք՝ որ ...
7. Մենք չենք կրնար մասնակցիլ ...
8. Երբ զինք տեսայ, հասկցայ՝ որ ...

C. Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çevirin

1. Ի՞նչպէս իմացար որ հասած էն:
2. Պետրոս Դուրեան ծնած է Պոլսոյ Սկիւտար թաղամասը, 1851-ին:
3. Լուր ունի՞ս: Օննիկը ամուսնացեր է:
4. Իր տարրական կրթութիւնը ստացած է Պէլրութ՝ ճեմարանին մէջ:
5. Իրար տեսեր են, բայց չեն խօսեր:
6. Տարիներ առաջ այս վեպը կարդացած եմ:
7. Բոլոր ընկերներս գացած են Հռոմ, Պապը տեսնելու:
8. Պիտի անձրեւէ, հովանոց առա՞ծ էս:

OKUMA

Դատեմ Գիւղը

Մեր գիւղը կը գտնուէր Խարբերդի հարաւ արեւմուտքը (քաղաքով՝ մէկ ու կէս ժամ հեռու), նստած՝ Ալէլուիէ (իրաւամբ կոչուած) «Ոսկեղէն դաշտ»ի գլուխը, մօտ 300 տուն բնակչութեամբ, շուրջ 3000 հոգի: Գիւղի տուները հողին երեսը շինուած էին, մէկ կամ երկու յարկով: Տուները կազմուած էին գլխաւորապէս երկու մասէ, մարդոց եւ կենդանիներու բաժիններով: Ունէին նաեւ հիւրասենեակ մը՝ ախոռի նստատեղին, ուր կը հաւաքուէին՝ մանաւանդ ձմեռ ատեն՝ դրացիներով, մինչեւ ուշ ատեն վառող կրակարանին շուրջը, մինչ նստած կը գատէին խճուճը, բամպակին կճեպը, պատմելով գիւղի հազար ու մէկ հէքեաթները, Թուրքերու, Ենիչերիներու, հովիւներու, մեծ ու պզտիկ դէպքերու մասին, որ անցած էր գիւղի գլխէն: (ըստ Յովհաննէս Տէր Յովհաննէսեանի)

Metinle ilgili soruları yanıtlayın

1. Դատեմ գիւղը ո՞ւր կը գտնուէր:
2. Դատեմին բնակչութիւնը ո՞րքան էր:
3. Գիւղի տուները ինչո՞վ շինուած էին:
4. Ի՞նչպէս կազմուած էին տուները:
5. Քանի՞ սենեակ կար:
6. Ձմռան գիշերները տեղացիները ինչո՞վ կը զբաղէին:

ŞARKI

Arto Tunçboyacıyan'ın bir şarkısı

«Քու ճակատդ նայէ՛»

Ինչ ըսի քեզ մի՛ գար ետեւէս դուն
Կարող է լաւ օրինակն եմ քեզ
համար
Պէտք է երթաս դուն քու
ճանապարհիդ
Ատի լաւ է, ճիշտ է քեզի համար
Քու ճանապարհդ բաց է քեզի
համար
Իմ ճանապարհս բաց է ինձի
համար

Մի՛ վախնար դուն սխալէն ա՛յ
ախբեր
Սխալէն սորվիսն է
Առաջ տանի քեզ:

Ամէն մարդուն ճակատը գրուէր է
Իրեն բախտը նայիր հայելին դուն
Չես տեսներ հայելիէն մի բան
ճան
Կարող է այդ տեղէն այդ տեղ եւ
հարցերը ճան:

Şarkıda geçen yeni sözcükler

ետեւ [yedevıs]: arkamda
կարող [garoğ]: mümkün
ճանապարհ [canabarh]: yol

սորվիսն է [sorvisn e]: եթէ սորվիս
ախբեր [akhper]: erkek kardeş

DERS 16

ŞART KİPLERİ

Geçmiş, şimdiki ya da gelecek zamanlarda bir durum belirtmek için basit zamanlı fiillerle şart cümleleri kurulabilir:

- եթէ դրաս ունենամ, Հայաստան պիտի երթամ [yete tıram unenam hayasdan bidi yertam]: eğer param olursa Ermenistan'a gideceğim
- եթէ այս դեղը առնես, պիտի բուժուիս [yete ays teğı arnes, bidi puıvis]: eğer bu ilacı alırsan iyileşeceksin / iyileşirsin
- եթէ այս դեղը առիր, պիտի բուժուիս [yete ays teğı arir, bidi puıvis]: eğer bu ilacı aldıysan iyileşeceksin / iyileşirsin

Ancak şart kipleri iki tanedir:

A) Birinci Şart Kipi

Birinci şart kipi, gerçekleşmesi muhtemel durumları belirtmek için, tavsiye vermek ve kibarca istek belirtmek için kullanılır. եթէ [yete] *eğér* sözcüğü şart kipiyle sıkça kullanılır. Birinci şart kipini, պիտի [bidi] gelecek zaman sözcüğüyle fiilin şimdiki zamanın hikayesinde çekilmiş halini birleştirerek yaparız:

	գրել [kirel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khağal]
ես	պիտի գրեի [bidi kirei]	պիտի սորվեի [bidi sorvei]	պիտի խաղայի [bidi khağayi]
դուն	պիտի գրեիր [bidi kireir]	պիտի սորվեիր [bidi sorveir]	պիտի խաղայիր [bidi khağayir]
ան	պիտի գրեր [bidi kırer]	պիտի սորվեր [bidi sorver]	պիտի խաղար [bidi khağar]
մենք	պիտի գրեինք [bidi kireink]	պիտի սորվեինք [bidi sorveink]	պիտի խաղայինք [bidi khağayink]
դուք	պիտի գրեիք [bidi kireik]	պիտի սորվեիք [bidi sorveik]	պիտի խաղայիք [bidi khağayik]
անոնք	պիտի գրեին [bidi kirein]	պիտի սորվեին [bidi sorvein]	պիտի խաղային [bidi khağayin]

- եթէ դրաս ունենայի, Հայաստան պիտի երթայի [yete tıram unenayi hayasdan bidi yertayi]: eğer param olsaydı, Ermenistan'a gidecektim

- եթէ քու տեղդ ըլլայի այսպէս պիտի չընէի [yete ku deđit ıllayi aysbes bidi çinei]: eđer senin yerinde olsaydım böyle yapmazdım
- պիտի ուզէի որ զիս սիրէիր [bidi uzei vor zis sireir]: beni sevmeni isterdim
- եթէ ամէն բան հասկնայի, դաս պիտի չառնէի [yete amen pan hasgınayi, tas bidi çarnei]: eđer her şeyi anlasaydım ders almazdım

B) İkinci Şart Kipi

Gerçekleşmemiş olası durumları ifade etmek için kullanılır. miş'li ortaç ve ըլլալ [ıllal] *olmak* fiilinin birinci şart kipinde çekilmiş haliyle birlikte yapılır:

	գրել [kirel]	սորվիլ [sorvil]	խաղալ [khağal]
ես	գրած պիտի ըլլայի [kıradz bidi ıllayi]	սորված պիտի ըլլայի [sorvadz bidi ıllayi]	խաղացած պիտի ըլլայի [khağatsadz bidi ıllayi]
դուն	գրած պիտի ըլլայիր [kıradz bidi ıllayir]	սորված պիտի ըլլայիր [sorvadz bidi ıllayir]	խաղացած պիտի ըլլայիր [khağatsadz bidi ıllayir]
ան	գրած պիտի ըլլար [kıradz bidi ıllar]	սորված պիտի ըլլար [sorvadz bidi ıllar]	խաղացած պիտի ըլլար [khağatsadz bidi ıllar]
մենք	գրած պիտի ըլլայինք [kıradz bidi ıllayink]	սորված պիտի ըլլայինք [sorvadz bidi ıllayink]	խաղացած պիտի ըլլայինք [khağatsadz bidi ıllayink]
դուք	գրած պիտի ըլլայիք [kıradz bidi ıllayik]	սորված պիտի ըլլայիք [sorvadz bidi ıllayik]	խաղացած պիտի ըլլայիք [khağatsadz bidi ıllayik]
անոնք	գրած պիտի ըլլային [kıradz bidi ıllayin]	սորված պիտի ըլլային [sorvadz bidi ıllayin]	խաղացած պիտի ըլլային [khağatsadz bidi ıllayin]

- քեզի հաւատացած պիտի ըլլայի [kezi havadatsadz bidi ıllayi]: sana inanmış olacaktım
- եթէ դրամ ունենայի, Հայաստան գացած պիտի ըլլայի [yete tıram unenayi, hayasdan katsadz bidi ıllayi]: eđer param olsaydı, Ermenistan'a gitmiş olacaktım
- շատոնց եկած պիտի ըլլայիր [şadonts yegadz bidi ıllayir]: çoktan gelmiş olacaktım

MİŞ'Lİ GEÇMİŞ ZAMANIN GELECEĞİ

Miş'li geçmiş zamanın geleceğini yapmak için fiil bitmiş zaman kipinde çekilir, gelecek zaman sözcüğü *պիտի* [bidi] ve olmak fiilinin çekimli hali eklenir:

- գրած պիտի ըլլամ [kıradz bidi illam]: yazmış olacağım
- սորված պիտի ըլլայ [sorvadz bidi illa]: öğrenmiş olacak
- խաղացած պիտի ըլլաս [khağatsadz bidi illas]: oynamış olacaksın

Bu zamanda olumsuz, ըլլալ [illal] *olmak* fiilinin başına չ [ç] olumsuzluk öneki getirilerek yapılır:

- կարդացած պիտի չըլլամ [gartatsadz bidi çillam]: okumuş olmayacağım

YENİ SÖZCÜKLER

մանչուկ [mançug]: çocuk (oğlan)
անկախութիւն [angakhutyun]: bağımsızlık
ստանձնութիւն [arantsnutyun]: yalnızlık
յարկ [harg]: ¹kat ²daire
պատշգամ [badışkam]: balkon
հորիզոն [horizon]: ufuk
քար [kar]: taş
ապակի [abagi]: cam
երկաթ [yergat]: demir
դեղարան [teğaran]: eczane
հեռատեսիլ [heradesil]: televizyon
հեռախօս [herakhos]: telefon
վայրկեան [vayrgyan]: dakika
կերպարանք [gerbarank]: şekil, form, görünüm
արձագանգ [artsakank]: yankı
տեսակ [desag]: çeşit
սլաք [silak]: ibre
օթօ [oto]: otomobil
գիրկ [kirg]: kucak
գաղտնիք [kağdnik]: sır
էտ [yed]: arka
դար [tar]: yüzyl
բարդոյթ [partuyt]: kompleks
որդի [vorti]: evlat

օտարութիւն [odarutyun]: yabancılık
նսկոր [vosgor]: kemik
բնիկ [pınig]: yerli
ածական [adzagan]: sıfat
խնձոյք [khincuyk]: eğlence, şölen
պատիւ [badiv]: onur, namus
վաճակ [tsor]: vadi
ծաղիկ [dzağig]: çiçek
աղանի / աղունիկ [ağavni / ağunig]: güvercin
սար [sar]: dağ, yayla
թել [tev]: kanat, kol
թիթեռնիկ [titernig]: kelebek
պտիտ [bidid]: votka
հիտութիւն [himdutyun]: malumat, bilgi
հեղինակ [heğinag]: ¹yaratıcı ²yazar
գեղեցկուհի [keğetsguhi]: güzellik
էլոյթ [yeluyt]: gösteri
արիթ [arit]: fırsat, münasebet, vesile
ծափ [dzap]: alkış
որբ [vorp]: yetim
աբեղայ [apeğa]: evlenmemiş papaz
ժողովուրդ [joğovurt]: halk
պատարագ [badarak]: dini ayin

տարագրութիւն [darakrutyun]:
sürgün

հրաշք [hıraşk]: mucize

աճիւն [acyun]: küll

պանթեոն [banteon]: anıt mezar

զարգանալ [zarkanal]: gelişmek
աճիլ [acil]: büyümek, serpilmek
աճապարել [acabarel]: acele etmek
ակնկալել [agingalel]: umut etmek
դրամ շահիլ [tıram şahil]: para ka-
zanmak

քաշել [kaşel]: çekmek

խոստանալ [kħosdanal]: söz ver-
mek

երելիլ [yerevil]: belirmek

զուարճանալ [zivarcanal]: eğlen-
mek

աւելցնել [aveltsinel]: ilave etmek

ընդունիլ [ıntunil]: kabul etmek

ներկայացնել [nergayatşinel]: arz
etmek, sunmak

ճանչցուիլ [cançtsivil]: tanınmak

ծափահարել [dzapaharel]: alkış-
lamak

արտասանել [ardasanel]: (şiir) o-
kumak

դրկուիլ [ğirgivil]: gönderilmek

դառնալ [tarnal]: dönmek

ձեռնադրուիլ [tşernatrivil]: takdis
edilmek

մշակել [mışagel]: ¹ekmek ²yarat-
mak, yapmak

մահանալ [mahanal]: vefat etmek

պատկերացնել [badgeratşinel]:

¹resmetmek ²betimlemek

զանգասիլ [kankadil]: şikayet et-
mek

ենթարկուիլ [yentargivil]: tabi ol-
mak

ազասիլ [azadil]: kurtulmak

փոխադրուիլ [pokħatrivil]: taşın-
mak

ջղայիւն [çığayin]: sinirli

խելացի [kħelatsi]: akıllı

աղմկոտ [ağımgod]: gürültülü

խճողած [kħicoğadz]: üst üste, yı-
ğılmış, kalabalık

յարգելի [harkeli]: saygıdeğer

դժգոհ [tjkoh]: mutsuz

կորսուած [gorsvadz]: yitik

շղթայուած [şığtavadz]: zincirlen-
miş

զիրուկ [kirug]: tombul

միակ [miag]: biricik, tek

պատռած [badıradz]: yırtık

մաշած [maşadz]: aşınmış

զոհ [koh]: mutlu

բացառիկ [paţsarig]: olağanüstü

նազան [nazan]: nazlı

խոր [kħor]: derin

բուռն [purın]: dolgun

նախշուն [nakħşun]: süslü

ուղղակի [uğğagi]: doğrudan

քառաձայն [karatsayn]: dört sesli

մէկդի [megti]: bir taraf

ՏՐԻՐ

Նոր Մանչուկը / Վահէ Օջական

Մեծ քաղաքի մանչուկ եմ ես,

Լուրջ, ջղային, բայց խելացի.

Անկախութիւնս, առանձնութիւնս պէտք է յարգէք

Որ ես աճիմ ու զարգանամ
 Ձեր աղմկոտ ու խճողած աշխարհին մեջ: 5
 Չորորդ յարկի պատշգամեն երբ վար նայիմ,
 Մարդիկ այնքան հեռու, պզտիկ ու անվնաս կ'երեւին.
 Երբ որ նայիմ,
 Տեսնեմ.
 Բայց կը սիրեմ
 Հորիզոնը մեր թաղին, հին թերթի պէս պատռած: 11

Երբ վար իջնեմ, աշխարհն ամբողջ կը փոխուի -
 Ամեն կողմ քար, ապակի, ու երկաթ.
 Մէջը ինկած կ'երթաք, կու գաք, կ'աճապարեք...
 Դեղարանէն դրամատուն ու ճաշարան,
 Յոգնած, դժգոհ ու շատախօս:
 Հեռատեսիլ ու ռատիօ, հեռախօս ու փիք-ափ-
 Ամեն կողմէ ամեն վայրկեան ձեր հին ձայնը մտիկ կ'ընէք,
 Ձեր մէկ մաշած լուսանկարը կը տեսնէք.
 Ու երբ դառնաք մէկդի կայնած մանչուկին,
 Ձեր կորսուած կերպարանքին մէկ արձագանգը կ'ակնկալէք: 21

Աս ի՞նչ տեսակ մարդիկ էք.
 Ժամացոյցի սլաքներուն շղթայուած ու անհամբեր,
 Օթօներու գիրկը վագոդ, իբրեւ թէ գիրուկ մայրիկ մը ըլլար: 24

Ա՞յս է կեանքը -
 Ուտել, շարժիլ, դրամ շահիլ, ուտել, նստիլ ու պառկիլ: 26

Մերն է Դարը ու գաղտնիքը:
 Մենք ենք Դարը ետ ու առաջ.
 Այսքան բարդոյթ պիտի մոռնան ձեր որդիք՝
 Օտարութեան աշխարհի միակ բնիկ տեղացին:
 Հանգիստ ձեր նայլոնէ ոսկորներուն,
 Կեանքը մեզմէ կը սկսի.
 Մնաք բարով: 33

Sorular

Misra 1-5

1. Քու կարծիքովդ որո՞ւն կը խօսի բանաստեղծը:
2. Այս բանաստեղծութիւնը թեթեւ եւ ուրա՞խ բանաստեղծութիւն մըն է:
3. Ուրիշ ո՞ր ածականները կը բացատրէին «մեծ քաղաքի մանչուկը»:

Misra 6-11

4. Ո՞ր յարկը կ'ապրի մանչուկը:
5. Ըստ մանչուկին մարդիկը մօ՞տ են իրեն:
6. Հորիզոնը ի՞նչպէս պատռած թերթի մը կրնայ նմանիլ:

Misra 12-26

7. Մանչուկին իջած աստենը աշխարհը ինչպէ՞ս կը փոխուի:
8. Ըստ մանչուկին՝ մարդիկը ուրա՞խ են:
9. Հեղինակը ի՞նչպէս կը պատկերացնէ մարդիկը:

Misra 27-33

10. Բանաստեղծը ի՞նչու կը գանգատի:
11. Ո՞վ է բանաստեղծին «մենք»ը:
12. Վերջին նախադասութիւնը ինչի՞ մասին է:

KONUŞMA

Սալբի: Բարի երեկոյ, Արթօ:

Արթօ: Բարի երեկոյ, Սալբի:

Սալբի: Շատ ուրախ եմ որ եկար: Այս գիշեր պիտի երգենք, այնպէս չէ՞:

Արթօ: Նայինք ի՞նչ կ'ըլլայ:

Մարօ: Բարե՛ւ ընկերներ: Ի՞նչ կայ չկայ:

Արթօ: Լաւ ենք, շնորհակալութիւն:

Սալբի: Դուն լաւ ես, բայց ես բնաւ գոհ չեմ:

Մարօ: Ի՞նչ եղաւ Սալբի:

Սալբի: Արթօն ինծի խոստացած էր որ պիտի երգէր այս գիշեր. Բայց հիմա կ'երեւի միտքը փոխէր է:

Մարօ: Արթօ, Սալբիին ըսածը ճի՞շտ է: Միտքդ փոխա՞ծ ես:

Արթօ: Չեմ գիտեր: Պարտէզը խճողած է այս գիշեր: Անհանգիստ եղայ:

Սալբի: Հանգի՛ստ եղիր: Ամէն ինչ շատ լաւ պիտի ըլլայ: Եթէ միասին երգենք, պիտի զուարճանաս, վստահ եմ:

Մարօ: Կ'երգե՛ս:

Արթօ: Կ'երգեմ:

Մարօ: Լո՛ւրջ կ'ըսես:

Արթօ: Լուրջ կ'ըսեմ:

Սալբի: Շատ լաւ:

Մարօ: Մտի՛կ ըրէք: Այս գիշերուան խնճոյքին հրաշալի անակնկալ մը պիտի աւելցնենք: Շատ յարգելի տէր եւ տիկիներ, մեծ պատիւ է ներկայացնել ձեզի երկու լոյսափայլ հայ երգիչներ: Նախ մեր Հալէպցի գեղեցկուհին Սալբի Յակոբեանը. Մեր Սալբին ճանչցուած է աշխարհի չորս կողմէն, իր բացառիկ ձայնին շնորհիւ: Իսկ այս գիշեր իր առաջին

Էլոյթի առիթով մեր սիրելի Արթոյին բուռն ծափերով պիտի ընդունինք: Կը ներկայացնեմ ձեզի Սալբին եւ Արթօն: Կը ծափահարենք:

Սալբի: Շատ շնորհակալութիւն, ընկերներ: Ամենասիրած երգերէս մէկը կ'ուզեմ երգել: Հիմա, Կոմիտասին «Հոյ նազան իմ»ը պիտի երգենք: Հոյ նազան իմ, նազան իմ, ճա՛ն նազան իմ նազան իմ: Հոյ նազան իմ նազան իմ, ճա՛ն նազան իմ նազան իմ:

Արթօ: Նազան, դու բարով եկար, կանաչ սարերով եկար, խոր-խոր ձորերով եկար:

Սալբի: Նազան, դու բարով եկար, կանաչ սարերով եկար, խոր-խոր ձորերով եկար:

Արթօ եւ Սալբի: Գարնան սիրուն ծաղիկ ես, հո՛յ նազան իմ, նազան իմ, ինձ համար աղանիկ ես, ճա՛ն նազան իմ նազան իմ:

Մարալը եւ Անահիտը կը մտնեն

Մարալ: Ինչ աղուո՛ր պիտի ըլլայ մեր անակնկալը:

Անահիտ: Եղբայրս պիտի խենթանայ:

Մարալ: Չի՞ զիտեր որ հոս ենք:

Անահիտ: Չի զիտեր:

Մարալ: Վստա՛հ ես:

Անահիտ: Վստահ եմ: Այս գեղեցիկ երաժշտութիւնը ուրկէ՞ կու գայ:

Մարալ: Կարծեմ պարտէզէն: Շատ աղուոր է:

Արթօ եւ Սալբի: Եար ճան, դուն բարով եկար, կանաչ սարերով եկար, խոր-խոր ձորերով եկար:

Անահիտ: Աս ի՞նչ է: Եղբայրս երգի՞ չ դարձեր է:

Մարալ: Ո՞վ է այդ երգչուհին:

Անահիտ: Աչքերուս չեմ հաւատար:

Մարալ: Ես ալ չեմ հաւատար:

ՏԱՐԿԻ

Կոմիտաս

Հոյ նազան իմ, նազան իմ,
ճա՛ն նազան իմ նազան իմ:
Հոյ նազան իմ նազան իմ,
ճա՛ն նազան իմ նազան իմ,

Նազան, դու բարով եկար,
կանաչ սարերով եկար,
խոր-խոր ձորերով եկար.

Գարնան սիրուն ծաղիկ ես,
հոյ նազան իմ, նազան իմ,
ինձ համար աղունիկ ես,
Ճան նազան իմ նազան իմ,

Գլխուս վըրով պտիտ տուր,
հոյ նազան իմ, նազան իմ
նախշուն թեւ թիթեռնիկ ես,
Ճան նազան իմ, նազան իմ,

Եար ճան, դուն բարով եկար,
կանաչ սարերով եկար,
խոր-խոր ձորերով եկար:

Gomidas Kimdir?

Ո՞վ է Կոմիտաս:

Կոմիտաս Վարդապետ ծնած է Սողոմոն Սողոմոնեան անունով 1869 թուին Քիւթահեա քաղաքին մէջ: 11 տարեկանին որբ մնացած էր ու դրկուած էր Սուրբ Էջմիածին: Իր երաժշտական հմտութեան շնորհիւ, դասերէն ետք, երաժշտութեան դասեր կու տար: 1896 թուին արեղայ, յետոյ վարդապետ ձեռնադրուած է: Կոմիտաս ուղղակի ժողովուրդի բերնէն աւելի քան 3000 երգեր գրի առած է, թէ հայերէն ու արաբերէնով, թէ քրտերէն ու թրքերէնով: Ան ժողովրդական երգեր հաւաքած, եւ հայկական պատարազը քառաձայն մշակած էր: Կոմիտաս ենթարկուեցաւ 1915-ի հայոց ընդհանուր տարագրութեան: Հրաշքով ազատած, փոխադրուեցաւ Փարիզ, ուր մահացաւ 1935 թուին: Իսկ յաջորդ աճիւնները փոխադրուեցան Երեւան, ուր կը հանգչին Պանթեոնին մէջ:

DERS 17

EDİLGEN FİLLER

a) -ել [-el] ve -իլ [-il] çekimli fiillerde, mastarı edilgen yapmak için mastar köküne -ու [v] eki getirir ve -իլ [-il] bitimli çekeriz. Unutmayın, -ու bir sesli harfin önünde [v] olarak telaffuz edilir. Kısaca, -ել [-el] ya da -իլ [-il] çekimli bir fiili edilgen yapmak için köküne -ուիլ [-vil] ekleriz.

- գրել [kirel]: yazmak → գրուիլ [kırvil]: yazılmak
- ծախել [dzakhel]: satmak → ծախուիլ [dzakhvil]: satılmak

b) -ալ [-al] bitimli fiillerde ve düzensiz çekimli fiillerde, fiilin geçmiş zaman köküne -ուիլ [-vil] ekleriz.

- խաղալ [khağal]: oynamak → խաղաց [khağats] geçmiş zaman kökü → խաղացուիլ [khağatsvil]: oynanmak
- կարդալ [gartal]: okumak → կարդաց [gartats]: geçmiş zaman kökü → կարդացուիլ [gartatsvil]: okunmak
- դնել [tinel]: koymak → դր [tır]: geçmiş zaman kökü → դրուիլ [tırvil]: koyulmak

c) Edilgen fiiller tüm kiplerde çekilirler. Dikkat edilmesi gereken nokta bütün edilgen fiillerin -իլ [-il] çekimli olduğudur. Örnek olarak գրուիլ [kırvil] *yazılmak* fiilini birinci tekil kişide şimdiye kadar öğrendiğimiz kiplerde çekelim:

- կը գրուիմ [gı kırvim]: yazılıyorum
- կը գրուեի [gı kırvei]: yazılıyordum
- գրուեցայ [kırvet̚sa]: yazıldım
- պիտի գրուիմ [bidi kırvim]: yazılacağım
- գրուած պիտի ըլլամ [kırvadz bidi ıllam]: yazılmış olacağım
- գրուած եմ [kırvadz em]: yazılmışım
- գրուեք եմ [kırver em]: yazılmışım
- գրուած էի [kırvadz ei]: yazılmışım
- գրուեք էի [kırver ei]: yazılmışım
- գրուէ [kırve]: yazıl!

d) İsmın -in haliyle kullanılan կողմ [goğme] *tarafından* sözcüğü edilgen cümlelerde fiilin kimin tarafından gerçekleştirildiğini gösterir:

- իր բոլոր աշակերտներուն կողմէ սիրուած է [ir polor aşagerdnerun goğme sirvadz e]: bütün öğrencileri tarafından sevil(miş)ir ← սիրուլ [sirvil]: sevilme

▪ ծեր մարդը գողերուն կողմէ սպաննուեցաւ [dzer marti koğerun goğme isbanvetsav]: yaşlı adam hırsızlar tarafından öldürüldü ← սպաննուիլ [isbannıvil]: öldürülmek

Örnekler

- այս նախադասութիւնը ի՞նչպէս կը թարգմանուի [ays nakhatasutyuni inç-bes gı tarkmanvi]: bu cümle nasıl tercüme edilir? ← թարգմանուիլ [tarkmanvil]: tercüme edilmek
- ճաշարանը ե՞րբ կը գոցուի [caşaranı yerp gı kotsvi]: lokanta ne zaman kapanıyor ← գոցուիլ [kotsvil]: kapanmak
- ամէն թռչունին միսը չ'ուտուիք [amen tırçunun misı ç'udvir]: her kuşun eti yenmez ← ուտուիլ [udvil]: yemek
- նամակը որու՞ն գրուած է [namagı vorun kırvadz e]: mektup kime yazılmış? ← գրուիլ [kırvil]: yazılmak
- կամաց կամաց կը վարժուիմ [gamats gamats gı varjvim]: yavaş yavaş alışıyorum ← վարժուիլ [varjivil]: alışmak
- կը պատրաստուիմ [gı badrasdıvim]: hazırlanıyorum ← պատրաստուիլ [badrasdıvil]: hazırlanmak
- հանգուցեալ հայրիկս բոլորին կողմէ յարգուած էր [hankutsyal hayrigıs polorin goğme harkvadz er]: rahmetli babam herkes tarafından sayılırdı ← յարգուիլ [harkvil]: sayılmak
- այս պատուհանը չի բացուիք [ays baduhanı çı patsvir]: bu pencere açılmıyor ← բացուիլ [patsvil]: açılmak

ETTİRGEN FİLLER

a) Bir fiili ettirgen yapmak için fiil köküne -(ե)ցնել [-(e)tşinel] eki getiririz:

- սեւ [sev]: siyah → սեւցնել [sevtşinel]: siyahlaştırmak
- իւենթ [khent]: deli → իւենթեցնել [khentetşinel]: delirtmek
- կարճ [garc]: kısa → կարճեցնել [garcetşinel]: kısaltmak
- լրել [lrel]: susmak → լրեցնել [lretşinel]: susturmak
- ինդալ [khıntal]: gülmek → ինդացնել [khıntatşinel]: güldürmek
- յիշել [hişel]: hatırlamak → յիշեցնել [hişetşinel]: hatırlatmak
- կարդալ [gartal]: okumak → կարդացնել [gartatşinel]: okutmak

b) Fiil kökünde ն [n], ան [an], են [en] ya da չ [ç] harfleri bulunan fiiller ettirgen yapılıırken bu harfleri kaybederler:

- փախչիլ [pakhçil]: kaçmak → փախցնել [pakhtşinel]: kaçırmak
- թռչիլ [tırçil]: uçmak → թռցնել [tırşinel]: uçurtmak
- հագնիլ [haknil]: giyinmek → հագցնել [haktşinel]: giydirmek
- մոռնալ [mornal]: unutmak → մոռցնել [mortşinel]: unutturmak

- սկաբաւսալ [digaranal]: güçsüzleşmek → սկաբացնել [digaratsinel]: güçsüzleştirme
- մօսեմալ [modenal]: yaklaşmak → մօսեցնել [modetsinel]: yaklaştırmak
- քնամալ [kınanal]: uyumak → քնացնել [kınatsinel]: uyutmak

c) Bazı fiiller düzensiz olarak ettirgen yapılır:

- ուտել [udel]: yemek → կերցնել [gertsinel]: yedirmek
- կենալ [genal]: durmak → կեցնել [getsinel]: durdurmak
- դառնալ [tarnal]: dönmek → դարձնել [tartsinel]: döndürmek
- անցնիլ [antsnil]: geçmek → անցընել [antsinel]: geçirmek

d) Ettirgen fiilleri di'li geçmiş zamanda çekmek için gնել [tsinel] ekinin yerine -ցուցի [-tsutsi] ekini getiririz:

- սեւցնել [sevtsinel] → սեւցուցի [sevttsutsi]: siyahlaştırdım
- մոռցնել [mortsinel] → մոռցուցի [morttsutsi]: unutturdum
- կեցնել [getsinel] → կեցուցի [gettsutsi]: durdurdum

Örnek olarak հարցնել [hartsnel] *sormak* fiilini çekelim:

եւ	հարցուցի [hartsutsi]
դուն	հարցուցիր [hartsutsir]
ան	հարցուց [hartsuts]
մենք	հարցուցինք [hartsutsink]
դուք	հարցուցիք [hartsutsik]
անոնք	հարցուցին [hartsutsin]

e) Birine bir şey yaptırtma durumunu ifade etmek için; işi yapacak kişi ismin -e halinde çekilir, yapılacak eylem mastar halinde bırakılır ve ardına սալ [dal] *vermek* fiili istenilen zamanda çekilerek getirilir:

- իմ տունս աղ գործաւորնէրուն շինել տուի [im dunis ayt kordzavornerun şinel divi]: evimi o işçilere yaptırdım ← Örnekte գործաւոր [kordzavor] *işçi* sözcüğü çoğuldur ve ismin -e halindedir; շինել [şinel] *inşa etmek* fiili ise mastar halinde bırakılmıştır ve սալ [dal] *vermek* fiili birinci tekil kişidir ve di'li geçmiş zamanda çekilmiştir.

- մէկուն քան մը ընել տալ [megun pan mı inel dal]: birine bir şey yaptırmak
- ասի դո՞ւն ըրիր թէ ընել տուիր [asi tun ırır te inel divir]: bunu sen mi yaptın yoksa yaptırdın mı?

բ) Eski metinlerde -ցնել [-t̄snel] ekinin yanısıra, -ցունել [-t̄sunel] ya da -նլացնել [-ut̄sanel] ekleriyle de karşılaşabilirsiniz.

Örnekler

- սափրիչը մազու կարճուց [sapriçı mazıs garct̄suts̄s]: berber saçımı kısalttı
- դժուար օրեր անցուցիմք [tjvar orer ant̄suts̄sink]: zor günler geçirdik
- իր ամէն գործը ուրիշներուն ընել կու տայ [ir amen kordzı urışnerun inel gu da]: her işini başkalarına yaptırır
- ձեր պարտականութիւնը պիտի յիշեցնեմ ձեզի [t̄ser bardaganutyunı bidi hişets̄inem t̄sezi]: size sorumluluğunuzu hatırlatacağım
- պզտիկին ինչ պիտի հագցնես [bizdigin inç bidi hakt̄sines]: ufaklığa ne giydireceksin?
- այս դեղը զիս կը թմրեցնէ [ays teğı zıs gı tımret̄sine]: bu ilaç beni sersemletiyor
- երթամ տղաքը քնացնեմ [yertam dığakı kınats̄inem]: gideyim çocukları uyutayım
- ձեզ անհանգստացուցիմք [t̄sez anhkısdats̄uts̄sink]: sizi rahatsız ettik

YENİ SÖZCÜKLER

տնակ [dınag]: küçük ev
 կետ [ked]: ırmak
 գետակ [kedag]: çay
 սրտակից [sırdagıts̄]: samimi, candan
 եզերք [yezerk]: kenar
 հանրակառք [hanragark]: tramvay
 պատ [bad]: duvar
 կառավարութիւն [garavarutyun]: hükümet
 թաղ [tağ]: semt
 պողոտայ [boğoda]: ana cadde
 պաշտօնեայ [başdonya]: memur
 թաղեցի [tağets̄i]: mahalleli
 գոհացում [kohats̄um]: tatmin, hoşnutluk
 ձուկ [tsug]: balık

գրող [kıroğ]: yazar

դիրքալ [tığırtal]: sallamak
 ցնցուիլ [tsıntsıvil]: sarsılmak
 փլշիլ [pılçil]: yıkılmak, çökmek
 որսալ [vorsal]: avlanmak
 տեղափոխուիլ [değapokhvil]: yer değiştirmek, taşınmak
 յայտարարել [haydararel]: ilan etmek
 քանդուիլ [kantıvil]: yıkılmak
 շինուիլ [şinvil]: yapılmak, inşa edilmek
 տրուիլ [dırvil]: verilmek
 ստանալ [ısdanal]: ¹edinmek, elde etmek ²almak

բնակիլ [pınagil]: oturmak, ikamet etmek

բաժնուիլ [pajnovil]: ayrılmak

խարխուլ [kharkhul]: sağlam olmayan, derme çatma

սահուն [sahun]: akıcı

պետական [bedagan]: devlete ait

կարծես [gardzes]: sanırsın
դեմ դիմաց [tem timats]: karşı karşıya

քով քովի [kov kovi]: yan yana

իրարմէ [irarme]: birbirinden

առաջուն [araçvan]: eskiden

OKUMA

Բարեկամներ

Ստեփան Ալաջաջեան

Ես եւ Պաւլիկը մտերիմ ընկերներ էինք: Մեր տնակները քով քովի էին, գետակին եզերքը: Երբ հանրակառքը դորդալով անցնէր կը ցնցուէին մեր խարխուլ տուններուն պատերը, կարծես հիմա պիտի փլչէին ու թափէին գետակը:

Շատ սիրով էին Պաւլիկէնց եւ մեր ընտանիքները. Օր չէր անցնէր որ իրարու տուն չայցելէինք:

Պաւլիկը ռուս տղայ մըն էր, եւ ա՛յնքան սահուն հայերէն կը խօսէր: Միասին մեծցած էինք, միասին խաղացած էինք, գետէն ձուկ որսացած: Օր մըն ալ կառավարութենէն մարդիկ եկան եւ յայտարարեցին.

- Ձեր հին տունները պիտի քանդուին, եւ անոնց տեղ շէնքեր եւ փողոց պիտի շինուին:

- Իսկ մենք ո՞ր պիտի երթանք,- հարցուց հայրս:

- Ձեզի պետական նոր բնակարան պիտի տրուի Աջափնեակ թաղին մէջ:

- Իսկ մենք ո՞ր պիտի տեղափոխուինք,- հարցուց Պաւլիկի հայրը:

- Դուք ալ Հոկտեմբերեան պողոտային վրայ բնակարան պիտի

ստանաք,- պատասխանեց պաշտօնեան:

Բայց մեր ընտանիքները չէին ուզեր իրարմէ հեռու բնակիլ, «իրարմէ չենք ուզեր բաժնուիլ, մենք զիրար շատ կը սիրենք» ըսաւ Պաւլիկի հայրը, «պիտի խնդրէինք որ մեզի նոյն շէնքէն բնակարաններ տայիք»:

Շատ չանցած մեր բոլոր թաղեցիները գեղեցիկ պետական բնակարաններ ստացան: Մեր փափաքին գոհացում տուին, եւ հիմա մենք եւ Պաւլիկէնք կը բնակինք նոյն շէնքին մէջ, նոյն յարկը, մեր բնակարաններն ալ դեմ դիմաց են:

Մեր ընտանիքները առաջուն լաւ բարեկամներն են, իսկ ես ու Պաւլիկը՝ առաջին սրտակից ընկերները:

Notlar

1. Պալիկենք: Bavlikgiller, Bavlikler. Պալիկենց: klasik Ermenice isim çekimine göre -in halinde
2. Աջափնեակ: Erivan şehir merkezinin kuzey doğusunda bir bölge.
Հնկտնմբերեան: Erivan şehir merkezinin güneyinde büyük bir cadde.

A. Metinle ilgili soruları yanıtlayın

1. Ո՞ւր կը գտնուէր գրողին տունը:
2. Գեղեցիկ շինուած էր գրողին տունը:
3. Պալիկը հա՞յ տղայ էր:
4. Պալիկը բնա՞ւ հայերէն չէր գիտեր:
5. Ի՞նչ յայտարարեցին պաշտօնեաները:
6. Գրողին ընտանիքը ո՞ւր պիտի տեղափոխուէր: Իսկ Պալիկենց, նոր բնակարանը ո՞ւր պիտի տրուի:
7. Այս երկու ընտանիքները կ'ուզէի՞ն իրարմէ հեռու բնակիլ:
8. Ընտանիքներուն փափաքը ընդունուած եղաւ կառավարութեան կողմէն:

B. Metinle ilgili dilbilgisi sorularını yanıtlayın ve cümleleri Türkçeye çevirin

1. «Մեր տնակները քով քովի էին, գետակին եզերքը:» տնակներ sözcüğü neden belirli tanımlama edatı almış?
2. «Շատ սիրով էինք Պալիկենց եւ մեր ընտանիքները:»
3. «Օր չէր անցներ որ իրարու տուն չայցելէինք:»
4. «Ձեր հին տուները պիտի քանդուին, եւ անոնց տեղ շէնքեր եւ փողոց պիտի շինուին:» անոնց տեղ ne demek olabilir?
5. «Մենք գիրար շատ կը սիրենք,- ըսաւ Պալիկի հայրը,- պիտի խնդրէինք որ մեզի նոյն շէնքէն բնակարաններ տայիք:»
6. «Շատ չանցած մեր բոլոր թաղեցիները գեղեցիկ պետական բնակարաններ ստացան:»

Ո՞վ էր Ստեփան Ալաճաճեան:

Ստեփան Ալաճաճեան ծնած է Հալէպ, Սուրիա 1924-ին: Հայկական նախնական կրթութիւն մը ստանալէ ետք, յաճախած է տեղւոյն Ամերիկեան գոլէճը: 1946-ին ներգաղթած է Հայաստան: Երեւանի Պետական համալսարանին բանասիրական բաժինը աւարտած է: Հայաստան վերադառնալէ ետք՝ ան կատարած է խմբագրական աշխատանքներ: Ալաջաջեանը կը պատկանի հայրենադարձ գրագետներու հոլիին: Գրականութեան մէջ Ստեփան Ալաճաճեանը կը ճանչցուի որպէս արձակագիր:

Metinde geçen yeni sözcükler

նախնական [nakh^hnagan]: ilk(el), proto

կրթութիւն [girtutyun]: eğitim

ետք [yedk]: sonra

յաճախել [hacakhel]: devam etmek

ներգադիւթել [nerkağtel]: vatanına geri dönmek

բանասիրական [panasiragan]: filolojik

բաժին [pajin]: bölüm

վերջացնել [verçatsinel]: bitirmek

կատարել [gadarel]: bitirmek, yerine getirmek, ifa etmek, icra etmek

խմբագրական [khmpakiragan]: başmakale

պատկանիլ [badganil]: ait olmak

հայրենադարձ [hayrenatarts]: memleketine dönmüş

գրագէտ [kıraked]: yazar

հոյլ [huy]: küme

արձակագիր [artsagakir]: nesir yazarı

C. Aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Պոլսոյ մէջ մեծցած էս:
2. Նախնական կրթութիւնդ ո՞ր ստացար:
3. Ո՞ր համալսարանը կը յաճախես:
4. Ուսումներդ ո՞ր բաժնին մէջ կը կատարես:
5. Այս դասը վերջացնելէ ետք, սահուն հայերէն պիտի խօսի՞ս:
6. «Ակօս»ին խմբագիրը ո՞վ է:
7. Այս դասարանը ո՞ր դպրոցին կը պատկանի:
8. Երկրագ երտողանը ինչպէ՞ս կը ճանչցուի:

DERS 18

DÖNÜŞLÜ ZAMİR (KENDİ)

Bütün şahıslarda (ismin -i hali hariç) onuncu derste anlatılan kişi zamirleri gibi çekilirler. Dönüşlü zamir ismin yalın halinde bulunmaz:

-i hali	-in hali	-e hali	-den hali	-ile hali
ինքզինքս [inkzinkıs] ya da զիս [zis] kendimi	իմ [im] kendimin	ինձի [indzi] kendime	ինձմէ [indzme] kendimden	ինձմով [indzmov] kendimle
ինքզինքդ [inkzinkıt] ya da քեզ [kez] kendini	քու [ku] kendinin	քեզի [kezi] kendine	քեզմէ [kezme] kendinden	քեզմով [kezmov] kendinle
ինքզինք [inkzink] ya da զինք [zink] kendisini	իր / անոր [ir / anor] kendisinin	իրեն [iren] kendisine	իրմէ [irme] kendisinden	իրմով [irmov] kendisiyle
ինքզինքիս [inkzinkıs] ya da մեզ [mez] kendimizi	մեր [mer] kendimizin	մեզի [mezi] kendimize	մեզմէ [mezme] kendimizden	մեզմով [mezmov] kendimizle
ինքզինքիդ [inkzinkıt] ya da ձեզ [tsez] kendinizi	ձեր [tser] kendinizin	ձեզի [tsezi] kendinize	ձեզմէ [tsezme] kendinizden	ձեզմով [tsezmov] kendinizle
ինքզինքնին [inkzinknin] ya da իրենք զիրենք [irenk zirenk] kendilerini	իրենց [irents] ya da անոնց [anonts] kendilerinin	իրենց [irents] kendilerine	իրենցմէ [irentsme] kendilerinden	իրենցմով [irentsmov] kendileriyle

Bu yapı genellikle konuşma dilinde kullanılır. Onuncu derste gösterilen kişi zamirlerinden farklı olan -i çekimini tekrar gösterelim:

իմքզիմք [inkzinkıs]: kendimi

իմքզիմքդ [inkzinkıt]: kendini

իմքզիմք [inkzink] kendisini

իմքզիմքիս [inkzinkıs]: kendimizi

իմքզիմքիդ [inkzinkıt]: kendinizi

իմքզիմքին [inkzinknin]: kendilerini

Kendi kendime, kendi kendine... demek için a) dönüşlü zamiri -e halinde çekeriz:

ես ինձի [yes indzi]: kendi kendime, kendi başıma

մենք մեզի [menk mezi]: kendi kendimize, kendi başımıza, biz bize, vs.

b) ya da ինքնիրեն [inkniren] sözcüğünü kullanınız: ինչո՞ւ ինքնիրեն կը խօսի [inçu inkniren gı khosi]: neden kendi kendine konuşuyor?

Yalnız başıma, yalnız başına... demek için, միմսակ [minag] *yalnız* sözcüğünü çekeriz:

միմսակս [minagıs]: yalnız başıma

միմսակդ [minagıt]: yalnız başına

միմսակը [minagi]: yalnız başına

միմսակնիս [minagnıs]: yalnız başımıza

միմսակնիդ [minagnıt]: yalnız başınıza

միմսակնին [minagnin]: yalnız başlarına

Örnekler

- ես (զիս) լավ չեմ զգար [yes (zis) lav çem ızkar]: kendimi iyi hissetmiyorum
- ես զիս կը մեղադրեմ [yes zıs gı meğatrem]: ben kendimi suçluyorum
- ան իմքզիմքը ի՞նչ կը կարծե՞ [an inkzinkı inç gı gardze]: o kendini ne sanıyor?
- դուն իմքզիմքդ կը խաբեմ [tun inkzinkıt gı khapes]: sen kendini kandırıyorsun
- նախ դուն քեզի նայե՛ [nakh tun kezi naye]: önce sen kendine bak
- ինչո՞ւ դուք ձեզ այսչափ կը յոգնեցնեք [inçu tuk tsez aysçap gı hoknetsinek]: neden kendinizi bu kadar yoruyorsunuz?
- անոնք իմքզիմքնին հերոս կը կարծեն [anonk inkzinknin heros gı gardzen]: onlar kendilerini kahraman zannediyorlar
- դուք ձեզնով կը հպարտանա՞ք [tuk tsezmov gı hibardanak]: siz kendinizle gurur duyuyor musunuz?
- այս տունը մենք մեզի շինեցինք [ays dunı menk mezi şinetsink]: bu evi kendimiz yaptık

- մինսակս կ'ապրիմ [minagıs g'abrim]: yalnız yaşıyorum
- ձեզի ինքզինքս ծանոթացնեմ [tsezi inkzinkıs dzanotatsınem]: size kendimi takdim edeyim

İŞTEŞ ZAMİRLER

İşteş zamirler yalın halde bulunmaz. Tekil ve çoğul kişiler için aynı şekilde çekilirler:

-i hali	(զ)իրար [(z)irar]	birbirini
-in hali	իրարու [iraru]	birbirinin
-e hali	իրարու [iraru]	birbirine
-den hali	իրարմէ [irarme]	birbirinden
-ile hali	իրարմով [irarmov]	birbiriyle

-i hali	մէկզմէկ [megızmeg]	biri diğeri
-in hali	մէկը մէկու [megı megu]	biri diğeri
-e hali	մէկը մէկու [megı megu]	biri diğeri
-den hali	մէկը մէկէ [megı mege]	biri diğeri
-ile hali	մէկը մէկով [megı megov]	biri diğeriyle

Örnekler

- անոնք (զ)իրար շատ կը սիրեն [anonk (z)irar şad gı siren]: onlar birbirlerini çok seviyorlar
- մենք (զ)իրար շատ կը սիրենք [menk (z)irar şad gı sirenk]: biz birbirimizi çok seviyoruz
- իրարմէ շատ տարբեր են [irarme şad darper en]: birbirinden çok farklılar
- դարձեալ ե՞րբ (զ)իրար կը տեսնենք [tartsyal yerp (z)irar gı desnenk]: birbirimizi tekrar ne zaman görürüz?

ՏԱՐԿԻ

Սարի Կեալին – Կարինի շրջան

Sarı Gelin – Erzurum yöresi

Ամպել ա փարա փարա
Նէյնիմ աման, նէյնիմ աման, սարի կեալին
Ես իմ սիրածին չառայ
Ա՛խ մերդ մեռնի սարի կեալին
Սարի կեալին, սարի կեալին
Սարի կեալին, տարտոտ եարին

Կայնել ես կաթ կը նմանիս
Նէյնիմ աման, նէյնիմ աման, սարի կեալին
Բացուել ես վարդ կը նմանիս
Ա՛խ մերդ մեռնի սարի կեալին
Սարի կեալին, սարի կեալին
Սարի կեալին, տարտոտ եարին

Şarkıda geçen sözcükler

ամպ [amb]: bulut ← ամպել ա [ambel a]: bulutlandı (Erzurum şivesi)
փարա փարա [para para]: pare pare
սիրած [siradz]: sevdiğim
չառայ [çara]: almadım (Erzurum şivesinde; normalde չառի) ← սունել [arnel]: almak
մէր = մայր
մեռնիլ [mernil]: ölmek
սար [sar]: dağ
կայնել [gaynel]: durmak, kalmak (Erzurum şivesi). կայնել ես: durmuşsun
կաթ [gat]: süt
նմանիլ [nımanil]: benzemek
բացուել [patsvel]: açılmak ← բացուել ես: açılmışsın
վարդ [vart]: gül

YENİ SÖZCÜKLER

դրացի [tırasi]: komşu
խրատ [khirad]: nasihat
հոգ [hok]: bakım, ilgi
սիրահարած [sirahradz]: aşık
հպարտ [hıbard]: iftihar (eden)
ինքնահասան [inknahavan]:
kendini beğenmiş

ընկերանալ [ingeranal]: eşlik etmek
հասմարիլ [hamaril]: saymak, göz önünde bulundurmak, hesaba katmak
խաբել [khhapel]: kandırmak

ծեծել [dzedzel]: dövmek
մօտենալ [modenal]: yaklaşmak
վրան խնդալ [vıran khıntal]: birine
gölmek

ժպտիլ [jıbdıl]: gülümsemek
լմնցնել [lımıntısmel]: bitirmek

ALİŞTİRMALAR

A. Uygun dönüslü zamirleri kullanarak boşlukları doldurun

1. Շատ բարի տղայ է, գիշերները _____ միշտ կ'ընկերանայ մինչև տուն:
2. Ջարմիկներս ապուշ բաներ կը պատմեն: Մի լսեր _____ :
3. Տիգրան ինչո՞ւ միշտ ամեն մարդու խրատ կու տայ: Մենք _____ կը նայինք, դուք _____ . Թող Տիգրանը _____ նայի:
4. Պարոն Հայկ ի՞նչպես մեռաւ: Խեղճ մարդը _____ սպաննեց:
5. Մարալը ինքնահաւան է: Ան _____ գեղեցիկ կը համարէ:
6. Դուք _____ խելացի՞ կը համարիք:
7. Ընկերուհիս խեղճ է: _____ կը խաբէ այս սիրոյ պատմութիւններով:
8. Մամաս միշտ ինքնիրեն կը խօսէր: Հիմա ես ալ _____ կը խօսիմ:

B. Uygun işteşlik zamirlerini kullanarak boşlukları doldurun

1. Պզտիկ եղած ատենը, եղբայրներս միշտ _____ կը ծեծէին:
2. Մայրիկս ու հայրիկս կը կռուին: Չորս օր է _____ չեն մօտենար:
3. Վարդան ու Անի սիրահարա՞ծ են: Չեմ գիտեր բայց ժամերով _____ կը նային:
4. Ընկերներս վրաս կը խնդային: Ես բան մը ըսի եւ անոնք _____ նայեցան եւ ժպտեցան:
5. Հայրիկս ու հօբեղբայրներս շատ մօտիկ են: Ամեն օր _____ կ'այցելեն:
6. Տիգրան եւ Անահիտ նոր ծանօթացան եւ շատ ուրախ կ'երեւին: _____ հիացած են:
7. Երկար ժամանակէ ի վեր _____ տեսած չենք. Կարօտցեր եմ իրեն:

C. Aşağıdaki soruları yanıtlayın

1. Ինքզինքդ խելացի՞ կը համարես:
2. Մայրիկդ ինքնիրեն կը խօսի՞ :
3. Ռուսաստան եւ Պարսկաստան մօ՞տ են իրարու:
4. Քու կարծիքովդ, ամեն մարդ պէտք է ինքնիրեն՞ն հոգ տանի:
5. Երբ այս գործը աւարտենք, մենք մեզի հպարտ պիտի զգանք: Երբ դուք հայերեն լաւ տրվիք, ինքզինքնիդ հպարտ պիտի զգա՞ք:
6. Երեսուն տարեկան եմ բայց ես ինծի դեռ երիտասարդ կ'զգամ. Իսկ՝ դո՞ւն:
7. Դուք ձեզի՞ ճաշը կը պատրաստէք:

OKUMA

Երանի Գուլպաս Փոխած Ըլլայի

Բագրատ Էսդուբեան

Յանկարծ սկսաւ պարպուիլ ճախարակը: Հաստ պարաններէն մին ազատուեցաւ սայլէն ու օրօրուեցաւ օդին մէջ: Չկրցաւ խուսափիլ ներկի տուփերուն վրան թափելէն: Նշմարեց լուսարձակներու սիւնը. փորձ մը ըրաւ ատոնց կառչելու, չկրցաւ: Ուժգնօրէն զարնուեցաւ պատին ու սկսաւ իյնալ: Փոխանակ վար նայելու, առաջին հերթին վեր նայեցաւ ու նշմարեց իր կիսաւարտ գծագրութիւնը: Կանանչ ներկը ամբողջութեամբ թափած էր իր նկարին ամենադժուար մասին՝ սիկառի տուփին վրայ: Այդ խորհուրդով նկարին նայած պահուն վերյիշեց իյնալու արագութիւնը ու սոսկաց: Նոյն պահուն կռնակին վրայ զգաց անդիմադրելի ցաւ մը: Ելեկտրական լարերուն զարնուեցաւ ու այդ պարանը փոխանակ փրթելու, զսպանակի մը նման ետ նետեց զինքը: Կրկին ճիգ մը ըրաւ գոնէ այդ լարը բռնելու, կրկին չլազողեցաւ: Յանկարծ քովի շէնքին պատուհանէն զինքը դիտող երիտասարդի մը քարացած նայուածքին հետ աչք-աչքի եկաւ: Իսկոյն անդրադարձաւ փողոցէն բարձրացող բացաքանչութիւններուն, ուզեց օդին մէջ դառնալ ու անոնց օգնութեան ապաւինիլ, բայց ալ ժամանակ չէր մնացած: Իրեն զարմանք պատճառելու չափ մեծ աղմուկով ինկաւ մայրին վրայ: Մարսափի բացազանչութիւններով կը թնդար շուրջբոլորը: Նախ մարդիկ ետ փախչած էին, իսկ հիմա շփոթ քայլերով կը մօտենային ինկողին: Լոյսերու փայլէն ոչինչ կրցաւ տեսնել, լոյսերը աչքերէն դուրս կը ժայթքէին, կամ հակառակը, աչքերէն դէպի ներս լոյսեր կը հոսէին, դատել կարելի չէր: Բայց ոչինչ կարելի էր տեսնել: Չէր հասկնար թէ կոպերը գոց էին թէ բաց: Զգաց որ մահուան սեմին է, նոյնիսկ անցած սեմէն: Փորձեց միտքը ամփոփել, համոզուեցաւ որ դէպի կեանք ետդարձ կարելի չէր: Աջ ոտքը շարժել ջանաց, չկրցաւ շարժել, նոյնը ուզեց ձախ ոտքին վրայ փորձել, սակայն անդրադարձաւ որ ձախ ոտքը կը դողդողար կամքէն անկախ, ուզեց կեցնել այդ դողդողումը, որպէսզի կարենայ՝ արմուկներուն յենելով ուզեց ծոիլ դէպի ձախ կողմ: Ոտքին վրայ զգացած թացութենէն հասկցաւ, որ կօշիկը թոեր էր ոտքէն: Յիշեց նաեւ որ ձախ գուլպային բթամատը ծակ էր՝ ամչցաւ: Ձախ ոտքին վրայ զգացած թացը զգաց նաեւ այտին վրայ, «գանկս ալ կ'արիւնի», խորհեցաւ: Աչքէն ներս լոյսին թափը նուազած էր, բայց տեղը թողած հետզհետէ սաստկացող ցաւի մը: Ինքնափորձութեան պահուն ըրած այդ մէկ-երկու շարժումը պատճառ դարձաւ ժողովուրդին ալեկոծուելուն, մէկ երկվայրկեան իսկ չտեւող

լըռութիւնը կրկին փարատեցաւ բացազանչութիւններով, գոռում-գոչումներով. «Անիմաստ է հոս շտապօգնութիւն սպասել, ինքնաշարժ մը կեցուցէք, հիւանդանոց տանինք» ըսաւ մէկը, որուն հակազդեց ուրիշ մը, ըսելով որ «պէտք չէ որ շարժենք տեղէն, եթէ մէջքը կամ վիզը կոտորած է անմիջապէս կը մեռնի», ուրիշ մը «Հոս բժիշկ մը չկայ արդեօք» հարցուց շուրջիններուն եւ խօսակցութիւնները շարունակուեցան հետզհետէ աւելի խորքէն լսուելով: Լոյսի խուժումը բոլորովին դադարած էր եւ գլխու ցաւը հասած անդիմադրելի աստիճանի: Մարմինը քննելու կարողութիւն չունէր: Տրամադրութիւն ալ չունէր այլեւս, հանգչիլ կ'ուզէր, անշարժանալ ու սպասել մահը:

Միտքը հանդարտ չէր սակայն, անտանելի գլխացաւին կողքին երկու մտահոգութիւն ուներ, որոնց վրայ չէր կրնար կեդրոնանալ: Մէջ մը կը պատկերացնէր տղաքը եւ կինը, մէջ մը իր անշարժ մարմինը: Անշարժ մարմինը միշտ կը տեսնէր խոշոր ու մերկ բթամատի մը ետին, իսկ իր ընտանիքը՝ սգաւոր: Որքան որ կ'ուզէր ձերբազատուիլ մարմինը խորհելէ, չէր յաջողէր: Շուրջի աղմուկը կը լսէր ու կը հասկնար, բայց բնաւ հետաքրքիր չէր այդ ըսուածներուն: Անոնց համար իր միակ մտածումը ամօթն էր. դուրս ինկած բթամատին, կամ գուլպային պատճառած ամօթը: «Բազկերակը չի զարներ», ըսաւ մարդը: ծնկաչոք էր եւ ուշադիր, որ արիւններուն չդպչի, դաստակը ուշադրութեամբ դրաւ դիակին կուրծքին վրայ: Այս խօսքն ալ լսեց. Բազկերակը չի զարներ»: «Ալ մեռայ անպայման», խորհեցաւ: Պաղը զգաց գետնին վրայ, լսեց ամբոխին աղմուկը, նոյնիսկ խօսուածները: «հիմա աւելի լաւ կ'ըլլայ որ ոստիկան սպասենք», ըսողը, «թերեւս սրտին վրայ ճնշենք կրնայ սիրտը աշխատիլ» ըսողը, «Չես տեսներ, գանկը ջախջախուած է» ըսողը: Չատ գատ լսեց բոլորը: Միտքը կեցած էր, բայց ուղեղը դեռ թանկագին եօթը վայրկեաններ ուներ ապրելու: Ոչ ոք գիտցաւ թէ ինք ուզեց ապրիլ այդ եօթը յաւելեալ վայրկեանները, թէ ոչ: Թերեւս ալ ոչ, քանի որ մարմինը ծածկած էին լրագիրներու էջերով, ուրկէ միայն դուրս մնացած էր ծակ գուլպայէն ցցուած բթամատը:

Hikâyede geçen sözcükler

երանի [yerani]: keşke
 գուլպայ [kulba]: çorap
 փոխել [pokhel]: değiştirmek
 յանկարծ [hangardz]: aniden
 սկսիլ [ısgısil]: başlamak
 պարպուիլ [barbivil]: boşalmak
 ճախարակ [cakharag]: makara

հաստ [hasd]: kalın
 պարան [baran]: halat
 ազատուիլ [azadvil]: kurtulmak
 սայլ [sayl]: iskele, platform
 օրօրուիլ [ororvil]: salınmak
 խուսափիլ [khusapil]: kaçınmak, sakınmak

տուփ [dup]: kutu
 թափել [tapel]: dökmek
 նշմարել [nişmarel]: fark etmek
 լուսարձակ [lusartsag]: projektör
 սիւն [syun]: sütun
 փորձ [ports]: deney, deneme
 կառչել [garçel]: tutunmak
 ուժգնօրէն [ujkinoren]: kuvvetlice
 զարնուիլ [zarnivil]: vurulmak,
 çarpmak
 պատ [bad]: duvar
 հերթ [hert]: aşama, nöbet
 կիսաւարտ [gisavard]: yarısı bitmiş
 գծազրուօթիւն [kızakrutyun]: re-
 sim
 ներկ [nerg]: boya
 պահ [bah]: an, esna
 վերլիշել [veryişel]: anımsamak
 unսկալ [sosgal]: ürkemek
 կոնակ [gırnag]: sırt
 անդիմադրելի [antimatreli]: daya-
 nılmaz
 ցաւ [tsav]: acı
 լար [lar]: tel
 փրթիլ [pırtıl]: kopmak
 զսպանակ [zısbanağ]: yay
 ճիգ [cik]: çaba
 բռնել [pırnel]: tutmak
 կրկին [gırgin]: tekrar
 դիտել [tidel]: seyretmek
 քարացած [karatsadz]: taşlaşmış
 նայուածք [nayvadzk]: bakış
 անդրադառնալ [antratarnal]: fark-
 etmek
 բարձրանալ [partsranal]: yüksel-
 mek
 բացազանչութիւն [patsakantsut-
 yun]: çığlık
 ապաւինիլ [abavinil]: sığınmak
 զարմանք [zarmank]: şaşkınlık

մայթ [mayt]: kaldırım
 աղմուկ [ağmug]: gürültü
 սարսափ [sarsap]: dehşet
 թնդալ [tıntal]: gümbürdemek
 շուրջբոլորը [şurçpolori]: etraf
 ետ [yed]: geri
 փախչիլ [pakhçil]: kaçmak
 շփոթ [şıpot]: müphem
 քայլեր [kayler]: adımlar
 ժայթթել [jaytkel]: fıskırmak
 հոսիլ [hosil]: akmak
 դատել [tadel]: yargulamak
 կոպ [gob]: gözkapığı
 զգալ [ızkal] hissetmek
 մահ [mah]: ölüm
 սեմ [sem]: eşik
 միտքը ամփոփել [midki ampapel]:
 aklını toplamak
 համոզուիլ [hamozivil]: ikna olmak
 ետդարձ [yedartıs]: geri dönüş
 ձախ [tsakh]: sol
 ոտք [vodk]: ayak
 նոյնիսլ [nuynisg]: hatta
 կամք [gamk]: irade
 կամքէն անկախ [gamken angakh]:
 elinde olmadan
 արմուկ [armug]: dirsek
 յենել [henel]: dayanmak
 ծոիլ [dziril]: eğilmek
 թացութիւն [tatsutyun]: ıslaklık
 թոիլ [tril]: uçmak
 բթամատ [pıtamad]: başparmak
 ծակ [dzag]: delik
 ամչնալ [amiçnal]: utanmak
 այտ [ayd]: yanak
 զանկ [kang]: kafatası
 արիւնիլ [aryunil]: kanamak
 խորհիլ [khorhil]: düşünmek
 նուազիլ [nivazil]: azalmak
 թափ [tap]: hız

թողուլ [toğul]: bırakmak
 պատճառ [badcar]: neden, sebep
 հետզհետէ [hedzihede]: gittikçe
 սաստկանալ [sasdganal]: şiddet-
 lenmek
 ժողովուրդ [joğovurt]: halk
 ակեղծուիլ [alegodzvil]: dalgalan-
 mak
 փարատել [paradel]: yok etmek,
 paralamak
 լրութիւն [lirutyün]: sessizlik
 տեւել [devel]: sürmek
 գորում-գոչում [korum-koçum]:
 bağırs çagrış
 շտապօգնութիւն [şıdaboknutyun]:
 ilk yardım
 հակազդել [hagaztel]: itiraz etmek
 մէջք [meçk]: bel
 վիզ [viz]: boyun
 կոտրել [godrel]: kırmak
 անմիջապէս [anmiçabes]: hemen,
 anında
 արդեօք [artyok]: acaba
 շուրջիններ [şurçinner]: etraftaki-
 ler
 բոլորովին [polorovin]: bütünüyle
 դադրիլ [tatrıl]: durmak, kesilmek
 աստիճան [asdican]: derece
 մարմին [marmin]: vücut
 քննել [kinnel]: yoklamak, incele-
 mek
 տրամադրութիւն [dıramatrutyun]:
 haleti ruhiye
 հանգչիլ [hankçil]: dinlenmek
 անշարժանալ [anşarjanal]: hare-
 ketsizleşmek
 հանդարտ [hantard]: sakin
 սակայն [sagayn]: lakin
 անտանելի [andaneli]: dayanılmaz
 կողք [goğk]: yanında

մտահոգութիւն [mıdahokutyun]:
 endişe
 կեդրոնանալ [getronanal]: yoğun-
 laşmak, konsantre olmak
 մէյ մը ան մէյ մը աս [mey mı an
 mey mı as]: bir o bir bu
 պատկերացնել [badgeratsinel]: ha-
 yal etmek
 խոշոր [kxoşor]: büyük
 մերկ [merg]: çıplak
 սգաւոր [iskavor]: yaşlı
 ձերբազատուիլ [tserpazadvil]: kur-
 tulmak
 քունած [ısvadz]: söylenen
 մտածում [mıdadzum]: düşünce
 ամօթ [amot]: ayıp
 բազկերակ [pazgerag]: atardamar
 ծնկաշոք [dzıngaçok]: diz çökmüş
 ուշադիր [uşatır]: dikkatli
 դպչիլ [tıbçil]: değmek
 դաստակ [tasdag]: dirsek
 ուշադրութիւն [uşatrutyun]: dikkat
 դիակ [tiag]: ceset
 կուրծք [gurdzk]: göğüs
 գետին [kedin]: yer
 ամբոխ [ampokh]: kitle
 ոստիկան [vosdigan]: polis
 թերեւս [terevis]: gerçi, belki
 ճնշել [cınşel]: baskı yapmak
 ջախջախիլ [çakhçakhil]: par-
 çalanmak
 զատ զատ [zad zad]: ayrı ayrı
 ուղեղ [uğeg]: beyin
 թանկագին [tangakin]: değerli
 յաւելեալ [havelyal]: ek, ilave
 ծածկել [dzadzgel]: örtmek
 լրագիր [lırakır]: gazete
 էջ [eç]: sayfa
 գցուիլ [tsıtsvil]: dikilmek

OKUMA

Գրիգոր Զոհրասպ

Մասիս, 6.1.1901

Փօստալ

Հաճի Տիւրիկը, սպասուհիներու միջնորդը, տասնըհինգ օր աշխատելէն վերջ միայն յաջողեցաւ ձեռք ձգել կեսարացի Ղազար էֆէնտիի կնոջ, Սուրբիկ հանըմին, Գատըզիւղի ամենէն հարուստ տիկիներէն մէկուն, ուզած սպասուհին:

Հաճին, Պարտիզակցի մը, ինզն ալ սպասուհի, ստնտու, լուացարար, խոհարար էին եղած էր ատենով, պարագային համեմատ: Ծառայութեան ամէն աստիճաններէն անցեր էր մէկիկ մէկիկ, Պոլսոյ հայ տուններուն, անոնց կարծեցեալ պարկեշտութիւններուն մէջէն հանելով իր հիմակուան անկախ դիրքը:

Այդ տուններուն բոլորին մէջ, Հաճի Տիւրիկ, որ ան ատեն դեռ Երուսաղէմ գացած չըլլալուն համար Հաճի չէր, իբրեւ ճշմարիտ ու կատարեալ աղախին, աղաներէն մինչեւ սպասաւորները ճանչցեր էր մօտէն, երբոր մեծ ու պզտիկ, գրեթէ առանց բացառութեան, քիչ շատ զինքը տղմեր տղմտկեր էին հոս հոն, սենեակներուն մէջ, հանըմները տունը չեղած միջոցին, սանդուխին գլուխը, դուռներուն ետին, երբեմն խոհանոցներուն անկիւնները: Շատ մը տուներու մէջ իր տիրուհիներուն նախանձը շարժելու չափ ընդունելութիւն գտած էր առանց գանգատելու:

Շատ բան տեսած էր իր անձին վրայ եւ աւելի շատ իրեն շուրջը իր բարակի հետաքրքիր քիթովը հոտուրտալով ամէն ապականութիւնները եւ սուր ակնջովը դուռներուն ետեւէն ունկնդրելով կամացուկ մը ըսուած խօսքերուն:

Եփուն կնիկ մըն էր արդէն, երբոր առած սլախշիշներէն եւ ամսականէն աւելցուցած ստակովը Երուսաղէմ գնաց, ով գիտէ ուխտի՞ Թէ մեղքերուն թողութիւն ուզելու համար: Վերադարձին Հաճի Տիւրիկ, սպասաւորութիւնը թողուց, ինք իր գլխուն գործի սկսաւ, ծանօթ տուներու համար կին ծառաներ գտնելու ձեռք զարկաւ, թելլալ կնիկ եղաւ: Իսկոյն

յաշողեցաւ այս գործին մէջ. պատրաստաբան ու զուարճախօս կին էր. է ֆէնտիներուն վրան բաց կատակներ կ'ըներ. հանրմներուն օրուան զայթակղութիւնները կը բերեր: Ամենքը գոհ էին իրմէ. ամէն բանի յարմար սպասուիին ինքը միայն ճարել զիտեր: Իր տեղաւորած ծառաները տարիներով կը կենային գտնուած տեղերնին: Մենծ տուները, հարուստի տուները, իրեն կը դիմէին. անոնք որ իր յաճախորդներն էին իր անունովը կը պարծենային:

Krikor Zohrab

Masis, 6.1.1901

Postal

Hizmetçi tellalı Hacı Dürük, Kadıköy'ün en zengin hanımlarından birine, Kayserili Ğazar Efendi'nin karısı Surpik Hanım'a aradığı hizmetçiyi bulmayı ancak on beş gün uğraştıktan sonra başardı.

Hacı Dürük Bardizaglıydı. Kendisi de zamanında duruma göre hizmetçilik, sü-tannelik, çamaşırcılık ve aşçılık yapmıştı. Hizmetkârlığın her derecesinden birer birer geçmiş, İstanbul'daki Ermeni evlerinde sözde namuslulukları içinde süzülerek edinmişti şimdiki özgür konumunu.

Bu evlerin hepsinde Hacı Dürük -henüz Kudüs'e gitmediği için o zaman hacı da değildi- gerçek ve sadık bir hizmetçi olarak ağasından uşağına herkesi yakından tanımıştı. Büyük küçük hemen hemen hepsi, orada burada, odalarda, hanımların evde olmadığı zamanlar merdiven başında, kapı arkalarında, bazen mutfak köşelerinde az çok sıkıp sıkıştırmışlardı onu. Birçok evde, ev sahibelerinin kıskançlığını uyandıracak ölçüde rağbet görmekten hiç yakınmamıştı.

Çok şeyi bizzat yaşamış, daha çoğunu çevresinde görüp geçirmişti. Tazı gibi meraklı burnunu her çöplüğe sokar ve sivri kulağıyla kapı arkalarındaki fısıldaşmaları dinlerdi.

Aldığı bahşişlerden ve aylıklarından biriktirdiği parayla Kudüs'e gittiğinde pişkin bir kadındı. Hacı olmaya mı gitti, yoksa günahlarından arınmaya mı bilinmez. Hacı Dürük, dönünce hizmetçiliği bıraktı, kendi başına işe koyuldu. Tanınmış evlere hizmetçi kadın bulma işine el attı, tellal kadın oldu. Kısa sürede başarı gösterdi. Hazırcevap ve hoşsohbet bir kadındı. Efendilere açık saçık şakalar yapar, hanımlara günün dedikodularını anlatırdı.

Herkes ondan hoşnuttu. Her şarta uygun hizmetçi bulmayı yalnız o becerirdi. Yerleştirdiği hizmetçiler yıllarca aynı yerde kalırdı. Büyük evler, zengin evleri kendisine başvururdu. Onlar müşterileriydi ve onun müşterisi olmakla övünürlerdi.

OKUMA

Գրիգոր Զոհրասպ

Այրին

Գիշեր էր, նոյեմբերի տրտում ու խոնաւ գիշեր, որուն մթութեանը մէջ ընկղմած էր Բերայի Մեծ Փողոցը իր քարաշէն ու բազմայարկ ապարանքներովը: Փռշիի պէս բարակ ու ասեղի պէս սուր անձրեւ մը կու գար ու կը լուար ամայի եւ թափուր քարայտակը: Կալաթա Սէրայի պահականոցին դէմ, երկու կառապան յապաղած անցորդ մը գտնելէ յուսաբեկ ցուրտէն պատասպարուելու համար իրենց կառքին մէջ կը մրափէին: Մարդ չկար ու այդ մղմկալից փողոցի ժխորէն ուրիշ բան չէր մնացեր բայց եթէ առջի իրիկունէ ի վեր տեղացող անձրեւին անընդհատ ձայնը իր յուսահատական միօրինակութեամբը: Հեռուէ հեռու, ուղիղ ու լայն ճամբուն բոլոր երկայնութեամբը, մութին մէջ կը տեսնուէր շարք մը կարմիր ու արինագոյն կէտերու որոնք կազերուն տամուկ ու դողդոջուն լոյսերն էին:

Քազինօները, քաֆէ շանթանները եւ ուրիշ զբօսավայրերը շատոնց գոցուած էին. անոնց տեղ, հոս մսավաճառի, հոն կաթնավաճառի խանութ մը իր դուռը կը բանար, եւ մութուն ելլելու վարժուող այս խանութպաններու աշակերտները դէռ նոր արթնցած, կէս քուն, կէս արթուն, կանթեղի լոյսով գիշերէն կ'սկսէին իրենց օրական աշխատութիւնը:

Ձայն ձուն չկար դէռ ու գիշերապահը տասներկու կը զարնէր փողոցին հնձուն մայթին վրայ: Պատի մը տակ, մարդ մը անշուշտ խաղատան մը մէջ ունեցածը չունեցածը կորսնցնելէ ետքը, կծկտած էր լուսնալուն սպասելով, պառկելու տեղ մը գտնելէ յուսակտուր վասն զի այս հիւրընկալ փողոցը ստակ չունեցողներուն համար չէ: Ասդին անդին քուրջեր հաւաքող մարդիկ, լապտեր մը ձեռքերնին, լոիկ ու գլխահակ, իրենց ուսի կողովը կը լեցնէին:

Բայց հետզհետէ մութը իր խստութիւնը կը կորսնցնէր. Կալաթա Սէրայէն վար վաճառատուններուն մէջ ձայներ կը լսուէին ու քիչ քիչ անցորդներ երեւան կ'ելլէին փողոցին մէջ: Բանջարեղէններով ու կաթի ամաններով բեռնաւորուած ձիեր հանդարտաքայլ կուգային, կ'անցնէին վիզերուն

կապուած զանգակներուն ձայնովը արթնցնելով քարուկիր շէնքերուն արձագանգը:

Հիմա ալ լուսնալու ւօտ էր ու Բերայի տուները կը ճշտուէին ստուերամած հորիզոնին վրայ. ձայները երթալով կը շատնային. խանութներու երկաթէ փեղկերը կը շարժէին. կանուխ ելլող սպասաւորներ, պահապաններ, փեղկին մէջ բացուած դռնակէն դուրս կ'ելլէին ու վաճառատուններու առջեւի սալաքարերը կը մաքրէին խանութին ներսը աւելի վերջը. բոկեղ, կաթ ու սալէպ վաճառողներ պոռալով կ'սկսէին իրենց առտուան առուտուրը, այդ ծառաներուն, բեռնակիրներուն ու պահապաններուն ըրելով աժան զինով նախաճաշ մը. «րարի լոյս»եր կը փոխանակուէին դրացի մարդոց մէջ:

Krikor Zohrab

Dul Kadın

Geceydi, hüznü ve nemli bir Kasım gecesiydi. Pera'nın Caddesi-i Kebir'i, çok katlı taş binalarıyla karanlıklara gömülmüştü. Toz gibi ince ve iğne gibi keskin bir yağmur çiseliyor, ıssız, boş kaldırımları yıkıyordu. Galatasaray Karakolu'nun önünde duran iki arabacı, geç saatlere kalmış bir yolcu bulmaktan umutlarını kesmiş, arabalarının içinde uyukluyorlardı. Kimseler yoktu ve bu gürültülü sokağın uğultusundan geriye yalnızca geçen geceden beri yağan yağmurun, durmak bilmeyen, bezginlik getiren tekdüze sesi kalmıştı. Dümdüz ve geniş yol boyunca, uzaklarda karanlığın içinde dizili havagazı lambalarının, bulanık ve titrek kıpkırmızı ışıkları görülüyordu.

Gazinolar, şarkılı kahveler ve diğer eğlence yerleri çoktan kapanmıştı. Onların yerine, şurada bir kasap, orada bir sütçü dükkanı kapısını açıyordu. Karanlıkta kalkmaya alışmış bu dükkancıların daha yeni uyanmış çırakları, yarı uykulu, yarı uyanık, günlük çalışmalarına kandil ışığıyla geceden başlıyorlardı.

Ses seda yoktu henüz ve gece bekçisi, kaldırım taşına on iki defa tokmağını vuruyordu, güm güm. Kumarhanenin birinde varını yoğunu kaybetmiş, yatacak bir yer bulmaktan umudunu keserek duvar dibinde büzülüp kalmış bir adam, günün ışımamasını bekliyordu. Çünkü bu konuksever sokak, parası olmayanlar için uygun bir yer değildir. Etrafta paçavra toplayan insanlar dolaşüyor, ellerinde lambalar, sessizce başlarını eğmiş, sırtlarındaki sepeti dolduruyorlardı.

Karanlık gitgide etkisini yitiriyordu. Galatasaray'dan aşağıya doğru uzanan mağazalarda sesler vardı ve sokaktan geçenler yavaş yavaş artıyordu. Sebzele

ve süt kaplarıyla yüklü atlar ađır ađır gelip geçiyor, boyunlarına bađlı ıngırac-
ların sesi kargir binalarda yankılanıyordu.

Ŗimdi artık gün ađarmaya yakındı ve sisli ufukta Pera'nın evleri beliriyordu.
Sesler gittikçe artıyor, dkknların demir kepenkleri açılıyordu. Erken kalkan
hizmetçiler, bekçiler kepenkteki küçük kapıdan dıŖarı çıkıyor, dkknın iini
sprdkten sonra mađazaların önündeki kaldırımları temizliyorlardı. Simitiler,
stler, salepiler sabah satıŖına bađıra çađıra baŖlıyor, uŖaklara, hamallara ve
bekçilere ucuz bir kahvaltı sađlıyorlardı. KomŖular birbirlerine "hayırlı sabahlar"
dileklerinde bulunuyorlardı.

YANIT ANAHTARI

DERS 1

A.

1. yes	11. hos	21. çur
2. bes	12. kidenk	22. ov
3. sires	13. tuk	23. <u>dzov</u>
4. tun	14. mut	24. gov
5. dun	15. dup	25. yerp
6. gadu	16. anonk	26. der
7. an	17. voronk	27. <u>dzer</u>
8. pan	18. dak	28. kani
9. can	19. ur	29. kami
10. menk	20. dur	30. dari

B.

1. mışag	13. vağı	25. hivant
2. tijvarutyun	14. arka	26. aylyevıs
3. huys	15. hay	27. <u>patsaga</u>
4. ısgızpen	16. luys	28. kıldnıvil
5. naye	17. cemaran	29. yedev
6. vorun	18. ayo	30. vıra
7. çors	19. hisus	31. ısgısınag
8. <u>tsyun</u>	20. pay	32. anko
9. tiv	21. gayaran	33. vorag
10. myus	22. arvesd	34. naye
11. kayl	23. ızposank	35. ıskançeli
12. temk	24. ga	36. haydnutyun

C.

1. atenk [Atina]	9. yerusagem [Kudüs]
2. alceri [Cezayir]	10. yeprad [Fırat nehri]
3. ameriga [Amerika]	11. zımyurnia [İzmir]
4. anadolia [Anadolu]	12. eçmiad <u>dzin</u> [Eçmiadzin]
5. bağıdad [Bağdad]	13. idalia [İtalya]
6. kahire [Kahire]	14. lehasdan [Polonya]
7. tamasgos [Şam]	15. londra [Londra]
8. yerevan [Erivan]	16. <u>kharpert</u> [Harput]

17. khırım [Kırım]
18. galibolis [Gelibolu]
19. gars [Kars]
20. gesaria [Kayseri]
21. giligia [Kilikya]
22. bolis [İstanbul]
23. haleb [Halep]
24. hayasdan [Ermenistan]
25. hıntgasdan [Hindistan]
26. marmara [Marmara]
27. merdin [Mardin]
28. niv york [New York]
29. şiraz [Şiraz]
30. bağesdin [Filistin]
31. sasun [Sasun]
32. van [Van]

33. rusasdan [Rusya]
34. venedig [Venedik]
35. davros [Toros(lar)]
36. yertzınga [Erzincan]
37. garin [Erzurum]
38. sepasdia [Sivas]
39. sığert [Siirt]
40. nahiçevan [Nahçıvan]
41. pağeş [Bitlis]
42. polormori [Pülümür]
43. papert [Bayburt]
44. arğana [Ergani]
45. dikris [Dicle nehri]
46. çımışğadzak [Çemişkezek]
47. gaban [Keban]
48. albıstan [Elbistan]

D.

1. ara	13. ğazar	25. muşeğ
2. ani	14. salpi	26. vağarşag
3. arto	15. zabel	27. şuşan
4. yeraz	16. boğos	28. nerses
5. arev	17. lorig	29. dikran
6. aram	18. taniel	30. vartan
7. seta	19. kırikor	31. avedis
8. onnig	20. mariam	32. giragos
9. maral	21. arusyag	33. ovsanna
10. tavit	22. anahid	34. hovhannes
11. hagop	23. armen	35. bedros
12. yeğişe	24. movses	36. hırant

Okuma Parçası – 1:

Aşağıdaki okuma parçalarında aslına uygun çevrimyazı yapılmıştır. Vartan Paşa'nın Akabi Hikayesi, Türk dilinde yazılmış ilk romandır.

Akabi Hikâyesi, Vartan Paşa

Mühendisoglu Tabhanesinde, Kostantaniye, 1851

Fasıl Birinci
Çarşı Avdeti

Tarixhi İseviyenin bin sekiz yüz altı senesi, kanuni evvelin khitamına doğru, bir akhsam üzeri, heman herkes meşğuliyetinden gendi khanesine dönme vakitlerinde. Yeni köprünün Karaköy tarafına yirmi beş yaşında var yok bir delikanlı geldi ise, seyisi dakhi henüz hayvanı almış Beyoğlundan gelmişidi. Ol vakit mersum delikanlı aceb at ile çıktığını akheri görüyormu fikri ile etrafına göz gezdirdikden sonra, hayvana binib Beyoğlundan Tekkenin önüne geldi ise arkasına dönüb bakdikde ğaliba tabiatını bildiyinden der akab hayvanın sağarasına elini kodu.

Okuma Parçası – 2:

İsdambolda H. Minasyan Basmakhanesinde, 1862

Giragi Mektebi Şayirdlerine İkhtar

Bu küçük kitabcığaz makhsus senin için yapılmışdır, şu niyet ile ki Giragi Mektebi şayirdliğinde olan borclarını anglatmağa sana yardım ede.

Giragi Mektebinde şayird olmak bir büyük imtiyazdır, bunu hiç düşünmüş mü idin? Giragi Mektebine niçün gitdiyini hiç düşünmüş müsün? Senin oraya gitmende başlıca efkârın khocana yaranmak mı, arkadaşlarının gitdiyi yere gitmiş olmak için mi yokhsa sadece senin peder ve validenin seni oraya gönderdikleri için mi?

DERS 2

A.

Այսօր օրը շատ գեշ է: Ես լաւ չեմ այսօր: Դու՛ն ալ լաւ չես: Համալսարանը բաց է, բայց մենք պատրաստ չենք քննութեան: Երկուքս ալ հիւանդ ենք: Ընկերներս ո՞ւր են: Հոս չեն:

B.

1. Այո, ասիկա հին է → Evet, bu eski
2. Այո, ես պատրաստ եմ → Evet, ben hazırım
3. Այո, անոնք տգեղ են → Evet, onlar çirkin
4. Այո, մենք ծեր ենք → Evet, biz yaşlıyız
5. Այո, ամէն բան լաւ է → Evet, her şey iyi
6. Այո, դուք զբաղած էք → Evet, siz meşgulsünüz

C.

1. Դու՛ն բարի ես → Դուք բարի էք: Ben iyiyim → Biz iyiyiz

2. Մենք ալ լաւ ենք → Ես ալ լաւ եմ: Biz de iyiyiz → Ben de iyiyim
3. Ես գէշ չեմ → Մենք գէշ չենք: Ben kötü değilim → Biz kötü değiliz
4. Այսօր դուք շատ զբաղած չէք → Այսօր դուն շատ զբաղած չես: Bugün siz çok meşgul değilsiniz → Bugün sen çok meşgul değilsin
5. Անոնք լաւ չեն → Ան լաւ չէ: Onlar iyi değil → O iyi değil
6. Ան ծեր է → Անոնք ծեր են: O yaşlı → Onlar yaşlı
7. Դուք ճարպիկ եք → Դուն ճարպիկ ես: Siz akıllısınız → Sen akıllısın
8. Անոնք Հայ են → Ան Հայ է: Onlar Ermeni → O Ermeni

DERS 3

A.

1. Lahmacun lezzetli.
2. Bu şehir değil. Bu bir köy.
3. Dağlar güzel(dir).
4. Bu kitap hiç ilginç değil.
5. İstanbul çok büyük ve hoş (bir) şehirdir.
6. Sınıflar kapalı.
7. Bugün çocuklar mutlu.

B.

1. Համալսարանը պզտիկ է → Համալսարանները պզտիկ են:
2. Լեռը մեծ է, մարդը փոքրիկ → Լեռները մեծ են, մարդիկ փոքրիկ:
3. Սեղանները մեծ են → Սեղանը մեծ է:
4. Այս գորգը բնաւ գեղեցիկ չէ → Այս գորգերը բնաւ գեղեցիկ չեն:
5. Ուսանողը սխալ է → Ուսանողները սխալ են:
6. Աղջիկները խենթ են → Աղջիկը խենթ է:
7. Պանիրը համով է → Պանիրները համով են:
8. Գիրքը բաց չէ, գոց է → Գիրքերը բաց չեն, գոց են:

C.

1. Այո, տղայ եմ / Ոչ, տղայ չեմ:
2. Այսօր օդը ի՞նչպէս է: Այսօր օդը (հաճելի / ամպոտ / ցուրտ / տաք) է:
3. Այո, այս դասարանը մեծ է / Ոչ, այս դասարանը մեծ չէ:
4. Այո, շուները չար են / Ոչ, շուները չար չեն:
5. Տղաքը խենթ է: Այո, տղաքը խենթ են / Ոչ, տղաքը խենթ չեն:
6. Այս քաղաքը գեղեցիկ է: Այո, այս քաղաքը գեղեցիկ է / Ոչ, այս քաղաքը գեղեցիկ չէ:
7. Հայաստանը մեծ էրկիր է: Այո, Հայաստանը մեծ էրկիր է / Ոչ, Հայաստանը մեծ էրկիր չէ:

8. Ուսանողները ուրախ են: Այո, ուսանողները ուրախ են / Ոչ, ուսանողները ուրախ չեն:

D.

1. հայ → հայը	14. ճամբայ → ճամբան
2. Անի → Անին	15. Հրանդ → Հրանդը
3. շուկայ → շուկան	16. պատուհան → պատուհանը
4. տուն → տունը	17. Կարօ → Կարօն
5. քահանայ → քահանան	18. Յիսուս → Յիսուսը
6. տղայ → տղան	19. շուն → շունը
7. երեկոյ → երեկոն	20. ասիկա մեր հայրն է
8. բայ → բայը	21. ասիկա իր եղբայրն է
9. Արթօ → Արթօն	22. իր եղբայրը հոս չէ
10. լեզու → լեզուն	23. այդ շէնքն է
11. պանիր → պանիրը	24. գիրքերն ալ ծանր են
12. կատու → կատուն	25. Արան ո՞ւր է
13. Շուշան → Շուշանը	

DERS 4

A.

1. Ara bir şey yazıyor (գրել)
2. Tembel öğrenci çalışmıyor (աշխատիլ)
3. Işıkları açar mısın? (միացնել)
4. Muhtemelen onlar da Osmanlı tarihi okuyorlar/öğrenimi görüyorlar (ուսանիլ)
5. Köylüler yalan söylemiyorlar (սուտ խօսիլ)
6. Adam futbol oynuyor (խաղալ)
7. Biz üniversiteye gidiyoruz. Siz nereye gidiyorsunuz? (երթալ)
8. Sen nerede oturuyorsun? (նստիլ)

B.

1. Այո, աղջիկը դռները կը բանայ → Այո, աղջիկները դռները կը բանան:
2. Այո, այս համալսարանը կը սիրեմ → Այո, այս համալսարանը կը սիրենք:
3. Այո, դուն շատ կը խօսիս → Այո, դուք շատ կը խօսիք:
4. Այո, երեկոները, տղան մինակ կը նստի → Այո, երեկոները, տղաքը մինակ կը նստին:
5. Այո, նարտ կը խաղամ → Այո, նարտ կը խաղանք:
6. Գիրք կը գրեմ → Գիրք կը գրենք:
7. Այո, մարդը սուտ կը խօսի → Այո, մարդիկ սուտ կը խօսին:

8. Ես քսան տարեկան եմ → Մենք քսան տարեկան ենք:

C.

1. Մենք հայերեն չենք սորվիր → Biz Ermenice öğrenmiyoruz
2. Ես գիրք չեմ կարդար → Ben kitap okumuyorum
3. Այս գիրքը չեւ հասկնար → Bu kitabı anlamıyorsun
4. Պաղպաղակ շատ չեն սիրեր → Dondurma çok sevmiyorlar
5. Միասին չէք նստիր → Beraber oturmuyorsunuz
6. Այդ մարդը շատ չի խօսիր → O adam çok konuşmuyor
7. Մինակ չեմ ուտեր → Yalnız yemek yemiyorum
8. Հաւանաբար անոնք ալ թրքերէն չեն գիտեր → Muhtemelen onlar da Türkçe bilmiyorlar

DERS 5

A. Aşağıdaki yanıtlar örnektir; soruları kendi bilgilerinizle yanıtlayın

1. Այո, այսօր դաս ունիմ:
2. Երկու եղբայր ունիմ:
3. Այո, այսօր ուսուցիչը դաս կու տայ:
4. Ձմեռը, օդը պաղ կ'ըլլայ:
5. Հոս տասը հոգի կայ:
6. Ոչ, այսօր կիրակի չէ:
7. Հազար գիրք ունիմ:
8. Այսօր ամսուն 24-ին է:
9. Չորս շաբաթ է ի վեր հայերեն կը սորվինք:
10. Այո, ամէն օր դաս կը սորվիմ:
11. Ոչ, աշակերտները ամբողջ օրը դաս չեն ըներ:
12. Շաբաթը հինգ անգամ գրադարան կ'երթանք:

B.

1. D	2. G	3. F
4. B	5. H	6. A
7. E	8. C	

C.

1. Չեմ կրնար այս գիրքը հասկնալ:
2. Արմէն չորս եղբայր ունի:
3. Մայրիկը ամէն ինչ գիտէ:
4. Չես կրնար սուտ խօսիլ:
5. Հայերէն չի գիտեր:

6. Մենք չենք կրնար արաբերեն խօսիլ:
7. Ամէն վարդ փուշ մը ունի:
8. Յակոբ Յակոբեան Հայաստան կ'ապրի: Չեմ գիտեր:
9. Քանի՞ գիրք ունիք: Տասը հատ ունիմ:
10. Օգոստոս 15-ին դուն կրնաս տունս գալ:

D.

1. օ: դպրոց	f: ունի
2. օ: գրասեղաններ / աթոռներ	f: կան
3. օ: ուսուցիչ	f: ունի
4. օ: աշակերտներ	f: ունին
5. օ: ուսուցիչ	f: կը քացատրէ, կը գրէ, կը ջնջէ
6. օ: նկարներ / գրադարան	f: կան
7. օ: աշակերտներ	f: կը սորվին
8. օ: դասարան	f: է

DERS 6

A.

1. Դուրս պիտի ելլենք:
2. Թոփիկ պիտի շինեն:
3. Պիտի ուտենք:
4. Գիրք պիտի փնտռեն:
5. Դաս պիտի պատրաստենք:
6. Արեւտուր պիտի ընեն:
7. Մենք ջուր պիտի թափենք:
8. Պիտի երգեն:

B.

1. Գայիանէն Պէրրուօ կ'ապրի:
2. Օդը հաճելի է Պէրրուօ այս եղանակին:
3. Ամսուն երեքին պիտի հասնին Պոլիս:
4. Գնալը համով ճաշեր պիտի ուտեն:
5. Գատրգիւղ հիւթ պիտի խմեն:
6. Եկեղեցին մոմ պիտի վառեն:

C. Aşağıdaki yanıtlar örnektir; soruları kendi bilgilerinizle yanıtlayın

1. Ես Պոլիս կ'ապրիմ:
2. Այս գիշեր գիրք պիտի կարդամ:
3. Քսանինը տարեկան եմ:

4. Վաղը համալսարան պիտի երթամ:
5. Գիշերները գինի կը խմեմ:
6. Այո. այսօր դաս պիտի սորվիմ:

DERS 7

A.

1. Ես միշտ գրիչով կը գրեմ:
2. Վանի կատուներուն աչքերը կապոյտ ու կանանչ են:
3. Ուսուցիչը դժուար հարցումներ կու տայ աշակերտներուն:
4. Տղաքը տան պատուհանէն մեզ կը դիտեն:
5. Հայաստանի լեռները հսկայ են:
6. Օրէ օր միտքը կը փոխէ:
7. Հայաստանի մեջ տուները քարէ կը շինուին:
8. Ցուրտէն տանջուող մարդը թէյ կը խմէ:
9. Արծիւը մուկը վերէն կը դիտէ:
10. Այս սեղանը փայտէ է:

B.

1. Ոչ, ինքնաշարժով չեմ երթար համալսարան:
2. Ոչ, Գայիանէն Պէյրութէն պիտի ճամբորդէ:
3. Այս դասարանին մեջ, տաս աթոռ կայ:
4. Ճաշի ատենները տունը կ'ըլլամ:
5. Վենետիկի օդը խոնաւ է:
6. Այս դասին նիւթը հայերէն լեզուն է:
7. Դաւիթ Պէքիամ Անգլիացի է:
8. Այո, Փարիզի փողոցները լայն են:

C.

1. Դպրոցը դասարաններ ունի → Okulda sınıflar var
2. Ան կաւիճով կը գրէ եւ վերջն ալ գրածը սրբիչով կը ջնջէ → Tebeşirle yazıyor ve sonra yazdığını silgiyle siliyor
3. Դասարանը սորվելու տեղ մըն է → Sınıf bir öğrenme yeridir

D.

Ermenistan Cumhuriyeti'nin sınırları; kuzeyde Gürcistan, batıda Türkiye, güneyde Nahçıvan ve İran, doğuda Azerbaycan'dır.

DERS 8

A.

1. Անցեալ շաբաթ, Սալբին հիւանդ էր բայց հիմա շատ առողջ է:
2. Երէկ չէիր երգեր բայց այսօր կ'երգես եւ շատ գեղեցիկ ձայն ունիս:
3. Չորս տարի առաջ, այս շարժանկարը դիտելէն կը վախնայիմք, բայց հիմա չենք վախնար:
4. Ծեր մարդը գլխարկ կը դներ բայց վերջերս չի դներ:
5. Առաջ, իրիկունը մենք կանուխ կը քնանայիմք, բայց հիմա աւելի ուշ կը քնանանք:
6. Արան ծխախոտ չէր ծխեր բայց վերջերս կը ծխէ:
7. Անցեալ տարի մագերը կը շտկէր, անուշիկ հագուստներ կը հագուէր բայց այս տարի մագերը բնաւ չի շտկեր եւ աղտոտ հագուստներ կը հագուի:
8. Տարիներ առաջ, Շառլ Ազնաւուր նշանաւոր էր. մինչեւ այսօր նշանաւոր է:
9. Սովետական Միութեան ժամանակ, Հայաստանցիները յաճախ կ'երթային Վրաստան: Այսօր կը նախընտրեն Անթալիա երթալ արձակուրդի ժամանակ:
10. Մեծ մամաս շատ հաւատացեալ էր. ամէն օր եկեղեցի կ'երթար ու մոմ կը վառէր:
11. Անցեալ տարի Հայոց Պատմութիւն կ'ուսանէիմք, բայց այս տարի Օսմանեան Պատմութիւն կ'ուսանիմք:
12. Դուք միշտ սուրճ կը խմէիք. Ինչո՞ւ հիմա թէյ կը խմէք:
13. Առաջ, բնաւ հայերէն չէիր հասկնար, բայց հիմա շատ լաւ կը հասկնաս: Կարդալ, գրել գիտե՞ս:

B.

1. Անցեալ տարի, Անգարա կ'ապրէի:
2. Վինաթոն Չըրչիլ շատ փութօ կը ծխէր:
3. Անցեալ տարի, ֆրանսերէն կ'ուսանէի:
4. Այո, տարիներ առաջ մարդիկ օդանաւով կը ճամբորդէին:
5. Ոչ, Սովետական Միութեան ժամանակ, Հայաստանցիները շատ չէին ճամբորդէր:
6. Այո, անցեալ տարի շատ անհամբեր կը սպասէի Կաղանդ Պապային:
7. Երկու օր առաջ, ես Երեւան էի:
8. Այո, Փիքասօն շատ կ'աշխատէր:

C. Aşağıdaki yanıtlar örnektir; soruları kendi bilgilerinizle yanıtlayın

1. Առտունները ժամը ուրիշն համալսարան կը հասնիմ:

2. Ժամը տասին կը քնանամ:
3. Այս դասը ժամը չորսին կը սկսի:
4. Ոչ, ժամը երեքին պիտի մեկնիմ դպրոցէն:
5. Այո, կէս զիշերին դեռ արթուն կ'ըլլամ:

DERS 9

A.

1. Ես զիրք կարդացի:
2. Մենք հայերէն սորվեցանք:
3. Մարալը անհամբեր սպասեց Գայիանէին:
4. Դպրոցը հանդիպեցանք:
5. Վենետիկ գացի:
6. Ժամը չորսուկեսին մեկնեցաւ Պէյրութէն:
7. Սուրճ խմեցիր:
8. Միասի՛ն խաղացիք:
9. Այսօր ուշացայ:
10. Արթօ եւ Մարալ հարցումներ հարցուցին մէկը միւսին:
11. Պալատը դիտեցինք:
12. Շատ կերանք եւ չկշտացանք:
13. Լոյսերը մարեցին ու քնացան:
14. Եղբայրս վազելով եկաւ:
15. Հայրս չմոռցաւ:

B.

1. Գայիանէն երկու օր առաջ հասաւ Պոլիս:
2. Երեկ Մարալը Գայիանէին եւ Անահիտին հանդիպեցաւ:
3. Անահիտը մինակը չպտըտեցաւ:
4. Գայիանէն կ'ուզէր զանազան խանութներ երթալ:
5. Գոց Շուկայ այցելեցին:
6. Գայիանէն մատանի մը գնեց: Աժան չէր, արժեքաւոր էր:
7. Ոչ, սուղ բաներ չգնեցին:
8. Ոչ, աղջիկները թէյ խմեցին գորգավաճարին քով:

C.

1. Իրենց ժողովը ժամը տասին կը սկսի:
2. Որոշեցին դուրս ելլել եւ քաղաքը տեսնել:
3. Օտար մարդու մը հանդիպեցան:
4. Դրամատունը կը փնտռէին:
5. Բաժնիին կ'ուզէր իր դրամը փոխել:

6. Դրամատունը փողոցին աջ անկիւնին վրայ կը գտնուի:
7. Ոչ, դրամատունը հեռու չէ. Մօտիկ է:
8. Ոչ, չուշացան:

DERS 10

A.

1. Այո, Ամերիկա իրենց երկիրն է → Evet, Amerika onların ülkesi.
2. Այո, այս դասարանը մեր դասարանն է → Evet, bu sınıf bizim sınıfımız.
3. Այո, «Լա պոհեմը» անտր երգն է → Evet, La Boheme onun şarkısı.
4. Այո, իմ մատիտս է → Evet, bu benim kalemim.
5. Այո, քու թերթդ է → Evet, bu senin gazeten.
6. Այո, ձեր կարկանդակն է → Evet, bu sizin kekiniz.
7. Այո, իմ սուրճս է → Evet, bu benim kahvem.
8. Այո, մարալը իմ ընկերուհիս է → Evet, Maral benim arkadaşım.

B. Aşağıdaki yanıtlar örnektir; soruları kendi bilgilerinizle yanıtlayın

1. Ծնողներս Պոլիս կ'ապրին:
2. Մեր բնակարանը Պեյոլուին մեջ կը գտնուի:
3. Չեմ գիտեր ուսուցիչս քանի տարեկան է:
4. Այո, մեր դասարանին ուսանողները շատ խելացի են:
5. Այո, մայրենի լեզուս Թրքերէնն է:
6. Այո, ձեր գիրքը շատ աղուոր է:
7. Իմ կարծիքովս հայերէն լեզուն դիրին է:
8. Իմ կօշիկներս Գոց Շուկայէն առի:

C.

1. Այո, երէկ նամակ մը գրեց իրեն:
2. Ոչ, Արթօ իրեն շատ գեղեցիկ բաներ կը պատմէր:
3. Ոչ, իրեն չի հաւատար:
4. Ոչ, իր գիրքերը կը փորձէր կրել:
5. Ոչ, ան կ'ուզէր իրեն օգնել:
6. Իմ կարծիքովս իրմէ բան մը չ'ուզէր:
7. Մարալը Արթոյէն կը վախնայ:
8. Ոչ, Անահիտը իրեն լաւ խորհուրդներ կու տայ:
9. Ոչ, Անահիտը իր քոյրն է:
10. Իմ կարծիքովս, Մարալը չի կրնար Անահիտին ամէն ինչ պատմել:
11. Չեմ գիտեր ինչ պիտի ըսէ իրեն:

D.

1. F 2. E 3. A
4. D 5. B 6. H
7. G 8. C

E. Aşağıdaki yanıtlar örnektir; soruları kendi bilgilerinizle yanıtlayın

1. Ոչ, Թուրքիոյ Մայրաքաղաքը Անգարան է:
2. Իմ անկողինս ցած է:
3. Ոչ, վերմակս ճերմակ չէ, կապոյտ է:
4. Այո, դասարանին ժամացոյցը ճիշտ է:
5. Ոչ, իմ տունս մաքուր չէ:
6. Թէ՛ միս, թէ՛ բանջարեղէն շատ կ'ուտեմ:
7. Այո, զինի կը խմեմ:
8. Այո, իմ քաղաքիս մէջ այգիները շատ են:

DERS 11

A.

Ara hala Erivan'da. Her gün Genel Ermeni Hayırseverler Derneği'nin toplantılarıyla meşgul. Bugün, toplantılara katılmak yerine alışveriş yapmaya karar verdi. Ara kendine giysiler almaya 'Fırdevs' çarşısına gitti. Gömlek, pantolon, yelek, çorap, ayakkabı ve kravat aldı. Kış için, şapka, ayakkabı, palto eşarp, ve pardösü aldı. Ve yatma zamanı giymek için pijama ve terlik aldı. Otele geri döndü, duş aldı ve yeni giysilerini giydi.

B. Aşağıdaki yanıtlar örnektir; soruları kendi bilgilerinizle yanıtlayın

1. Այսօր տաքատ եւ շապիկ կը հագնիմ:
2. Ամառը, գիշերանոց չեմ հագնիր:
3. Հայրս ամէն օր փողկապ կը կապէ:
4. Ոչ, անձրեւանոց պիտի չհագնիմ:
5. Տունը կօշիկ չեմ հագնիր:

C.

1. Դաս ըրէ՛ / Դաս ըրէ՛ք: → Ders çalış / Ders çalışın.
2. Հարցը լուծէ՛ / Հարցը լուծեցէ՛ք → Sorunu çöz / Sorunu çözün.
3. Գեղեցիկ երգ մը երգէ՛ / Գեղեցիկ երգ մը երգեցէ՛ք → Güzel bir şarkı söyle / Güzel bir şarkı söyleyin.
4. Աչքերդ սրբէ՛ / Ձեր աչքերը սրբեցէ՛ք → Gözünü sil / Gözünüzü silin.
5. Բարձրաձայն խօսէ՛ / Բարձրաձայն խօսեցէ՛ք → Yüksek sesle konuş / Yüksek sesle konuşun.

6. Հնս նստէ՛ / Հնս նստեցէ՛ք → Burada otur / Burada oturun.
7. Լո՛ւ / Լոնեցէ՛ք → Sus / Susun.
8. Թելը կտրէ՛ / Թելը կտրեցէ՛ք → Teli kes / Teli kesin.
9. Խմորը շաղու՛ / Խմորը շաղուեցէ՛ք → Hamur yoğur / Hamur yoğurun.
10. Մումը վառէ՛ / Մումը վառեցէ՛ք → Mum yak / Mum yakın.
11. Այս համով ճաշը կե՛ր / Այս համով ճաշը կերէ՛ք → Bu lezzetli yemeği ye / Bu lezzetli yemeği yiyin.
12. Հագուստներդ հանէ՛ / Ձեր հագուստները հանեցէ՛ք → Giysilerini çıkar / Giysilerinizi çıkarın.
13. Գնդակը նետէ՛ / Գնդակը նետեցէ՛ք → Topu at / Topu atın.
14. Լոյսերը միացնէ՛ / Լոյսերը միացնեցէ՛ք → Işıkları yak / Işıkları yakın.

DERS 12

A.

1. Աղուէսը գայլը ջուրը ձգեց:
2. Որովհետեւ գայլը չէր հաւատար աղուէսին:
3. Չի կրնար փախուստ տալ, որովհետեւ գայլը զինք խիստ կաշկանդեր էր:
4. Ոչ, գայլը իր վրէժը չլուծեց:
5. Իմ կարծիքովս երկուքն ալ չար են:

C.

1. Tilki, kurdun intikamından korkuyordu.
2. Tilki, kurdu, köpeklerin ağzına bıraktı.
3. Senin gibi kötü yürekli kör, sadece buna layıktır.

D.

1. Մխիթար Գոշ ծնած է 1120-ին:
2. Մխիթար Գոշին գլխաւոր առակներուն անուններն են՝ «Աղուէսն ու Գայլը» եւ «Արիութիւն»:
3. Նազըմ Հիքմեթին գլխաւոր գործերուն անունները «Շեյի Պետրետտիին Տեսթանը» եւ «Մեմլեքեթիմտէն Ինսան Մանգարալարը» են:
4. Զատկի օրը միս կ'ուտուի:
5. Նախաճաշին հակիդ ու հաց կ'ուտուի մեր տունին մէջ:
6. Իմ կարծիքովս վրէժ լուծելը շատ գէշ է:
7. Նշանաւոր Գերմանացի առակագիրները Կրիմ եղբայրներն էին:

E.

1. Ոչ, Արթօն սուրճը շաքարով կը խամէ:
2. Սալբին Արթոյին գաւաթը սեղանին վրայ դրաւ:

3. Նախաճաշին լուիկ, վարունգ, հաց ու պանիր պիտի ուտեն:
4. Երեկ գիշեր Սալբին կ'երգեր:
5. Ոչ, մինչև ժամը երկուքին երգեց:
6. Սալբին ուրախ է Վենետիկ ըլլալով:
7. Երեկ գիշեր պարտեզին մէջ ամէն մարդ ներկայ էր բացի Արթոյէն:
8. Արթօն իր սենեակին մէջ էր:

F. Aşağıdaki yanıtlar örnektir; soruları kendi bilgilerinizle yanıtlayın

1. Գիշերը պատկերու ատեն գիշերանոց կը հագնիմ:
2. Այո, աթոռին տակ գորգ մը կայ:
3. Իմ դասարանիս մէջ, երկու հոգի կայ:
4. Այո, գիրքս սեղանին վրան է:
5. Տունս Դուրեան փողոցին վրան է:
6. Այո, Հայերէնը դիւրին է ինձի համար:
7. Այո, սուրճը առանց շաքարի կը խմեմ:
8. Այո, թէյը շաքարով կը խմեմ:
9. Այո, ամէն օր մինչև տունս կը քալեմ:
10. Ոչ, այս գիրքը կատուներու մասին չէ:
11. Առջեւս գրատախտակ կայ:
12. Այս շէնքին ետեւը այգի մը կայ:
13. Կօշիկ հագնելէս առաջ գուլպայ կը հագնիմ:
14. Շիշի Մեճիտիեգիւղին մօտ է:

G.

1. Ոչ, կանուխ հասան օդակայան:
2. Պէյրութ պիտի ճամբորդեն:
3. Կապոյտ աչք մը տուին հօրաքրոջը:
4. Ոչ, կապոյտ աչքին գոյնը հօրաքրոջ աչքերուն գոյնին կը նմանի:
5. Նուէրներ կու տան հօրաքրոջն ու Գայիանէին որոնք միշտ պիտի յիշեցնեն իրենց Պոլսոյ օրերը:
6. Հայելի մը տուին Գայիանէին:
7. Այո, շատ սիրեց անոր նուէրը:
8. Անահիտին կարծիքով հայելին բախտ կը բերէ: Ես համաձայն չեմ անոր:

DERS 13

A.

1. Եթէ ծնողքս տունը մնան, մենք դուրս չենք ելլեր:
2. Եթէ ընկերուհիս սուտ խօսի, անոր հետ չեմ խօսիր:
3. Եթէ ժամանակ ունենամ, կը քալեմ հետդ:

4. Եթէ շատ դրամ ունենայ, տուն կը գնէ:
5. Եթէ ճաշարան երթայ, լոլիկով դոմաճ կ'ուտէ:
6. Եթէ պատուհանը բանաս, պաղ օդ կու գայ ներս:
7. Եթէ ուշանանք, դուրս կը մնանք:
8. Եթէ շատ գինի խմենք ու գինովնանք, կը հիւանդանանք ու կը փսխենք:
9. Եթէ շատ ուտեք, անհանգիստ կ'ըլլաք:
10. Եթէ պապան տուն գայ անօթի ծարաւ, մամաս հաւ ու բրինձ կ'եփէ:

B.

1. Եթէ լաւ մտածէիր, լաւ որոշում կ'առնէիր:
2. Այս երգը մտիկ ընէին ու պարէին:
3. Եթէ դրամ ունենար, կը ճամբորդէր:
4. Եթէ ուսուցիչը շատ հրահանգ տար մեզի, փախուստ կու տայինք:
5. Պէտք էր հրաւիրէինք Աննային ընտանիքը:
6. Եթէ այս հարցը չլուծէիր, մայրդ կը բարկանար:
7. Եթէ վազէինք, չէինք ուշանար:
8. Կը հարցնէի իրեն, որպէս զի իրականութիւնը հասկնայի:
9. Եթէ մտիկ ընէիր, ամէն ինչ կը հասկնայիր:
10. Կ'ուզէի որ Միլանոյէն մէկնէր, հոս գար եւ բժշկուէր:

C.

1. Yalan söylüyorsam öleyim.
2. İşte (ya da) isteme, beraber çalışacağız.
3. Yarın seni iyi(ce) yemek yemen için lokantaya götüreceğim.
4. Bu gece erken yat ki iyi(ce) dinlenesin.
5. Bugün evde kal ki çalışasın / Çalışmak için bugün evde kal.
6. Eğer vaktin olursa bizi ara.
7. Anlat bakalım, ne haberler var.
8. Çok yoruldum, eve gidelim.
9. Yazmanı istiyorum.
10. İstersen ona sorarım

D. Aşağıdaki yanıtlar örnektir; soruları kendi bilgilerinizle yanıtlayın

1. Եթէ շատ դրամ ունենայի, տուն մը կ'առնէի:
2. Եթէ օդը շատ տաք ըլլայ, կը փափաքիմ Փարիզ երթալ:
3. Եթէ ընկերս սուտ խօսէր, իրեն հետ չէի խօսէր:
4. Եթէ ուշանամ, բարեկամներս ինձի կը սպասեն:
5. Եթէ ճամբորդէի, կը փափաքէի Յունաստան այցելել:
6. Եթէ նորութիւն ունենայի պատմելու, մէկու մը կը պատմէի:
7. Եթէ Վենետիկ ըլլայի, դոմաճ կ'ուտէի:

8. Եթէ բանաստեղծ ըլլայի, ծաղիկներու մասին կը գրէի:

DERS 14

A.

1. Դասարանները որուն մէջ կը նստէին ուսանողները միշտ տաք կ'ըլլային:
2. Փողոցը որուն վրայ կ'աշխատիմ շատ լայն է:
3. Այդ բանաստեղծութիւնը որուն մէջ իր մօրը մասին կը խօսի շատ կարեւոր է բանաստեղծին համար:
4. Դէմքը որ հիմա տեսայ ծանօթ էր:
5. Ուսանողները որոնք տնային աշխատանքին մէջ թերացան, պիտի գոջան իրենց սխալը:
6. Համերգը որուն գացինք յատուկ էր:
7. Օրաթերթը, որ ամէն օր կը կարդայ մեծ հօրս շատ հետաքրքրական չէ:
8. Համալսարանը որ ասարտած է նշանաւոր համալսարան մըն է:
9. Այն խմիչքը, որուն շատ կապուած էր, այլեւս չի խմեր:
10. Զարմիկներս որոնք Փարիզ կ'ապրին յաճախ կու գան Պոլիս:
11. Այն շարժանկարը, որմէ շատ վախցայ նորէն պիտի չդիտեմ:
12. Այդ մատիտը, որով գրեցի գիրքս միշտ պիտի պահեմ:
13. Աղջիկները որոնց սիրելիները հեռու են իրենց հետ միշտ հեռաձայնով կը խօսին:

B. Aşağıdaki yanıtlar örnektir; soruları kendi bilgilerinizle yanıtlayın

1. Մայրս աւելի ուրախ է քան տխուր:
2. Եղբայրս նուազ յամառ է քան տղէտ:
3. Աւելի առողջ է գինի խմել քան գարեջուր:
4. Պոլիս նուազ հանգիստ է քան Վենետիկ:
5. Ուսուցիչս աւելի յոգնած է քան խիստ:
6. Աւելի լաւ է որքս ելլել քան տունը մնալ:
7. Աւելի հաճելի է երգել քան մտիկ ընել:
8. Ընկերուհիս աւելի շատախօս է քան ապուշ:

C.

1. Դուք մեզմէ աւելի աշխատասէր էք:
2. Մեր գործը ձերինէն կարեւոր է:
3. Անոր շէնքը մեր շէնքէն աւելի մեծ է:
4. Հայերէնը յունարէնէն նուազ հին է:
5. Գարեջուր խմողները օդի խմողներէն աւելի գէր են:
6. Ուսանողները ուսուցիչներէն նուազ խելացի են:

7. Ամերիկացի երաժիշտները Գանատացի երաժիշտներին աւելի յաճախ կը յաջողին:
8. Պոլսոյ ճաշարանները Փարիզի ճաշարաններին աւելի լեցուն կ'ըլլան ամառը:
9. Երեւանի խաշը Պոլսոյ փաշայէն աւելի յաճախ կ'ուտուի:
10. Լիբանանեան խոհանոցը սուրիական խոհանոցէն աւելի յաճախ կը գնահատուի:
11. Կիւմրի Կեսարիայէն ցուրտ կ'ըլլայ ձմեռը:
12. Աշխատասէր ուսանողները ծոյլ ուսանողներէն աւելի արագ կ'աւարտեն:
13. Ծոնողքը երեխաններէն աւելի կանուխ կ'արթնան:
14. Կատուները շուներէն նուազ յաճախ կը կռուին:

D.

1. Ասիկա Պարոն Վարդին կատուներէն մէկն է → Bu, Vart Bey'in kedilerinden biridir.
2. Այս աղջիկը բարեկիրթ օտարներէն մէկն է → Bu kız terbiyeli yabancılardan biridir.
3. Այս եկեղեցին Հայաստանին անհամար գեղեցիկ եկեղեցիներէն մէկն է → Bu kilise Ermenistan'ın sayısız güzel kiliselerinden biridir.
4. Անի Վարդանին ընկերուհիներէն մէկն է → Ani, Vartan'ın kız arkadaşlarından biridir.
5. Արթօ Թունջպոյաճեանը նշանաւոր հայ երաժիշտներէն մէկն է → Arto Tunçboyacıyan meşhur Ermeni müzisyenlerinden biridir.
6. Դուն մտերիմ բարեկամներէս մէկն ես → Sen benim yakın arkadaşarımdan birisin.
7. Մարգիսը մեր դասարանին ծոյլ տղաներէն մէկն է → Sarkis sınıfımızın tembel çocuklarından biridir.
8. Ջերմուկը՝ Հայաստանի ակնադիւրներէն մէկն է → Çermuk Ermenistan'ın su kaynaklarından biridir.

E.

1. Մարալը մեր դասարանին լաւագոյն աշակերտն է → Maral sınıfımızın en iyi öğrencisidir.
2. Եղիշէ Չարեւնց ամենասիրուած հայ բանաստեղծն է → Yeğişe Çarents en sevilen Ermeni şairdir.
3. Այդ որոշումը ամենագէշ որոշումս էր → O en kötü kararımды.
4. Յակոբը ամենածոյլ ուսանողն է → Agop en tembel öğrencidir.
5. Այս գիրքը Թրքական գրականութեան ամենակարեւոր գործն է → Bu kitap Türk edebiyatının en önemli eseridir.

6. «Յառաջ» օրաթերթը լաւագոյն հայկական օրաթերթն է → “Haraç” en iyi Ermeni gazetesidir.
7. Մեզէն Աքսու ամենասիրուած թուրք երգչուհին է → Sezen Aksu en sevilen Türk şarkıcısıdır.

F.

Erkek ve Kadın

E – Seninle evleneceğime şeytanla evlensem daha iyi olurdu

K – Bu mümkün değil; yakın akrabalar arasında evlilik yasaktır

G.

1. F 2. H 3. A 4. D
5. B 6. G 7. E 8. C

DERS 15

A.

1. Կովկաս անունով ճաշարանը գացա՞՞ծ էք: Այո, մեր Երեւան ապրած աստէնը միշտ հոն կ'երթայինք → Govgas adlı lokantaya gittiniz mi? Evet, Erivan'da kaldığımız vakit hep oraya giderdik.
2. Դուք նախաճաշա՞՞ծ էք: Այո, պանդոկին մէջ նախաճաշեցինք → Siz kahvaltı ettiniz mi? Evet, otelde kahvaltı ettik.
3. Մօրեղբորդ հետ խօսա՞՞ծ ես վերջերս: Անշուշտ, մենք շատ մօտիկ ենք. Ամէն օր իրարու հետ կը խօսինք → Son zamanlarda dayınla konuştun mu? Elbette, biz çok yakınız. Her gün birbirimizle konuşuruz.
4. Պարսկաստան ճամբորդա՞՞ծ էք: Այո, զարմիկներս Թեհրան կ'ապրին եւ անոնք տեսնելու փափաքով անցեալ տարի հոն ճամբորդեցինք → İran'a seyahat etmiş miydin? Evet, kuzenlerim İran'da oturuyorlar ve onları görmek dileğiyle geçen sene oraya gittim.
5. Որոշա՞՞ծ ես, թէ որուն հետ պիտի աշխատիս: Այո, այս առտու որոշեցի որ ոչ ոքի հետ պիտի աշխատիմ → Kiminle çalışacağına karar verdin mi? Evet, bu sabah kimseyle çalışmamaya karar verdim.
6. Խաչ կերա՞՞ծ ես: Անշուշտ, պզտիկ եղած աստենս ամէն շաբաթ կ'ուտէինք → Paça yedin mi? Elbette, küçükliğüimde (küçük olduğum vakitte) her hafta yerdik.
7. Մօրդ սուտ խօսա՞՞ծ ես: Ոչ, ես երբեք սուտ չեմ խօսիր → (Hiç) Annene yalan söyledin mi? Hayır, ben asla yalan söylemem
8. Վանայ լիճին մէջ լողացա՞՞ծ ես: Այո, ամէն ամառ հոն կ'երթանք լողալու → (Hiç) Van Gölü'nde yüzdün mü? Evet, her yaz oraya yüzmeye gideriz.

B. Aşağıdaki yanıtlar örnektir; soruları kendi bilgilerinizle yanıtlayın

1. Մենք պատրաստ չէինք որովհետև ... դաս չէինք ըրած:
2. Այս յօդուածին մասին չեմ կրնար խօսիլ որովհետև ... չեմ կարդացած:
3. Իր խօսքերը բնաւ չէք կրնար հասկնալ՝ քանի որ ... արաբերէնի դաս չէք առած:
4. Շատ կը ցաւիմ՝ որ ... չէք եկած:
5. Անոնք կ'ափսոսան՝ որ ... երէկ գիշեր շատ խմեր են:
6. Դուք գո՛հ էք՝ որ ... Հայաստան գացեր էք:
7. Մենք չենք կրնար մասնակցիլ ... արդէն երկու անգամ մասնակցած ենք:
8. Երբ զինք տեսայ, հասկցայ՝ որ ... ինծի բարկացած էր:

C.

1. Geldiklerini nasıl anladın?
2. Bedros Turyan 1851'de, İstanbul'un Üsküdar semtinde doğmuştur.
3. Haberin var mı, Onnik evlenmiş.
4. Temel eğitimini Beyrut Akademisi'nde almıştır.
5. Birbirlerini görmüşler ama konuşmamışlar
6. Yıllar önce bu hikâyeyi okumuştum
7. Bütün arkadaşlarım Papayı görmeye Roma'ya gittiler.
8. Yağmur yağacak, şemsiye aldın mı?

D.

1. Դատեմ գիւղը կը գտնուէր Խարբերդի հարաւ արեւմուտքը:
2. Դատեմին բնակչութիւնը մօտ 300 տուն էւ շուրջ 3000 հոգի էր:
3. Գիւղի տուները հողին երեսը շինուած էին:
4. Տուները կազմուած էին զլիսաւորապէս երկու մասէ, իրենց եւ կենդանիներու բաժիններով:
5. Երեք սենեակ կար:
6. Ձմռան գիշերները տեղացիները կը հաւաքուէին դրացիներով, մինչեւ ուշ ատեն վառուող կրակարանին շուրջը, մինչ նստած կը գատէին խճէճը, բամպակին կճէպը, պատմելով գիւղի հազար ու մէկ հեքեաթները:

DERS 17

A.

1. Գրողին տունը կը գտնուէր գետակին եզերքը:
2. Ոչ, աղուոր շինուած չէր, երբ հանրակառքը դորդալով անցնէր կը ցնցուէին պատերը:
3. Ոչ, Պաւլիկը հայ տղայ չէր:
4. Պաւլիկը սահուն հայերէն գիտէր:

5. Յայտարարեցին պաշտօնեաները որ հին տուները պիտի քանդուէին, եւ անոնց տեղ շէնքեր եւ փողոց պիտի շինուէին:
6. Գրողին ընտանիքը պիտի տեղափոխուէր Աջափնեակ թաղին մէջ: Իսկ Պալիկէնց նոր բնակարանը Հոկտեմբերեան պողոտային վրայ:
7. Ոչ, այս ընտանիքները չէին ուզէր իրարմէ հեռու բնակիլ:
8. Այո, ընտանիքներուն փափաքը ընդունուած եղաւ կառավարութեան կողմէն:

B.

1. İyelik sıfatlarıyla birlikte kullanılan sözcükler mutlaka belirli tanımlama edatı alırlar.
2. Bavlikgillerle bizim ailemiz (birbirlerini) çok seviyorlardı.
3. Gün geçmiyordu ki birbirimizin evini ziyaret etmeyelim
4. անոնց տեղ [anoncs deg]: onların yerine. Eski evleriniz yıkılacak ve onların yerine binalar ve sokak inşa edilecek
5. “Biz birbirimizi çok seviyoruz” dedi Bavlik’in babası. “Bize aynı binadan daireler vermenizi rica edecektik.”
6. Çok geçmedi, bütün mahallelerimiz güzel devlet evlerine taşındı

C. Aşağıdaki yanıtlar örnektir; soruları kendi bilgilerinizle yanıtlayın

1. Այո, Պոլսոյ մէջ մեծցած եմ:
2. Նախնական կրթութիւնս Անքարայի մէջ ստացայ:
3. Ես համալսարան չեմ յաճախէր:
4. Ուսումներս պատմութեան բաժնին մէջ կը կատարեմ:
5. Այս դասը վերջացնելէ ետք շատ լաւ հայերէն պիտի խօսիմ:
6. «Ակօս»ին խմբագիրը Հրանդ Տինքն է:
7. Երլմագ Էրտողանը որպէս մեծ դերասան կը ճանչցուի:

DERS 18

A.

1. Շատ բարի տղայ է, գիշերները ինծի միշտ կ'ընկերանայ մինչեւ տուն:
2. Զարմիկներս ապուշ բաներ կը պատմեն: Մի՛ լսեր անոնց:
3. Տիգրան ինչո՞ւ միշտ ամէն մարդու խրատ կու տայ: Մենք մեզի կը նայինք, դուք ձեզի. Թող Տիգրանը ինքնիրեն նայի:
4. Պարոն Հայկ ի՞նչպէս մեռաւ: Խեղճ մարդը ինքզինքը սպանեց:
5. Մարալը ինքնահաւան է: Ան ինքզինք գեղեցիկ կը համարի:
6. Դուք ձեզ խելացի՞ կը համարիք:
7. Ընկերուհիս խեղճ է: Ինքզինքը կը խաբէ այս սիրոյ պատմութիւններով:
8. Մամաս միշտ ինքնիրեն կը խօսէր: Հիմա ես ալ ինծի կը խօսիմ:

B.

1. Պզտիկ եղած ատենը, եղբայրներս միշտ գիրքը կը ծեծէին:
2. Մայրիկս ու հայրիկս կը կռուին: Չորս օր է իրար(ու) չեն մօտենար:
3. Վարդան ու Անի սիրահարա՞ծ են: Չեմ գիտեր բայց ժամերով իրարու կը նային:
4. Ընկերներս վրաս կը խնդային: Ես բան մը ըսի եւ անոնք իրարու նայեցան եւ ժպտեցան:
5. Հայրիկս ու հօրեղբայրներս շատ մօտիկ են: Ամէն օր իրարու կ'այցելեն:
6. Տիգրան եւ Անահիտ նոր ծանօթացան եւ շատ ուրախ կ'երեւին: Իրարմով հիացած են:
7. Երկար ժամանակէ ի վեր գիրքը տեսած չենք. Կարօտցեր եմ իրեն:

C. Aşağıdaki yanıtlar örnektir; soruları kendi bilgilerinizle yanıtlayın

1. Այո, ես զիս շատ խելացի կը համարիմ:
2. Այո, մայրիկս միշտ ինքնիրեն կը խօսի:
3. Այո, Ռուսաստան եւ Պարսկաստան բաւական մօտ են իրարու:
4. Այո, իմ կարծիքովս ամէն մարդ պէտք է ինքնիրեն հոգ տանի:
5. Այո, երբ հայերէն լաւ սորվիմ, ես զիս շատ հպարտ պիտի զգամ:
6. Ես ալ երեսունհինգ տարեկան եմ ու ես զիս դեռ երիտասարդ կ'զգամ:
7. Այո, մենք մեզի ճաշը կը պատրաստենք:

ERMENİCE-TÜRKÇE LUGATÇE

Ա - ա [A]

ա : 1

աբբահայր [appahayr]: başrahip
աբբայ [appa]: rahip
աբբայարան [appayaran]: manastır
աբբասուհի [appasuhi]: rahibe
աբեղայ [apeğa]: keşiş, rahip
աբեղայութիւն [apeğayutyun]: rahiplik
ազահ [akah]: cimri
ազահանալ [akahanal]: cimrilik etmek
ազահութիւն [akahutyun]: cimrilik
ազարակ [akarag]: çiftlik
ազի [aki]: kuyruk
ազուռ [akur]: avuç
ազուցիկ [akutsig]: takma, geçme
ազրու [akrav]: karga
Ադամ [atam]: Adem peygamber
ազատ [azad]: özgür, serbest
ազատարար [azadarar]: kurtarıcı
ազատել [azadel]: serbest bırakmak, kurtarmak
ազատօրէն [azadoren]: özgürce
ազատիլ [azadil]: kurtulmak
ազատութիւն [azadutyun]: özgürlük
ազգ [azk]: millet
ազգական [azkagan]: akraba
ազգականութիւն [azkaganutyun]: akrabalık
ազգակից [azkagits]: millettaş
ազգահամար [azkahamar]: nüfus sayımı
ազգային [azkayin]: milli; ≈
վարժարաններ: mekatib-i milliye, Osmanlıda Ermeni okulları
ազգապետ [azkaped]: milletbaşı
ազգի ազգի [azki azki]: türlü türlü
ազգովին [azkovin]: milletçe
ազգութիւն [azkutyun]: milliyet, kavmiyet
ազդ [azt]: ¹ilan ²ihtar
ազդակ [aztag]: ¹fail ²etken
ազդել [aztel]: etkilemek

ազդեցիկ [aztetsig]: tesirli, etkili, nüfuzlu
ազդեցութիւն [aztetsutyun]: etki, nüfuz
ազդու [aztu]: tesirli
ազնիւ [azniv]: asil, kibar, dürüst
ազնունութիւն [aznivutyun]: asillik, kibarlık, dürüstlük
աթոռ [ator]: ¹sandalye ²taht
աթոռանիստ [atoranisd]: başkent, yönetim merkezi
աժան [ajan]: ucuz
աժաննալ [ajannal]: ucuzlamak
աժանութիւն [ajanutyun]: ucuzluk
աժանցնել [ajantsınel]: ucuzlatmak
ալ [al]: ¹-de, -da, dahi, ²artık; ալ չեմ գար: artık gelmem; մէկ մըն ալ չեմ ընէր: bir daha yapmam
ալիւր [alyur]: un
ալիք [alik]: dalga
ախոռ [akhor]: ahır
ախորժակ [akhorjag]: iştah; բարի ≈ : afiyet olsun
ախորժելի [akhorejeli]: ¹lezzetli, ²hoş, hoşagiden
ախտ [akhhd]: hastalık, illet
ածիլել [adzilel]: traş etmek
ածիլուիլ [adzilvil]: traş edilmek
աճուխ [adzukh]: kömür
ականջ [aganç]: kulak
ականմբ [agump]: dernek, kulüp, cemiyet
ականց [agnots]: gözlük
ակոսայ [agra]: diş
ակոս [agos]: saban izi, hark
ահաբէլ [ahapeg]: korkmuş
ահաբէլել [ahapegel]: korkutmak
ահաբէլիլ [ahapegil]: korkmak
ահազին [ahakin]: ¹korkunç, dehşetli ²çok büyük
ահաւոր [ahavor]: ¹müthiş ²berbat, rezil
աղ [ağ]: tuz

աղալ [aǰal]: öǰütmek
աղաղակ [aǰaǰag]: çıǰlık
աղաշել [aǰaşel]: yalvarmak, dilemek, dilenmek
աղավնի [aǰavni]: güvercin
աղբ [aǰp]: ¹gübre ²çöp, atık
աղբիւր [aǰpyur]: pınar, çeşme
աղել [aǰeǰ]: yay
աղելնաւոր [aǰeǰnavor]: okçu
աղերսագիր [aǰersakir]: dilekçe; ≈ մատուցանել: dilekçe vermek
աղերսել [aǰersel]: yalvarmak, rica etmek
աղէ [aǰe]: haydi, haydi bakalım
աղէկ [aǰeg]: iyi, hoş
աղէկցնել [aǰegtşnel]: iyileştirmek
աղէտ [aǰed]: bela, felaket
աղի [aǰi]: tuzlu
աղիք [aǰik]: baǰırsaklar
աղմուկ [aǰmug]: gürültü, şamata, partırtı
աղու [aǰu]: tatlı; ≈ ձայն: tatlı ses
աղուէտ [aǰves]: tilki
աղուոր [aǰvor]: güzel, nefis, hoş
աղուորնալ [aǰvornal]: güzelleşmek
աղուորութիւն [aǰvorutyun]: güzellik
աղջամուտջ [aǰşamuşç]: alaca karanlık
աղջիկ [aǰçig]: kız
աղջկորդի [aǰçgorti]: piç
աղտ [aǰd]: kir
աղտոտ [aǰdod]: kirli
աղքատ [aǰkad]: fakir
աղքատութիւն [aǰkadutyun]: fakirlik
աղօթել [aǰotel]: dua etmek
աղօթք [aǰotk]: dua
աղօտ [aǰod]: donuk, bulanık, mat
աղօրեպան [aǰoreban]: deǰirmenci
աղօրի [aǰori]: deǰirmen
աճապարանք [acabarank]: acele, telaş
աճապարել [acabarel]: acele etmek, telaş etmek
աճիլ [acil]: artmak, çoǰalmak
աճիւն [acyun]: kül
ամ [am]: ¹yıllık, sene ²tarih; ըստ ամէ: yıldıan yıla

ամալ [amal]: boşaltmak, dökmek, kap-tan kaba aktarmak
ամայի [amayi]: terk edilmiş, ıssız
աման [aman]: tabak, kap
ամանօր [amanor]: yılbaşı
ամառ [amar]: yaz
ամարանոց [amaranotş]: yazlık ev
ամբաստանել [ampasdanel]: suçlamak
ամբոխ [ampo^{kh}]: kalabalık, izdiham
ամբողջ [ampoǰç]: bütün
ամբողջովին [ampoǰçovin]: tamamıyla
ամենա- [amena-]: en..., pek...;
ամենաբարի: en iyi, ամենատեւելի: pek meşhur
Ամերիկացի [amerigatşi]: Amerikalı (erkek)
Ամերիկուհի [ameriguhi]: Amerikalı (kadın)
ամէն [amen]: ¹her, tüm ²amin
ամիս [amis]: ay
ամուսին [amusin]: koca, eş
ամուսնանալ [amusnanal]: evlenmek
ամուսնութիւն [amusnutyun]: evlilik
ամուր [amur]: sağlam, dayanıklı, güçlü
ամուրի [amuri]: bekar erkek
ամչկոտ [amiçgod]: utanç
ամչնալ [amiçnal]: utanmak
ամպ [amb]: bulut
ամպամած [ambamadz]: bulutlu
ամպոտիլ [ambodil]: bulutlanmak
ամսագիր [amsakir]: aylık dergi
ամսական [amsagan]: ¹aylık (sıfat) ²maaş
ամրանալ [amranal]: ¹güçlenmek ²istihkam etmek
ամրոց [amrotş]: kale, müstahkem mevki
ամօթ [amot]: ayıp
այբուբէն [aypupen]: alfabe
այգի [ayki]: baǰ
այդ [ayt]: şu
այդչափ [aytçap]: o kadar
այդպէս [aytbes]: öyle, yani, sonuç olarak; ≈ է : öyle mi?
այդպիսի [aytbisi]: öylesi

այժմ [ajɟim]: şimdi, şu anda
 այլ [ajl]: ¹başka, diğər ²lakin
 այլապէս [ajlyabes]: öbür türlü
 այլեւս [ajlyevis]: artık, daha fazla
 այծ [aydz]: keçi
 այն [ajn]: o
 այնուզի [aynuzi]: çünkü, zira
 այնչափ [aynçap]: o kadar
 այնպէս [aynbes]: öyle, öylece
 այնպիսի [aynbisi]: öylesi, öyle, bu
 çeşit; ≈ խօսքեր մի ընէր: böyle sözler
 söyleme
 այնքան [aynkan]: o kadar
 այո [ayo]: evet
 այպանէլ [aybanel]: ayıplamak
 այս [ays]: bu; այս ու այն: şu bu
 այս [ays]: cin, peri
 այսինքն [aysinkın]: yani
 այսուհանդերձ [aysuhanterts]: bu-
 nunla beraber
 այսուհետեւ [aysuhedev]: bundan
 böyle
 այսչափ [aysçap]: bu kadar
 այսպէս [aysbes]: böyle, böylece
 այսպիսի [aysbisi]: bu gibi, böyle
 այսքան [ayskan]: bu kadar
 այսօր [aysor]: bugün
 այտ [ayd]: yanak
 այրած [ayradz]: yanık
 այրել [ayrel]: yakmak
 այրի [ayri]: dul
 այրիլ [ayril]: yanmak
 այց [ayts]: ziyaret
 այցելել [aytselel]: ziyaret etmek
 այցելութիւն [aytselutyun]: ziyaret
 ան [an]: o
 անակընկալ [anagingal]: sürpriz
 անամօթ [anamot]: utanmaz, hayasız
 անապատ [anabad]: çöl
 անարակ [anarag]: arsız, edepsiz
 անարականութիւն [anaragutyun]: edep-
 sizlik
 անասուն [anasun]: hayvan
 անարատ [anarad]: saf, lekesiz

անարգել [anarkel]: küçük görmek, tah-
 kir etmek
 անարդար [anartar]: haksız, adaletsiz
 անբախտ [anpakhd]: bahtsız, şanssız
 անբուժելի [anpujeli]: devasız, tedavi
 edilemez
 անգամ [ankam]: kere, defa, kez
 անգլերէն [ankleren]: İngilizce
 Անգլիա [anklia]: İngiltere
 անգէտ [anked]: cahil
 անգրագէտ [ankraged]: okuma yazma
 bilmeyen
 անդադար [antatar]: devamlı, fasilasız
 անդամ [antam]: uzuv
 անդամալոյծ [antamaluydz]: kötürüm
 անդունդ [antunt]: uçurum
 անէրես [aneres]: yüzsüz, arsız
 անզօր [anzor]: güçsüz
 անընդհատ [aninthad]: sürekli, kesin-
 tisz
 անթիւ [antiv]: sayısız
 անիծել [anidzel]: lanetlemek, beddua
 etmek
 անիմաստ [animasd]: anlamsız
 անիրավ [anirav]: haksız
 անիւ [aniv]: tekerlek
 անլի [anli]: tuzsuz
 անխելք [ankhelk]: saçma, aptalca
 անխոհեմ [ankhohem]: ¹tedbirsiz ²dü-
 şüncesiz(lik)
 անծանօթ [andzanot]: bilinmeyen, ya-
 bancı
 անկախ [angakh]: bağımsız, serbest
 անկախութիւն [angakhutyun]: bağım-
 sizlık
 անկայուն [angayun]: sabit olmayan,
 geçici
 անկանոն [anganon]: düzensiz, kural
 dışı, usule aykırı
 անկատար [angadar]: eksik, bitmemiş,
 kusurlu
 անկարգ [angark]: ¹yolsuz, uygunsuz
²düzensiz, karışık
 անկարելի [angareli]: imkansız

անկարող [angaroğ]: aciz, kudretsiz, ehliyetsiz (hukuk)
անկեղծ [angeğdz]: içten, samimi
անկիւն [angyun]: köşe
անկողին [angoğin]: yatak
անհամբեր [anhampere]: sabırsız
անհանգիստ [anhankisd]: rahatsız
անհաստ [anhad]: kişi, birey
անհետանալ [anhedanal]: ortadan kaybolmak, yok olmak
անհոգ [anhok]: tasatsız, kaygısız, ilgisiz
անհրաժեշտ [anhirajeshd]: gerekli, elzem
անձ [ants]: kişi, birey
անձամբ [antsamp]: şahsen
անձնական [antsnagan]: kişisel, özel
անձնասեր [antsnaser]: bencil
անձնասպանութիւն [antsnasbanutyun]: intihar
անձնաւորութիւն [antsnavorutyun]: şahsiyet
անձրեւ [antsrev]: yağmur
անձրեւել [antsrevel]: (yağmur) yağmak
անճաշակ [ancaşag]: zevksiz
անճարակ [ancarag]: beceriksiz
անմահ [anmah]: ölümsüz
անմեղ [anmegh]: masum
անմիջապէս [anmichabes]: hemen, anında
անմոռանալի [anmoranal]: unutulmaz
անշահ [anşah]: işe yaramaz, faydasız
անշարժ [anşarj]: hareketsiz, sabit
անշէն [anşen]: ıssız, تنها
անշուշտ [anşuşd]: şüphesiz, elbette
անշունչ [anşunç]: ¹cansız ²nefessiz
անոր [anor]: onun
անոր համար [anor hamar]: onun için, yani, bu yüzden
անուն [anun]: isim
անուանել [anvanel]: isimlendirmek
անուանի [anvani]: meşhur
անոյշ [anus]: tatl
անուշաղիւր [anusatir]: dikkatsiz
անորդի [anorti]: evlatsız
անոյք [anok]: kimsesiz

անշափ [anşap]: ölçüsüz, çok büyük
անսպալաս [anbagas]: eksiksiz, kusursuz
անսպաման [anbayman]: mutlaka
անսպատեհ [anbadeh]: uygunsuz, münasebetsiz
անսպատում [anbadum]: tarif olunmaz
անսպէտ [anbed]: yararsız, lüzumsuz
անսպիտան [anbidan]: ¹yararsız ²fena
անջատ [ançad]: ¹ayrı, uzak ²birbiriyle bağlantısız
անջատաբար [ançadapar]: ayrı ayrı
անջատել [ançadel]: ayırmak
անջատուիլ [ançadil]: ayrılmak
անսահման [ansahman]: sınırsız
անսովոր [ansovor]: alışılmamış, nadir, müstesna
անսիրտ [ansird]: merhametsiz, kalpsiz
անվաստ [anvinas]: bozulmamış, eksiksiz, zarar görmemiş; ≈ մարդ: sağ salım
անտառ [andar]: orman
անտարբեր [andarper]: lakayt, ilgisiz
անտես [andes]: görünmez; ≈ անել: görmezden gelmek
անտիրական [andiragan]: ¹sahipsiz ²korunmasız
անտիրքիստոս [andikirisdos]: deccal
անտուն [andun]: evsiz
անց(ք) [ants(k)]: geçit, yol; անց ու դարձ: gelip geçme
անցազիր [antsakir]: ¹pasaport ²mürur tezkeresi
անցաւ [antsav]: ağrısız
անցեալ [antsyal]: geçen, geçmiş; ≈ տարի: geçen sene
անցեալները [antsyalneri]: geçenlerde
անցընել [antsinel]: geçirmek;
հիւանդութիւն ≈ : hastalık geçirmek
անցնիլ [antsnil]: geçmek
անցորդ [antsort]: ¹geçen, gelip geçen ²yolcu
անօթի [anoti]: aç
աշակերտ [aşagerd]: öğrenci (erkek)
աշակերտուհի [aşagerduhi]: öğrenci (kadın)

աշխատանքնական [aʃkħadasenyag]:
 փախիմա օտա, օփի
 աշխատաւեր [aʃkħadaser]: փախիմա,
 գարերի
 աշխատաւեր [aʃkħadank]: ¹իշ ²փախիմա
 աշխատաւերիւրիւրիւր [aʃkħadasirut-
 yun]: փախիմա
 աշխատիւ [aʃkħadil]: փախիմա
 աշխարի [aʃkħarh]: Կնա
 աշխարիաւրիւրիւրիւր [aʃkħarhakrut-
 yun]: օգրափա
 աշխոյ [aʃhuy]: փերի, փա, փա
 աշուն [aʃun]: փաբա
 աշտարալ [aʃdarag]: փա
 աշ [aʃk]: փա
 աշտարիւրիւր [aʃarutyun]: փափա
 ապապա [abaka]: փա, փա
 ապապաի [abakayin]: փա
 ապալանիւր [abaganel]: փա
 ապալանիւր [abaganil]: փա
 ապալի [abagi]: փա
 ապաիւր [abahov]: փա
 ապաիւր [abari]: փա
 ապաիւրիւր [abasdanil]: փա, փա
 ապարաի [abarah]: փա, փա
 ապարօ [abaroʃ]: փա
 ապապա [abatsuyts]: փա
 ապապաիւր [abatsutsanel]: փա
 ապա [abʃadz]: փա
 ապաիւր [abʃetsinel]: փա
 ապաիւր [abʃil]: փա, փա
 ապաիւր [abukħd]: փա
 ապաիւր [abuʃ]: փա, փա
 ապաիւր [abur]: փա
 ապապա [absbırank]: փա
 ապապա [abisbırel]: փա
 ապա [abdag]: փա
 ապա [abrank]: փա
 ապաիւր [abretsinel]: փա
 ապաիւր [abrelagerb]: փա
 ապաիւր [abril]: փա

Ապրիլ [abril]: Nisan
 ապրիւր [abris]: փա, փա
 աշ [aʃ]: փա (փա)
 առապա [arakasd]: փա
 առապաիւր [arakasdanav]: փա
 առապա [aradz]: փա
 առաշ [arac]: փա, փա, փա; փա ≈ :
 փա
 առաշարիւր [aracarg]: փա
 առաշարիւր [aracargel]: փա
 առաշիւր [aracın]: փա, փա
 առաշիւր [aracnort]: փա, փա
 առաշիւր [aracnortel]: փա, փա
 առապա [arasbel]: փա, փա
 առապաիւր [arasbelapan]: փա, փա
 առապա [arasdag]: փա
 առա [arad]: փա
 առապա [aradatsern]: փա
 առապաիւր [aradutyun]: փա
 առապա [ararga]: ¹փա, փա, փա
²փա (փա) ³փա
 առապա [arargel]: փա
 առա [aravel]: ¹փա, փա ²փա
 առաիւր [aravelutyun]: փա, փա
 փա
 առաիւր [aravir]: փա, փա
 առաիւր [aravur]: փա
 առաիւր [aravod]: փա
 առապա [arake]: փա, փա
 առապաիւր [arakini]: փա, փա
 առապաիւր [arakinutyun]: փա
 առաիւր [arkin]: փա, փա
 առաիւր [arevankel]: փա
 առաիւր [arinter]: փա, փա
 առաիւր [arit]: փա
 առաիւր [aryudz]: փա
 առաիւր [arhasarag]: փա
 առաիւր [arnapar]: փա
 առաիւր [arnaganutyun]: փա
 առաիւր [arnel]: փա
 առաիւր [arogʃ]: փա

առուակ [arvag]: çay, ırmak
 առջեւ [arçev]: önünde, öncesinde
 առտու [ardu]: sabah
 աս [as]: bu
 ասեղ [aseğ]: iğne
 Ասորերէն [asoreren]: Süryanice
 Ասորի [asori]: Süryani
 աստառ [asdar]: astar
 աստիճան [asdican]: derece
 աստղ [asdiğ]: yıldız
 Աստուած [asdvadz]: Allah
 Աստուածաշունչ [asdvadzşaşunc]: Ki-
 tab-ı Mukaddes
 աստավ [adam]: diş
 աստամարոյժ [adamnapuyj]: diş he-
 kimi
 աստան [adyan]: divan, dergah
 ասել [adel]: nefret etmek
 ասելութիւն [adelutyun]: kin, nefret
 ասեն [aden]: vakit, zaman; ≈ վր: bir
 vakit; երկար ≈ ի վեր: uzun zamandan
 beri; ամէն ≈ : her zaman; յարմար ≈ :
 uygun vakit
 ասենարան [adenapan]: hatip, nutuk
 çeken
 ասենարանել [adenapanel]: nutuk
 çekmek
 ասենակալ [adenagal]: ¹kurul üyesi,
 aza ²mahkeme reisi
 ասենապետ [adenabed]: başkan, reis
 Արաբ [arap]: Arap
 Արաբերէն [araperen]: Arapça
 արագ [arak]: çabuk
 արագախօս [arakahos]: süratli, seri
 konuşan
 արագիլ [arakil]: leylek
 արածել [aradzcel]: otlatmak
 արարիչ [arariç]: yaratıcı, Allah
 արարողութիւն [ararogutyun]: ¹ayin
²tören
 արարչութիւն [ararçutyun]: yaratılış
 արբանեկել [arpanegel]: hizmet, hiz-
 metçilik etmek
 արբած [arpadz]: içmiş, sarhoş

արբենակ [arpenal]: ¹içmek ²sarhoş
 olmak ³hayran olmak
 արբշիւր [arpsir]: ¹sarhoş ²hayran
 արգասիք [arkasik]: ¹mahsul ²çalış-
 manın neticesi
 արգելիչ [arkelic]: yasakçı
 արգելք [arkelk]: engel
 արգիլել [arkilel]: yasaklamak
 արդ [art]: ¹öyleyse ²süs
 արդար [artar]: hakkaniyetli, adil
 արդէն [arten]: zaten, evvelce
 արդի [arti]: ¹şimdiki ²modern
 արդիւնք [artyunk]: sonuç
 արդուկ [artug]: ütü
 արդուկել [artugel]: ütölemek
 արեւ [arev]: güneş
 արեւելք [arevelk]: doğu
 արեւմուտք [arevmudk]: batı
 արթննակ [artinnal]: uyanmak
 արթնցնել [artintsinel]: uyandırmak
 արթուն [artun]: uyanık
 արժան [arjan]: ¹layık, şayan ²ucuz
 արժանապարզ [arjanayark]: itibarlı
 արժանանակ [arjananal]: layık olmak
 արժանապէս [arjanabes]: layıkıyla
 արժանացնել [arjanatsinel]: nail ol-
 mak, mazhar olmak
 արժանի [arjani]: layık, müstahak
 արժանիք [arjanik]: değer
 արժել [arjel]: kıymette olmak, ... para
 etmek
 արժէք [arjek]: değer, kıymet, ücret
 արիւն [aryun]: kan
 արծաթ [ardzat]: gümüş
 արծիւ [ardziv]: kartal
 արկած [argadz]: kaza
 արկղ [argığ]: ¹kutu, sandık ²kasa
 արհամարհել [arhamarhel]: küçükhor
 görmek
 արհեստ [arhesd]: meslek
 արձակ [artsag]: nesir
 արձակուրդ [artsagurt]: tatil
 արձան [artsan]: anıt, heykel
 արմատ [armad]: kök

արմատական [armadagan]: ¹aslı ²kök-
 lü ³radikal
 արմատանալ [armadanal]: kökleşmek
 արմատաքի [armadaki]: kökten, te-
 melden
 արմուկ [armug]: dirsek
 արշավ [arşav]: ¹koşma ²akıncılık, ılgar
 արշավահանդես [arşavahantes]: yarış
 արշավանք [arşavank]: ¹yürüyüş ²hü-
 cum
 արու [aru]: eril, erkek
 արունեստ [arvesd]: sanat
 արունեստագէտ [arvesdaked]: sanatçı
 արջ [arç]: ayı
 արտ [ard]: tarla
 արտագրել [ardakrel]: ¹kopyalamak
²tıpkıbasım yapmak
 արտադրանք [ardatrak]: üretim
 արտադրել [ardatrel]: üretmek
 արտադրութիւն [ardatrutyun]: hasılat
 արտադրում [ardatorum]: sızma
 արտաձել [ardadznel]: ihraç etmek
 արտաձող [ardadzog]: ihracatçı
 արտայայտել [ardahaydel]: ibraz, be-
 yan etmek
 արտայայտութիւն [ardahaydutyun]: i-
 fade, beyan
 արտասանել [ardasanel]: ¹telaffuz et-
 mek ²ezberden okumak
 արտասանութիւն [ardasanutyun]: ¹te-
 laffuz ²ezber (şiir vs.)
 արտասահման [ardasahman]: yurtdışı,
 sınır dışı
 արտասովոր [ardasovor]: fevkalade
 արտաքին [ardakin]: harici
 արտօնել [ardonel]: izin vermek
 արցունք [artsunk]: gözyaşı
 արքայ [arka]: kral, sultan
 արքայական [arkayagan]: hümayun,
 sultana ait
 արքայութիւն [arkayutyun]: ¹saltanat,
 kraliyet ²cennet
 արօս [aros]: sürülmemiş toprak
 արօս [arod]: otlak, mera
 ավազ [avak]: ¹büyük ²baş, reis

ավազաքթոն [avakşaptu]: orucun son
 haftası
 ավազխընթակիք [avakkhınpagir]: baş-
 yazar
 ավականի(ք) [avakani(k)]: devlet bü-
 yükleri, ayan, erkan
 ավազերեց [avakerets]: baş papaz, baş
 keşiş
 ավազորեար [avakoryar]: eşraf
 ավազութիւն [avakutyun]: büyüklük
 ավադիկ [avatic]: işte
 ավազ [avaz]: kum
 ավազակ [avazag]: hırsız, haydut
 ավազակախումբ [avazagakhump]: çete
 ավազակաւնոց [avazaganots]: haydut
 yatağı
 ավազան [avazan]: havuz
 ավադ [avağ]: yazık, eyvah!
 ավադելի [avağeli]: acınacak
 ավան [avan]: kasaba
 ավանակ [avanag]: sıpa
 ավանդ [avant]: ¹emanet ²depozito ³öğüt
 ավանդական [avantagan]: ¹geleneksel
²nakli
 ավանդել [avantel]: emanet bırakmak
 ավանդութիւն [avantutyun]: gelenek
 ավաչ [avaç]: ses
 ավասիկ [avasig]: işte! ≈ եւ: işte bura-
 dayım!
 ավատ [avad]: tımar, zeamet, malikane
 ավատական [avadagan]: ¹tımar ve sipa-
 hiliğe mensup, malikane sistemine ait
²tımarlı, malikane sahibi
 ավատականութիւն [avadaganutyun]:
¹tımar usulü ²sipahilik
 ավատառու [avadaru]: hükümdar
 ավատատէր [avadader]: zaim, sipahi
 ավատատու [avadadu]: tâbi, reaya
 ավար [avar]: yağma, talan, çapul
 ավարառու [avararu]: yağmacı, çapulcu
 ավարել [avarel]: yağma, talan etmek
 ավարտ [avard]: son, nihai
 ավարտել [avardel]: bitirmek
 ավարտիլ [avardil]: bitmek
 ավարտուիլ [avardivil]: bitirilmek

անել [avel]: süpürge
 անելախօս [avelakhos]: boş boğaz
 անելի [aveli]: daha, fazla, ≈ լաւ: daha iyi
 անելնալ [avelnal]: artmak
 անելորդ [avelort]: artık, fazla, lüzumsuz
 անելցնել [aveltsinel]: artırmak
 անետաբեր [avedaper]: müjdecî, muştucu
 Անետարան [avedaran]: İncil, Ahd-ı Cedid
 անետիս / անետիք [avedis / avedik]: müjde, hayırlı haber
 աներ [aver]: ¹harap, yıkılmış ²harap etme, yıkmak
 աներակ [averag]: viran, harap
 աներել [averel]: yıkmak, harap etmek
 ավրուիլ [avrivil]: yıkılmak, harap olmak
 ավշակ [avşag]: amonyak

ավի [ap]: avuç
 ավիիբերանել [apiperanel]: ¹susturmak ²şaşkın, hayrette bırakmak
 ավին [apın]: kıyı, sahil
 ավիսէ [apse]: tepsi
 ավիսու [apsos]: yazık, eyvah!
 ավիսուսալ [apsosal]: ¹teessüf etmek ²pişman olmak ³acımak
 ար [ak]: ¹ayak ²paça
 արաղաղ / արլոր [akağag / aklor]: horroz
 արացել [akatsel]: tekmelemek
 արացի [akatsi]: tekme
 արլապորդ [aklaboloz]: takla
 արսոր [aksor]: sürgün
 արսորեալ [aksoryal]: sürgün edilmiş
 արսորել [aksorel]: sürgüne göndermek
 արսորուիլ [aksorvil]: sürgüne gönderilmek
 արքան [aktsan]: kerpeten

Բ - բ [P]

բ : 2
 բարախել [papakhel]: çarpmak, vurmak
 բարան [papan]: mancınık
 բարե [pare]: yazık, eyvah
 բարեական [pareagan]: hayran olunacak
 բազին [pakin]: ¹kurbangah ²ibadethane
 բաղ [pat]: ördek
 բազէ [paze]: çakır, doğan, şahin
 բազէկիր [pazegir]: doğancı, şahinci
 բազկակից [pazgagits]: yardımcı
 բազկամրցութիւն [pazgamırtutyun]: güreş
 բազկերակ [pazgerag]: nabız
 բազմաբան [pazmapan]: geveze
 բազմաբանել [pazmapanel]: gevezelik etmek, çok konuşmak
 բազմաբերուն [pazmapeğun]: bereketli
 բազմաբնակ [pazmapınag]: ahalisi çok, kalabalık
 բազմաբոյլ [pazmapuyıl]: sürü, takım

բազմազէտ [pazmaked]: allame, çok bilgili
 բազմազիր [pazmakir]: daktilo
 բազմազնաց [pazmaknats]: işlek
 բազմադիմի [pazmatimi]: türlü türlü, çeşitli
 բազմազան [pazmazan]: çok çeşitli, muhtelif
 բազմազարդ [pazmazart]: çok süslü
 բազմազասակ [pazmazavag]: çok çocuklu
 բազմազեղ [pazmazeğ]: bol, çok
 բազմաթիւ [pazmativ]: çok, sayısız
 բազմաժամանակեայ [pazmajamanagya]: ¹çok eski ²uzun zamandan beri
 բազմալեզու [pazmalezu]: çok lisan bilen
 բազմաձախ [pazmadzakh]: çok masraflı
 բազմակ [pazmag]: mum, çıra

բազմական [pazmagan]: davetli
բազմականակից [pazmaganagits]:
(իճկի) meclis arkadaşları
բազմակեր [pazmager]: obur
բազմակնճիր [pazmagincir]: çok zor
բազմահմուտ [pazmahımud]: çok
bilgili
բազմահնար [pazmahınar]: çok yete-
nekli
բազմամրոխ [pazmampokh]: kalabalık
yer
բազմամեայ [pazmamyay]: çok eski
բազմանալ [pazmanal]: ¹çoğalmak, art-
mak ²büyüme, serpilme
բազմանշան [pazmanışan]: çok anlamlı
բազմապատկել [pazmabadgel]: çoğalt-
mak
բազմաւորութիւն [pazmavorutyun]:
çokluk
բազմաքնին [pazmaknin]: ayrıntılı a-
raştırma
բազմերամ [pazmeram]: sürü sürü
բազմեցնել [pazmetşinel]: oturtmak
բազմիլ [pazmil]: oturmak
բազմիմաստ [pazmimasd]: çok anlamlı
բազմոց [pazmotş]: sedir, kanepeler
բազմութիւն [pazmutyun]: kalabalık
բազուկ [pazug]: kol, paz
բազում [pazum]: çok, hayli; ≈ անգամ:
çok defa
բաժ [paj]: hisse, pay
բաժակ [pajag]: bardak, kadeh
բաժանական [pajanagan]: bölünebilir,
bölünen
բաժանեալ [pajanyal]: bölünmüş
բաժանորդ [pajanort]: abone
բաժանում [pajanum]: ¹bölüm, ²ayrılma
բաժին [pajin]: pay, hisse, kısım, bölüm
բաժնակից [pajnagits]: hissedar
բաժնել [pajnel]: ¹bölmek ²ayırma
բաժնուիլ [pajnovil]: ¹bölünmek ²ay-
rılmak
բախուկ [pakhug]: kaçık, çılgın
բախել [pakhel]: vurmak, çarpmak
բախիլ [pakhil]: çarpmak

բախտ [pakhd]: baht, tali; ըստ բախ-
տի: tesadüfen
բախտաւոր [pakhdavor]: şanslı
բակ [pag]: avlu
բակեղաղ [pageğat]: torba, heybe
բաղադրեալ [pağatıryal]: oluşturulmuş,
meydana getirilmiş, terkip olunmuş
բաղադրել [pağatrel]: oluşturmak, mey-
dana getirmek
բաղարշակերութիւն [pağarçagerut-
yun]: hamursuz bayramı
բաղբաղանք [pağpağank]: ¹bahane ²ve-
sile
բաղբաշանք [pağpaçank]: faydasız,
beyhude söz
բաղդատել [pağtadel]: karşılaştırmak
բաղկանալ [pağganal]: ...den oluşmak,
...içermek, ibaret olmak
բաղձալ [pağtsal]: arzu etmek, heves et-
mek
բաղձանք [pağtsank]: arzu, heves
բաղնեպան [pağneban]: hamamcı
բաղնիք [pağnik]: hamam, banyo, duş
բաճկոն [pacgon]: ceket, yelek
բամպակ [pambag]: pamuk
բամպակաւոր [pambagavor]: pamuklu
բամբասանք [pampasank]: dedikodu
բամբասել [pampasel]: dedikodu yap-
mak
բամբասող [pampasoğ]: dedikoducu
բամբիշ [pampiş]: ¹valide sultan ²hü-
kümdar karısı
բայ [pay]: fil
բայց [payts]: ama, ancak; ≈ եթէ:
...olmadığı halde; ≈ միայն ...den başka,
yalnız; ≈ ասկայն: bununla beraber
բան [pan]: ¹şey, nesne ²iş ³söz, kelam; ի
մի բան: velhasıl; բանիւ բերանոյ: şifa-
hen, sözlü olarak
բանազէտ [panaked]: okumuş, çok bil-
gili adam
բանազնաց [panagnats]: murahhas, ko-
miser, müzakere memuru
բանազողութիւն [panakoğutyun]: inti-
hal, fikir hırsızlığı

բանադրանք [panatrank]: afaroz
 բանադրեալ [panatıryal]: afaroz olmuş
 բանալ [panal]: açmak
 բանալի [panali]: anahtar
 բանախօս [panakhos]: hatip
 բանախօսութիւն [panakhosutyun]:
¹nutuk ²konferans
 բանակ [panag]: ordu; կայսերական ≈ :
 ordu-yu hümayun; գործն ≈ : muvazzaf
 ordu
 բանական [panagan]: ¹akla uygun, ma-
 kul ²sahici
 բանականութիւն [panaganutyun]: an-
 lama, idrak, akıl, mantık yürütme
 բանակատեղ [panagadeğ]: ordugah
 բանակցիլ [panagtsil]: müzakere etmek
 բանասիրութիւն [panasirutyun]: filo-
 loji
 բանաստեղծ [panasdeğdz]: şair
 բանաւոր [panavor]: makul, akıl kârı,
 mantıklı
 բանավէճ [panavec]: tartışma
 բանբեր [panper]: haberci
 բանգէտ [panked]: işbilir, bilgiç, ukala
 բանդազուշել [pantakuşel]: sayıklamak
 բանեց(ու)նել [panets(u)nel]: ¹işletmek
²harekete geçirmek
 բանթող [pantog]: iş bırakma, grev
 բանիլ [panil]: işlemek, imal etmek
 բանուոր [panvor]: işçi (erkek)
 բանուորուհի [panvoruhi]: işçi (kadın)
 բանջար [pançar]: sebze
 բանջարանոց [pançaranots]: sebze
 bahçesi
 բանջարեղէն [pançareğen]: yeşillik,
 sebze
 բանսարկել [pansargel]: gammazlamak
 բանսարկու [pansargu]: gammaz
 բանտ [pand]: hapisane
 բանտակալ / բանտարկեալ /
 բանտարան / բանտամուտ [pandagal
 / pandargyal / pandaran / pandamud]:
 mahpus, tutuklu
 բանտարկել [pandargel]: hapsetmek

բանտարկուիլ [pandargivil]: hapse a-
 tılmak
 բաշխել [paşkhel]: dağıtmak, paylaş-
 tırmak
 բաշխիշ / բաշխոյք [paşkhiş / paş-
 khuyk]: bahşış
 բաշխում [paşkhum]: dağıtmak, tevzi
 etmek; արոց ≈ : vergi tarhı
 բաջաղանք [paçağank]: faydasız, bey-
 hude söz
 բար [par]: sözcük; ≈ական թարգմա-
 նութիւն: kelime kelime tercüme
 բարարան / բարազիրք [pararan /
 parakirk]: sözlük
 բարաշել [paraçel]: böğürmek (hayvan)
 բարեղծուած [pareğdzvadz]: bilmece,
 muamma
 բարնալ [parnal]: yüklemek, kaldırmak;
 բողոք ≈ : protesto etmek; ձայն ≈ : ses
 yükseltmek
 բարակ [parag]: ¹ince, narin; ≈ ցու:
 ince hastalık, verem ²zağar, av köpeği
 բարակնալ [paragnal]: ¹incelmek ²na-
 zikleşmek
 բարակցնել [paragtsinel]: inceltmek
 բարապան [paraban]: ¹mahkeme mü-
 başiri ²kapıcı ³kavas
 բարբանջ / բարբաշ / բարբանջանք /
 բարբանջում [parpanç / parpaç /
 parpançank / parpançum]: saçma söz,
 makul olmayan söz
 բարբանջել [parpançel]: saçmalamak
 բարբառ [parpar]: ¹dil, lisan ²lehçe, di-
 yalekt
 բարբառել [parparel]: söylemek
 բարբարանք [parparank]: kararsızlık
 բարբարիկ / բարբարոս [parparig /
 parparos]: vahşi
 բարգաւաճ [parkavac]: mamur, şen-
 lenmiş; ≈ բաղաք : mamur şehir
 բարգաւաճել [parkavacel]: mamur
 kılmak, şenlendirmek
 բարդ [part]: ¹yiğın, istif ²...den
 oluşturulmuş, mürekkep; ≈ գործ:
 muallak iş ³pil

բարդել [partel]: ¹yiğmak, istif etmek
²terkip etmek ³katmak, ilave etmek
բարեացակամ [paryatsagam]: iyilik
isteyen
բարեացապարս [paryatsabard]: iyilik
eden, velinimet
բարեալ [paryav]: iyi, hoş
բարեբախտ [parepakhd]: talihli
բարեբախտաբար [parepakhdapar]:
allahtan, bereket versin
բարեբանել [parepanel]: öğmek
բարեբանութիւն [parepanutyun]: övgü
բարեբաստիկ [parepasdig]: ¹mübarek
²berhudar
բարեբեր [pareper]: verimli
բարեզել [parekeğ]: güzel
բարեգործ [parekorǰz]: ¹hayır sahibi
²sevap
բարեգործութիւն [parekorǰzutyun]: i-
yilik, hayır
բարեգորով / բարեզուր [parekorov /
parekut]: merhametli
բարեղեյ [pareteb]: uygun, isabetli
բարեզարդ [parezart]: düzgün, güzel
բարելալ [parelav]: ¹pek iyi, mükemmel
²seçkin ³islah olmuş
բարեխօս [parekhdos]: şefaatiçi, ricacı
բարեկամ [paregam]: arkadaş (erkek)
բարեկամուհի [paregamuhi]: arkadaş
(kadın)
բարեկամաբար [paregamapar]: dos-
tane
բարեկարգել [paregarkel]: sıraya koy-
mak, düzene sokmak
բարեկարգութիւն [paregarkutyun]: is-
lah, düzeltme
բարեկեցիկ [paregetsig]: varlıklı, zen-
gin
բարեկիրթ [paregirt]: terbiyeli, kibar
բարեկրօն [paregron]: mütedeyyin,
dindar
բարեհաճիլ [parehacil]: lütfetmek
բարեհամբալ [parehampav]: iyi ün
yapmış, onurlu

բարեմաղթութիւն [paremağtutyun]:
dilek, temenni
բարեսիրտ [paresird]: iyi kalpli
բարերար [parerar]: hayır sever
բարերարել [parerarel]: iyilik etmek
բարել [parev]: merhaba, selam
բարելել [parevel]: selamlamak
բարի [pari]: iyi
բարիք [parik]: iyilik
բարկ [parg]: ¹ekşi, ²sert, keskin
բարկանալ [parganal]: kızmak
բարկասիրտ [pargasird]: kızgın, öfkeli
բարկութիւն [pargutyun]: öfke, hırs
բարձ [partz]: yastık
բարձունք [partzunk]: tepe, zirve
բարձուստ [partzsud]: yukarıdan, yük-
sekten
բարձր [partzir]: yüksek, yüce, âli
Բարձրագոյն Դուռ [partsrakuyn tur]:
Bab-ı Ali
բարձրահասակ [partsrahasag]: uzun
բարձրաձայն [partsratsayn]: yüksek
sesli
բարձրանալ [partsranal]: yükselmek
բարձրացնել [partsratsinel]: yükselt-
mek
բարձրապատիւ [partsrabadiv]: devlet-
lü, ≈ Մեծ Եպարգոս: devletli sadrazam
hazretleri
բարձրաստիճան [partsradicin]: yük-
sek mevki; ≈ անձինք: ekabir, rical-i
devlet
բարձրավիզ [partsraviz]: mağrur, gu-
rurlu
բարոյական [paroyagan]: ahlaka, etiğe
dair
բարոյականութիւն [paroyaganutyun]:
ahlak
բարով [parov]: hoş, hayırlısıyla; մնաս
≈: hoşça kal; երթաս ≈ : güle güle
բարուրանք [parurank]: vesile, bahane
բարուրել [parurel]: vesile, bahane et-
mek
բարուրել [parvokel]: iyileştirmek, dü-
zeltmek

բաց [pats]: açık; աչքը ≈ : açıkgöz; բացի
ի բաց: açıktan açığa
բացակայ [patsaga]: namevcut, yok,
gaip
բացակայութիւն [patsagayutyun]: yok-
luk, gaiplik
բացայայտ [patsahayd]: bariz; ≈ կեր-
պով: bariz surette
բացայայտնել [patsahaydnel]: açıkla-
mak
բացարիկ [patsarig]: istisnai, fevkalade
բացարութիւն [patsarutyun]: istisna
բացաս [patsad]: ara, aralık, mesafe
բացասրել [patsadrel]: tarif etmek, a-
çıklamak
բացասրութիւն [patsadrutyun]: tarif,
açıklama
բացարձակ [patsartsag]: mutlak, kati
բացի [patsi]: ...den başka; ≈ սուսի:
bundan başka
բացիկ [patsig]: posta kartı
բացորոշ [patsoroş]: açık, bariz
բացուիլ [patsvil]: açılmak
բացում [patsum]: açma, açılış
բաւական [pavagan]: yeterli;
բաւականէ որ: yeter ki
բաւել [pavel]: yetmek
բաւեցնել [pavetsinel]: yeterli hale ge-
tirmek
բդէշխ [piteskh]: paşa, bey
բեկաննել [peganel]: kırmak
բեկոր [pegor]: kırık, parça, kalıntı
բեհեշտ [peheşd]: cennet
բեմ [pem]: ¹kürsü ²sahne
բեմասաց [pemasats]: hatip
բեր [per]: ¹yük ²ağırlık
բերնակիր [pernagir]: hamal
բերան [peran]: ağız
բերդ [pert]: kale, müstahkem mevki
բերել [perel]: getirmek
բելեռ [pever]: ¹civi ²kutup
բթամատ [pitamad]: baş parmak
բժիշկ [pjişg]: doktor, tabip
բժշկական [pjişgagan]: tıbbi
բժշկել [pjişgel]: sağaltmak, şifa vermek

բիբ [pip]: gözbebeği
բիծ [pidz]: leke, kir
բիրտ [pird]: ¹katı, sert ²kaba, haşın
Բիւզանդիոն [pyuzantion]: Bizans
բիւր [pyur]: ¹on bin ²pek çok, binlerce
բիւրել [pyureğ]: billur, kristal
բլուր [pilor]: tepe
բժաւոր [pidzavor]: benekli
բժախնիք [pidzakhintir]: titiz
բիւել [pikhel]: fışkırtmak, kaynatmak,
sıçratmak
բիւիլ [pikhil]: ¹fışkırtmak, sıçramak ²çık-
mak, kaynaklanmak
բնագիր [pınakir]: bir yazının asıl nü-
hası
բնագը [pınazt]: içgüdü
բնակակից [pınagagits]: birlikte yaşa-
yan
բնական [pınagan]: doğal
բնականութիւն [pınaganutyun]: do-
ğallık
բնակարան [pınagaran]: mesken, ikâ-
metgah
բնակավայր [pınagavayr]: yerleşim ala-
nı
բնակեալ [pınagyal]: meskun, ikamet
edilen
բնակիլ [pınagil]: ikamet etmek, otur-
mak
բնակիչ [pınagiç]: oturan, sakin, mukim
բնակչութիւն [pınagcutyun]: nüfus
բնաջինջ ընել [pınacınc imel]: imha et-
mek
բնատեր [pınader]: bir şeyin asıl sahibi
բնաւ / բնաւին [pınav / pınavin]: hiç
բնիկ [pınig]: bir yerin yerlisi
բնութիւն [pınutyun]: doğa
բնութեամբ [pınutyamp]: doğal olarak,
tabiatıyla
բշտիկ [pışdig]: lokma
բոզ [poz]: fahiş
բոզանց [pozanots]: genelev
բոզորդի [pozorti]: piç
բոճոճ [pojoj]: çingirak

բոլոր [polor]: ¹hep, bütün ²yuvarlak
³kuruş
 բոլորակութիւն [poloragutyun]: yu-
 varlaklık
 բոլորաձէլ / բոլորշի [poloratsev / po-
 lorsi]: daire şeklinde
 բոլորանուէր [poloranver]: ¹içten ²ken-
 dini bir şeye adanmış
 բոլորովիւն [polorovin]: büsbütün, ta-
 mamıyla
 բոկեղ [pogeg]: simit
 բոկոսն [pogodin]: yalın ayak
 բոհրէլ [pohrel]: kavurmak, kızartmak
 բողբոջ [poğboç]: filiz, fidan
 բողոք [poğok]: şikayet, itiraz
 Բողոքական [poğokagan]: Protestan
 բողոքարկու [poğokargu]: şikayetçi
 բողոքել [poğokel]: şikayet etmek, pro-
 testo etmek
 բոյլ [puy]: küme, sürü, takım
 բոյն [puy]: yuva, kuş yuvası
 բոյս [puy]: bitki, ot
 բոյր [puyr]: köku
 բոշայ [poşa]: çingene
 բով [pov]: ¹ocak, fırın ²maden ocağı
 բովանդակ [povantag]: hep, bütün
 բովանդակել [povantagel]: ¹içine almak
²içermek
 բովանդակութիւն [povantagutyun]:
¹içerik ²özet
 բոսոս [podod]: böcek, solucan
 բոր / բորոս [por / porod]: cüzzam
 բորբոս [porpos]: küf
 բորբոսիլ [porposil]: küflenmek
 բորան [poran]: boran, kar fırtınası
 բորբոքել [porpokel]: tutuşturmak
 բորբոքիլ [porpokil]: tutuşmak, alev-
 lenmek
 բոց [pots]: alev

բոցաճաճանչ [potsacacanç]: parlak
 բու [pu]: baykuş
 բուր [put]: ¹kesmez, kör (bıçak) ²ucu
 kalın ³zor idrak eden ⁴geniş (açı)
 բուժել [pujel]: tedavi etmek
 բուն [pun]: ¹asıl, esas, orijinal ²ağaç göv-
 desi
 բուռ [pur]: alçı, alçı taşı
 բութն / բութապտակ / բութնոց [purn /
 purnabdag / purntsk]: yumruk
 բուստ [pusd]: mercan
 բուրաստան [purasdan]: çiçek bahçesi
 բուրգ [purk]: piramit
 բուրդ [purt]: yün, yapığ
 բուրել [purel]: koku salmak, kokutmak
 բուրում [purum]: koku
 բուրումնասւէտ [purumnaved]: kokulu
 բշէլ [pıçel]: böğürmek
 բշիջ [pıçıç]: hücre
 բրել [pırel]: badana yapmak
 բրնաբար / բրնի [pırnabar / pırnı]: zor-
 la, cebren
 բրնաբարել [pırnabarel]: ¹zorlamak ²te-
 cavüz etmek
 բրնաբարութիւն [pırnabarutyun]: ¹ce-
 bir, zor ²tecavüz
 բրնաբարսիլ [pırnazposig]: suni, yap-
 macık, doğal olmayan
 բրնանալ [pırnanal]: ¹kanunsuz hüküm
 sürmek ²zor kullanmak
 բրնաշունչ [pırnaşunç]: şiddetli, sert
 բրնէլ [pırnel]: tutmak, yakalamak;
 ինքզինքը ≈ : kendini tutmak
 բրնութիւն [pırnutyun]: şiddet, cebir
 բրնութիլ [pırnıvil]: tutulmak
 բրնցի [pırnıtsi]: yumruk
 բրինձ [pırnıts]: pirinç
 բոթ [pot]: kara haber

Գ - գ [K]

գ : 3
 գագաթ [kakat]: tepe, zirve

գագաշիլ [kakaşil]: saçma sapan konu-
 şmak
 գագաշոս [kakaşod]: şehvet düşkünlü

զազան [kazan]: Կարծիքի զանգ, զանգարան
 զազանաբարդություն [kazanaparoyutyun]: զանգարան
 զազանական / զազանային [kazangan / kazanayin]: զանգարան, զանգարան
 զազանություն [kazanutyun]: զանգարան, զանգարան
 զազաչափ [kazaçap]: զանգարանի զանգարան
 զազաչին [kazben]: զանգարանի զանգարան
 զալ [kal]: զանգարան; զանգարան ≈ : զանգարան զանգարան
 զալարել [kalarel]: զանգարան, զանգարան
 զալարուիլ [kalarvil]: զանգարան, զանգարան
 զալիք [kalik]: զանգարան
 զալուստ [kalusd]: զանգարան, զանգարան
 զահ [kah]: զանգարան; զանգարանի զանգարան
 զահաժառանգ [kahajarak]: զանգարան
 զահակալել [kahagalel]: զանգարան
 զահավիժիլ [kahavijil]: զանգարան
 զահաւանդ [kahavant]: զանգարան
 զահաւորակ [kahavorag]: զանգարան
 զահերեց [kaheret̄s]: զանգարան, զանգարան
 զաղափար [kağapar]: զանգարան
 զաղաբարել [kağaparel]: զանգարան
 զանգարանի զանգարան
 զաղթ [kağt]: զանգարան
 զաղթական [kağtagan]: զանգարան, զանգարան
 զաղթավայր [kağtavayr]: զանգարան, զանգարան
 զաղթել [kağtel]: զանգարան, զանգարան
 զաղիա [kağia]: զանգարան
 զաղիայերէն [kağiayeren]: զանգարան
 զաղութ [kağut]: զանգարան, զանգարան
 զաղջ [kağç]: զանգարան
 զաղտ / զաղտարար / զաղտուկ [kağd / kağdapar / kağdug]: զանգարան
 զաղտնապահ [kağdnabah]: զանգարան
 զաղտնապահություն [kağdnabahutyun]: զանգարան, զանգարան

զաղտնի / զաղտնազոհի [kağdni / kağdakoḡi]: զանգարան
 զաղտնիք [kağdnik]: զանգարան, զանգարան
 զաղտնութեան ≈ : զանգարան
 զաղտնորոգայթ [kağdnorokayt]: զանգարան
 զաճ [kac]: զանգարան, զանգարան
 զաճաճ [kacac]: զանգարան
 զամ [kam]: զանգարան
 զայթ ի զայթ [kayt i kayt]: զանգարան
 զայթել [kaytel]: զանգարան, զանգարան
 զայիսուն [kayison]: զանգարան
 զայլ [kayl]: զանգարան
 զայր [kayr]: զանգարան
 զայտ [kayd]: զանգարան, զանգարան
 զան [kan]: զանգարան
 զանգատ [kankad]: զանգարան
 զանգատիլ [kankadil]: զանգարան
 զանգուր [kankur]: զանգարան
 զանիլ [kanil]: զանգարան
 զանկ [kang]: զանգարան
 զանձ [kants̄]: զանգարան
 զանձապահ [kants̄abah]: զանգարան
 զանձայն [kants̄ah]: զանգարան
 զանձել [kants̄el]: զանգարան
 զանոն(ուկ) [karn(ug)]: զանգարան
 զարեջուր [kareçur]: զանգարան
 զարի [kari]: զանգարան
 զարուն [karun]: զանգարան
 զաւազան [kavazan]: զանգարան, զանգարան
 զաւաթ [kavat]: զանգարան
 զաւառ [kavar]: զանգարան
 զաւառացի [kavarats̄i]: զանգարան
 զեհեն [kehen]: զանգարան
 զեղ [keğ]: զանգարան
 զեղացի [keğats̄i]: զանգարան
 զեղարդ [keğart]: զանգարան
 զեղարունստ [keğarvesd]: զանգարան
 զեղեցիկ [keğets̄ig]: զանգարան
 զեղեցկացուն [keğets̄gats̄inel]: զանգարան
 զեղեցկություն [keğets̄gutyun]: զանգարան
 զեղջուկ [keğçug]: զանգարան
 զետ [ked]: զանգարան

գետին [kedin]: ¹toprak, yer ²zemin
 գերազանց [kerazants]: üstün
 գերազանցել [kerazantsel]: aşmak,
 geride bırakmak
 գերակայութիւն [keragayutyun]: üs-
 tünlük
 գերան [keran]: direk, giriş
 գերանդի [keranti]: tırpan
 գերբնական [kerpnagan]: doğüstü
 գերդաստան [kertasdan]: sülale
 գերեզման [kerezman]: mezar
 գերեզմանատուն [kerezmanadun]:
 mezarlık
 գերել [kerel]: esir almak
 գերեվաճար [kerevacar]: esir tüccarı
 գերի [keri]: esir
 գերիվեր [keriver]: üstün
 գերմանական [kermanagan]: Alman
 (sıfat)
 գերմանացի [kermanatsi]: Alman (er-
 kek)
 Գերմաներէն [kermaneren]: Almanca
 Գերմանիա [kermania]: Almanya
 գերմանուհի [kermanuhi]: Alman (ka-
 dın)
 գերմարդկային [kermartgayin]: insan-
 üstü
 գզել [kizel]: taramak
 գզուրսիլ [kızıvıdıl]: dalaşmak
 գզրոց [kızrots]: çekmece
 գէթ [ket]: hiç olmazsa
 գէշ [keş]: ¹kötü ²leş
 գէս [kes]: ¹saç ²kuyruk
 գէր [ker]: şişman
 գթալ [kıtal]: acımak
 գժտութիւն [kijdutyun]: küskünlük
 գժտուիլ [kijdivıl]: küsmek
 գիծ [kidz]: çizgi
 գին [kin]: fiyat
 գինետնլ [kinemol]: ayyaş
 գինետուն [kinedun]: meyhane
 գինի [kini]: şarap
 գինով [kinov]: sarhoş
 գինովնալ [kinovnal]: sarhoş olmak

գիշատել [kişadel]: paralamak, parça-
 lamak
 գիշեր [kişer]: gece
 գիշերել [kişerel]: geceleme, yatıya
 kalmak
 գիտալ [kidag]: bilen, haberdar
 գիտական [kidagagan]: bilimsel
 գիտակից [kidagits]: bilinçli
 գիտակցութիւն [kidagtsutyun]: bilinç
 գիտելիք [kidelik]: bilgi
 գիտնալ [kidnal]: bilmek
 գիտնական [kidnagan]: alim, bilgin
 գիտութիւն [kidutyun]: bilim
 գիտուն [kidun]: bilgili kişi
 գիր [kir]: ¹harf ²yazı
 գիրկ [kirg]: kucak
 գիրնալ [kernal]: şişmanlamak
 գիրուն [kirug]: tombul
 գիրք [kirk]: kitap
 գիւղ [kyuğ]: köy
 գիւղացի [kyuğatsi]: köylü
 գիւտ [kyud]: icat
 գլխարկ [kılkharg]: şapka
 գլխատր [kılkhavor]: başlıca, esas
 գլորել [kılorel]: yuvarlamak
 գլուխ [kılukh]: baş, kafa
 գծազրել / գծել [kidzakrel / kidzel]: çiz-
 mek
 գմբէթ [kımpet]: kümbet, kubbe
 գնահատել [kinahadel]: değer vermek,
 takdir etmek
 գնդակահարել [kıntagaharel]: kurşuna
 dizmek
 գնդապետ [kıntabed]: albay
 գնդացի [kıntatsir]: makineli tüfek
 գնել [kinel]: satın almak
 գնորդ [kınort]: müşteri, alıcı
 գնչու [kinçu]: çingene
 գոգ [kok]: kucak
 գոգատր [kokavor]: çukur, içbükey
 գոգնց [koknots]: önlük
 գոգցես [koktses]: sanki
 գոլորշի [kolorşi]: buhar
 գոհ [koh]: memnun
 գոհանալ [kohanal]: yetinmek

qnhար [kohar]: mücevher
 qnhացում [kohatsum]: tatmin
 qnhունակութիւն [kohunagutyun]:
 memnuniyet
 qող [koğ]: hırsız
 qողնակ [koğnal]: çalmak
 qողունի [koğuni]: çalıntı
 qոյական [koyagan]: isim
 qոյացնել [koyatsinel]: meydana ge-
 tirmek
 qոյն [kuyn]: renk
 qոյութիւն [koyutyun]: varlık
 qոն [kone]: hiç olmazsa, bari
 qոչել [koçel]: bağışmak, haykırmak
 qոռոզ [koroz]: kibirli, kendini be-
 ğenmiş
 qովել [kovel]: övmek
 qովեստ [kovesd]: övgü
 qորգ [kork]: halı
 qործ [kordz]: iş
 qործադուլ [kordzatul]: grev
 qործադրել [kordzatre]: uygulamak
 qործածութիւն [kordzadzutyun]: kul-
 lanma, kullanım
 qործակալ [kordzagal]: agente
 qործակցութիւն [kordzagtsutyun]: iş-
 birliği
 qործավար [kordzavar]: bakan
 qործարան [kordzaran]: fabrika
 qործածել [kordzadzel]: kullanmak
 qործատր [kordzavor]: işçi
 qործել [kordzel]: çalışmak
 qործիք [kordzik]: alet
 qործողութիւն [kordzoğutyun]: ¹ope-
 rasyon ²işlem
 qործունեութիւն [kordzuneutyun]: fa-
 aliyet
 qորշ [korş]: kır, gri
 qոց [kots]: ¹kapalı ²ezber
 qոցել [kotsel]: kapamak
 qութ [kut]: acıma
 qութ [kuj]: kara haber
 qութպայ [kulba]: çorap
 qութար [kumar]: toplam, yekün
 qութարտակ [kumardag]: tabur

qունատ [kunad]: solgun, soluk
 qունաւոր [kunavor]: renkli
 qունտ [kund]: küre
 qուշակ [kuşag]: falcı
 qուշակել [kuşagel]: sezmek, önceden
 bilmek
 qուսան [kusan]: ozan
 qուրգուրանք [kurkurank]: şefkat
 qուց [kutse]: belki, ola ki
 qունել [kidnel]: bulmak
 qունուիլ [kidnivil]: bulunmak
 qրաբար [kırabar]: klasik Ermenice
 qրազէտ [kıraked]: ¹okuryazar ²yazar
³eğitimli
 qրազիր [kırakir]: sekreter, katip
 qրադարան [kırataran]: kütüphane
 qրական [kıragan]: edebi
 qրականութիւն [kıraganutyun]: ede-
 biyat
 qրասենեակ [kırasenyag]: çalışma
 odası, ofis
 qրավաճառ [kıravacar]: kitapçı
 qրասուն [kıradun]: kitapevi
 qրասախտակ [kıradakhdag]: kara
 tahta
 qրաւ [kırav]: ¹emanet, rehin ²bahis, id-
 dia
 qրաւակաւն [kıravagan]: ¹kefalet ²ga-
 ranti
 qրաւել [kıravel]: ¹işgal etmek, el koy-
 mak ²kamulaştırmak
 qրաւոր [kıravor]: yazılı
 qրաքննութիւն [kırakkınnutyun]: san-
 sür
 qրզին [kırkır]: ¹tenbih ²tahrik
 qրէթէ [kırrete]: neredeyse, hemen he-
 men
 qրել [kırrel]: yazmak
 qրիչ [kırıç]: kalem
 qրկել [kırğel]: sarılmak, kucaklamak
 qրոհ տալ [kırroh dal]: taarruz etmek
 qրող [kırōğ]: yazar
 qրութիւն [kırutyun]: yazı
 qրուիլ [kırvil]: yazılmak
 qրպան [kırban]: cep

գօտեմարտ [kodemard]: güreş

գօտի [kodi]: kemer

Գ - Դ [T]

դ : 4

դա [ta]: bu, o

դարնի / դափնի [tapni]: defne

դազալ [takağ]: tabut

դադար(ում) [tatar(um)]: ¹ara, dinlenme ²durma, duruş; ≈ ընել: paydos etmek, dinlenmek

դադրեցնել [tatretsinel]: durdurmak, kesmek

դադրիլ [tatril]: ¹durmak, kesilmek ²dinmek

դաժան [tajan]: ¹yavuz, acımasız, sert ²kekre, ekşi

դաժանիլ [tajani]: sertleşmek, hidetlenmek

դաժանություն [tajanutyun]: ¹sertlik, acımasızlık ²ekşilik

դալար [talar]: ¹yeşil, yeşillik ²taze; ձեռքերուղ ≈ : ellerine sağlık

դալարազեղ [talarakeğ]: yeşillenmiş

դալկահար [talghar]: sararmış, solgun

դալուկ [talug]: ¹sarılık (hastalık) ²sararmış, solgun

դալու [tagu]: küçük balta, keski

դահ [tah]: ¹kart, körpe olmayan ²bayat

դահիճ [tahic]: ¹cellat ²merhametsiz

դահուկ [tahug]: kızak

Դաղմասացի [tağmadatsi]: Hırvat, Dalmaçyalı

Դաղմատիա [tağmadia]: Dalmaçya

դամբան [tampan]: kabir, mezar, türbe

դամբանախօս [tampanakhos]: mersiye okuyan

դամբանական [tampanagan]: mersiye

դայեակ [tayyag]: ¹ebe ²sütanne ³dadı

դայեկել [tayegel]: ¹büyütmek, beslemek ²terbiye etmek

դայեկորդի [tayegorti]: sütkardeş

դայլայլիկ [taylaylig]: civıltı

դանակ [tanag]: bıçak

դանգ / դանկ [tank / tang]: ¹pul, akçe, para ²tane, habbe

դանդաղ [tantağ]: yavaş, ağır

դանդաղաբար [tantağapar]: ağırca, yavaşça

դանդաղել [tantağel]: üşenmek

դանդաղիլ [tantağil]: yavaşlamak

դանդաղկոտ [tantağgod]: üşengeç

դանդանաւանկ [tantanavant]: gem, dizgin

դանդաչաւք [tantaçank]: ¹sayıklama ²evham ³hezeyan

դանդաչել [tantaçel]: sayıklamak

Դանուր [tanur]: Tuna nehri

դաշինք / դաշն [taşink / taşn]: ¹antlaşma, akit, pakt, muahede ²sözleşme; ≈

ընել / կնքել / հաստատել: antlaşma yapmak/imzalamak, muahede etmek

դաշնագիր [taşnakir]: antlaşma metni, ahdname

դաշնադիր [taşnatir]: antlaşma yapan

դաշնադրել [taşnatrel]: an(t)laşma yapmak

դաշնակ [taşnag]: piyano

դաշնակաւոր [taşnagavor]: ahenkli, uyumlu

դաշնակել [taşnagel]: müzik aleti akort etmek

դաշնակից [taşnagits]: müttefik

դաշնակություն [taşnagutyun]: uyum, ahenk

դաշնակցություն [taşnagtsutyun]: ¹ittifak ²federasyon

դաշոյն [taşuyun]: kama, hançer

դաշտ [taşd]: alan, ova, saha

դաշտան [taşdan]: adet, aybaşı, regl

դաշտացնել [taşdatşinel]: düzlemek, tesviye etmek

դառն [tarın]: acı

դառնալ [tarnal]: ¹dönmek ²geri dönmek

դառնալուր [tarnalur]: hazin, acı, nahoş
 դառնահոտ [tarnahod]: ağır kokulu, pis kokulu
 դառնանալ [tarnanal]: 1'öfkelenmek 2'acılaşmak
 դառնություն [tarnutyun]: 1'öfke 2'acılık
 դաս [tas]: 1'ders 2'sınıf
 դասագիրք [tasakirk]: ders kitabı
 դասագլուխ [tasakılu^{kh}]: kilise hanen-
 delerinin başı
 դասալիք [tasalik]: kaçak, firari
 դասալքություն [tasalkutyun]: kaçma, firar
 դասալիս [tasak^hhos]: ders veren, hoca
 դասակ [tasag]: 1'hayvan sürüsü 2'güruh
 դասական [tasagan]: klasik
 դասակարգ [tasagark]: sınıf (toplum-
 sal), zümre; կօշկակարներուն ≈ը:
 kunduracı esnafi
 դասակարգել [tasagarkel]: sınıflan-
 dırmak
 դասակից [tasagits]: sınıf arkadaşı
 դասարան [tasaran]: sınıf, dersane
 դասաւորել [tasavorel]: 1'sıralamak 2'sı-
 nıflandırmak
 դաստակ [tasdag]: bilek
 դաստիարակ [tasdiarag]: eğitimci
 դաստիարակել [tasdiaragel]: eğitmek
 դաստիարակություն [tasdiaragutyun]:
 eğitim, yetiştirme
 դատ [tad]: 1'dava 2'mesele
 դատախազ [tadakhaz]: savcı
 դատապարտել [tadabardel]: 1'mahkum
 etmek 2'kınamak
 դատապարտություն [tadabardutyun]:
 mahkumiyet
 դատաստան / դատարան [tadasdan /
 tadaran]: mahkeme
 դատալարություն [tadavarutyun]: yar-
 gılama
 դատարկ [tadarg]: boş
 դատաւոր [tadavor]: hakim
 դատել [tadel]: 1'yargılamak 2'hüküm
 vermek

դատողություն [tadoğutyun]: 1'muha-
 keme 2'yorum
 դար [tar]: yüzyıl
 դարակ [tarag]: çekmece
 դարան [taran]: 1'pusu 2'çekmece, göz
 դարբին [tarpin]: demirci
 դարձ [tarts]: dönüş
 դարձեալ [tartsyal]: yeniden, baştan,
 tekrardan
 դարձնել [tartsnel]: 1'iade etmek 2'dön-
 dürmek
 դարման [tarman]: derman, çare, deva
 դարմանել [tarmanel]: tedavi etmek,
 çaresine bakmak
 դարպասել [tarbasel]: 1'yaltaklanmak
 2'tavlamak, ikna etmek
 դաւ [tav]: komplo, suikast
 դաւաճան [tavacan]: hain
 դաւաճանել [tavacanel]: ihanet etmek
 դաւանանք [tavanank]: mezhep
 դգալ [tikal]: kaşık
 դդմաճ [tutmac]: makarna
 դդում [tutum]: kabak
 դեգերիլ [tekeril]: dolaşmak, gezinmek
 դեգելել [tekevel]: yalpalamak
 դեղ [teğ]: ilaç
 դեղագործ [teğakordz]: eczacı
 դեղարան [teğaran]: eczane
 դեղին [teğin]: sarı
 դեղձ [teğts]: şeftali
 դեղձանիկ [teğtsanig]: kanarya
 դեղնիլ [teğnil]: sararmak
 դեր [ter]: hala, daha, henüz
 դեսպան [tesban]: elçi
 դեսպանատուն [tesbanadun]: elçilik
 դերասան [terasana]: oyuncu, aktör
 դերասանուհի [terasanihi]: aktris
 դերձակ [tertsag]: terzi
 դերձան [tertsan]: iplik
 դել [tev]: kötü ruh, şeytan, dev
 դելմ [tem]: karşı
 դելմք [temk]: 1'yüz, surat 2'kişi (dilbilgisi)
 դելպի [tebi]: ...e doğru
 դելպ [tebk]: olay
 դժբախտ [tjpbakh^hd]: bahtsız, talihsiz

դժբախտաբար [tɨjpakhdapar]: maa-
 lesef
 դժգոհ [tɨjkoh]: mutsuz, tatminsiz, şika-
 yetçi
 դժոխք [tɨjokhk]: cehennem
 դժուար [tɨjvar]: zor, güç
 դժուարություն [tɨjvarutyun]: zorluk,
 güçlük
 դիակ [tiag]: ceset
 դիզել [tizel]: yığmak, üst üste koymak
 դիմագրաւել / դիմադրել [timakravel /
 timatrel]: karşı durmak, göğüslemek
 դիմակ [timag]: maske
 դիմանալ [timanal]: dayanmak
 դիմաց [timats]: karşı, karşısında
 դիմացկուն [timatsgun]: dayanıklı
 դիմաւորել [timavorel]: karşılamak
 դիցուհի [titsuhi]: tanrıça
 դիւանագէտ [tivanaked]: diplomat
 դիւթել [tyutel]: büyülemek
 դիւրաբէլ [tyurapeg]: kırılğan
 դիւրանալ [tyuranal]: kolaylaşmak
 դիւրացնել [tyuratsınel]: kolaylaştırmak
 դիւրաւ [tyurav]: kolayca
 դիւրիւն [tyurin]: kolay
 դիւրութիւն [tyurutyun]: kolaylık
 դիւցազն [tyutsazn]: kahraman
 դիւցազնէրգութիւն [tyutsaznerkut-
 yun]: destan
 դիւցազնութիւն [tyutsaznutyun]: kah-
 ramanlık
 դիք [tik]: tanrılar, putlar
 դիմել [timel]: 1yönelmek 2başvurmak
 դիտակ [tidag]: dürbün
 դիտել [tidel]: seyretmek, gözlemlemek
 դիտմամբ [tidmamp]: kasten, mahsus-
 tan

դիտողութիւն [tidoğutyun]: 1değer-
 lendirme, gözlem 2ihtar
 դիրք [tirk]: konum, duruş
 դիցաբանութիւն [titsapanutyun]: mi-
 toloji
 դիւակ [tiğyag]: şato
 դիմակ [timag]: kuyruk
 դնել [tinel]: koymak
 դողալ [toğal]: titremek
 դոյլ [tuyl]: kova
 դուն [tun]: sen
 դուր [tur]: kapı
 դուստր [tusdur]: kız evlat
 դուրս [turs]: dışarı
 դուք [tuk]: siz
 դպչիլ [tɨbçil]: dokunmak
 դպիր [tɨbir]: kilise mugannisi
 դպրոց [tɨbrots]: okul
 դպրոցական [tɨbrotsagan]: öğrenci
 դրախտ [trakhɨd]: cennet
 դրական [tiragan]: olumlu
 դրամ [tiram]: para
 դրամագլուխ [tiramakılıkh]: sermaye
 դրամատէր [tiramader]: kapitalist
 դրամատուն [tiramadun]: banka
 դրացի [tiratsi]: komşu
 դրժել [tirjel]: dönmek, döneklik etmek
 դրոշմ [tiroşm]: damga, mühür
 դրոշմաթուղթ [tiroşmatuğt]: pul
 դրոշմել [tiroşmel]: damgalamak, mü-
 hürlemek
 դրուատել [tirvadel]: övmek
 դրութիւն [tirutyun]: durum
 դրուիլ [tirvil]: konulmak, koyulmak
 դրոշ(ակ) [troş(ag)]: bayrak
 դրոշակիր [troşagir]: bayraktar

Ե – Է [YE]

ե : 5
 երէնոս [yepenos]: abanoz
 երբայեցի [yepayetsi]: İbrani
 եզիպտական [yekipdagan]: Mısır (sı-
 fat)

եզիպտացի [yekipdatsi]: Mısırlı (erkek)
 եզիպտացորեն [yekipdatsoren]: mısır
 (bitki)
 Եզիպտոս [yekipdos]: Mısır

եգիպտոսի [yekipduhi]: Mısırlı (kadın)
 եղեմ [yetem]: cennet
 եզ(ն) [yez(u)]: öküz
 եզակի [yezagi]: tek, biricik
 եզերք [yezerk]: kenar, kıyı, sahil;
 ծովու ≈ : deniz kıyısı
 եզրականություն [yezraganutyun]: sonuç
 եթեր [yeter]: eter
 եթե [yete]: eğer
 ելակ [yelag]: çilek
 ելեկտրականություն [yelekdraganutyun]: elektrik
 ելլել [yellel]: ¹çıkma ²kalkmak
 ելմուսական [yelmıdagan]: mali, maliye
 ելոյթ [yeluyt]: ¹gösteri ²sahneye çıkma
 ելք [yelk]: ¹çıkış ²kalkış
 եկամուտ [yegamud]: gelir
 եկեղեցական [yegeğetsagan]: ¹kiliseye dair ²ruhani, papaz
 եկեղեցականներ [yegeğetsaganner]: ruhban
 եկեղեցի [yegeğetsi]: kilise; եկեղեցոյ զաւակ : anası babası belli çocuk (vaf-tizli)
 եղանակ [yeğanag]: ¹tarz ²ezgi ³mevsim
 եղբայր [yeğpayr]: erkek kardeş
 եղեգ [yeğek]: kamış
 եղելություն [yeğelutyun]: olay
 եղեռն [yeğern]: ¹katliam ²facia
 եղեռնադատ [yeğernatad]: ağır ceza
 եղերան [yeğeragan]: feci
 եղերգ [yeğerk]: mersiye
 եղերերգություն [yeğererkutyun]: tra-jedi, facia
 եղծել [yeğdzel]: bozma, silmek
 եղունգ [yeğunk]: tırnak
 եղջերու [yeğçeru]: geyik
 եղջիր [yeğçyur]: boynuz
 ենթադրել [yentatrel]: farz etmek, var saymak
 ենթակայ [yentaga]: ¹fail ²özne
 ենթակայական [yentagayagan]: sub-jektif

ենթարկել [yentargel]: tabi kılmak
 եռալ [yeral]: kaynamak
 եռանդ [yerant]: şevk
 եռանկին [yerangyun]: üçgen
 ես [yes]: ben
 եսասեր [yeraser]: bencil
 ետ [yed]: geri, arka
 ետեւ [yedev]: geri, arka
 ետք [yedk]: sonra
 ետքը [yedki]: sonradan
 երազ [yeraz]: rüya, düşünce
 երազել [yerazel]: rüya görmek
 երաժիշտ [yerajışd]: müzisyen
 երաժշտություն [yerajışdutyun]: müzik
 երախայ [yerakhay]: çocuk
 երախտագիտություն [yerakhadakidutyun]: minnettarlık
 երակ [yerag]: damar
 երամ(ակ) [yeram(ag)]: kuş sürüsü
 երանի [yerani]: ne mutlu... ≈ քեզ : ne mutlu sana
 երանի թե [yerani te]: keşke
 երանություն [yeranutyun]: mutluluk
 երաշխատը [yeraşkhavor]: kefil
 երաշխատըրազիր [yeraşkhavorakir]: güvence, garanti
 երաշխատըրել [yeraşkhavorel]: güvence vermek, garantilemek
 երաշտ [yeraşd]: kuraklık
 երբ [yerp]: ne zaman; ≈ որ : ..duğunda, ...duğu zaman
 երբեմն [yerpemin]: bazen
 երբեք [yerpek]: asla, hiçbir zaman
 երգ [yerk]: şarkı
 երգել [yerkel]: şarkı söylemek
 երգիչ [yerkiç]: şarkıcı (erkek)
 երգչախումբ [yerkçakhump]: koro
 երգչուհի [yerkçuhi]: şarkıcı (kadın)
 երդ(իք) [yert(ik)]: dam, çatı
 երդնուլ [yertnul]: yemin etmek
 երդում [yertum]: yemin
 երեկոյ [yerego]: akşam
 երես [yeres]: yüz, surat
 երեսուն [yeresun]: otuz

երեսփոխան [yerespokhan]: milletve-
kili
երերալ [yeral]: sellanmak
երեսալ [yereval]: görünmek
Երեսակ [yerevag]: Satürn
երեսակայական [yerevagayagan]: ha-
yali
երեսակայել [yerevagayel]: hayal et-
mek, tasavvur etmek
երեսակայութիւն [yerevagayutyun]:
hayal, tasavvur
Երեսան [yerevan]: Erivan
երեսան ելլել [yerevan yellel]: ortaya
çıkma
երեսելի [yereveli]: meşhur
երեսիլ [yerevil]: gözükmek, görünmek
երեսոյթ [yerevuyt]: görünüm, fenomen
երեք [yerek]: üç
երէ [yere]: av
երէկ [yereg]: dün
երէց [yereṣ]: ¹büyük ²papaz
երէցիին [yereṣgin]: papaz karısı
երթ [yert]: gidiş
երթալ [yertal]: gitmek
երթեսէկ(ութիւն) [yerteveg(utyun)]:
trafik
երիզ [yeriz]: şerit
երիկանունք [yerigamunk]: böbrek
երիտասարդ [yeridasart]: genç, deli-
kanlı
երիտասարդութիւն [yeridasartutyun]:
gençlik, delikanlılık
երկ [yerg]: (edebi) eser
երկաթ [yergat]: demir
երկայն [yergayn]: uzun
երկայնք [yergaynk]: uzunluk
երկար [yergar]: uzun
երկարատեւ [yergaradev]: uzun süren
երկարիլ [yegaril]: uzanmak
երկարութիւն [yegarutyun]: uzunluk
երկդիմի [yergtimi]: ¹iki anlamlı sözcük
²iki yüzlü ³kararsız
երկընտրանք [yergindrak]: ikilem
երկինք [yergink]: gökyüzü
երկիր [yergir]: yeryüzü

երկիւղ [yergyuğ]: korku
երկնային [yergnayin]: semavi, gökte
bulunan
երկնել [yergnel]: ¹doğum sancısı çek-
mek ²bir eser ortaya çıkarmak
երկոտասունեակ [yergodasniyag]: düzi-
ne
երկունք [yergunk]: doğum sancısı
երկու [yergu]: iki
երկչոտ [yergçod]: ürkek
երկչոտութիւն [yergçodutyun]: ürkek-
lik, korkaklık
երկպառակութիւն [yergbaragutyun]:
nifak
երկվայրկեան [yergvayrgyan]: saniye
երկտող [yergdoğ]: not, bir iki satır
երկրաբանութիւն [yergrapanutyun]:
jeoloji
երկրազործ [yergrakordz]: çiftçi
երկրազործութիւն [yergrakordzut-
yun]: tarım
երկրային [yergrayin]: karasal, yere ait
երկրաշարժ [yergraşarj]: deprem
երկրաշափ [yergraşap]: mühendis
երկրացի [yergraṣi]: hemşeri
երկրորդ [yergroort]: ikinci
երկրորդել [yergroortel]: ikilemek, tek-
rarlamak
երկրպագել [yergırbakel]: ¹ibadet et-
mek ²diz çökmek
երջանիլ [yercanig]: mutlu
երջանկութիւն [yercangutyun]: mutluluk
երրորդ [yerrort]: üçüncü
եւ / և [yev]: ve
եւն.: vs., vb.
եւայլն / ևլն. [yevayln]: vesaire vesaire;
vs. vs.
եւս [yevıs]: daha, -de/-da, dahi, aynı za-
manda
Եւրոպա [yevroba]: Avrupa
եւրոպական [yevrobagan]: Avrupa (sı-
fat)
եւրոպացի [yevrobaṣi]: Avrupalı
եփած [yepadz]: pişmiş

Եփուն [yepun]: ¹pişkin ²tecrübeli kişi
Եփել [yepel]: pişirmek
Եփիլ [yepil]: pişmek

Եփուիլ [yepvil]: ¹pişirilmek ²tecrübe e-
dinmek
Եթթանասուն [yotanasun]: yetmiş
Եթթը / Եթթն [yotı / yotın]: yedi

Ջ - զ [Z]

զ : 6

զազիր [zazir]: pis, tiksindirici
զազրահոտ [zazrahod]: pis kokulu
զամբիւղ [zampyuğ]: sepet
զայրանալ [zayranal]: öfkelenmek
զայրացկոտ [zayratsgod]: öfkeli
զայրոյթ [zayruyt]: öfke
զանազան [zanazan]: çeşitli
զանազանել [zanazanel]: ayırt etmek,
seçmek
զանգալ [zankag]: çingirak, zil
զանգել [zankel]: yoğurmak
զանգուած [zankvadz]: kütle
զանցառութիւն [zantsarutyun]: ihmal
զառամ [zaram]: bunak
զառանցիլ [zarantsil]: sayıklamak
զառիվար [zarivar]: yokuş aşağı
զառիվեր [zariver]: yokuş yukarı
զատ [zad]: ayrı
զատել [zadel]: ayırmak
Ջատիկ [zadig]: Paskalya
զատուիլ [zadvil]: ayrılmak
զարգանալ [zarkanal]: ¹gelişmek, iler-
lemek ²bilgilenmek
զարգացնել [zarkatsinel]: geliştirmek
զարգացում [zarkatsum]: bilgi
զարդ [zart]: süs
զարդարել [zartarel]: süslemek, beze-
mek
զարդարուիլ [zartarvil]: süslenmek
զարդարուն [zartarun]: süslü
զարդանկար [zartanigar]: süsleme
զարթնուլ [zartnul]: uyanmak
զարթնում [zartnum]: uyanış
զարկ [zarg]: ¹vuruş ²atış
զարհուրանք [zarhurank]: dehşet
զարհուրիլ [zarhuril]: dehşete kapılmak
զարմ [zarm]: soy

զարմանալ [zarmanal]: şaşırmaq
զարմանք [zarmank]: hayret, şaşkınlık
զարմիլ [zarmig]: kuzen
զարնել [zarnel]: vurmak
զարնուիլ [zarnivil]: çarpışmaq
զարտուղի [zarduği]: aykırı, kural dışı
զավալ [zavag]: evlat
զավեշտ [zaveşd]: komedi
զբաղեցնել [zpağetsnel]: meşgul etmek
զբաղած [zpağadz]: meşgul
զբաղիլ [zpağil]: meşgul olmak
զբաղում [zpağum]: meşguliyet
զբօսանք [zposank]: eğlence
զբօսավայր [zposavayr]: eğlence yeri
զբօսապտոյտ [zposabıduyd]: gezme,
dolaşma
զբօսաշրջիլ [zposaşırçig]: turist
զբօսնուլ [zpososul]: gezmek, eğlenmek
զզալ [zkal]: hissetmek
զզալի [zkali]: hissedilir
զզածուիլ [zkadzvil]: duygulanmak
զզայական [zkkayagan]: hissi
զզայացունց [zkkayatsunts]: tüyler ür-
pertici
զզայութիւն [zkkayutyun]: his, duygu
զզայուն [zkkayun]: hassas
զզաստանալ [zkkasdanal]: ¹ayılmak
²uslanmak
զզացնել [zkkatsnel]: hissettirmek
զզացում [zkkatsum]: his, duygu
զզետ [zkkesd]: elbise
զզետնել [zkkednel]: yere vurmak, çarp-
mak
զզիլիս [zkkilhel]: mest etmek, aklını
başından almak
զզոյշ [zkkuyş]: dikkatli, ihtiyatlı
զզօն [zkkon]: bilinçli, tedbirli

զգուշանալ [ızkuşanal]: kaçınmak, sakınmak, çekinmek
զեխ [zekh]: müsrif
զեկոյց [zeguyts]: bildiri
զեղծում [zeğdzum]: suistimal, yolsuzluk
զեղուն [zeğun]: dopdolu
զեղչ [zeğç]: iskonto
զերուն [zerun]: sürüngen
զետեղել [zedegel]: yerleştirmek
զեռո [zero]: sıfır
զզուելի [zızveli]: iğrenç
զզուիլ [zızvil]: 'bezemek ʔiğrenmek
զենք [zenk]: silah
զիղչ [ziğç]: pişmanlık
զինադադար [zinatatar]: mütareke
զինակից [zinagits]: müttetik
զինանշան [zinanıšan]: madalya
զինուիլ [zinvil]: silahlanmak
զինուոր [zinvor]: asker
զինուորական [zinvoragan]: askeri
զինուորականություն [zinvoraganutyun]: askerlik
զիջանիլ [ziçanil]: ödün vermek
զիջում [ziçum]: ödün
զիստ [zisd]: kalça
զլանալ [zılanal]: esirgemek
զղջալ [ziğçal]: pişman olmak, tövbe etmek
զղջում [ziğçum]: pişmanlık
զմայլիլ [zımaylil]: hayran olmak
զմայլուն [zımaylun]: hayran
զմելի [zımeli]: çakı
զննել [zınnel]: incelemek
զոհ [zoh]: kurban, mağdur
զոհաբերություն / զոհողություն [zohaperutyun / zohogutyun]: fedakarlık
զոհել [zohel]: kurban etmek
զոյկ [zuyk]: çift
զով [zov]: serin

զովարար [zovarar]: serinletici
զորորինալ [zororinag]: örneğin
զուարթ [zivart]: neşeli, şen
զուարճախօս [zıvarcakhos]: nüktedan
զուարճանալ [zıvarcanal]: eğlenmek
զուարճացնել [zıvarcatsınel]: eğlendir-mek
զուգադիպիլ [zukatibil]: tesadüf etmek
զուգադիպություն [zukatibutyun]: tesa-düf
զուլալ [zulal]: berrak (su)
զուսբ [zusb]: zabt altında, sınırlanmış
զուտ [zud]: saf, sırf
զուր / ի զուր [zur / i zur]: boşuna
զուրկ [zurg]: yoksun, mahrum
զոքանչ [zokanç]: kaynana
զրինչ [zirinç]: anırma
զսպանալ [zıspanag]: zemberek
զսպել [zısbel]: sınırlamak, denetlemek
զտել [zıdel]: süzmek
Զրադաշտ [zırataşd]: Zerdüşť
զրահ [zirah]: zırh
զրահատր [zirahavor]: zırhlı
զրկանք [zirgank]: yoksunluk, mahrumiyet, ihtiyaç
զրկել [zirgel]: mahrum bırakmak
զրոյց [ziruyts]: rivayet, söylenti
զրուցել [zirutsel]: söylemek, ifade etmek
զրպարտել [zirbardel]: iftira etmek
զրպարտություն [zirbardutyun]: iftira
զոր [zor]: kuvvet
զորաբաժին [zorapajin]: tümen
զորագունդ [zorakunt]: alay
զորանալ [zoranal]: güçlenmek
զորանոց [zoranots]: kışla
զորանոց [zorantsk]: askeri resm-i geçit
զորավար [zoravar]: general
զորավիզ [zoravik]: destek
զորություն [zorutyun]: kuvvet
զորք [zork]: ordu birlikleri

Է - Է [E]

Է : 7

Էակ [eag]: canlı, mahluk; գերազոյն ≈ :
hakk-ı teala

Էական [eagan]: asli, esasi, esaslı

Էապպէ [eabes]: gerçekte, aslen, esasen

Էգ [ek]: dışı

Էշ [eş]: eşek

Էշութին [eşutyun]: eşeklik

Էութին [eutyun]: ¹öz, cevher ²varlık

Էջ [eç]: ¹sayfa ²inme, nuzul ³eziilmemiş

üzüm sırası

Է՞ր [er]: niçin, ne sebeple

Ը - ը [I]

ը : 8

ըլլալ [ıllal]: olmak

ըղձալ [ığtsal]: arzusunda, hevesinde
bulunmak, temenni etmek

ըղձանոյշ [ığtsanuyş]: peri, huri

ըղձապատում [ığtsabadum]: falcı

ըղձութին [ığtsutyun]: falcılık

ըրբերանել [imperanel]: ağzını kapat-
mak, susturmak

ըրբիշ [impiş]: pehlivan, güreşçi

ըրբշամարտիլ [impşamardil]: gü-
reşmek

ըրբուն [impun]: pek münasip, pek uy-
gun

ըրբոշխել [impoşkhel]: tatmak

ըրբուտ [imposd]: itaatsiz, asi

ըրբուտանալ [imposdanel]: itaatsizlik
etmek

ըրբունել [impirnel]: anlamak, idrak et-
mek

ըրբունում [impirnum]: anlayış, kavra-
yış, idrak

ըրպահկել [imbahgel]: baş kaldırmak

ըրպել [imbel]: içmek

ըրպելի [imbeli]: içilebilir

ընդ [ınt]: ¹...yerine, ...karşılığında

²beraber ³altında: ընդ

նսփազապտութեամբ: riyaseti altında
⁴arasında: ընդ երկինս եւ ընդ երկիր:

gök ve yer arasında

ընդամենը [ıntameni]: hepsi, ceman

yekün

ընդանցում [ıntantsum]: bir birine

geçme

ընդառաջ [ıntaraç]: ön, karşı; ≈ ելնել:

önüne çıkmak, karşılamak

ընդասուն [ıntasun]: almış, munis

ընդավաճառ [ıntavacar]: hububat

ընդարձակ [ıntartsag]: ¹geniş, ferah

²kapsamlı, mufassal

ընդարձակուիլ [ıntartsagvil]: genişle-
mek

ընդզճիլ [ıntıkcil]: diz çökmek

ընդզրկել [ıntkırgel]: kucaklamak

ընդդեմ [ınttem]: karşı, aleyhinde; ≈

օրէնքին: kanun aleyhinde

ընդդիմադարձ [ınttimatarts]: karşı
koyan

ընդդիմամարտ [ınttimamard]: ¹rakip
²düşman

ընդերկար [ıntergar]: uzun süre

ընդերկարել [ıntergarel]: uzatmak

ընդերք [ınterk]: bağırsaklar

ընդէր [ınter]: niçin

ընդխառնիլ [ıntkħarnil]: birbirine ka-
rışmak, birleşmek

ընդհանուր [ınthanur]: ¹genel, umumi

²bütün, umum; ≈ դատախազ: savcı,
müdde-i umumi

ընդհանրական [ınthanragan]: genel
(sıfat)

ընդհանրապէս [ınthanrabes]: genel-
likle

ընդհանրութիւն [ınthanrutyun]: ge-
nellik

ընդհատ [ınthad]: fasılalı

ընդհատականութիւն [ınthadaganut-
yun]: nöbet (tıp)

ընդհատել [intheadel]: devam etmemek, kesmek
 ընդհարում [intharum]: çatışma, çarpışma
 ընդհուպ [inthub]: süratle, acele olarak, hemen
 ընդմեջ [intmeç]: arasında, arasına
 ընդմիջել [intmiçel]: arasını kesmek, sözünü kesmek
 ընդմիջում [intmiçum]: ara, fasıla, kesilme
 ընդմտանել [intmdanel]: içine girmek
 ընդոստնուլ [intosdnul]: sıçramak
 ընդոտնել [intodnel]: ayak altına almak
 ընդունագիր [intunakir]: makbuz
 ընդունակ [intunag]: yetenekli
 ընդունակութիւն [intunagutyun]: yetenek
 ընդունայն [intunayn]: boş yere
 ընդունելութիւն [intunelutyun]: ¹kabul ²resepsiyon
 ընդունիլ [intunil]: kabul etmek
 ընդվայրասուն [intvayrasun]: iyi terbiye görmemiş
 ընդօրինակել [intorinagel]: kopyalama
 ընդօրինակութիւն [intorinagutyun]: kopya
 ընել [inel]: yapmak, etmek; ճամբայ ≈ : yol almak; ուխտ ≈ : adamak
 ընթանալ [intanal]: ¹koşmak ²cereyan etmek; գործերս լաւ կ'ընթանան: işlerim iyi gidiyor
 ընթացակից [intatsagits]: yoldaş
 ընթացարան [intatsaran]: meydan, saha
 ընթացիկ [intatsig]: cari, geçer, geçen; ≈ դրամ: geçer akçe
 ընթացք [intatsk]: hareket, durum, gidiş
 ընթերցանութիւն [intertsanutyun]: okuma
 ընթերցող [intertsog]: okuyan, okuyucu
 ընթերցում [intertsvadz]: ¹okunmuş ²kilisede İncil'den bölümler okuma
 ընթրիք [intrik]: akşam yemeği

ընծայ [indza]: hediye; իրր ≈ : hediye olarak; ≈ սալ: hediye vermek
 ընծայարան [indzayaran]: ruhban okulu
 ընծայացու [indzayatsu]: rahip adayı
 ընծայել [indzayel]: hediye etmek
 ընկեր [inger]: ¹arkadaş ²yoldaş
 ընկերաբար [ingerapar]: ¹müştereken ²arkadaşça
 ընկերակցիլ [ingeragtsil]: ¹ortak olmak ²refakat etmek
 ընկերանալ [ingeranal]: ¹katılmak ²refakat etmek, arkadaşlık etmek ³arkadaş olmak
 ընկերասեր [ingeraser]: arkadaş canlısı
 ընկերութիւն [ingerutyun]: ¹şirket; անանուն ≈ : anonim şirket; բարեգործական ≈ : kar amacı gütmeyen şirket, şirket-i hayriye ²arkadaşlık
 ընկեցիկ [ingetsig]: atılmış, terkedilmiş
 ընկղմիլ [ingigmil]: batmak, dalmak
 ընկճել [ingicel]: ezmek, tahakküm altına almak
 ընկողմանիլ [ingoğmanil]: yatmak, uzanmak
 ընկոյզ [inguyz]: ceviz
 ընկրկել [ingirgel]: ¹geri çekmek ²taviz vermek
 ընձեռայք [intserayk]: bahşiş
 ընձեռել [intserel]: vermek, sunmak
 ընչանալ [inçanal]: var olmak
 ընչաշատ / ընչել [inçasad / inçeg]: çok zengin
 ընչասեր [inçaser]: cimri
 ընտանեբար [indanepar]: teklifsizce
 ընտանեկան [indanegan]: ¹ailece ²ailevi
 ընտանենալ [indanenal]: alışmak
 ընտանեցնել [indanetsinel]: alıstırmak
 ընտանի [indani]: ehli, evcil
 ընտանիք [indanik]: aile
 ընտիր [indir]: ¹seçme, güzide ²nefis
 ընտրել [indrel]: seçmek
 ընտրութիւն [indrutyun]: seçim, tercih
 ըսել [isel]: söylemek, demek

ըստ [isd]: ...e göre; ≈ օրինի: kanuna
göre; ≈ կարի: ¹gücü dahilinde ²oldukça;
≈ իս: bana göre; ≈ որում: nitekim,

madem ki; ≈ դիպաց: gelişigüzel; ≈
կարելույն: mümkün mertebe
ըստանձնել [isdant^unel]: üzerine
almak, sorumluluğuna almak

Թ – թ [T]

թ : 9

թագ [tak]: taç

թագաւոր [takavor]: kral, prens

թագաւորութիւն [takavorutyun]: kraliyet

թագուհի [takuhi]: kraliçe, prenses

թաթ [tat]: pençe

թաթիւն [tat^hhel]: batırmak, banmak, bulaştırmak

թալլել [tallel]: talan etmek

թալկութիւն [talgutyun]: baygınlık

թախանձել [tak^hantsel]: yalvarmak

թախիծ [tak^hidz]: keder

թախձոտ [tak^hdzod]: kederli

թակ [tag]: tokmak

թակարդ [tagart]: kapan, tuzak

թաղ [tağ]: mahalle

թաղապետ [tağabed]: muhtar

թաղար [tağar]: saksı

թաղել [tağel]: gömmek

թաղեցի [tağetsi]: mahalleli

թաղի(ք) [taği(k)]: keçe

թաղուիլ [tağvil]: gömülme

թաղում [tağum]: gömülme, cenaze

թամբ [tamp]: eyer, semer

թան [tan]: ayran

թանալ [tanal]: ıslatmak

թանաք [tanak]: mürekkep

թանգարան [tankaran]: ¹hazine ²müze

թանկագին [tangakin]: değerli

թանձր [tant^usr]: ¹katı ²koyu (sıvı)

թաշկինակ [taşginag]: mendil

թառամիլ [taramil]: solmak

թատերախաղ [taderak^hağ]: piyes

թատրոն [tadron]: tiyatro

թարգման(իչ) [tarkman(iç)]: tercüman

թարգմանել [tarkmanel]: tercüme etmek

թարգմանութիւն [tarkmanutyun]: tercüme

թարգմանուիլ [tarkmanvil]: tercüme edilmek

թարմ [tarm]: taze

թարմացնել [tarmat^usel]: tazelemek

թաց [tats]: ıslak

թաւ [tav]: ¹sık, güre ²kalın (ses)

թաւալիլ [tavalil]: dönmek, yuvarlanmak

թաւարծի [tavar^udzi]: tüylü

թաւիշ [taviş]: kadife

թափ [tap]: kuvvet

թափացնել [tapat^usel]: nüfuz etmek, geçmek

թափանցիլ [tapantsig]: şeffaf

թափառական [taparagan]: ¹göçebe ²avare

թափառիլ [taparil]: dolaşmak, gezinmek

թափել [tapel]: dökmek

թափիլ [tapil]: dökmek

թափթփած [tapit^upadz]: pasaklı

թափուր [tapur]: boş

թափոր [tapor]: tören alayı

թաքուն [takun]: gizlice

թաքյիլ [takçil]: gizlenmek

թաքսոոց [taksdot^u]: sığınak

թեթեւ [teteu]: hafif

թել [tel]: tel

թելադրել [telatrel]: dikte etmek, telkin etmek

թելադրութիւն [telatrut^utyun]: telkin

թերեւս [tereuis]: belki

թերթ [tert]: ¹gazete ²yaprak

թերթօն [terton]: tefrika

թերի [teri]: bozuk

թերուղիւմ [terutem]: lehte ve aleyhte

թերութիւն [terutyun]: kusur
 թել [tev]: kol, kanat
 թեւարկել [tevargel]: kol kanat germek
 թեփ [tep]: kepek
 թեքիլ [tekil]: eğilmek, sarkmak
 թզուկ [tuzug]: bodur
 թէել [teyev]: gerçi
 թէ [te]: ki
 թէյ [tey]: çay
 թէյաման [teyaman]: çaydanlık
 թէել / թէպէտ / թէպէտեւ [teyev / tebed / tebedev]: eğer ki, gerçi, ise de
 թթու [tutu]: ekşi
 թթուիլ [titvil]: ekşimek
 թի(ակ) [ti(ag)]: kürek
 թիավարել [tiavarel]: kürek çekmek
 թիզ [tiz]: karış
 թիթեղ [titeğ]: teneke
 թիթեռ(նիկ) [titer(nig)]: kelebek
 թիկնապահ [tignabah]: muhafız
 թիւ [tiv]: sayı
 թիւրիմացութիւն [tyurimatṣutyun]: yanlış anlama
 թղթակից [tğtagitṣ]: muhabir
 թղթակցիլ [tğtagtṣil]: yazışmak
 թղթատար [tğtadar]: posta
 թղթատել [tğtadel]: göz atmak
 թմբուկ [tumpug]: davul
 թմրիլ [tımri]: uyuşmak
 թնդալ [tıntal]: inlemek
 թնդանօթ [tıntanot]: top
 թշնամանք [tṣnamank]: düşmanlık
 թուկնալ [tulnal]: gevşemek, zayıflamak
 թուխ [tukh]: esmer
 թուղթ [tuğt]: kağıt
 թունատր [tunavor]: zehirli
 թունատրել [tunavorel]: zehirlemek
 թուշ [tuş]: yanak
 թուր [tur]: kılıç
 թուրք [turk]: Türk (erkek)
 Թուրքիա [turkia]: Türkiye
 թուփ [tup]: ʿçalı ʿfidan
 թուք [tuk]: tükürük
 թոք [tok]: akciğer
 թոքախոս [tokakhd]: verem

թշնամի [tṣnami]: düşman
 թշնամութիւն [tṣnamutyun]: düşmanlık
 թշուստ [tṣvar]: sefil
 թշուստութիւն [tṣvarutyun]: sefalet
 թոթովել [totovel]: kekeleyek
 թոհուրոհ [tohupoh]: kargaşa
 թող [toğ]: ʿbırak! haydi! ≈ այսպէս ըլլայ : bırak öyle olsun ʿ...den başka, hesaba katmayarak; ≈ զալ : müsaade etmek
 թողուլ [toğul]: bırakmak
 թոյլ [tuy]: gevşek, zayıf
 թոյլատրել [tuyladrel]: müsaade etmek, bırakmak
 թոյն [tuyñ]: zehir
 թոյր [tuyr]: renk
 թոնիր [tonir]: tandır
 թոշակ [toşag]: maaş
 թորո(ն) [tor(n)]: torun
 թորմիլ [tormil]: solmak
 թովչութիւն [tovçutyun]: cazibe, büyü
 թորիլ [toril]: damlamak
 թուաբանութիւն [tivapanutyun]: aritmetik
 թուական [tivagan]: ʿsayısal ʿtarih
 թուակիր [tivagir]: tarihli, sayılı
 թուանշան [tivanışan]: not, rakam (okulda, karnede)
 թուել [tivel]: saymak
 թութակ [tutag]: papağan
 թուիլ [tivil]: gibi görünmek, benzemek
 թոխք [tırıçk]: uçuş, havalanma
 թոռցիկ [tırutṣig]: ʿuçurtma ʿbildiri, el ilanı
 թոչիլ [tırçil]: uçmak
 թոչուն [tırçun]: kuş
 թրթուր [tırtur]: tırtıl
 թրթոռմ [tırturum]: titreşim
 թրիք [tırık]: ʿgübre, hayvan dışkısı ʿtezek
 թրծել [tırdzel]: ʿpişirmek ʿfırınlamak
 թրծուիլ [tırdzvil]: pişmek
 թրջել [tırçel]: ıslatmak
 թրջիլ [tırçil]: ıslanmak

թրքական [tırkagan]: Türk (sıfat)
 թրքահայ [tırkahay]: Türkiyeli Ermeni
 թրքերեն [tırkeren]: Türkçe
 թրքուհի [tırkuhi]: Türk (kadın)
 թքնել [tıknel]: tükürmek

թօթօիել [totopel]: silkelemek, silkip
 atmak
 թօթօիիլ [totopil]: dökülmek, düşmek
 թօթօիում [totopum]: silkinme

Ժ – ժ [J]

ժ : 10
 ժամ [jam]: saat
 ժամագործ [jamakorǰz]: saatçi
 ժամադրութիւն [jamatruytyun]: randevu
 ժամադրուիլ [jamatruvil]: randevu-
 laşmak
 ժամական [jamagan]: saatlik
 ժամանակ [jamanag]: saat
 ժամանակագրութիւն [jamanagakrut-
 yun]: kronoloji
 ժամանակակից [iamanagagits]: çağdaş
 ժամանակավրէպ [jamanagavreb]: çağ-
 dışı
 ժամանակացոյց [jamanagatsuyts]: saat
 çizelgesi, tarife
 ժամանակաւոր [jamanagavor]: geçici
 ժամանել [jamanel]: varmak
 ժամանում [jamanum]: varış, geliş
 ժամանց [jamants]: vakit geçirme, meş-
 gale
 ժամացոյց [jamatsuyts]: saat (alet)
 ժամկէտ [jamged]: son ... tarihi
 ժամկոչ [jamgoç]: zangoç

ժայթքել [jaytkel]: fışkırmak
 ժայռ [jajr]: kaya
 ժանգ [jank]: pas
 ժանգոտ [jankod]: paslı
 ժանտախտ [jandakhd]: veba
 ժառանգական [jarankagan]: kalıtsal
 ժառանգել [jarankel]: miras almak
 ժառանգորդ [jarankort]: mirasçı
 ժառանգութիւն [jarankutyun]: miras
 ժլատ [jilad]: cimri
 ժխոր [jikhor]: gürlütü
 ժխտական [jikhadagan]: olumsuz
 ժխտել [jikhdel]: inkar etmek ²reddet-
 mek
 ժողով [joğov]: toplantı
 ժողովուրդ [joğovurt]: ¹halk ²ahali
 ժողովրդականցնել [joğovirtagan-
 tsinel]: halka yaymak
 ժողվել [joğvel]: toplamak
 ժում [jum]: öğün
 ժպիտ [jibid]: gülümseme
 ժպտիլ [jibdil]: gülümsemek
 ժպրհիլ [jibirhil]: cüret etmek

Ի – ի [I]

ի : 20
 իբր(եւ) [ipr(ev)]: ¹...gibi ²yaklaşık
 իզական [ikagan]: dişi (ikagan)
 ի զուր [i zur]: boşuna, nafile
 իծ [ij]: engerek
 իղձ [iğts]: arzu
 իմ [im]: benim
 իմս, իմինս [imis, iminis]: benimki
 իմանալ [imanal]: anlamak
 իմաստ [imasd]: anlam
 իմաստակից [imasdalits]: anlamlı

իմաստասէր [imasdaser]: filozof
 իմաստուն [imasdun]: bilge
 իմաստութիւն [imasdutyun]: hikmet
 իմացական [imatşagan]: zihni
 ի յայտ գալ [i hayd kal]: ortaya çıkmak
 իյնալ [iyнал]: düşmek
 ինը, ինն [inu, inn]: dokuz
 ինծի [indzi]: bana
 իննէրորդ [innerort]: dokuzuncu
 իննսուն [innisun]: doksan
 ինչ [inç]: ne

ինչու [inçu]: neden
 ինչպես [inçbes]: nasıl
 ինչպիսի [inçbisi]: ne çeşit
 ինչք [inçk]: servet, mal, mülk
 ինք [ink]: kendi
 ինքնաբեր [inknaper]: kendiliğinden
 ինքնագիր [inknakir]: ¹telif ²el yazısı
 ինքնագործ [inknakordz]: otomatik
 ինքնակոչ [inknagoç]: davetsiz
 ինքնահավան [inknahavan]: kendini beğenmiş
 ինքնաշարժ [inknaşarj]: otomobil
 ինքնասեր [inknaser]: bencil
 ինքնապաշտպանութիւն [inknabaşdbanutyun]: özsavunma
 ինքնավստահ [inknavısdah]: kendinden emin
 ինքնիրեն [inkniren]: kendi kendine
 ինքնուրոյն [inknuruyñ]: kendine özgü
 իշխան [iškhan]: ¹emir, prens ²şehzade
 իշխանապետ [iškhanabed]: hükümdar
 իշխանապետութիւն [iškhanabedutyun]: emaret, beylik, prenslik
 իշխանաւոր [iškhanavor]: tabi, tebaa
 իշխանութիւն [iškhanutyun]: ¹hükümet, hükümranlık; Օսմանեան ≈: hükümet-i Seniye-yi Osmaniye ²emaret, prenslik ³hak, salahiyet; գործադիր ≈: yürütme erki
 իշխանուհի [iškhanuhi]: prenses
 իշխել [iškhele]: hükmetmek
 իջեցնել [içetsinel]: indirmek
 իջնել [içnel]: inmek
 իսկ [isk]: ya, ama, ve
 իսկական [isgagan]: esas, asıl
 իսկապէս [isgabes]: gerçekten

իսկոյն [isguyñ]: hemen, anında
 իսկութիւն [isgutyun]: öz, hakikat
 իր [ir]: şey, eşya
 իր [ir]: onun
 իրագործել [irakordzel]: gerçekleştirmek
 իրադարձութիւն [iratartsutyun]: gelişme
 իրական [iragan]: gerçek
 իրականութիւն [iraganutyun]: gerçek, gerçeklik
 իրան [iran]: gövde
 իրապաշտութիւն [irabaşdutyun]: realizm
 իրար [irar]: birbirini
 իրաւ [irav]: ¹gerçekten ²haklı
 իրաւաբան [iravapan]: avukat, hukukçu
 իրաւաբանութիւն [iravapanutyun]: hukuk
 իրաւագէտ [iravaked]: hukukçu
 իրաւակարգ [iravagark]: rejim, düzen
 իրաւամբ [iravamp]: haklı
 իրաւասութիւն [iravasutyun]: yetki
 իրաւարար [iravarar]: hakem
 իրաւունք [iravunk]: hak
 իրենք [irenk]: onlar, kendileri
 իրիկուն [irigun]: akşam
 իրողութիւն [iroğutyun]: gerçek
 իրօք [irok]: gerçekten
 իւղ [yuğ]: yağ
 իւղոտ [yuğod]: yağlı
 իւրացնել [yuratsinel]: kendine mal etmek
 իւրաքանչիւր [yurakançyur]: her bir

Լ - լ [L]

լ : 30
 լազուարթ [lazvart]: lacivert
 լազուտ [lazud]: mısır
 լաթ [lat]: ¹çamaşır, giysi ²bez
 լալ [lal]: ağlamak
 լախտ [lakhd]: topuz

լակոտ [lagod]: enik
 լայն [layñ]: geniş
 լայնութիւն [laynutyun]: genişlik
 լայնք [laynk]: genişlik
 լանջք [lançk]: göğüs
 լապտեր [labder]: fener

լաստակ [lasdag]: kalas
 լար [lar]: ¹tel ²yay ³kiriş
 լարել [larel]: ¹germek ²germek
 լարուիլ [larvil]: gerilmek
 լաց [lats]: ağlama
 լատինական [ladinagan]: Latin
 լավ [lav]: iyi
 լավագոյն [lavakuyn]: en iyi
 լավատես [lavades]: iyimser
 լավութիւն [lavutyun]: iyilik
 լեարդ [lyart]: karaciğer
 լեզու [lezu]: ¹dil (uzuv) ²lisan
 լեզուաբանութիւն [lezvapanutyun]:
 dilbilim
 լեզուախումբ [lezvakhump]: dil ailesi
 լեզուագարութիւն [lazvakarutyun]:
¹zevzeklik ²dil uzatma
 լեհ [leh]: Polonyalı, Leh
 Լեհաստան [Lehasdan]: Polonya
 լեհերէն [leheren]: Lehçe
 լեղի [leği]: acı (tat)
 լեմոն [lemon]: limon
 լեռ [ler]: dağ
 լերդ [lert]: pıhtı
 լերկ [lerg]: çıplak
 լեցնել [letsinel]: doldurmak
 լեցուիլ [letsvil]: doldurulmak
 լեցուն [letsun]: dolu
 լուռ [lur]: sessiz
 լուսաբանել [lusapanel]: aydınlatmak
 լուսահոգի [lusahoki]: rahmetli
 լուսադրիւր [lusağpyur]: ayazma
 լուսամիտ [lusamid]: aydın
 լուսամուտ [lusamud]: aydınlık
 լուսանկար [lusangar]: fotoğraf
 Լուսնթագ [lusintak]: Jüpiter
 լուսին [lusin]: ay
 լուտանք [ludank]: küfür, hakaret
 լուր [lur]: haber
 լուրջ [lurç]: ciddi
 լուցկի [lutsji]: kibrit
 լրել [lurel]: susmak
 լրեցնել [luretsinel]: susturmak

լզել [lazel]: yalamak
 լի [li]: dolu
 լիազօր [liazor]: (tam) yetkili
 լիալուսիւն [lialusin]: dolunay
 լիճ [lic]: göl
 լինել / լինիլ [linil / linel]: olmak
 լիցք [litsk]: dolma
 լլկել [lligel]: ırza geçmek
 լծել [ldzel]: ¹yüklemek ²işe koşmak
 լրրծել [ligrdzel]: mundar etmek
 լման [lman]: tam, bütün
 լմննալ [lmınnal]: bitmek
 լմնցնել [lmıntsinel]: bitirmek
 լոգարան [lokaran]: banyo
 լոգնալ [loknal]: yikanmak
 լոկ [log]: sadece
 լողալ [loğal]: yüzmek
 լոյծ [luydz]: erimiş, sıvı
 լոլիկ [lolig]: domates
 լոյս [luys]: ışık
 լու [lu]: pire
 լուալ [loval]: yıkamak
 լուացք [luvatsk]: çamaşır
 լուրիա [lupia]: fasulye
 լուծ [ludz]: boyunduruk
 լուծել [ludzel]: ¹çözmek ²halletmek
 լուծում [ludzum]: çözüm
 լուծք [ludzck]: çift
 լրիկ-մնջիկ [lrig-mınçig]: sessiz sedasız
 լրութիւն [lurutyun]: sessizlik
 լսել [lsel]: ¹duymak ²dinlemek
 լրաբեր [lrapere]: haberci
 լրագիր [lirakir]: gazete
 լրագրող [lirakroğ]: gazeteci
 լրանալ [liranal]: bitmek, tamamlanmak
 լրացնել [lratsinel]: tamamlanmak
 լրատու [lradu]: muhabir
 լրիւ [lriv]: tamamiyle
 լրջութիւն [lirçutyun]: ciddiyet
 լրտես [lirdes]: casus
 լքել [lkel]: terk etmek, yüzüstü
 bırakmak

Խ - խ [KH]

խ : 40

խաբերայ [khapera]: sahtekar
խաբել [khapel]: kandirmak
խաթարել [khatarel]: zarar vermek
խածնել [khadznel]: ısırmaq
խակ [khag]: ham
խաղ [khağ]: oyun
խաղալ [khağal]: oynamak
խաղալիք [khağalik]: oyuncak
խաղաղ [khağag]: sakin
խաղաղութիւն [khağagutyun]: sükunet
խաղող [khağog]: üzüm
խայթել [khaytel]: sokmaq
խայթոց [khaytoç]: iğne
խայծ [khaydz]: yem
խայտալ [khaydal]: sevinçten uçmaq
խայտատակ [khaydarag]: rezil
խանգարել [khankarel]: bozmaq, rahat-sız etmek
խանդ [khant]: şevk, coşku
խանդաղատանք [khantağadank]: sevgi, şefkat
խանդավան [khantavar]: coşkulu
խանձարուր [khantsarur]: kundak
խանձել [khantsel]: yakmaq, kavurmaq
խանութ [khanut]: dükkan
խաշնարած [khaşnaradz]: çoban
խաչ [khaç]: haç
խաչել [khaçel]: çarmıha germek
խաչածել [khaçatsev]: haç şeklinde
խարն [kharin]: karışık
խարնել [kharnel]: karıştırmak
խարնուածք [kharnvadzk]: mizaç
խարնուիլ [kharnivil]: karışmaq
խարակ [kharag]: kaya
խարանել [kharanel]: dağılamak
խարիսխ [khariskh]: 'kaide, taban ²ge-mi çapası
խաւար [khavar]: karanlık
խաւարիլ [khavaril]: kararmak
խափանել [khapanel]: engellemek
խափշիկ [khapsig]: zenci
խելացի [khelatçi]: akıllı

խելք [khelk]: akıl
խելճ [kheğç]: zavallı
խենթ / խենդ [khent]: deli
խթուն [khitum]: arife
խիթ [khit]: sancı, karın ağrısı
խիղճ [khiğç]: vicdan
խիղ [khint]: sevinç
խիստ [khisd]: sert
խիտ [khid]: yoğun, sık
խլանալ [khlinalal]: sağırlaşmaq
խլել [khilel]: kapmaq
խղճալ [khiğçal]: acımaq
խմբազիր [khimpakir]: yazar, redaktör
խմբագրական [khimpakragan]: baş-makale
խմբագրապետ [khimpakrabad]: baş-yazar
խմբերգ [khimperk]: koro
խմբուիլ [khimpivil]: toplanmaq
խմել [khimel]: içmek
խմոր [khimor]: hamur
խնամել [khinamel]: bakmaq, ilgi-lenmek
խնամի [khinami]: dünür
խնամք [khinamk]: bakım, özen
խնայել [khinayel]: 'tasarruf etmek ²esirgemek
խնայողութիւն [khinayoğutyun]: ta-sarruf
խնդալ [khintal]: ¹gülmek ²sevinmek
խնդիր [khintir]: sorun, problem
խնդուք [khintuk]: gülüş, kahkaha
խնդանք [khintranck]: istek
խնդրազիր [khintrakir]: istida, dilekçe
խնդրել [khintrel]: rica etmək
խնձոր [khintsor]: elma
խնձորենի [khintsoreni]: elma ağacı
խոզ [khoz]: domuz
խոզանակ [khozanag]: fırça
խոժողիլ [khojoğil]: surat asmak
խոյ [khog]: düşünce
խոկալ [khogal]: düşünmek
խոկուն [khogum]: düşünce

խնհաւնց [khohanots]: mutfak
 խնհեմ [khomeh]: temkinli
 խնհեմութիւն [khomeutyun]: ihtiyat
 խողովակ [khomegovag]: boru
 խոյ [khoy]: koç
 խոնարհ [khonarh]: mütevazı
 խոնարհիլ [khonarhil]: ¹eğilmek ²bo-
 yun eğmek
 խոնաւ [khonav]: nemli
 խոնաւութիւն [khonavutyun]: nem
 խոնջ(էնք) [khonç(enk)]: yorgunluk
 խոշոր [khomeşor]: kocaman, iri
 խոշորցնել [khomeşortsinel]: büyütme
 խոշտանգել [khomeşdankel]: eziyet et-
 mek
 խոչընդոտ [khomeçintod]: engel
 խոստանալ [khomeşodanal]: söz vermek
 խոստովանութիւն [khomeşodvanutyun]:
 itiraf
 խոստում [khomeşodum]: vaat
 խոտ [khod]: ot
 խոտոր [khodor]: aykırı, ters
 խոր [khor]: derin
 խորամանկ [khomeoramang]: kurnaz
 խորան [khomeoran]: horan, mihrap
 խորանալ [khomeoranal]: derinleşmek
 խորասուզիլ [khomeorasuzil]: dalmak, gö-
 mülme
 խութ [khit]: ¹kaya ²engel
 խութ [khuj]: vahşi
 խութան [khujan]: güruh
 խութդուծ [khujtuj]: barbar
 խութել [khujel]: hücum etmek
 խուլ [khu]: sağır
 խուճապ [khucab]: kargaşa, panik
 խումբ [khump]: grup, küme
 խուն [khun]: az, çok az
 խունկ [khung]: tütsü
 խուսափիլ [khusapil]: kaçınmak
 խութ [khurts]: deste, demet
 խութ [khuts]: hücre, küçük oda
 խոկալ [khomekhal]: horlamak
 խոնուիլ [khomeonivil]: yığılmak, toplan-
 mak
 խոովարար [khomeovavarar]: asi, bozguncu

խորթ [khort]: üvey, yabancı
 խորթ հայր [khort hayr]: üvey baba
 խորթ մայր [khort mayr]: üvey anne
 խորհիլ [khomehorhil]: düşünmek
 խորհուրդ [khomehorhurt]: ¹tavsiye ²fikir
 խորհրդածել [khomehorhirtadzel]: mütalaa
 etmek
 խորհրդական [khomehorhirtagan]: danış-
 man
 խորհրդակցիլ [khomehorhirtagtsil]: danış-
 mak
 խորհրդարան [khomehorhirtaran]: ¹toplantı
 odası ²parlamento
 խորհրդատր [khomehorhirtavor]: gizemli
 խորշիլ [khomehorşil]: tiksinek
 խորոված [khomehorovadz]: kavurma, kebab
 խորովել [khomehorovel]: kavurmak
 խորութիւն [khomehorutyun]: derinlik
 խորունկ [khomehorung]: derin
 խորտակել [khomehordagel]: kırmak, tahrip
 etmek
 խորտիկ [khomehordig]: meze
 խորտորոտ [khomehordopord]: eğri büğrü
 խոցել [khomehotsel]: yaralamak
 խուզարկել [khomehuzargel]: aramak, araş-
 tırmak
 խուզարկութիւն [khomehuzargutyun]: ince-
 leme, araştırma
 խոռովել [khomehirovel]: tedirgin etmek, hu-
 zurunu kaçırmak
 խոչակ [khomehıçag]: hançere
 խտրութիւն [khomehidrututyun]: ayırım
 խրախճանք [khomehırahkchank]: eğlence
 խրախոյս [khomehırahkhuys]: teşvik
 խրամ [khomehıram]: hendek
 խրատ [khomehırad]: nasihat
 խրատել [khomehıradel]: nasihat etmek
 խրթին [khomehırtin]: çetrefil
 խրիլ [khomehıril]: saplanmak
 խրոխտ [khomehırokhhd]: kibirli
 խրոխտալ [khomehırokhhdal]: dayılanmak
 խրուտք [khomehırudk]: batak
 խօլ [khomehol]: deli
 խօսակից [khomehosagits]: muhatap
 խօսակցիլ [khomehosagtsil]: söyleşmek

խօսակցութիւն [khosagtsutyun]: konuşma, muhabbet
խօսիլ [khosil]: konuşmak

խօսուածք [khosvadzk]: konuşma tarzı
խօսուն [khosun]: ¹konuşan ²konuşkan
խօսք [khosk]: söz

Մ - ծ [DZ]

ծ : 50

ծազիլ [dzakil]: doğmak
ծազում [dzakum]: köken
ծալ-ծալ [dzal-dzal]: kat kat
ծալլել [dzallem]: katlamak
ծալք [dzalk]: kıvrım
ծախել [dzakhel]: satmak
ծախու [dzakhu]: satılık
ծախսել [dzakhsel]: harcamak
ծախք [dzakhk]: masraf
ծածկազորութիւն [dzadzgakrutyun]: şifre
ծածկանուն [dzadzganun]: takma ad, mahlas
ծածկել [dzadzgel]: örtmek
ծածկոյթ [dzadzguyt]: örtü
ծածկուիլ [dzadzgivil]: örtünmek
ծածուկ [dzadzug]: örtülü
ծակ [dzag]: delik
ծակել [dzagel]: delmek
ծաղարան [dzağaran]: pastane
ծաղիկ [dzağig]: çiçek
ծաղկախտ [dzağgakhd]: çiçek hastalığı
ծաղկաքաղ [dzağgakağ]: antoloji
ծաղկիլ [dzağgil]: çiçek açmak
ծաղրանկար [dzağrangar]: karikatür
ծաղրել [dzağrel]: dalga geçmek, küçükmüşürmek
ծամ [dzam]: saç
ծամածոնել [dzamadzrel]: burun kıvrıkmak
ծամել [dzamel]: çiğnemek
ծամմել [dzamdzimel]: lafi gevelemek
ծայր [dzayr]: uç, baş
ծայրայեղ [dzayraheğ]: aşırı
ծանծաղ [dzandzağ]: sığ
ծանուցազիր [dzanutzakir]: bildirim, diplomatik nota

ծանուցանել [dzanutzanel]: bildirmek, ilan etmek
ծանուցում [dzanutsum]: ilan
ծանր [dzanir]: ağır
ծանրաբեռնել [dzanrapernel]: yüklemek
ծանրանալ [dzanranal]: ¹ağırlaşmak ²üzerinde durmak
ծանօթ [dzanot]: ¹tanınmış ²tanıdık ³haberdar
ծանօթութիւն [dzanotutyun]: ¹tanışıklık ²açıklama
ծար [dzar]: ağaç
ծարայ [dzara]: uşak
ծարայել [dzarayel]: hizmet etmek
ծարավ [dzarav]: susuz(luk)
ծավալ [dzaval]: hacim
ծավալիլ [dzavalil]: yayılmak, genişlemek, büyümek
ծափ [dzap]: el çırpma
ծափահարութիւն [dzapaharutyun]: alkış
ծեծ [dzedz]: dayak; ≈ ուտել : dayak yemek
ծեծել [dzedzel]: dövmek
ծեծկուիլ [dzedzgivil]: dövüşmek
ծեր [dzer]: yaşlı
ծերակոյս [dzeraguyd]: ¹ihiyar heyeti ²senato
ծերանալ [dzeranal]: yaşlanmak
ծերութիւն [dzerutyun]: yaşlılık
ծերպ [dzerb]: aralık, yarık, çatlak
ծեփել [dzepel]: sıvamak
ծեփծեփիլ [dzekdzekil]: kırıtmak
ծիածան [dziadznan]: gökkuşağı
ծիլ [dzil]: tomucuk, filiz
ծիծ [dzidz]: meme
ծիծաղ [dzidzağ]: tebessüm
ծիծաղելի [dzidzağeli]: komik

ծիս [dzid]: serçe
 ծիրան [dziran]: kayısı
 ծիրիլ [dzyiril]: süzülme
 ծլիլ [dzilil]: filizlenmek
 ծխախոտ [dzikhakhod]: tütün
 ծխամոլ [dzikhamol]: sigara tiryakisi
 ծխան [dzikhhan]: baka
 ծխել [dzikhel]: sigara içmek
 ծծել [dzidzel]: emmek
 ծղօս [dzıgōd]: sap
 ծնիլ [dzinil]: ¹doğurmak ²doğmak
 ծնծղայ [dzindzıgā]: zil
 ծննդաբերութիւն [dzinnitaperutyun]:
 doğum
 ծննդավայր [dzinnitavayr]: doğum yeri
 ծնողք [dzinoğk]: ebeveynler
 ծնունդ [dzinunt]: ¹doğum ²Noel
 ծնրադիր [dzinratir]: diz çökmüş
 ծնրադրել [dzinratrel]: diz çökmek
 ծսօս [dzinod]: çene
 ծոծրակ [dzodzrag]: ense
 ծոմ [dzom]: oruç
 ծոյլ [dzuyil]: tembel

ծով [dzov]: deniz
 ծովակալ [dzovagal]: amiral
 ծովահեն [dzovahen]: korsan
 ծովափ [dzovap]: deniz kıyısı
 ծորակ [dzorag]: musluk
 ծորիլ [dzoril]: ¹akmak ²damlamak
 ծործոր [dzordzor]: küçük vadi
 ծոց [dzots]: ¹göğüs, sine ²körfez
 ծուլութիւն [dzulutyun]: tembellik
 ծուխ [dzukh]: ¹duman ²tütün, sigara
³her bir papazın ruhani idaresine düşen
 aile, hane
 ծուծ [dzudz]: ilik
 ծուղակ [dzuğag]: tuzak
 ծունկ [dzung]: diz
 ծուռ [dzur]: eğri, çarpık
 ծուռուտութիւն [dzur]: eğri büğrü
 ծռել [dzirel]: eğmek
 ծռիլ [dziril]: eğilmek
 ծրագիր [dzirakir]: tasarı, plan
 ծրար [dzirar]: paket
 ծփալ [dzıpal]: dalgalanmak
 ծօ [dzo]: ulan, lan

Կ - կ [G]

կ : 60
 կագ [gak]: kavga
 կագասեր [gakaser]: kavgacı
 կագել [gakel]: kavga etmek
 կագդոյր [gastuyr]: ¹şifa ²zindelik
 կագդուրել [gazurel]: kuvvetlendirmek
 կագդուրում [gazturm]: iyileşme
 կագմ [gazm]: ¹cilt ²bünye, yapı
 կագմածք [gazmadzk]: teçhizat, cihaz
 կագմակերպել [gazmagerbel]: düzen-
 lemek, örgütlemek
 կագմակերպութիւն [gazmagerbut-
 yun]: ¹örgüt ²tertip
 կագմարան [gazmaran]: mücellithane
 կագմարար [gazmarar]: mücellit
 կագմել [gazmel]: ¹kurmak, oluşturmak
²ciltlemek
 կագմիկ [gazmig]: düzgün, sıralı

կագմութիւն [gazmıvadz]: ¹ciltlenmiş
²teşkil olunmuş
 կագմութիւն [gazmıvadzk]: yapı
 կագմութիւն [gazmıvil]: kurulmak, yapılmak,
 oluşturulmak
 կաթ [gat]: süt
 կաթել [gatel]: damlamak
 կաթիլ [gatil]: damla; ≈ un ≈ : damla
 damla
 կաթնակից / կաթնեղբայր [gatnagits /
 gatneğpayr]: süt kardeşi
 կաթոգի(ն) [gatoki(n)] deli gibi arzu
 etmek, çılgınca sevmek
 կաթոգիլ [gatoknil]: hasret çekmek
 Կաթոլիկ / Կաթոլիկեայ [gatolig /
 gatoğigya]: Katolik
 Կաթողիկոս [gatoğigos]: Katolikos,
 (Էջմիածին'deki Ermeni başpatriği)
 կաթոս [gatod]: şehvetli adam, şehvani

կաթուած [gatvadz]: felç, inme
կաթսայ [gatsa]: tencere, kazan
կալ [gal]: harman
կալանաւոր [galanavor]: mahbus, tutuklu
կալանդիչ [galantiç]: kırık çıkıkçı
կալանել [galanel]: hapsetmek
կալեկապ / կալաւք [galevgab / galank]: hapislik
կալուած [galvadz]: mülk; կտակեալ
կալուածոց վերատեսչութիւն: Evkaf Nezareti
կալուածատուրք [galvadzadurk]: emlak vergisi
կալուածագիր [galvadzakir]: tapu
կախակայել [gakhagayel]: görevden almak
կախաղան [gakhagan]: darağacı
կախարդ [gakhart]: büyücü
կախարդանք [gakhartank]: büyü
կախարդել [gakhartel]: büyü yapmak, büyülemek
կախեալ ըլլալ [gakhyal illal]: bağlı olmak
կախել [gakhel]: asmak; սկանչ ≈ : kulak asmak
կախորրան [gakhorran]: salıncak
կածան [gadzan]: patika
կակազ(ող) [gagaz(oğ)]: kekeme
կակազել [gagazel]: kekeleyemek
կական [gagan]: feryat
կակաչ [gagaç]: lale
կակղանալ / կակղիլ [gagğanal / gagğil]: yumuşamak
կակոռղ [gaguğ]: yumuşak
կակոռղնալ [gaguğnal]: yumuşamak
կահ [gah]: ¹eşya, mefruşat ²alet edavat
կահազործ [gahakordz]: marangoz
կահաւորել [gahavorel]: döşemek
կաղ [gağ]: topal
կաղալ [gağal]: topallamak
կաղամբ [gağamp]: lahana
Կաղանդ [gağant]: Yılbaşı; ≈ Պապա : Noel Baba
կաղապար [gağabar]: kalıp

կաղին [gağin]: fındık
կաղկանձիլ [gağgantsil]: ulumak
կաղնի [gağni]: meşe
կամ [gam]: veya, ya da
կամակոր [gamagor]: inatçı
կամայ [gama]: isteyerek, gönüllü olarak
կամար [gamar]: kemer
կամաց [gamats]: yavaş; ≈ ≈ : yavaş yavaş
կամաւոր [gamavor]: gönüllü
կամեցողութիւն [gametsoğutyun]: rıza, gönül olma
կամիլ [gamil]: istemek, arzulamak
կամուրջ [gamurç]: köprü
կամք [gamk]: irade
կայ [ga]: var
կայան [gayan]: durak, konak
կայարան [gayaran]: istasyon
կայծ [gaydz]: kıvılcım
կայծակ [gaydzag]: yıldırım
կայմ [gaym]: direk
կայնիլ [gaynil]: ayakta durmak, dikilmek
կայսր [gaysır]: imparator
կայսրութիւն [gaysrutyun]: imparatorluk
կայտառ [gaydar]: gürbüz, sağlam, güçlü
կանա(ն)չ [gana(n)ç]: yeşil
կանգ առնել [gank arnel]: durmak
կանգնել [ganknel]: kaldırmak
կանգնիլ [ganknil]: kalkmak
կանգուն [gankun]: dikili
կանթ [gant]: kulp
կանթեղ [ganteğ]: kandil, lamba
կանխավճար [gankhavicar]: kaparo
կանխաւ [gankhav]: önceden
կանխել [gankhel]: önlemek
կանխիկ [gankhig]: peşin
կանոն [ganon]: kural, kanun, usul
կանոնաւոր [ganonavor]: kurallı, düzenli
կանուխ [ganukh]: erken
կանչ [ganç]: ¹չիօն ²չաօն

կանչել [gançel]: çağırmaq, seslenmek
 կաշառել [gaşarel]: rüşvet vermek
 կաշառք [gaşark]: rüşvet
 կաշի [gaşi]: deri, kösele
 կաշկանդել [gaşgantel]: elini kolunu bağlamak
 կապ [gab]: bağ
 կապակցութիւն [gabagtsutyun]: bağ, bağlantı
 կապան [gaban]: geçit
 կապար [gabar]: kurşun
 կապել [gabel]: bağlamak
 կապերս [gaberd]: kilim
 կապիկ [gabig]: maymun
 կապկել [gabgel]: taklit etmek
 կապոյտ [gabuyd]: mavi
 կապոց [gabots]: paket, bohça
 կապուիլ [gabvil]: bağlanmak
 կապտել [gabdel]: soymak
 կառապան [garaban]: arabacı
 կառավարել [garavarel]: yönetmek, hükümet etmek
 կառավարիչ [garavariç]: 1yönetici 2vali
 կառավարութիւն [garavarutyun]: hükümet
 կառավարուիլ [garavarvil]: yönetilmek
 կառոյց [garuyts]: yapı
 կառուցանել [garutsanel]: inşa etmek
 կառուցող [garutsog]: inşa eden
 կառչիլ [garçil]: takılmak, yapışmak
 կառք [gark]: araba
 կասեցնել [gasetşinel]: durdurmak
 կասիլ [gasil]: (geri) durmak
 կասկած [gasgadz]: şüphe
 կասկածիլ [gasgadzil]: şüphe etmek
 կատակ [gadag]: şaka
 կատակախօս [gadagakhos]: şakacı
 կատակել [gadagel]: şaka yapmak
 կատակերգութիւն [gadagerkutyun]: komedi
 կատաղի [gadaği]: azgın, kuduruk
 կատաղիլ [gadağil]: kudurmak
 կատաղութիւն [gadağutyun]: kuduz
 կատար [gadar]: tepe, doruk

կատարեալ [gadaryal]: mükemmel, tam
 կատարել [gadarel]: yerine getirmek
 կատարելապէս [gadarelaves]: tamamen, mükemmel biçimde
 կատարելութիւն [gadarelutyun]: mükemmeliyet
 կատու [gadu]: kedi
 կար [gar]: dikiş
 կարազ [garak]: tereyağı
 կարապ [garab]: kuğu
 կարապետ [garabed]: öncü
 կարաս [garas]: küp
 կարասի [garasi]: eşya, mobilya
 կարասան [garavan]: kervan
 կարգ [gark]: 1sıra 2düzen, nizam
 կարգադրել [garkatrel]: yoluna koymak, düzenlemek
 կարգախօս [garkakhos]: 1parola 2slogan
 կարգապահութիւն [garkabahutyun]: disiplin
 կարգել [garkel]: 1atamak 2evlendirmek
 կարդալ [gartal]: okumak
 կարդացնել [gartatşinel]: okutmak
 կարել [garel]: dikiş dikmek
 կարելի [gareli]: mümkün
 կարեկցիլ [garegtsil]: acımak
 կարենալ [garenal]: ...e bilmek, muktedir olmak
 կարեւոր [garevor]: önemli
 կարեւորութիւն [garevorutyun]: önem
 կարթ [gart]: olta
 կարիճ [garic]: akrep
 կարիք [garik]: ihtiyaç
 կարծել [gardzel]: sanmak, düşünmek
 կարծիք [gardzik]: 1fikir 2tahmin
 կարծր [gardzir]: sert, katı
 կարկանդակ [gargantag]: pasta
 կարկատանք [gargadank]: yama
 կարկին [gargin]: pergel
 կարկուտ [gargud]: dolu
 կարճ [garc]: kısa
 կարմիր [garmir]: kırmızı
 կարմրիլ [garmiril]: kızarmak
 կարշն [garşin]: sinir

կարշնեղ [garşneğ]: güçlü
կարող [garoğ]: ¹muktedir ²yetenekli
կարողանալ [garoğanal]: yapabilmek,
muktedir olmak
կարողութիւն [garoğutyun]: ¹güç ²yete-
nek
կարօւո [garod]: ¹muhtaç ²hasret
կարօւոյիլ [garodil]: muhtaç olmak
կարօւոնալ [garodnal]: özlemek
կացիւն [gatsin]: balta
կացութիւն [gatsutyun]: durum, vaziyet
կաւ [gav]: kil
կաւիճ [gavic]: tebeşir
կափարիչ [gapariç]: kapak
կաքաւ [gakav]: keklik
կեանք [giyank]: hayat, ömür, yaşam
կեդրոն [getron]: merkez
կեդրոնացնել [getronatsinel]: yoğun-
laştırmak, toplamak
կեղ [geğ]: çıban
կեղեւ [geğev]: kabuk
կեղեքել [geğekel]: ezmek, eziyet etmek
կեղծ [geğdz]: sahte, yalancı
կեղծատր [geğdzavor]: yalancı, ikiyüz-
lü, hipokrit
կեղծել [geğdzet]: taklit etmek
կեղտ [geğd]: kir
կեղտոտ [geğdod]: pis
կենալ [genal]: durmak
կենդանանալ [gentananal]: canlanmak,
dirilmek
կենդանի [gentani]: ¹canlı ²hayvan
կենդանութիւն [gentanutyun]: canlılık
կենսաբանութիւն [gensapanutyun]: bi-
yoloji
կենսագիտութիւն [gensakidutyun]:
hayat bilgisi
կենսագրութիւն [gensakrutyun]: bi-
yografi
կենսական [gensagan]: hayati
կենցաղ [gentsağ]: yaşam
կեռ [ger]: çengel
կեռաս [geras]: kiraz
կեսուր [gesur]: kaynana
կեսարայր [gesrayr]: kayınpeder

կեր [ger]: yem
կերակուր [geragur]: yiyecek, yemek
կերակրել [geragirel]: beslemek
կերուխում [gerukhum]: ziyafet
կերպ [gerb]: tarz, biçim
կերպաս [gerbas]: kumaş
կերպարան(ք) [gerbaran(k)]: çehre,
görüntü
կերտել [gerdel]: inşa etmek
կերցնել [gertsinel]: yedirmek
կեցնել [getsinel]: durdurmak
կեցուածք [getsvadzck]: duruş, tutum
կեցցե՛ [getstse]: yaşasın!
կզակ [gizag]: çene
կէս [ges]: yarım
կէս գիշեր [ges kişer]: gece yarısı
կեսօր [gesor]: öğle
կէտ [ged]: nokta
կէտադրութիւն [gedatrutyun]: imla
կթել [gitel]: sağmak
կիզել [gizel]: yakmak
կիզիչ [gizic]: yakıcı
կին [gin]: ¹kadın ²eş
կիսել [gisel]: bölmek
կիրակի [giragi]: Pazar
կիրարկել [girargel]: uygulamak
կիրք [girk]: hürs, tutku
կից [gits]: bitişik
կլիմայ [gilima]: iklim
կլլել [gillel]: yutmak
կլիր [gilir]: sik, yarak
կլկլակ [gilgilag]: nargile
կլոր [gilor]: yuvarlak
կծծի [gidzdzi]: cimri
կծու [gidzu]: acı
կղզեցի [gigzetsi]: adalı
կղզի [gigzi]: ada
կղկղանք [giggiğank]: dışkı
կղմիւսար [gigmindir]: kiremit
կղպանք [giğbank]: kilit
կղպել [giğbel]: kilitlemek
կճել [gicel]: sokmak, ısırmaq
կճրտել [gicirdel]: ¹diş gıcırdatmaq
²öğütmeq
կմախք [gimakhk]: iskelet

կմբեայ [gimpya]: kümbet
 կմկմալ [gimgımal]: mırıldamak
 կնիկ [ginig]: ¹kadın ²karı (eş)
 կնիք [gnik]: mühür
 կնճիռ [gincir]: buruşuk, kırışık
 կնճռոտ [gincrod]: kırıxık, düğümlen-
 miş
 կնունք [gıunuk]: vaftiz
 կնքահայր [ginkahayr]: vaftiz babası
 կնքամայր [ginkamayr]: vaftiz annesi
 կնքել [gıinkel] ¹vaftiz etmek ²mühürle-
 mek
 կշիռ [gışir]: terazi
 կշռել [gışrel]: tartmak
 կշտամբել [gışdampel]: ¹azarlamak ²a-
 yıplamak
 կշտանալ [gışdanal]: doymak
 կոթ [got]: sap, tutacak
 կոթող [gotog]: anıt
 կոխել [gokhel]: basmak
 կոկիկ [gogig]: düzenli
 կոկոն [gogon]: gonca
 կոկորդ [gogort]: boğaz
 կոկով [gogov]: taşak
 կող [goğ]: ¹kaburga ²yan
 կողմ [goğm]: ¹yan, taraf ²kenar
 կողմնակալ [goğminagal]: taraf tutan
 կողմնակից [goğminagits]: taraftar
 կողմնացույց [goğminatısyuts]: pusula
 կողոպտել [goğobdel]: soymak
 կողով [goğov]: sepet
 կողք [goğk]: ¹yan ²kapak ³kitap cildi
 կոճաստ [gocad]: tek
 կոճակ [gocag]: ¹düğme ²ibne
 կոյս [guys]: bakir, bakire
 կոյս [guyd]: yığın
 կոյր [guyr]: kör
 կոյրզկուրայն [guyrırgurayn]: körü
 körüne
 կոշտ [goşd]: kaba
 կոչ [goç]: çağrı, davet
 կոչել [goçel]: çağırmaq, davet etmek
 կոչուիլ [goçvil]: çağrılmak
 կոչնակ [goçnag]: çan
 կոչնական [goçnagan]: misafir

կոչունք [goçunk]: ziyafet
 կոպ [gob]: gözkapacağı
 կոպիտ [gobid]: kaba
 կով [gov]: inek
 կոստրած [godoradz]: katliam, kırım
 կոստալ [goddal]: zonklamak
 կոսրել [godrel]: kırmak, parçalamak
 կոսրիլ [godril]: kırılmak, parçalanmak
 կոր [gor]: eğri
 կորել [goreg]: darı
 կորիզ [goriz]: çekirdek
 կործանիլ [gordzanil]: tahrip olmak, yı-
 kılmak
 կործանում [gordzanum]: tahrip
 կորով [gorov]: güç, enerji
 կորովի [gorovi]: güçlü
 կորուստ [gorusd]: kayıp
 կորսնցնել [gorsıntınel]: kaybetmek
 կորսուիլ [gorsivil]: kaybolmak
 կուժ [guy]: testi
 կուշտ [guşd]: ¹böğür ²tok
 կուտ [gur]: ¹kuvvetli ²sağlam
 կուտք [gurk]: put
 կուսակալ [gusagal]: vali
 կուսակցութիւն [gusagtsutyun]: siyasi
 parti
 կուտ [gud]: tohum
 կուտակել [gudagel]: yığmak
 կուտակուիլ [gudagvil]: yığılmak
 կուրծք [gurdzk]: göğüs
 կոփել [gopel]: yontmak
 կպչիլ [gıbçil]: yapışmak
 կպցնել [gıbtınel]: yapıştırmak
 կռան [gıran]: çekiç
 կռապաշտ [gırabaşd]: putperest
 կռել [gırel]: dövme
 կռթնիլ [gırtılil]: yaslanmak
 կռիւ [gıriv]: kavga
 կռնակ [gırnag]: ¹sırt ²arka, geri
 կռուան [gırvan]: dayanak
 կռուիլ [gırvil]: dövmüşmek
 կռունկ [gırunğ]: turna
 կռուփ [gırup]: yumruk
 կսկիծ [gısgıdz]: keder
 կսկթել [gısmıtel]: çimdikleme

կտակ [gidag]: vasiyet
 Կտակարան [gidagaran]: ahit; Հին ≈ :
 Eski Ahit; Նոր ≈ : Yeni Ahit
 կտակել [gidagel]: vasiyet etmek
 կտավ [gidav]: bez
 կտոր [gidor]: parça
 կտուր [gidur]: çatı
 կտուց [giduts]: gaga
 կտրել [gidrel]: kesmek
 կտրիլ [gidril]: kesilmek
 կտրիճ [gidric]: yiğit
 կտրուկ [gidrug]: kesin
 կրակ [girag]: yangın
 կրակոս [giragod]: ateşli
 կրել [girel]: taşımak
 կրթեալ [girtyal]: ¹eğitimi ²terbiyeli
 կրթել [girtel]: eğitmek
 կրթութիւն [girtutyun]: eğitim
 կրիայ [giria]: kaplumbağa
 կրկին [girgin]: tekrar
 կրկնակի [girgnagi]: iki, çift

կրկնել [girgnel]: tekrarlamak
 կրճատել [gircadel]: kısaltmak, a-
 zaltmak
 կրուիլ [girvil]: taşınmak
 կրունկ [girung]: topuk
 կրպակ [girbag]: küçük dükkan
 կրսւեր [girdser]: küçük
 կրօնական [gironagan]: dini
 կրօնակից [gironagits]: dindaş
 կրօնամոլ [gironamol]: yobaz
 կրօնասէր [gironaser]: dindar
 կրօնատր [gironavor]: din adamı
 կրօնափոխ [gironapokh]: dönme, mür-
 tedi
 կրօնք [gironk]: din
 կցել [gitsel]: eklemek, iliştiirmek
 կքիլ [gikil]: çökmek, eğrilmek
 կօշիկ [goşig]: ayakkabı
 կօշկակար [goşgagar]: ayakkabıcı
 կօտոշ [godoş]: ¹boynuz ²godoş, peze-
 venk

Հ – հ [H]

հ : 70
 հազազ [hakak]: gırtlak
 հազածիլ [hakadzil]: bir şeyin üzerine
 çok düşmek, müptela olmak
 հազնիլ [haknil]: giymek
 հազուիլ [hakvil]: giyinmek
 հազուեցնել [hakvetşinel]: giydirmek
 հազուստ(եղեն) [hakusd(eğen)]: giysi
 հաղաղակ [hatağag]: ¹damacana ²mata-
 ra
 հազ [haz]: öksürük
 հազալ [hazal]: öksürmek
 հազար [hazar]: ¹bin ²marul
 հազարաւոր [hazaravor]: binlerce
 հազիւ [haziv]: ¹henüz ²ancak
 հազուազիւտ [hazvakyud]: nadir
 հազուաղէպ [hazvateb]: nadiren
 հալած [haladz]: erimiş
 հալածանք [haladzank]: ¹takip, ²eziyet
 հալածել [haladznel]: ¹takip etmek ²ezi-
 yet etmek

հալեցնել [haletşinel]: eritmek
 հալիլ [halil]: erimek
 հակաբանութիւն [hagapanutyun]: iti-
 raz
 հակադարձ [hagatarts]: ters, aksi
 հակադիր [hagatir]: mütekebil, karşı
 հակադրել [hagatrel]: yan yana getir-
 me, karşı karşıya çıkarma
 հակադրութիւն [hagatrutyun]: zıtlık,
 ihtilaf
 հակակշիռ [hagagşir]: denk
 հակակրական [hagagiragan]: nefret
 edilesi
 հակակրութիւն [hagagirutyun]: nefret
 հակաճառել [hagacarel]: tartışmak,
 mücadele etmek
 հակաճարութիւն [hagacarutyun]: tar-
 tışma, mücadele
 հակամարտութիւն [hagamardutyun]:
 rekabet
 հակամէտ [hagamed]: eğilimli, meyyal

հակամիտություն [hagamidutyun]: e-
 ğilim, temayül
 հակայեղափոխական [hagayeğapo-
 kħagan]: karşı devrimci
 հակառակ [hagarag]: karşı; ընդ ≈ : tam
 tersi
 հակառակորդ [hagaragort]: muhalif,
 düşman
 հակառակություն [hagaragutyun]: mu-
 halefet, düşmanlık
 հակիլ [hagil]: eğilmek
 հակում [hagum]: eğilim
 հաղորդել [hağortel]: tebliğ etmek, bil-
 dirmek, rapor etmek
 հաղորդություն [hağortutyun]: 1kurban
 2komünyon, Սուրբ ≈ : Kurban-ı Mu-
 kaddes
 հաճելի [haceli]: hoş, sevimli
 հաճիլ [hacil]: razı olmak, rıza göster-
 mek
 հաճոյանալ [hacoyanal]: hoş görün-
 mek, göze girmek
 հաճոյք [hacuyk]: haz, zevk
 համ [ham]: tat, lezzet
 համաբան [hamapan]: mutabık
 համազգային [hamazkayin]: ulus-
 lararası
 համակ [hamag]: bütün
 համախմբուիլ [hamağħimpvil]: birara-
 ya gelmek, toplanmak
 համակարգել [hamagarkel]: sıralamak,
 dizmek
 համակարգիչ [hamagarkič]: bilgisayar
 համակրելի [hamagreli]: cazibeli, se-
 vimli
 համակրություն [hamagrutyun]: tevec-
 cüh
 համաձայն [hamağsayn]: muvafık, mu-
 tabık
 համաձայնիլ [hamatsaynil]: kabul
 etmek, mutabık olmak, anlaşmak
 համամիտ [hamamid]: aynı fikirde
 olan
 համաշխարհային [hamağħarhayin]:
 dünya çapında, uluslararası

համաշունչ [hamaşunç]: arkadaş
 համաշափ [hamaşap]: uygun
 համապատասխան [hamabadasħan]:
 mutabık
 համառոտ [hamarod]: kısa, özet
 համասեր [hamaser]: hemcins
 համասփիւռ [hamaspyur]: dört bir ya-
 na dağılmış
 համատիպ [hamadib]: aynı şekilde,
 hemşekil
 համար [hamar]: 1için 2sayı 3aded
 համարել [hamarel]: saymak, göz
 önünde bulundurmak, hesaba katmak
 համարուիլ [hamarvil]: sayılmak, göz
 önünde bulundurulmak, hesaba katıl-
 mak
 համարձակ [hamarğag]: cesur
 համարձակեցրնել [hamarğagetsinel]:
 cesaret vermek
 համարձակիլ [hamarğagil]: cüret et-
 mek
 համբակ [hampag]: acemi
 համբակություն [hampagutyun]: ace-
 milik
 համբար [hampar]: erzak, zahire
 համբավ [hampav]: şöhret
 համբավուիլ [hampavvil]: meşhur ol-
 mak
 համբերել [hamperel]: sabretmek
 համբերություն [hamperutyun]: sabır
 համբոյր [hampuyr]: öpücüç
 համբուրել [hampurel]: öpmek
 համեղ / համեղաճաշակ [hameğ /
 hameğacaşag]: lezzetli
 համեմ [hamem]: baharat
 համեմատ [hamemad]: ...e göre
 համեմատաբար [hamemadapar]: nis-
 peten
 համեմատել [hamemadel]: karşılaştı-
 rırmak
 համեմատություն [hamemadutyun]:
 karşılaştırma
 համեստ [hamesd]: mütevazı
 համեստություն [hamesdutyun]: tevazu
 համերբամ [hameram]: sürü sürü

համերաշխ [hameraşkh]: ¹uyumlu, a-
 henkli ² müttefik
 համընթաց [hamıntats]: beraber giden
 համոզել [hamozel]: ikna etmek
 համոզիչ [hamozıç]: ikna eden
 համով [hamov]: lezzetli
 համրանալ [hamranal]: dili tutulmak
 համրել [hamrel]: (sayı) saymak
 համօրէն [hamoren]: bütün, hepsi
 Հայ [hay]: Ermeni
 հայազէտ [hayaked]: Armenolog
 Հայաստան [hayasdan]: Ermenistan
 հայեացք [hayatsk]: bakış
 հայելի [hayeli]: ayna
 Հայերէն [hayeren]: Ermenice
 հայերէնագէտ [hayerenaked]: Erme-
 nice bilen
 հայթայթել [haytaytel]: tedarik etmek,
 sağlamak
 հայկական [haygagan]: Ermeni (sıfat)
 հայիոյանք [hayhoyank]: küfür
 հայիոյել [hayhoyel]: küfretmek
 Հայուհի [hayuhi]: Ermeni (kadın)
 հայր(իկ) [hayr(ig)]: baba
 հայրենակից [hayrenagıts]: vatandaş,
 yurттаş
 հայրենասէր [hayrenaser]: vatansever
 հայրենասիրութիւն [hayrenasirut-
 yun]: vatanseverlik
 հայրենիք [hayrenik]: anavatan
 հայցել [haytsel]: dilemek, niyaz etmek
 հանապազ [hanabaz]: her zaman
 հանապազօրդ [hanabazort]: hergünkü
 հանգամանք [hankamank]: durum
 հանգիստ [hankisd]: ¹rahat, huzur ²din-
 lenme
 հանգստանալ [hankısdanal]: dinlen-
 mek
 հանգուցեալ [hankutsyal]: merhum,
 rahmetli
 հանգչիլ [hankçil]: dinlenmek
 հանգստութիւն [hankısdutyun]: din-
 lenme, istirahat
 հանդարտ [hantard]: sakin

հանդերձ [hanterts]: ¹elbise ²beraber,
 ile
 հանդերձարան [hantertsaran]: dolap,
 gardolap
 հանդէպ [hanteb]: karşı
 հանդէս [hantes]: ¹gösteri, ayin ²dergi
 հանդիմանել [hantimanel]: azarlamak
 հանդիպիլ [hantibil]: buluşmak
 հանդիպում [hantibum]: buluşma
 հանդիսատէս [hantisades]: izleyici
 հանդուրժել [hanturjel]: dayanmak
 հանել [hanel]: çıkarmak
 հանելուկ [hanelug]: bilmece
 հանի [hani]: nine
 հանձար [hancar]: deha
 հանձարել [hancareğ]: dahi
 հանրածանօթ [hanradzanot]: meşhur
 հանրակառք [hanragark]: tramvay
 հանրապետական [hanrabedagan]:
 cumhuriyetçi
 հանրապետութիւն [hanrabedutyun]:
 cumhuriyet
 հանրաքուէ [hanrakove]: referendum
 հանք [hank]: maden, cevher
 հանքային [hankayin]: mineral
 հաշիւ [haşiv]: hesap
 հաշմանդամ [haşmantam]: sakat
 հաշուակալ [haşvagal]: muhasebeci
 հաշուակցիլ [haşvagtsil]: hesaplaşmak
 հաշուել [haşvel]: saymak
 հաշուեցոյց [haşvetsuyts]: fatura
 հաշտ [haşd]: barışık, ...ile uyumlu
 հաշտարար [haşdarar]: arabulucu
 հաշտութիւն [haşdutyun]: barış, sulh
 հաշտուիլ [haşdvil]: barışmak
 հաչել [haçel]: havlamak
 հապճեպ [habcebe]: acele
 հառաչել [haraçel]: iç çekmek
 հասակ [hasag]: boy
 հասակակից [hasagagıts]: akran
 հասարակ [hasarag]: sıradan, alelade
 հասարակական [hasaragagan]: kamu-
 sal
 հասարակաց [hasaragats]: ortak, genel

հասարակութիւն [hasaragutyun]: ka-
 mu, toplum
 հասկ [hasg]: başak
 հասկացողութիւն [hasgatsoğutyun]:
 anlayış
 հասկնալ [hasginal]: anlamak
 հասկնալի [hasginali]: anlaşılır
 հասկցուիլ [hasgtsivil]: anlaşılmaq
 հասնիլ [hasnil]: varmaq, ulaşmaq, ye-
 tişmek
 հասոյթ [hasuyt]: gelir
 հասուն [hasun]: olgun
 հասս [hasd]: kalın
 հաստաստ [hasdad]: sağlam
 հաստաստակամ [hasdadagam]: iradeli,
 kararlı
 հաստաստակամ [hasdadagan]: olumlu
 հաստաստամտութիւն [hasdadamidut-
 yun]: kararlılıq
 հաստաստել [hasdadel]: sağlamlaştır-
 mak
 հաստաստութիւն [hasdadutyun]: ¹sağ-
 lamlıq ²kurum
 հաստաստուիլ [hasdadvil]: ¹yerleşmek
²onaylanmaq ³kurulmaq
 հաստզուիլ [hasdkilukh]: kalın kafalı
 հասցէ [hasgse]: adres
 հատ [had]: tane, adet
 հատած [hadadz]: paragraf
 հատալածատ [hadavacar]: perakende
 հատընտիր [hadindir]: seçki, derleme
 հատնիլ [hadnil]: tükenmek
 հատոր [hador]: ¹bölüm, kısım ²cilt
 հատու [hadu]: keskin
 հատուած [hadvadz]: ¹parça ²bölüm
 հատուցանել [hadutsanel]: ödemek,
 karşılamak
 հատուցում [hadutsüm]: ödeme, kar-
 şılıq
 հատցնել [hadgtsinel]: tüketmek
 հարազատ [harazad]: ¹öz ²hakiki
 հարավ [harav]: güney
 հարեւան [harevan]: komşu
 հարեւանցի [harevantsi]: şöyle bir,
 yüzeysel

հարբուիս [harpukh]: nezle
 հարթ [hart]: düz, düzgün
 հարթել [hartel]: düzeltmek
 հարիւր [haryur]: yüz (100)
 հարկ [harg]: vergi
 հարկադրել [hargatrel]: dayatmaq,
 mecbur etmek
 հարկադրուիլ [hargatrivil]: mecbur
 kalmak
 հարձ [harc]: odalık oğlan ya da kız
 հարուած [harvadz]: darbe
 հարուածել [harvadzel]: vurmak, darbe
 indirmek
 հարուստ [harusd]: zengin
 հարս [hars]: gelin
 հարսանիք [harsanit]: kızamık
 հարս(ա)նիք [hars(a)nik]: düğün
 հարստահարել [harisdaharel]: soy-
 mak, sömürmek
 հարստութիւն [harisdutyun]: zenginlik
 հարց [harts]: ¹soru ²sorum
 հարցական [hartsagan]: belirsiz, tar-
 tışma götürür
 հարցափորձել [hartsaportsel]: sorğu-
 lamak
 հարցնել [hartsinel]: soru sormak
 հարցում [hartsüm]: soru
 հաց [hats]: ekmek
 հացաբոյս [hatsapuyts]: tahıl
 հացկատակ [hatsgadag]: dalkavuk
 հաւ [hav]: ¹tavuk ²dede, büyükbaba
 հաւանաբար [havanapar]: muhtemelen
 հաւանական [havanagan]: muhtemel
 հաւանիլ [havanil]: rıza göstermek, o-
 naylamak
 հաւանութիւն [havanutyun]: onay
 հաւանօրէն [havanoren]: muhtemelen
 հաւասար [havasar]: eşit, benzer
 հաւասարակշռութիւն [havasaragşut-
 yun]: denge
 հաւասարութիւն [havasarutyun]: e-
 şitlik
 հաւաստել [havasdel]: temin etmek
 հաւաստի [havasdi]: güvenilir
 հաւաստիք [havasdik]: teminat

հաւատալ [havadal]: inanmak, güvenmek
 հաւատարիմ [havadarim]: ¹inançlı ²sadık
 հաւատարմութիւն [havadarmutyun]: sadakat
 հաւատք [havadk]: iman, inanç
 հաւաքաբանութիւն [havakapanutyun]: kıyas
 հաւաքաբար [havakapar]: topluca
 հաւաքածոյ [havakadzoz]: koleksiyon
 հաւաքական [havakagan]: toplu, birlikte
 հաւաքականութիւն [havakaganutyun]: toplum
 հաւաքել [havakel]: toplamak
 հաւաքոյթ [havakuyt]: toplantı
 հաւաքուիլ [havakvil]: toplanmak
 հաւկիթ [havgit]: yumurta
 հաւնիլ [havnil]: beğenmek
 հաւնոց [havnots]: kümes
 հեզել [hekel]: hecelemek
 հեզնանք [heknank]: nükte
 հեզնել [heknel]: alay etmek
 հեզ [hez]: uysal
 հեթանոս [hetanos]: pagan, putperest
 հեծանիւ / հեծիլ [hedzaniv / hedzig]: bisiklet
 հեծել [hedzel]: inlemek
 հեծելագուն [hedzelakunt]: süvari alayı
 հեծեծանք [hedzedzank]: inilti
 հեծլլտալ [hedzgilidal]: hıçkırmak
 հեծնել [hedznel]: binmek
 հեղգութիւն [heğkutyun]: tembellik, üşengeçlik
 հեղեղ [heğeg]: sel
 հեղինակ [heğinag]: ¹yaratıcı ²yazar
 հեղինակութիւն [heğinagutyun]: ¹yapıt ²otorite
 հեղուկ [heğuk]: sıvı
 հեշտ [heşd]: ¹zevkli ²kolay
 հեշտութիւն [heşdutyun]: ¹haz ²şehvet
 հեռագիր [herakir]: telgraf
 հեռադիտակ [heratidag]: dürbün

հեռակայ [heraga]: uzakta(ki)
 հեռաձայն [heratsayn]: telefon
 հեռաձայնել [heratsaynel]: telefon açmak
 հեռանալ [heranal]: uzaklaşmak
 հեռատես [herades]: ileri görüşlü
 հեռատեսիլ [heradesil]: televizyon
 հեռաւոր [heravor]: uzak mesafede, ücra
 հեռաւորութիւն [heravorutyun]: uzaklık
 հերու [heru]: uzak
 հետ [hed]: birlikte, ile
 հետազօտել [hedazodel]: araştırmak
 հետապնդել [hedabintel]: izlemek
 հետաքրքիր [hedakırkir]: meraklı
 հետաքրքրական [hedakırkragan]: ilginç
 հետաքրքրել [hedakırkrel]: ilgilendirmek
 հետաքրքրութիւն [hedakırkrutyun]: ilgi
 հետեւաբար [hedevapar]: öyle ki, dolayısıyla
 հետեւակ [hedevag]: piyade
 հետեւանք [hedevank]: sonuç
 հետեւանքով [hedevankov]: sonucunda, sonuç olarak
 հետեւիլ [hedevil]: takip etmek, izlemek
 հետեւողականութիւն [hedevogaganutyun]: tutarlılık
 հետեւորդ [hedevort]: ¹tali, ikincil ²maiyet
 հետեւութիւն [hedevutyun]: sonuç
 հետեւցնել [hedevtsinel]: sonuç çıkarmak
 հետզհետէ [hedızhede]: git gide
 հետք [hedk]: iz
 հեր [her]: saç
 հերիք [herik]: yeter
 հերոս [heros]: kahraman
 հերքել [herkel]: yalanlamak
 հեւալ [heval]: solumak
 հեւ ի հեւ [hev i hev]: soluk soluğa

հեքիաթ [hekyat]: hikaye, masal
 հօթ [hızor]: güçlü
 հեք [hek]: zavallı
 հիանալ [hianal]: imrenmek, hayran olmak
 հիանալի [hianali]: nefis, enfes
 հիացում [hiatsum]: hayranlık
 հիմ [him]: temel
 հիմա(յ) [hima]: şimdi
 հիմնադիր [himnatir]: kurucu
 հիմնական [himnagan]: temel, esas
 հիմնարկ [himnarg]: fon, vakıf
 հիմնարկութիւն [himnargutyun]: müessesese
 հիմնել [himnel]: kurmak, tesis etmek
 հիմնովիլ [himnovil]: kurulmak
 հին [hin]: eski
 հինգ [hink]: beş
 հինգերորդ [hinkerort]: beşinci
 հինգշաբթի [hinkşapti]: Perşembe
 հիւանդ [hivant]: hasta
 հիւանդանալ [hivantanal]: hastalanmak
 հիւանդանոց [hivantanots]: hastane
 հիւանդութիւն [hivantutyun]: hastalık
 հիւթ [hyut]: ¹öz, esas ²meyve suyu
 հիւլէ [hyule]: atom
 հիւժախտ [hyudzakhd]: verem
 հիւծիլ [hyudzil]: erimek, süzülme
 հիւղ [hyuğ]: kulube
 հիպատոս [hibados]: konsolos
 հիւսել [hyusel]: örmek
 հիւսիս [hyusis]: kuzey
 հիւր [hyur]: misafir
 հիւրանոց [hyuranots]: misafirhane
 հիւրասենեակ [hyurasenyag]: misafir odası
 հիւրասէր [hyuraser]: konuksever
 հիւրասիրութիւն [hyurasirutyun]: konukseverlik
 հլու [hılu]: yumuşak başlı
 հծծել [hıdzıdzıl]: fısıldamak
 հմայել [himayel]: büyülemek, cezbetmek
 հմայովիլ [himayvil]: büyülenmek

հմայք [himayk]: büyü, cazibe
 հմուտ [himud]: usta, işinin ehli
 հմտանալ [himdanal]: ustalaşmak
 հնազանդ [hinazant]: itaatkar
 հնազանդիլ [hinazantil]: itaat etmek
 հնակարկատ [hinagargad]: eskici
 հնարագիտ [hınaraked]: becerikli, yaratıcı
 հնարաւոր [hınaravor]: mümkün
 հնարաւորութիւն [hınaravorutyun]: imkan
 հնարել [hınarel]: icat etmek
 հնարիչ [hınariç]: mucit
 հնարք [hınark]: yaratıcı
 հնդեւրոպական [hintyevrobagan]: Hint-Avrupa
 հնդկական [hintgagan]: Hint (sıfat)
 հնդկահայ [hintgahay]: Hindistan Ermenisi
 հնդկահայ [hintgahav]: hindi
 հնդիկ [hintig]: Hintli
 հնձել [hintsel]: biçmek
 հնոց [hinots]: ocak, fırın
 հնութիւն [hinutyun]: ¹eskilik, antikalık
²antik eser
 հնչել [hinçel]: çınlamak
 հնչիւն [hinçyun]: ses
 հնչում [hinçum]: ¹ses ²telaffuz
 հոգ [hok]: ¹bakım, ilgi ²dert, yük
 հոգաբարձու [hokapartsu]: mütevellî
 հոգալ [hokal]: ¹bakmak, ilgilenmek
²temin etmek ³dert etmek
 հոգածութիւն [hokadzutyun]: bakım, ilgili
 հոգեբանութիւն [hokepanutyun]: psikoloji
 հոգեգաւազ [hokezavag]: evlatlık
 հոգեկան [hokegan]: ruhsal
 հոգի [hoki]: ¹kişi ²ruh ³can
 հոգոց [hokots]: ah çekmek
 հող [hot]: şura, şurası, şurada
 հոլ [hol]: topaç
 հոլանի [holani]: çıplak
 հող [hog]: ¹dünya, yer ²toprak

հողագործություն [hoğakordzutyun]:
 tarım
 հողաթափ [hoğatap]: terlik
 հողամաս [hoğamas]: kita, anakara
 հողմ [hoğm]: rüzgar
 հողմաղաց [hoğmağats]: rüzgar değir-
 meni
 հողմացոյց [hoğmatsuyts]: yelkovan
 հումանիշ [homanış]: anlamdaş, benzer
 anlamlı
 հոյակապ [hoyagab]: muazzam
 հոյլ [huył]: küme, takım
 հոն [hon]: orada, orası, oraya
 հոս [hos]: burada, burası, buraya
 հոսանք [hosank]: akıntı, cereyan
 հոսեցնել [hoseṣinel]: akıtmak
 հոսիլ [hosil]: akmak
 հոսուն [hosun]: akan, akar
 հով [hov]: rüzgar
 հովանաւորութիւն [hovanavorutyun]:
 himaye, koruma
 հովանի [hovani]: gölge
 հովանոց [hovanots]: şemsiye
 հովիտ [hovid]: vadi
 հովիւ [hoviv]: çoban
 հոս [hod]: koku
 հոսաւէտ [hodaved]: (güzel) kokulu
 հոսիլ [hodil]: kokmak
 հոտոտել [hododel]: koklamak
 հում [hum]: çiğ
 հուն [hun]: su geçidi
 հունձք [hunṣk]: hasat, ürün
 հունտ [hund]: tohum
 հուր [hur]: ateş
 հպատակ [hibadag]: uyruk, tabi
 հպատակութիւն [hibadagutyun]: uy-
 rukluk, tabiyet
 հպարտ [hibard]: mağrur, gururlu
 հպարտանալ [hibardanal]: övünmek
 հպարտութիւն [hibardutyun]: övünç
 հպիլ [hibil]: dokunmak
 հոնտոր [hiredor]: hatip
 հոչակ [hırçag]: şöhret
 հոչակատր [hırçagavor]: ünlü
 հոչակել [hırçagel]: ilan etmek

հսկայ [hisga]: dev, devasa
 հսկել [hisgel]: izlemek
 հրաբուխ [hırapukh]: yanardağ
 հրազէն [hırazen]: tüfek
 հրաժարական [hırajaragan]: istifa
 հրաժարիլ [hırajaril]: istifa etmek
 հրաժէշտ [hırajeşd]: veda; ≈ տալ: veda
 etmek
 հրահան [hırahan]: çakmak
 հրահանգ [hırahank]: ¹alıştırma ²tali-
 mat
 հրահանգել [hırahankel]: talimat ver-
 mek
 հրահրել [hırahırel]: körüklemek
 հրամայել [hıramayel]: emretmek
 հրաման [hıraman]: ¹emir ²izin
 հրամանատար [hıramanadar]: ko-
 mutan
 հրամցնել [hıramṣinel]: ikram etmek,
 sunmak
 հրաշալի(ք) [hıraşali(k)]: harika, muciz-
 ze
 հրաշէլ [hıraşeg]: kızgın
 հրաշք [hıraşk]: mucize
 հրապարակ [hırabarag]: ¹meydan ²pi-
 yasa
 հրապոյր [hırabuyr]: cazibe
 հրապուրել [hıraburel]: cezbetmek
 հրապուրիչ [hıraburiç]: cazip
 Հրատ [hırad]: Mars
 հրատապ [hıradab]: yakıcı
 հրատարակել [hıradaragel]: yayımla-
 mak, neşretmek
 հրատարակիչ [hıradaragiç]: yayıncı
 հրատարակութիւն [hıradaragutyun]:
 yayım
 հրացան [hıratsan]: tüfek
 հրաւեր [hıraver]: davet
 հրաւիրել [hıravirel]: davet etmek
 հրդեհ [hırdteh]: yangın
 հրել [hırel]: itmek
 հրէշտակ [hıreşdag]: melek
 հրէտանի [hıredani]: topçu bataryası
 հրէշ [hıreş]: canavar
 հրթիռ [hırtir]: fışek, füze, roket

հրկիզել [hırgizel]: yakmak, ateşe vermek
հրձգութիւն [hırtskutyun]: sabotaj
հրէական [hireagan]: Yahudi (sıfat)
Հրէայ / Հրէայ [hırea / hırya]: Yahudi (erkek)
Հրէուհի [hıreuhi]: Yahudi (kadın)

հրճուանք [hırcıvank]: sevinç
հրովարտական [hırovardag]: ferman
հրուշակ [hıruşag]: helva
հորաքոյր [horakuyr]: hala
հորեղբայր [horyeğpayr]: amca
հoun [hod]: koyun sürüsü
հորու [horu]: üvey baba, babalık

Ձ - ձ [TS]

ձ : 80

ձաբոսել [tsapırdel]: saçmalamak
ձագ [tsak]: yavru, hayvan yavrusu
ձախ [tsakh]: sol
ձախլիկ [tsakhlig]: solak
ձախորդութիւն [tsakhortutyun]: ba-
şarısızlık
ձաղկել [tsağgel]: sopa atmak
ձայն [tsayn]: ses
ձայնագիր [tsaynakir]: gramofon
ձայնանիշ [tsaynaniş]: nota
ձայնասփիւռ [tsaynaspyur]: radyo
ձայնաւոր [tsaynavor]: sesli harf
ձայնել [tsaynel]: seslenmek
ձանձրալի [tsantsrali]: bezdirici, bıktırıcı
ձանձրանալ [tsantsranal]: usanmak, bezmek, sıkılmak
ձաւար [tsavar]: bulgur
ձգել [tsıkel]: bırakmak
ձգողութիւն [tsıkoğutyun]: çekim
ձգոնու [tsıkdum]: özenti, bir şeye sa-
hip olma isteği
ձեզի [tsezi]: size
ձեղուն [tseğun]: tavan
ձեռագիր [tserakir]: 'el yazısı 'elyaz-
ması
ձեռագործ / ձեռակերտ [tserakordz /
tseragerd]: el işi
ձեռնակապ [tsernagab]: kelepçe
ձեռնարկ [tsernarg]: girişim
ձեռնարկել [tsernargel]: üzerine almak,
yüklenmek
ձեռնարկութիւն [tsernargutyun]: te-
şebbüs, girişim

ձեռնափայտ [tsernapayd]: sopa
ձեռնհասօրէն [tsernhasoren]: ustaca
ձեռնոց [tsernots]: eldiven
ձեռնունայն [tsernunayn]: eli boş
ձեռնալահ [tserınbah]: çekimser
ձեռք [tserk]: el; ≈ ձգել: elde etmek
ձեր [tser]: sizin
ձերբազատիլ [tserpazadil]: sıyrılmak,
kurtulmak
ձերբակալել [tserpagalel]: yakalamak,
tutuklamak
ձել [tsev]: 'biçim 'tarz
ձեւացնել [tsevatşinel]: taslamak, ... gibi
yapmak
ձեւաւոր [tsevalor]: biçimli
ձեւել [tsevel]: biçimlendirmek
ձէթ [tset]: zeytinyağı
ձի [tşi]: at
ձիարշաւ [tşiarşav]: at yarışı
ձիաւոր [tşıavor]: atlı, süvari
ձիթապտուղ [tşıtabıduğ]: zeytin
ձիթենի [tşıteni]: zeytin ağacı
ձիրք [tşirk]: yetenek
ձիւթ [tşyut]: sakız
ձիւն [tşyun]: kar
ձկնկիթ [tşıngit]: havyar
ձկնորս [tşıgnors]: balıkçı
ձմեռ [tşımer]: kış
ձմերուկ [tşımerug]: karpuz
ձոր [tşor]: vadi
ձորձ [tşorts]: elbise
ձու [tşu]: yumurta
ձուլածո [tşuladzo]: döküm, dökme
ձուլարան [tşularan]: dökümhane

ձուլել [tsulel]: ¹dökmek ²katı bir maddeyi eritmek
ձուկ [tsug]: balık
ձրի [tsiri]: bedava

ձրիակեր [tsriager]: bedavacı
ձօն [tsun]: ¹hediye ²ithaf
ձօնել [tsonel]: ¹hediye etmek ²ithaf etmek

Ղ - ղ [Ġ]

ղ : 90
ղաբողոն [ğapoğon]: pelerin
ղամիջ [ğamiş]: ¹ordu ²ordugah
ղամբար [ğampar]: fener
ղամբարաւոր [ğamparavor]: ışıklı, aydınlık
ղամղացեալ [ğamğatsyal]: telli pullu, saçaklı
ղեկ [ğeg]: dümen
ղեկանիւ [ğeganiv]: tekerlek
ղեկավար [ğegavar]: ¹dümenci ²lider
ղեկավարել [ğegavarel]: yönetmek, liderlik etmek
ղեկավարութիւն [ğegavarutyun]: yönetme, işletme
ղեղի [ğegî]: safra, öd

ղենջակ [ğençag]: peştamal
ղերձ [ğerts]: küçük tüccar sandığı, kutu
ղողակ [ğoğag]: yüzgeç
Ղովտ [ğovd]: Lut kavmi
Ղովտեան [ğovdyan]: Lutî, Lut kavmine ait
ղուղակել [ğuğagel]: saklamak, muhafaza etmek
ղուղան [ğuğan]: ¹oklava ²silindir
ղրկել [ğirgel]: göndermek
ղրկող [ğirgoğ]: gönderen
ղողանջել [ğoğançel]: ¹çınlamak ²çan çalmak
ղողանջիւն [ğoğançyun]: ¹çınlama ²çan sesi
Ղփտի [ğıptdi]: Kıptî

Ճ – ճ [C]

ճ : 100
ճակատ [cagad]: alın
ճակատագիր [cagadagir]: alinyazısı
ճակատամարտ [cagadamard]: muharebe, çarpışma
ճամբայ [campa]: yol
ճամբորդել [camportel]: seyahat etmek
ճամբորդութիւն [camportutyun]: seyahat
ճանկ [cang]: pençe
ճանճ [canc]: sinek
ճանչնալ [cançnal]: tanımak, bilmek
ճանչցնել [cançtsinel]: tanıtmak
ճաշ [caş]: yemek, yiyecek
ճաշակ [caşag]: zevk, beğeni
ճաշակաւոր [caşagavor]: zevkli
ճաշարան [caşaran]: lokanta
ճաշել [caşel]: yemek yemek
ճաշկերոյթ [caşgeruyt]: ziyafet

ճառ [car]: konuşma, nutuk
ճառագայթ [carakayt]: ıyın
ճառախօս [carakhos]: hatip
ճառել [carel]: nutuk atmak
ճատրակ [cadrag]: satranç
ճար [car]: çare, çözüm
ճարպիկ [carbig]: becerikli
ճարտար [cardar]: işinin ehli, usta
ճարտարագէտ [cardaraked]: mühendis
ճարտարապետ [cardarabed]: mimar
ճարտարապետական [cardarabedagan]: mimari (sıfat)
ճարտարապետութիւն [cardarabedutyun]: mimari (isim)
ճարտարութիւն [cardarutyun]: maharet
ճապոն [cabon]: Japonya
ճապոնական [cabonagan]: Japon (sıfat)
ճապոնեւերէն [caboneren]: Japonca

ճգնաժամ [cɨknajam]: kriz
 ճգնիլ [cɨknɨl]: gayret etmek
 ճերմակ [cermag]: beyaz
 ճեղք [ceġk]: yarık
 ճեղքել [ceġkel]: yarmak
 ճեմարան [cemaran]: akademi, yüksek okul
 ճեմել [cemel]: dolaşmak, gezinmek
 ճեմիշ [cemiş]: hela
 ճերմակեղեն [cermageġen]: çamaşır
 ճգմել [cɨzmel]: ezmek
 ճիգ [cɨk]: gayret
 ճիչ [ciç]: çıġlık
 ճիտ [cid]: boyun
 ճիրան [ciran]: pençe
 ճիւղ [cyag]: dev, canavar
 ճկիլ [cɨgil]: eğilmek, bükülmek
 ճգմել [cɨzmel]: ezmek, ezerek parçalamak

ճիշտ [cişd]: doğru, haklı
 ճիւղ [cyuġ]: dal
 ճնճող [cɨncġug]: serçe
 ճկուն [cɨgun]: ¹çevik ²esnek
 ճճի [cɨci]: böcek, kurt
 ճնշել [cɨnşel]: baskı yapmak, sıkıştırmak
 ճնշում [cɨnşum]: basınç
 ճշդապահ [cɨştabah]: dakik
 ճշդել [cɨştel]: ¹teyit etmek, ²düzeltilmek
 ճշդիլ [cɨştiv]: tam, harfiyen
 ճշդութիւն [cɨşutyun]: doğruluk
 ճշում [cɨştum]: düzeltme
 ճշմարիտ [cɨşmarid]: ¹doğru ²samimi
 ճշմարտութիւն [cɨşmardutyun]: gerçek
 ճոխ [coġh]: zengin
 ճոխութիւն [coġhutyun]: zenginlik, bolluk
 ճուտ(իկ) [cud(ig)]: civciv

Մ – մ [M]

մ : 200

մագլցիլ [makıltsil]: tırmanmak
 մագնիս [maknis]: mıknatıs
 մազ [maz]: saç
 մազապուրծ [mazaburdz]: kıl payı
 մածուն [madzun]: yoğurt
 մածուցիկ [madzutsig]: yapışkan
 մակարոյծ [magaruydz]: parazit
 մակազրութիւն [magakıutyun]: şerh, not
 մականուն [maganun]: soyadı
 մակարդ [magart]: maya
 մակարդակ [magartag]: düzey
 մակդիր [magtir]: sıfat, unvan, lakap
 մակերես [mageres]: yüzey
 մակերեսային [mageresayin]: yüzeyssel
 մակոյկ [maguyg]: sandal, tekne
 մահ [mah]: ölüm
 մահաբեր / մահացու [mahaper / mahatsu]: öldürücü
 մահազդ [mahazt]: ölüm ilanı
 մահակ [mahag]: sopa
 մահափորձ [mahaportz]: suikast

մահիկ [mahig]: hilal
 մահկանացու [mahganatsu]: ölümlü, fani
 մահճակալ [mahcagal]: karyola
 մահտեսի [mahdesi]: hacı
 մաղ [maġ]: elek
 մաղթանք [maġtank]: dilek
 մաղթել [maġtel]: dilemek
 մամլակ [mamlag]: mengene
 մամուլ [mamul]: ¹pres ²basın
 մամուռ [mamur]: yosun
 մայել [mayel]: melemek
 մայթ [mayt]: kaldırım
 Մայիս [mayis]: Mayıs
 մայր [mayr]: ¹anne ²rahibe ³ana, esas
 մայրամուտ [mayramud]: günbatımı
 մայրանոց [mayranots]: doğumevi
 մայրաքաղաք [mayrakaġak]: başkent
 ման գալ [man kal]: dolaşmak
 մանած [manadz]: iplik
 մանանայ [manana]: kuvvet macunu
 մանանեխ [mananeġh]: hardal
 մանաւանդ [manavant]: özellikle

մանգաղ [mankağ]: orak
 մանեակ [manyag]: kolye
 մանել [manel]: ¹bükmek ²yün eğirmek
 մանկաբարձ [mangaparts]: ebe
 մանկամսուր [mangamisur]: kreş
 մանկապարտեզ [mangabardez]: ana-
 okulu
 մանկավարժ [mangavarj]: eđitmen
 մանկավարժություն [mangavarjutyun]:
 pedagoji
 մանկական [mangagan]: çocukça
 մանկատած [mangadađz]: dadı
 մանկատուն [mangadun]: yetimhane
 մանկիկ [mangig]: bebek
 մանկություն [mangutyun]: çocukluk
 մանուածապատ [manvadzabad]: do-
 lambaçlı (yol)
 մանուկ [manug]: çocuk
 մանուշակ [manuşag]: menekşe
 մանուշակագոյն [manuşagakuyun]: mor
 մանչ [manç]: ođlan
 մանր [manır]: ufak, küçük
 մանրակրկիտ [manragirgid]: titiz
 մանրամասն [manramasin]: ayrıntılı
 մանրամասնություն [manramasnut-
 yun]: ayrıntı
 մանրանկար [manranıgar]: minyatür
 մանրավեպ [manraveb]: kısa roman
 մանրել [manrel]: ufalamak, doğramak
 մանրել [manre]: mikrop
 մանրուք [manruk]: ¹kırıntı ²ufaklık
 մաշիլ [maşil]: eskimek, yıpranmak
 մաշկ [maşg]: deri, zar
 մառախուղ [marakhuğ]: sis
 մառան [maran]: kiler, mahsen
 մաս(ն) [mas(n)]: kısım, bölüm
 մասամբ [masamp]: kısmen
 մասնագետ [masnaked]: uzman
 մասնաժողով [masnajoğov]: kurul, en-
 cümen
 մասնակցիլ [masnagtsil]: katılmak
 մասնաճիւղ [masnacyuğ]: şube
 մասնավճար [masnavıcar]: taksit
 մասնաւոր [masnavor]: özel

մասնաւորապէս [masnavorabes]: özel-
 likle
 մասունք [masunk]: kutsal emanet
 մատ [mad]: parmak
 մատաղ [madağ]: kurban
 մատանի [madani]: yüzük
 մատենագիր [madenakir]: yazar
 մատենաշար [madenaşar]: dizi
 մատենադարան [madenataran]: el
 yazması kütüphanesi
 մատիտ [madid]: kalem
 մատնանիշ ընել [madnaniş inel]: işaret
 etmek
 մատնել [madnel]: ¹ihbar etmek ²ihanet
 etmek ³maruz bırakmak
 մատնիչ [madniç]: muhbir
 մատնություն [madnutyun]: ihbar
 մատռուսակ [madrıvıag]: sâki
 մարախ [marakh]: çekirge
 մարգ / մարգագետին [mark / marka-
 kedin]: çayır
 մարգարէ [markare]: peygamber
 մարգարիտ [markarid]: inci
 մարդ [mart]: ¹insan ²adam
 մարդակազմություն [martagazmut-
 yun]: anatomi
 մարդասէր [martaser]: insancıl
 մարդասպան [martasban]: katil
 մարդկություն [martgutyun]: insanlık
 մարել [marel]: söndürmek
 մարգ [marz]: alan
 մարզանք [marzank]: spor, jimnastik
 մարզել [marzel]: eđitmek
 մարիլ [maril]: sönmek
 մարձել [martşel]: masaj yapmak
 մարմանդ [marmant]: çimen
 մարմաջ [marmaç]: ¹kaşıntı ²kuvvetli
 istek
 մարմար [marmar]: mermer
 մարմին [marmın]: ¹beden, vücut ²mad-
 de, cisim ³organ, kurul
 մարմրիլ [marmıril]: bayılmak
 մարսել [marsel]: sindirmek
 Մարտ [mard]: Mart
 մարտ [mard]: çatışma, muharebe

մարտիկ [mardig]: savaşı
 մարտիրոս [mardiros]: şehit
 մարտկոց [mardgots]: burç
 մացառ [matsar]: çalılık
 մաքարիլ [makaril]: mücadele etmek,
 boğuşmak
 մաքի [maki]: (dişi) koyun
 մաքուր [makur]: temiz
 մաքս [maks]: gümrük
 մաքսանեկ [maksanenik]: kaçakçı
 մաքրել [makrel]: temizlemek
 մաքրող [makroğ]: temizlikçi
 մաքրութիւն [makrutyun]: temizlik
 մգլիլ [mıklil]: küflenmek
 մեզի [mezi]: bize
 մելամաղձոս [melamağtsod]: hüznü,
 melankolik
 մելան [melan]: mürekkep
 մեխակ [mekhag]: karanfil
 մեծ [medz]: büyük
 մեծամասնութիւն [medzamasnutyun]:
 çoğunluk
 մեծամիտ [medzamid]: kibirli
 մեծամոլութիւն [medzamolutyun]: me-
 galomani
 մեծաշուք [medzaşuk]: görkemli
 մեծարել [medzareli]: saygı göstermek
 մեծաքանակ [medzakanag]: toptan
 մեծնալ [medznal]: büyümek
 մեկենաս [megenas]: hami, sponsor
 մեկնել [megnel]: yorumlamak
 մեկնիլ [megnil]: ayrılmak, gitmek
 մեկնութիւն [megnutyun]: yorum
 մեղադրանք [meğatrank]: suçlama
 մեղադրել [meğatrel]: suçlamak
 մեղանչել [meğançel]: günah işlemek
 մեղաւոր [meğavor]: suçlu, günahkar
 մեղապարս [meğabard]: suçlu
 մեղկ [meğg]: gevşek, yumuşak
 մեղմ [meğm]: hafif, yumuşak, ılımlı
 մեղմել [meğmel]: hafifletmek, azaltmak
 մեղու [meğu]: arı
 մեղսակից [meğsagits]: suç ortağı
 մեղր [meğır]: bal
 մեղք [meğk]: günah, suç

մեղքնալ [meğkinal]: acımak
 մենախօսութիւն [menakhosutyun]:
 monolog
 մենակեաց [menagyats]: münzevi
 մենակեցութիւն [menagetutyun]: in-
 ziva
 մենաշնորհ [menaşnorh]: tekel
 մենաստան [menasdan]: manastır
 մենք [menk]: biz
 մերեալ [meryal]: ölü
 մերնիլ [mernil]: ölmek
 մերցնել [mertsinel]: öldürmek
 մետաղ [medağ]: metal
 մետաքս [medaks]: ipek
 մեր [mer]: bizim
 մերժել [merjel]: reddetmek
 մերկ [merg]: çıplak
 մերձակայ / մերձաւոր [mertsaga /
 mertsavor]: yakındaki, komşu
 մերձենալ [mertsenal]: yaklaşmak
 մերձեցում [mertsetsom]: yaklaşım
 մզկիթ [mızgit]: cami, mescit
 մէզ [mek]: sis
 մէզ [mez]: idrar
 մէկ [meg]: bir
 մէկէնիմէկ [megenimeg]: birden bire
 մէկը [megı]: biri
 մէկիկ մէկիկ [megig megig]: birer birer
 մէկտեղ [megdeğ]: birlikte
 մէկ քանի [meg kani]: birkaç
 մէն մի [men mi]: her bir
 մէջ [meç]: iç, içeri, içinde
 մէջտեղ [meçdeğ]: orta, ortada
 մեջք [meçk]: bel
 մը [mı]: belirsiz tanımlama edatı, bir
 մթագնիլ [mitaknil]: kararmak
 մթացնել [mitatsinel]: karartmak
 մթերանոց [mıteranoçs]: 'ambar, depo
 2cephanelik
 մթերել [mıterel]: biriktirmek, depola-
 mak
 մթերք [mıterk]: erzak
 մթնոլորտ [mitnolord]: ortam
 մթութիւն [mıtutyun]: karanlık
 մժեղ [mijeğ]: sivrisinek

միաբանիլ [miapanil]: birleşmek
 միաբանութիւն [miapanutyun]: birlik, beraberlik
 միաբերան [miaperan]: hep birlikte
 միակ [miag]: biricik, tek
 միակողմանի [miagoğmani]: tek yanlı
 միակտուր [miagdur]: yekpare
 միաձայն [miatsayn]: ittifaken, tek ses olarak
 միամիտ [miamid]: ¹iyi niyetli ²saf, naif
 միայն [miayn]: sadece, tek, yalnızca
 միայնակ [miaynag]: yalnız, kimsesiz
 միանալ [mianal]: birleşmek
 միանուազ [mianıvak]: bir kerede
 միասեռական [miaseragan]: eşcinsel
 միասին [miasin]: birlikte
 միացեալ [miatsyal]: birleşik, birleşmiş
 միացնել [miatsnel]: birleştirmek
 Միացեալ Նահանգներ [miatsyal nahankner]: (Amerika) Birleşik Devletler
 միաւոր [miavor]: birim
 միթէ [mite]: acaba
 միլիոն [milyon]: milyon
 մինակ [minag]: yalnız; միս ≈ : yapa-yalnız
 մինչդեռ [minçter]: oysa
 մինչեւ [minçev]: ...e kadar
 միշտ [mişd]: her zaman
 միութիւն [miutyun]: ¹birlik ²dernek
 միջադէպ [miçateb]: olay
 միջազգային [miçazkayin]: uluslararası
 միջակ [miçag]: ¹orta ²orta halli
 միջակէտ [miçaged]: nokta
 միջամտել [miçamidel]: müdahale etmek
 միջամտութիւն [miçamıdutyun]: müdahale
 միջանցք [miçantsk]: koridor
 միջավայր [miçavayr]: muhit, ortam
 միջատ [miçad]: böcek
 Միջերկրական [miçergragan]: Akdeniz
 միջեւ [miçev]: arasında, arada

միջնաբերդ [miçnapert]: iç kale, ahmedek
 միջնաալար [miçnatar]: ortaçağ
 միջնաալարեան [miçnataryan]: orta-
 օրինակ
 միջնորդ [miçnort]: aracı
 միջնորդել [miçnortel]: ¹araya girmek
²aracı olmak
 միջնորմ [miçnorm]: bölme
 միջոց [miçots]: ¹ara, mesafe ²araç, yol
 միջուկ [miçug]: iç (ekmek, meyve)
 միս [mis]: et
 միտք [midk]: akıl
 միրզ [mirk]: yemiş
 միւս [myus]: öbür, diğer
 միսալ [mikhal]: tütme
 միսել [mikhel]: saplamak, sokmak
 միսիթարեան [mikhitaryan]: Mihitar-
 yan
 միսիթարել [mikhitarel]: teselli etmek
 միսիթարութիւն [mikhitartutyun]: teselli
 li
 միսրճիլ [mikhircil]: gömülmek
 մկան [mıgan]: adale
 մկրատ [mıgrad]: makas
 մկրտել [mıgırdel]: vaftiz etmek
 մկրտիչ [mıgırdiç]: vaftizci
 մղել [miğel]: itmek
 մղձաւանջ [miğtsavanç]: kabus
 մղոն [miğon]: mil (uzunluk ölçüsü)
 մնալ [mınal]: kalmak
 մնայուն [mınayun]: kalıcı
 մնացորդ [mınatsort]: artık, kalıntı
 մշակել [mişagel]: ¹toprağı ekmek ²ede-
 biyat ve kültür yaratmak
 մշակոյթ [mişaguyt]: kültür, ekin
 մշակութային [mişagutayin]: kültürel
 մշակուիլ [mişagvil]: kültürlü olmak
 մշուշ [mişuş]: sis
 մշտական [mişdagan]: sürekli
 մշտանորոգ [mişdanorok]: daimi, ebedi
 մշտել [mişdel]: dürtmek
 մոգական [mokagan]: sihirli
 մոլեգին [molekin]: vahşi, azgın
 մոլեռանդ [molerant]: bağınaz, fanatik

մոլի [moli]: müptela
 մոլոր [molor]: sapa, eğri
 մոլորակ [molorag]: gezegen
 մոլորեցնել [moloretşinel]: yoldan çikarmak
 մոլորիլ [moloril]: 'yolunu kaybetmek
 ²yanılmak
 մոլութիւն [molutyun]: iptila, kötü alışkanlık
 մոխիր [mokhir]: kül
 մոխրագոյն [mokhrakuyun]: gri
 մով [mom]: mum
 մոյթ [muyt]: payanda, dirsek
 մոյլ [muyg]: çizme
 մոռացութիւն [moratsutyun]: tamamen unutmak
 մոռնալ [mornal]: unutmak
 մոռցուիլ [mortşivil]: unutulmak
 մորթ [mort]: deri
 մորթել [mortel]: boğazlamak, kesmek
 մորմոք [mormok]: keder
 մութ [mut]: karanlık
 մուխ [mukh]: duman
 մուկ [mug]: fare
 մուճակ [mucag]: terlik
 մունետիկ [munedig]: tellal
 մուշտակ [muşdag]: kürk
 մուտք [mudk]: ¹giriş ²girdi
 մուրալ [mural]: dilenmek
 մուրացիկ [muratsig]: dilenci
 մուրացկանութիւն [muratsganutyun]: dilencilik
 մուրհակ [murhag]: senet
 մուրճ [murc]: çekici
 մսավաճար [mısvacar]: kasap
 մսեցնել [mısetşinel]: üşütmek
 մսիլ [mısil]: üşümeک
 մսիւել [mıskhel]: israf etmek
 մսուտ [mısud]: etli
 մսուր [mısur]: yemlik
 մտադրել [mıdatrel]: aklına koymak, tasarlamak
 մտադրութիւն [mıdatrutıyun]: düşünce, tasarı
 մտածել [mıdadzel]: düşünmek

մտածելակերպ [mıdadzelagerb]: zihniyet
 մտածկոտ [mıdadzgod]: düşünceli
 մտածում [mıdadzum]: düşünce
 մտահոգութիւն [mıdahokutyun]: kaygı
 մտային [mıdayin]: zihinsel
 մտայնութիւն [mıdaynutıyun]: zihniyet, anlayış
 մտայղացում [mıdahığatşum]: fikir, idrak
 մտացածին [mıdatşadzin]: hayali
 մտացիր [mıdatşir]: dalgın
 մտաւորական [mıdavoragan]: aydın, entelektüel
 մտերիմ [mıderim]: samimi
 մտիկ ընել [mıdig inel]: dinlemek
 մտնել [mıdnel]: girmek
 մտրակ [mıdrag]: kamçı
 մտրուկ [mıdrug]: sıpa
 մրգաստան [mırkasdan]: bağ, bahçe
 մրկել [mırgel]: yakmak, kavurmak
 մրմնջել [mırmınçel]: mırıldanmak
 մրմունջ [mırmunç]: mırıltı
 մրոտել [mırodel]: karalamak, kötölemek
 մրուր [mıurur]: tortu
 մրջին [mırçıyun]: karınca
 մրրիկ [mırrig]: fırtına
 մրցակցութիւն [mırtsagtsutyun]: rekabet
 մրցակից [mırtsagits]: rakip
 մրցամարտ / մրցանք [mırtsamard / mırtsank]: güreş
 մրցանակ [mırtsanag]: ödöl
 մրցիլ [mırtsıl]: yarışmak, rekabet etmek
 մրցում [mırtsum]: yarışma, müsabaka
 մրցութիւն [mırtsutyun]: yarış, yarışma
 մօտ [mod]: yakın, yanında
 մօտակալք [modagayk]: çevre, civar
 մօտենալ [modenal]: yaklaşmak
 մօտիկ [modig]: yakın
 մօտութիւն [modutyun]: yakınlık
 մօրաքոյր [morakuyr]: teyze
 մօրեղբայր [moryeğpayr]: dayı

մորու [moru]: üvey anne, analık

մորուք [moruk]: sakal

Յ - յ [H]

յ : 300

յազենալ [hakenal]: doymak
յախունն [hakhurn]: gözü pek
յածիլ [hadzil]: dolaşmak
յաղազ [hağakis]: için
յաղթ [hağt]: kocaman, heybetli
յաղթական [hağtagan]: galip
յաղթանակ [hağtanag]: zafer
յաղթել [hağtel]: yenmek
յաղթուիլ [hağtvil]: yenilmek
յաճախ [hacakh]: sık sık
յաճախել [hacakhel]: bir yere takılmak, müdavim olmak, devam etmek
յաճախորդ [hacakhort]: müşteri
յամառ [hamar]: inatçı
յամառիլ [hamaril]: inat etmek
յայտագիր [haydakir]: program
յայտարարել [haydararel]: ilan etmek
յայտարարութիւն [haydarautyun]: duyuru, demeç, bildiri
յայտնել [haydnel]: bildirmek, belirtmek, duyurmak
յայտնի [haydni]: ¹belli, bariz, açık ²meşhur
յայտնութիւն [haydnutyun]: ifşa
յանգ [hank]: kafiye
յանդգնիլ [hantıknıl]: cüret etmek, yeltenmek
յանդիմանել [hantimanel]: azarlamak
յանկարծ [hangardz]: aniden
յանկերգ [hangerk]: nakarat
յանձն առնել [hantsın arnel]: üstlenmek
յանձնաժողով [hantsnajoğov]: komisyon
յանձնարարել [hantsnararel]: tavsiye etmek
յանձնել [hantsnel]: teslim etmek
յանձանք [hantsank]: suç, kabahat
յանուն [hanun]: ...adına
յանցաւոր [hantsavor]: suçlu

յապաղում [habağum]: gecikme
յապաւել [habavel]: kısaltmak
յաջող [haçoğ]: başarılı
յաջողիլ [haçoğil]: başarmak
յաջողութիւն [haçoğutyun]: başarı
յաջորդ [haçort]: sonraki, ertesi
յաջորդել [haçortel]: izlemek, ardından gelmek
յառաջ [haraç]: ileri, ön
յառաջաբան [haraçapan]: önsöz
յառաջանալ [haraçanal]: ilerlemek
յառաջապահ [haraçabah]: öncü
յառաջդիմական [haraçtimagan]: ilerici
յատակ [hadag]: alt, taban, dip
յատակազիծ [hadagakidz]: plan
յատկապէտ [hadgabes]: özellikle
յատկութիւն [hadgutyun]: özellik
յատուկ [hadug]: özel, özgü
յարաբերական [haraperagan]: görelî
յարաբերութիւն [haraperutyun]: ilişki
յարանուանութիւն [haranvanutyun]: cemaat
յարգ [hark]: kıymet, değer
յարգանք [harkank]: saygı
յարգել [harkel]: saygı göstermek
յարգելի [harkeli]: saygıdeğer
յարդ [hart]: saman
յարել [harel]: eklemek
յարիլ [haril]: eklenmek
յարկ [harg]: ¹kat ²daire
յարձակիլ [hartsagil]: saldırmak
յարձակում [hartsagum]: saldırı
յարմար [harmar]: uygun
յարմարիլ [harmaril]: uymak
յարմարցնել [harmartsinel]: uydurmak
յաւելում [havelvadz]: ek
յաւերժ [haverj]: ebedi, sonsuza kadar
յափշտակել [hapışdagel]: kapmak, ele geçirmek, gasp etmek
յելուզակ [heluzag]: eşkiya

յեղափոխութիւն [heğapokhutyun]:
devrim, ihtilal
յենակէտ [henaged]: dayanak
յենուլ [henul]: dayanmak
յետաձգել [hedatşikel]: ertelemek
յետամնաց [hedaminats]: geri kalmış
յետին [hedin]: son, sonuncu, arka
յետոյ [hedo]: sonra
յետոյք [heduyk]: kış
յերիւրել [heryurel]: uydurmak
յիմար [himar]: aptal
յիշատակ [hişadag]: anı
յիշատակել [hişadagel]: anmak
յիշել [hişel]: hatırlamak
յիշողութիւն [hişoğutyun]: hafıza
յիսուն [hisun]: elli
յիսուներորդ [hisunerort]: ellinci
Յիսուս [hisus]: İsa Peygamber
Յիսուսեան [hisusyan]: Cizvit
յղի [hiği]: hamile
յոգնած [hoknadz]: yorgun
յոգնակի [hoknagi]: çoğul, çok
յոգնիլ [hoknil]: yorulmak
Յոյն [huyn]: Yunan (erkek ve kadın)
յունական [hunagan]: Yunan (sıfat)

յունարէն [hunaren]: Yunanca
Յունաստան [hunasdán]: Yunanistan
յոյս [huys]: umut
յոռետես [horedes]: kötümser
յոռի [hori]: kötü
յորդիլ [hortil]: taşmak
յորդոր [hortor]: öğüt
յուզմունք [huzmunk]: heyecan
Յուլիս [hulis]: Temmuz
յուղկահար [huğgahar]: eşkiya
Յունիս [hunis]: Haziran
Յունուար [hunvar]: Ocak
յուշատետր [huşadedr]: hatıra defteri
յուշարձան [huşartsan]: anıt
յուսալ [husal]: umut etmek
յուսախափ [husakhap]: hayal kırıklığı-
na uğramış
յուսահատ [husahad]: ümitsiz
յստակ [hisdag]: berrak, duru
յող [hot]: eklem, bağ, boğum
յողուած [hotvadz]: makale
յօնք [honk]: kaş
յօրանջել [horançel]: esnemek
յօրինել [horinel]: 'yapmak, yaratmak
²bestelemek

Ն – ն [N]

ն : 400

նաեւ [nayev]: aynı zamanda, dahi
նազ / նազանք [naz / nazank]: naz
նաժիշտ [najişd]: cariyec
նախ [nakh]: ilk önce
նախարան [nakhapan]: önsöz
նախագահ [nakhakah]: başkan
նախագիծ [nakhaki dz]: taslak
նախադասութիւն [nakhatasutyun]:
cümle
նախարրեալ [nakhatıryal]: öncül
նախահայր [nakhahayr]: ata, ced
նախաճաշ [nakhacaş]: kahvaltı
նախանձ [nakhants]: kıskançlık
նախանձիլ [nakhantsil]: kıskanmak
նախապաշարում [nakhabaşarum]:
önyargı

նախապատուութիւն [nakhabadvut-
yun]: öncelik
նախապատրաստական [nakhabad-
rasdagan]: hazırlık
նախատել [nakhadel]: hakaret etmek
նախատեսել [nakhadesel]: öngörmek
նախատինք [nakhadink]: hakaret
նախարար [nakharar]: bakan, nazır
նախընտրել [nakhindrel]: tercih etmek
նախկին [nakhgin]: önceki
նախնիք [nakhnik]: ecdat
նահանգ [nahank]: eyalet
նահատակ [nahadag]: şehit
նահատակուիլ [nahadagvil]: şehit düş-
mek
նամակ [namag]: mektup
նայիլ [nayil]: bakmak

նայուածք [nayvadzk]: bakış
 նապաստակ [nabasdag]: tavşan
 նարգիս [narkis]: nergiz
 նարինջ [narinç]: portakal
 նարտ [nard]: tavla
 նարնջագոյն [narınçakuyun]: turuncu
 նաւ [nav]: gemi
 նաւազ / նաւաստի [navaz / navasdi]:
 gemici
 նաւակ [navag]: kayak
 նաւահանգիստ [navahankisd]: liman
 նաւամատոյց [navamaduyts]: iskele
 նաւաշինարան [navaşınaran]: tersane
 նաւապետ [navabed]: kaptan
 նաւատորմիղ [navadormiğ]: donanma
 նաւթ [navt]: petrol
 նեխիլ [nekhil]: çürümek
 նեղ [neğ]: dar
 նեղել [neğel]: sıkıştırmak, rahatsız et-
 mek
 նեղմիտ [neğmid]: dar kafalı
 նեղնակ [neğnal]: daralmak
 նեղութիւն [neğutyun]: darlık, sıkıntı
 նեղուիլ [neğvil]: üzülme, sıkılmak
 նեղուց [neğuts]: boğaz, kanal
 նենգ [nenk]: düzenbaz
 նետ [ned]: ok
 նետել [nedel]: atmak
 նետուիլ [nedvil]: atılmak
 ներ [ner]: elti
 ներածել [neradzal]: ithal etmek
 ներաշխարհ [neraşkharh]: iç dünya
 ներարկել [nerargel]: zerk etmek
 ներքան [nerpan]: taban
 ներքող [nerpoğ]: methiye
 ներքողել [nerpoğel]: methetmek
 ներգաղթել [nerkağtel]: vatanına geri
 dönmek
 ներկործել [nerkordzel]: etkilemek
 ներկործութիւն [nerkordzutyun]: etki
 ներդաշնակութիւն [nertaşnagutyun]:
 uyum
 ներել [nerel]: affetmek
 ներկ [nerg]: boya
 ներկայ [nerga]: mevcut

ներկայանալ [nergayanal]: huzuruna
 çıkmak
 ներկայացնել [nergayatsinel]: ¹sunmak
²temsil etmek
 ներկայացում [nergayatsum]: gösteri
 ներկայացուցիչ [nergayatsutsiç]: tem-
 silci
 ներկարար [nergarar]: boyacı
 ներկել [nergel]: boyamak
 ներշնչել [nerşinçel]: ¹solumak
 ներշնչում [nerşinçum]: ¹soluma ²esin
 ներշնչուիլ [nerşinçivil]: esinlenmek
 ներողամտութիւն [neroğamidutyun]:
 hoşgörülülük
 ներողութիւն [neroğutyun]: affeder-
 siniz
 ներում [nerum]: af
 ներս [ners]: içeri, içeride
 ներփակ [nerpag]: çevrelenmiş, sarılmış
 նիզ [niz]: sürgü
 նիզակ [nizag]: mızrak
 նիհար [nihar]: ince, sıska
 նիհարնակ [niharnal]: zayıflamak
 նիշ [niş]: işaret
 նիստ [nisd]: toplantı
 նիւթ [nyut]: ¹madde ²konu
 նկատել [nigadel]: fark etmek
 նկար [nigar]: resim
 նկարագիր [nigarakir]: karakter
 նկարագրել [nigarakrel]: tasvir etmek
 նկարել [nigarel]: resim çizmek
 նկարիչ [nigariç]: ressam (erkek)
 նկարչուհի [nigarçuhi]: ressam (kadın)
 նկրտիլ [nigirdil]: çabalamak
 նման [nıman]: benzer
 նմանապէս [nımanabes]: benzer şekil-
 de, bilmukabele
 նմանիլ [nımanil]: benzemek
 նմանութիւն [nımanutyun]: benzerlik
 նմանցնել [nımantşinel]: benzetmek
 նմոյշ [nımuş]: numune
 նշան [nişan]: ¹işaret ²iz
 նշանած [nişanadz]: nişanlı
 նշանակել [nişanagel]: ¹işaretlemek
²...anlamına gelmek ³atamak

նշանակութիւն [nişanagutyun]: ¹anlam
²kıymet
նշանաւոր [nişanavor]: meşhur
նշաւակ [nişavag]: ¹hedef ²rezil
նշմար [nişmar]: ¹iz, belirti ²bakış
նշմարել [nişmarel]: fark etmek
նոխազ [nokhaz]: (dişi) keçi;
քաւութեան ≈ : günah keçisi
նողկալ [noğgal]: tiksirmek
Նոյեմբեր [noyemper]: Kasım
նոյն [nuyn]: aynı
նոյնիսկ [nuynisg]: hatta
նոյնութիւն [nuynutyun]: aynılık
նոյնչափ [nuynçap]: aynı ölçüde, bir o kadar
նոյնսլէտ [nuynbes]: aynı şekilde
նոր [nor]: yeni
Նոր Տարի [nor dari]: Yeni Yıl
նորածեութիւն [noratsevutyun]: moda
նորավէպ [noraveb]: öykü
նորէն [noren]: yeniden
նորոզել [norokel]: tamir etmek
նորոյթ [noruyt]: yenilik
նուագախումբ [nivakakhump]: müzik grubu
նուագածու [nivakadzū]: çalgıcı
նուագահանդէտ [nivakahantes]: konser
նուագարան [nivakaran]: çalgı, müzik aleti

նուագել [nivakel]: müzik aleti çalmak
նուազ [nivaz]: az, daha az, eksik
նուագեցնել [nivazetsinel]: ¹eksiltmek
²hafifletmek
նուագուրդ [nivazurt]: eksiltme
նուաղ [nivağ]: zayıf, cansız
նուաղիլ [nivağil]: ¹bayılmak ²sönmek
նուաճել [nivacel]: boyun eğdirmek, fethetmek
նուաստանալ [nivasdanal]: küçülmek, alçalmak
նուէր [niver]: armağan
նուիրել [nivirel]: hediye etmek
նուշ [nuş]: badem
նում [nur]: nar
նուրբ [nurp]: ¹narin, zarif ²kibar
նպաստ [nibasd]: katkı, yardım, fayda
նպաստաւոր [nibasdavor]: yararlı
նպաստել [nibasdel]: katkıda bulunmak
նպատակ [nibadag]: amaç, hedef
նպար [nibar]: erzak
նպարափաճաւ [nibaravacar]: bakkal
նպարեղէն [nabareğen]: bakkaliye, zahire
նոնակ [nırnag]: el bombası
նստիլ [nısdil]: oturmak
նրբութիւն [nırputyun]: incelik
նօթի [noti]: aç
նօսր [nosr]: seyrek

Շ - 2 [Ş]

շ : 500
շաբաթ [şapat]: ¹hafta ²Cumartesi
շաբաթաթերթ [şapatatert]: haftalık dergi
շաբաթավերջ [şapataverç]: hafta sonu
շաքանակ [şakanag]: kestane
շալ [şal]: şal
շալակ [şalag]: sırt
շալկել [şalgel]: sırtlamak, taşımak
շահ [şah]: kâr
շահագործել [şahakordzel]: işletmek, kullanmak

շահագործել [şahakırkırel]: ilgilendirmek
շահակից [şahagits]: kâr ortağı
շահիլ [şahil]: kazanmak, kâr etmek, elde etmek
շաղուել [şağvel]: yağurmak
շամանաղ [şamantağ]: sis
շամփուր [şampur]: şiş
շանթ [şant]: yıldırım
շապիլ [şabig]: gömlek
շապկընկեր [şabginger]: don, külot
շառաւիղ [şaraviğ]: ¹dal ²soy

շատ [ʃad]: çok
 շատախօս [ʃadakhos]: geveze, boşboğaz
 շատակեր [ʃadager]: obur
 շատնալ [ʃadnal]: çoğalmak
 շատոնց [ʃadonts]: çoktan
 շարադրել [ʃaratrel]: yazmak, yaratmak
 շարադրութիւն [ʃaratrutyun]: kompozisyon
 շարան [ʃaran]: dizi
 շարել [ʃarel]: dizmek
 շարժանկար [ʃarjanıgar]: film, sinema
 շարժել [ʃarjel]: hareket ettirmek, sallamak
 շարժիլ [ʃarjil]: hareket etmek
 շարժում [ʃarjum]: hareket
 շարժուն [ʃarjun]: hareketli
 շարունակ [ʃarunag]: devamlı
 շարունակել [ʃarunagel]: devam etmek
 շարունակութիւն [ʃarunagutyun]: devam, süreklilik
 շաքար [ʃakar]: şeker
 շեղ [ʃeğ]: eğri, eğik
 շեղիլ [ʃeğil]: sapsmak
 շեղում [ʃeğum]: sapma
 շեմ [ʃem]: eşik
 շեշտ [ʃeşd]: vurgu, aksan
 շեշտել [ʃeşdel]: vurgulamak
 շերեփ [ʃerep]: kepçe
 շերտ [ʃerd]: dilim
 շեփոր [ʃepor]: borazan
 շեն [ʃen]: ¹mamur ²şen, neşeli
 շենք [ʃenk]: bina, yapı
 շիթ [ʃit]: damla
 շիլ [ʃil]: şaşılı
 շիկնիլ [ʃignil]: ¹kızarmak ²utanmak
 շինել [ʃinel]: inşa etmek, yapmak
 շինծու [ʃindzu]: yapma, yapımacı
 շինումաձք [ʃinvadzık]: ¹yaپی ²oluşma tarzı
 շինութիւն [ʃinutyun]: inşaat
 շիշ [ʃiş]: şişe
 շիջանիլ [ʃičanil]: sönmek
 շիտակ [ʃidag]: doğru, düz; շիպ ≈ : dosdoğru, dümdüz

շլխտի [ʃılxhdi]: pasaklı
 շղարշ [ʃığarş]: tüll
 շղթայ [ʃığta]: zincir
 շղթայել [ʃığtayel]: zincirlemek
 շնորհ [ʃınorh]: ¹lütuf, ihsan, inayet; կայսերական ≈ : ihsan-ı şahane ²gölge, saye
 շնորհակալ [ʃınorhagal]: müteşekkiri
 շնորհակալութիւն [ʃınorhagalutyun]: teşekkür, şükran
 շնորհաւոր [ʃınorhavor]: mübarek; ≈ բլլայ : tebrikler
 շնորհաւորել [ʃınorhavorel]: tebrik etmek
 շնորհել [ʃınorhel]: lütfetmek
 շնորհիւ [ʃınorhiv]: sayesinde; ձեր շնորհիւ : sayenizde
 շնորհում [ʃınorhum]: müsaade
 շնչառութիւն [ʃınçarutyun]: solunum
 շնչաւոր [ʃınçavor]: canlı
 շնչել [ʃınçel]: nefes almak
 շշմիլ [ʃışmil]: şaşmak, afallamak
 շշնջել [ʃışnoçel]: fisildamak
 շոգեկառք [ʃokegark]: tren
 շոգենաւ [ʃokenav]: vapur
 շոգի [ʃoki]: buhar
 շոգիանալ [ʃokianal]: buharlaşmak
 շողալ [ʃoğal]: ışıldamak
 շողգամ [ʃoğkam]: şalgam
 շողիք [ʃoğik]: tükürük, salya
 շոգոկորտել [ʃoğokortel]: yalalaklık yapmak
 շոգոկորտութիւն [ʃoğokortutyun]: yalalaklık
 շոճի [ʃoci]: çam ağacı
 շումիլ [ʃomin]: ispanak
 շոյել [ʃoyel]: okşamak
 շոշորդ [ʃoşort]: kaçıկ
 շուարած [ʃıvaradz]: şaşkın
 շուարիլ [ʃıvaril]: şaşırmaq
 շուկայ [ʃuga]: çarşı; Գոց ≈ : Kapalı Çarşı
 շուն [ʃun]: köpek
 շունչ [ʃunç]: nefes
 շունչան [ʃuşan]: zambak

շուշմայ [ʃuʃma]: susam
 շուտ [ʃud]: çabuk; ≈ ըրէ՛: çabuk ol!
 շուրջ [ʃurç]: etraf, civarında
 շուք [ʃuk]: gölge
 շպարել [ʃıbarel]: yüzünü boyamak
 շռայլ [ʃırayl]: müsrif
 շռայլել [ʃıraylel]: savurmak, israf etmek
 շտապ [ʃıdab]: acele
 շտապել [ʃıdabel]: acele etmek
 շտեմարան [ʃıdemaran]: ambar, depo
 շտկել [ʃıdgel]: düzeltmek
 շրթունք [ʃırtunk]: dudak
 շրջաբանություն [ʃırçapanutyun]: do-
 laylama
 շրջաբերական [ʃırçaperagan]: genelge
 շրջաբերություն [ʃırçaperutyun]: teda-
 vül, dolaşım
 շրջագայիլ [ʃırçakayıl]: dolaşmak
 շրջագայություն [ʃırçakayutyun]: dolaş-
 ma, gezme
 շրջագիծ [ʃırçakıdz]: çevre
 շրջակայ [ʃırçaga]: civar(ında),
 etraf(ında)

շրջակայք [ʃırçagayk]: civar, havali
 շրջան [ʃırçan]: ¹dönme, dönüş, dolaşım
²devir, dönem
 շրջանակ [ʃırçanag]: ¹çerçeve ²çember,
 daire
 շրջապատ [ʃırçabad]: çevre
 շրջապատել [ʃırçabadel]: kuşatmak,
 çevrelemek
 շրջել [ʃırçel]: ¹çevirmek, tersyüz etmek
²gezme
 շրջիկ / շրջուն [ʃırçig / ʃırçun]: gezgin
 շփանակ [ʃıpanal]: şımarak
 շփել [ʃıpel]: ovmak
 շփոթել [ʃıpotel]: karıştırmak
 շփոթիլ [ʃıpotil]: şaşırarak
 շփում [ʃıpum]: sürtünme, temas
 շքախումբ [ʃıka^hump]: kortej
 շքանշան [ʃıkanışan]: madalya
 շքեղ [ʃıkeğ]: muhteşem, görkemli
 շքերթ [ʃıkert]: geçit töreni
 շօշափել [ʃoşapel]: yoklamak, dokun-
 mak

Ո – ո [VO]

ո : 600
 ոգելից [vokelits]: alkollü; ≈ ըմպելի:
 alkollü içecek
 ոգեկոչել [vokegoçel]: anmak
 ոգեւորել [vokevorel]: coşturmak
 ոգեւորություն [vokevorutyun]: coşku
 ոգի [voki]: ruh
 ոեւէ [voyeve]: herhangi
 ոլոն(ւ) [volor(n)]: bezelye
 ոլորել [volorel]: bükme, burmak
 ոխ [vokh]: kin
 ոխակալ [vokhagal]: kindar
 ողբալ [voğpal]: matem tutmak
 ողբերգություն [voğperkutyun]: trajedi
 ողորկ [voğorg]: düz, düzgün
 ողորմած [voğormadz]: merhametli
 ողորմիլ [voğormil]: merhamet etmek
 ողորմություն [voğormutyun]: sadaka
 ողջ [voğç]: ¹sağ, canlı ²sağlam

ողջագուրել [voğçakurel]: kucaklamak
 ողջստություն [voğçmdutyun]: sağdu-
 yu
 ողջոյն [voğçuyun]: selam
 ոճ [voc]: üslup, stil, tarz
 ոճիր [vocir]: cinayet
 ոճրագործ [vocrakordz]: katil
 ոմանք [vomank]: bazı (kişiler)
 ոմն [vomin]: biri, herhangi biri
 ոյժ [uyj]: güç, kuvvet
 ոչ [voç]: hayır, değil
 ոչինչ [voçinç]: hiç
 ոչխար [voçkhar]: koyun
 ոչնչանալ [voçinçanal]: yok olmak
 ոչ ոք [voç vok]: hiç kimse
 ոջիլ [voçil]: bit
 ոռ [vor]: göt
 ոռնալ [vornal]: ulumak
 ոռնակ [vorokel]: sulamak

նսկեդար [vosgetar]: altın çağ
 նսկեզօծ [vosgezodz]: altın kaplama
 նսկեթել [vosgetel]: altın sırmalı
 նսկեդէն [vosgeğen]: altından
 նսկերիչ [vosgericç]: kuyumcu
 նսկի [vosgi]: altın
 նսկոր [vosgor]: kemik
 նսնիս [vosokh]: düşman
 նսայ [vosb]: mercimek
 նսպնեալ [vosbinyag]: mercek
 նսո [vosd]: dal
 նստայն [vosdayn]: dokuma
 նստան [vosdan]: payitaht, başkent
 նստիկան [vosdigan]: polis
 նստնուլ [vosdnul]: sıçramak, atlamak
 նստնստել [vosdosdel]: zıplamak
 ով [ov]: kim
 ովկիանոս [ovgianos]: okyanus
 ոտանաւոր [vodanavor]: şiir
 ոտնաման [vodnaman]: ayakkabı
 ոտք [vodk]: ayak
 որ [vor]: ¹ki ²hangi
 որակ [vorag]: kalite, nitelik
 որակաւոր [voragavor]: kaliteli
 որակել [voragel]: nitelemek
 որայ [vora]: buğday demeti
 որբ [vorp]: yetim
 որբանոց [vorpanots]: yetimhane
 որդ [vort]: solucan
 որդեգիր [vortekir]: evlatlık
 որդեգրել [vortekrel]: evlat edinmek
 որդի [vorti]: evlat, oğul
 որդեգրել [vortekrel]: evlat edinmek
 որել [voryeve]: herhangi
 որկրամոլ [vogramol]: obur
 որձ [vorts]: erkek
 որմնադիր [vorminatir]: duvarcı
 որոգայթ [vorokayt]: tuzak
 որոճալ [vorocal]: geviş getirmek
 որոնել [voronel]: aramak
 որոշ [vorosç]: belli, kesin, açık
 որոշել [vorosçel]: kararlaştırmak, saptamak
 որոշում [vorosçum]: karar

որովհետև [vorovhedev]: çünkü,
 ...için
 որոտալ [vorodal]: gürlmek, gök
 gürlmesi
 որչափ [vorçap]: ne kadar
 որպէս [vorbes]: gibi
 որպէսզի [vorbeszi]: ...sı için
 որջ [vorç]: in, mağara
 որս [vors]: av, takip
 որսալ [vorsal]: avlamak, takip etmek
 որսորդ [vorsort]: avcı
 որքան [vorkan]: ne kadar
 ու [u]: ve
 ուզել [uzel]: istemek
 ութ [ut(ı)]: sekiz
 ութերորդ [uterort]: sekizinci
 ութուն [utsun]: seksen
 ուժ [uj]: güç, kuvvet
 ուժանակ [ujanag]: dinamit
 ուժասալար [ujasbar]: bitkin
 ուժգին [ujkin]: güçlü
 ուժգնութիւն [ujkinutyun]: güç, kuvvet
 ուժեղ [ujeğ]: güçlü
 ուժովնալ [ujovnal]: güçlenmek
 ուլունք [ulunk]: boncuk
 ուխտ [ukhd]: ¹ahit ²adak
 ուծանալ [udzanal]: (birinden, bir
 şeyden) soğumak
 ուղարկել [uğargel]: yollamak
 ուղեղ [uğeg]: beyin
 ուղեցոյց [uğetsuyts]: kılavuz
 ուղեւոր [uğevor]: yolcu
 ուղեղ [uğesç]: dal
 ուղի [uği]: yol
 ուղիղ [uğiğ]: düz, doğru
 ուղղագրութիւն [uğğakrutyun]: imla
 ուղղակի [uğğagi]: doğrudan
 ուղղաձիգ [uğğatsik]: dik, dikey
 ուղղաչափ [uğğaçap]: gönye
 Ուղղափառ [uğğapar]: Ortodoks
 ուղղել [uğğel]: ¹doğrultmak, düzeltmek
²yönelmek
 ուղղութիւն [uğğutyun]: yön
 ուղտ [uğd]: deve
 ուղտասպան [uğdaban]: deveci

ումպ [umb]: yudum
 ունայն [unayn]: boş, naçar
 ունենալ [unenal]: sahip olmak
 ունենոր [unevor]: varlıkları
 ունկնդիր [ungintir]: dinleyici
 ունկնդրել [ungintrel]: dinlemek
 ուշ [uş]: geç
 ուշադիր [uşatir]: dikkatli
 ուշադրութիւն [uşatruutyun]: dikkat
 ուշանալ [uşanal]: gecikmek
 ուշացնել [uşatsinel]: geciktirmek
 ուշիմ [uşim]: zeki
 ուռեցնել [uretsinel]: şişirmek
 ուռեցք [uretsk]: 'şiş, şişmiş' 2ur, tümör
 ուրիլ [uril]: şişmek
 ուրկան [urgan]: ağ
 ուս [us]: omuz
 ուսանիլ [usanil]: öğrenim görmek, çalışmak, öğrenmek
 ուսանող [usanog]: erkek öğrenci (üniversite)
 ուսանողուհի [usanoğuhi]: kadın öğrenci (üniversite)
 ուսողութիւն [usoğutyun]: matematik
 ուսում [usum]: öğrenim, tahsil
 ուսումնասիրել [usumnasirel]: tetkik etmek, incelemek

ուսումնասիրութիւն [usumnasirutyun]: inceleme
 ուսուցիչ [usutsiç]: öğretmen (erkek)
 ուսուցչուհի [usutsçuhi]: öğretmen (kadın)
 ուսուցում [usutssum]: öğretim, tedrisat
 ուստի [usdi]: 'öyle ki' 2nereden
 ուտել [udel]: yemek
 ուտելիք [udelik]: yiyecek
 ուր [ur]: nere, nereye, nerede
 ուրազ [urak]: keser
 ուրախ [urakh]: memnun, mutlu
 ուրախանալ [urakhanal]: sevinmek
 ուրախութիւն [urakhutyun]: sevinç
 ուրական [uragan]: kasırga
 ուրանալ [uranal]: inkar etmek
 ուրացում [uratsum]: inkar
 Ուրբաթ [urpat]: Cuma
 ուրեք [urek]: her yerde
 ուրեմն [uremin]: öyleyse, o zaman, bu takdirde
 ուրիշ [urish]: başka
 ուրոյն [uruyn]: özgün
 ուրուագիծ [urvakiđz]: taslak
 ուրուական [urvagan]: hayalet
 ուրուր [urur]: çaylak
 ոք [vok]: kimse, birisi

Չ - չ [Ç]

չ : 700
 չախել [çakhel]: azarlamak
 չամիչ [çamiç]: kuru üzüm
 չար [çar]: 'yaramaz' 2kötü
 չարախօսել [çarakhosel]: kötülemek
 չարածի [çaracici]: afacan, yaramaz
 չարամիտ [çaramid]: kötü niyetli
 չարիք [çarik]: kötülük
 չարութիւն [çarutyun]: kötülük, yaramazlık
 չարչարանք [çarçarank]: eziyet
 չարչարել [çarçarel]: işkence etmek
 չափ [çap]: ölçü
 չափազանց [çapazants]: çok sayıda, aşırı

չափազանցել [çapazantsel]: ölçüyü kaçırmak, abartmak
 չափածոյ [çapadzo]: ölçülü
 չափահաս [çapahas]: yetişkin
 չափանիշ [çapaniş]: ölçüt
 չափաւոր [çapavor]: ılımlı, mutedil, ölçülü
 չափել [çapel]: ölçmek
 չզոյութիւն [çikoyutyun]: yokluk
 չէ [çe]: değil
 չէզոք [çezok]: tarafsız
 չինական [çinagan]: Çin (sıfat)
 Չինաստան [çinasdan]: Çin
 չինարէն [çinaren]: Çince
 չինացի [çinatsi]: Çinli (erkek)

չինուհի [çinuhi]: Çinli (kadın)
 չնչին [çinçin]: değersiz, önemsiz
 չոր [çor]: kuru
 չորցնել [çortsinel]: kurutmak
 Չորեքշաբթի [çoreksapti]: Çarşamba
 չորնալ [çornal]: kurumak
 չորս [çors]: dört
 չորրորդ [çorrort]: dördüncü
 չորսի [çorsti]: dört bir yan

չուան [çivan]: ip
 չոքիլ [çokil]: diz çökmek
 չուես [çides]: görmemiş, görgüsüz
 չքանալ [çikanal]: yok olmak, kaybolmak
 չքաւոր [çıkavor]: yoksul
 չքնաղ [çıknağ]: ¹nadir ²eşsiz ³güzel, dilber
 չքութիւն [çıkutyun]: yokluk

Պ – պ [B]

պ : 800
 պալատ [balad]: saray
 պալար [balar]: çiban
 պախարակէլ [bakharagel]: kınamak
 պակաս [bagas]: eksik
 պակասութիւն [bagasutyun]: eksiklik
 պակսեցնել [bagsetsinel]: eksiltmek
 պակսիլ [bagsil]: eksilmek
 պահ [bah]: ara, an
 պահակ [bahag]: nöbetçi
 պահակազօրք [bahagazork]: devriye
 պահականոց [bahaganots]: karakol
 պահանջ [bahanch]: ¹ihtiyaç ²talep
³alacak
 պահանջատէր [bahanchader]: alacaklı
 պահանջել [bahanchel]: ¹talep etmek
²gerektirmek
 պահապան [bahaban]: bekçi
 պահարան [baharan]: dolap
 պահել [bahel]: saklamak, tutmak, muhafaza etmek
 պահեստի [bahesdi]: yedek
 պահնորդ [bahnort]: muhafiz
 պահուլտիլ [bahvidil]: saklanmak
 պահուլտութիւն [bahviduk]: saklambaç
 պահուիլ [bahvil]: muhafaza etmek, saklamak
 պահպանել [bahbanel]: muhafaza etmek
 պահպանողական [bahbanoğagan]: muhafazakar
 պահք [bahk]: perhiz
 պահպանում [bahbanum]: muhafaza

պաղ [bağ]: soğuk
 պաղատիլ [bağadil]: yalvarmak, istirham etmek
 պաղարիւն [bağaryun]: soğukkanlı
 պաղիլ [bağil]: soğumak
 պաղպաղակ [bağbağag]: dondurma
 պաճուճանք [bacucank]: süs
 պաճուճել [bacucel]: süslemek
 պայթեցնել [baytetsinel]: patlatmak
 պայթիլ [baytil]: patlamak
 պայթուցիկ [baytutsig]: patlayıcı
 պայծառ [baydzar]: ¹parlak, aydınlık
²açık, sarıh, bariz
 պայման [bayman]: durum, vaziyet
 պայմանագրութիւն [baymanakrutyun]: sözleşme
 պայմանաժամ [baymanajam]: vade
 պայուսակ [bayusag]: çanta
 պայտ [bayd]: nal
 պայտար [baydar]: nalbant
 պայքար [baykar]: kavga, mücadele
 պայքարիլ [baykaril]: kavga, mücadele etmek
 պանդոկ [bantog]: otel
 պանդիտութիւն [bantıkhđutyun]: gurbet, gurbetçilik
 պանդուխտ [bantukhđ]: gurbetçi
 պանիր [banir]: peynir
 պանծալ [bandzal]: övünmek
 պաշար [başar]: ¹azık ²erzak
 պաշարել [başarel]: kuşatmak
 պաշտամունք [başdamunk]: tapınma, ibadet

պաշտել [başdel]: tapınmak, ibadet etmek
 պաշտելի [başdeli]: hayran olunacak
 պաշտպան [başdban]: müdafi, koruyucu
 պաշտպանել [başdbanel]: korumak, savunmak
 պաշտօն [başdon]: ¹memuriyet ²görev ³dini ayin
 պաշտօնական [başdonagan]: resmi
 պաշտօնակից [başdonagits]: meslektaş, mesai arkadaşı
 պաշտօնեայ [başdonya]: memur
 պաշիկ [baçig]: öpücük
 պապ(իկ) [bab(ig)]: dede
 պապակ [babag]: susuzluk
 պապանձիկ [babantsil]: dili tutulmak
 պարաւ [barav]: kocakarı, yaşlı kadın
 պարկեցնել [bargetsinel]: yatırmak
 պարկիլ [bargil]: yatmak, uzanmak
 պատ [bad]: duvar
 պատահաբար [badahapar]: tesadüfen
 պատահար [badahar]: ¹olay ²kaza
 պատահիլ [badahil]: meydana gelmek, vuku bulmak
 պատանդ [badant]: rehine
 պատանի [badani]: genç, delikanlı
 պատանք [badank]: kefen
 պատար [badar]: parça, lokma
 պատարաբար [badarakağ]: çatal
 պատասխան [badaskhan]: cevap
 պատասխանատու [badaskhanadu]: mesul
 պատասխանել [badaskhanel]: cevap vermek
 պատարագ [badarak]: dini ayin, kud-das-ı şerif
 պատգամ [badkam]: buyruk
 պատգամաւոր [badkamavor]: delege
 պատեան [badyan]: kın, kılıf, kabuk
 պատել [badel]: kaplamak
 պատեհ [badeh]: müsait, uygun
 պատեհապաշտ [badehabaşd]: fırsatçı
 պատժել [badjel]: cezalandırmak
 պատիժ [badij]: ceza

պատիճ [badic]: kabuk
 պատիւ [badiv]: onur, namus
 պատկանիլ [badganil]: ait olmak
 պատկառանք [badgarank]: ¹ar ²saygı
 պատկեր [badger]: resim
 պատկերազարդ [badgerazart]: resimli
 պատճառ [badcar]: neden, sebep
 պատճառել [badcarel]: neden olmak
 պատճառով [badcarov]: ...nedeniyle, ...yüzünden
 պատմաբան / պատմագետ / պատմագիր [badmapan / badmaked / badmakir]: tarihçi
 պատմական [badmagan]: tarihi
 պատմել [badmel]: anlatmak, hikaye etmek
 պատմիչ [badmic]: tarihçi
 պատմութիւն [badmutyun]: ¹tarih ²hikaye
 պատնէշ [badneş]: barikat
 պատշաճ [badşac]: uygun, yakışır
 պատշաճեցնել [badşacetsinel]: yakıştırmak
 պատշգամ [badışkam]: balkon
 պատուակալ [badvagal]: fahri, onusal
 պատուանդան [badvantan]: kaide, kürsü
 պատուասիրել [badvasirel]: misafir etmek
 պատուաստ [badvasd]: aşı
 պատուար [badvar]: set, duvar
 պատուարժան [badvarjan]: saygıdeğer
 պատուաւոր [badvavor]: ¹namuslu ²saygın
 պատուել [badvel]: ¹saygı göstermek ²onurlandırmak
 պատուէր [badver]: ¹emir ²talimat ³nasihat
 պատուիրակ [badvirag]: temsilci, delege
 պատուիրել [badvirel]: ¹emretmek ²talimat vermek ³nasihat etmek
 պատուհան [baduhan]: pencere
 պատուհաս [baduhas]: ¹ceza ²bela
 պատուտակ [badudag]: sarmaşık

պատռել [badrel]: yırtmak
պատռտել [badirdel]: parçalamak
պատսպարան [badisbaran]: barınak
պատրանք [badrank]: yanılısama
պատրաստ [badrasd]: hazır
պատրաստարան [badrasdapan]: ha-
zırcevap
պատրաստել [badrasdel]: hazırlamak
պատրաստութիւն [badrasdutyun]: ha-
zırlık
պատրաստուիլ [badrasdivil]: hazırlan-
mak
պատրիարք [badriark]: patrik
պատրիարքարան [badriarkaran]: pat-
rikhane
պատրոյզ [badruyk]: fitil
պատրուակ [badırvag]: bahane, özür
պար [bar]: halay, dans
պարագայ [baraka]: koşullar, durum
պարագլուխ [barakılıkh]: elebaşı
պարան [baran]: ip
պարանոց [baranots]: boyun
պարապ [barab]: boş; ≈ տեղը : boş
yere
պարապիլ [barabil]: meşgul olmak,
uğraşmak
պարապութիւն [barabutyun]: boşluk
պարարտ [barard]: semiz
պարբերաթերթ [barperater]: süreli
yayın
պարգէւ [barkev]: ¹hediye ²ödül
պարգէւել [barkevel]: ¹hediye etmek
²ödüllendirmek
պարեգօտ [barekod]: entari, cüppe
պարել [barel]: dans etmek
պարզ [barz]: sade, basit
պարզարանել [barzaranel]: açıklamak
պարզամիտ [barzamid]: saf
պարզապէս [barzabes]: açıկça
պարզել [barzel]: basitleştirmek, sade-
leştirmek
պարէն [baren]: erzak
պարիկ [barig]: peri
պարիսպ [barisb]: sur, hisar
պարծանք [bardzank]: övünç, şeref

պարծենալ [bardzenal]: övünmek
պարկ [barg]: çuval
պարկեշտ [bargesd]: dürüst
պարոն [baron]: bay, bey
պարուհի [baruhi]: dansöz
պարունակել [barunagel]: içermek
պարունակութիւն [barunagutyun]: i-
çerik
պարպել [barbel]: boşaltmak
պարսաւել [barsavel]: yermek
Պարսիկ [barsig]: İranlı (erkek)
պարսկական [barsgagan]: İranlı (sifat)
Պարսկաստան [barsgasdan]: İran
պարսկերէն [barsgeren]: Farsça
Պարսկուհի [barsguhi]: İranlı (kadın)
պարտադրել [bardatrel]: zorlamak, da-
yatmak
պարտաթուղթ [bardatuğt]: borç senedi
պարտական [bardagan]: borçlu
պարտականութիւն [bardaganutyun]:
borç, ödev, görev
պարտաճանաչ [bardacanaç]: sorumlu
պարտապահանջ [bardabahanç]: ala-
caklı
պարտատրիչ [bardavoriç]: zorunlu
պարտատրութիւն [bardavorutyun]:
yükümlülük
պարտատրուիլ [bardavorvil]: ¹borç-
lanmak ²meçbur olmak
պարտատեր [bardader]: borçlu
պարտէզ [bardez]: bahçe
պարտիզպան [bardizban]: bahçıvan
պարտութիւն [bardutyun]: yenilgi
պարտուիլ [bardivil]: yenilmek
պարտք [bardk]: borç, görev
պէխ [bekh]: bıyık
պէղել [beğel]: kazanmak
պէղում [beğum]: kazı
պետ [bed]: şef, lider, başkan
պետական [bedagan]: devletle ilgili,
resmi
պետութիւն [bedutyun]: devlet
պերճ [berc]: sık, gösterişli
պերճանք [bercank]: zengin, lüks
պզտիկ [bizdig]: küçük

պզտիկնալ [bızdignal]: küçülmek
 պէս [bes]: gibi
 պէտք [bedk]: ¹ihtiyaç ² պէտք է :
 gerekli
 պժգալ [bijkal]: tiksirmek, nefret etmek
 պիղծ [biğdz]: kirli, haram
 պինդ [bint]: sağlam
 պիտակ [bidag]: etiket
 պիտանի [bidani]: yararlı
 պիտոյք [biduyk]: alet, araç
 պլլել [billel]: sarmak
 պլլոր [billor]: sarma dolma
 պլլուիլ [billivil]: sarılmak
 պլպլալ [bilbılal]: parıldamak
 պղատոնական [biğadonagan]: plato-
 nik
 պղերգ [biğerk]: tembel
 պղինձ [biğintz]: bakır
 պղծել [biğdzet]: kirletmek
 պղպեղ [biğbeğ]: biber
 պղտոր [biğdor]: bulanık
 պղտորել [biğdoret]: bulandırmak
 պճնել [bicnel]: süslemek
 պճնուած [bicinvadz]: süslü
 պնակ [binag]: tabak
 պնդել [bintel]: ¹ısrar etmek
²sertleştirmek, katılaştırmak
 պնդութիւն [bintutyun]: ¹katılık
²dayanıklılık
 պողպատ [boğbad]: çelik

պոչ [boç]: kuyruk
 պոռալ [boral]: bağlamak
 պոռթկալ [bortgal]: patlamak
 պոռնիկ [bornig]: fahişe
 պոռոչել [borocel]: böğürmek
 պորտ [bord]: göbek
 պուպրիկ [bubrig]: oyuncak bebek
 պուս [bud]: damla
 պուրակ [burag]: ağaçlık, koru
 պուց [butz]: am
 պչրանք [biçrank]: süs
 պոստել [birsdel]: kaşlarını çatmak,
 yüzünü ekşitmek
 պսակ [bisag]: ¹taç ²kilise nikahı
 պսակուիլ [bisagvil]: ¹taçlanmak ²ni-
 kahlanmak
 պտղաբեր [bidığaper]: meyveli, verimli
 պտոյտ [biduyd]: yürüyüş, gezi
 պտուղ [biduğ]: meyve
 պտուտակ [bidudag]: vida
 պտտեցնել [bididetşinel]: dolaştırmak
 պտտիլ [bididil]: dolaşmak, gezinmek
 պրծիլ [birdzil]: kurtulmak
 պրկել [birgel]: burmak, sıkmak, ger-
 mek
 պրպտել : [birbidel]: araştırmak, incele-
 mek
 պրպտում [birbidum]: araştırma, tetkik

Ջ - ջ [Չ]

ջ : 900
 ջալուբիր [çalupir]: çelik-çomak
 ջախջախել [çakhçakhel]: kırıp dök-
 mek, darmadağın etmek
 ջահ [çah]: meşale
 ջաղացք [çağatsk]: değirmen
 ջանադիր [çanatir]: gayretli
 ջանալ [çanal]: çabalamak, gayretli
 etmek
 ջանք [çank]: çaba; ≈ թափել : çaba
 göstermek
 ջատագովիլ [çadakovil]: savunmak

ջատուկ [çadug]: cadı
 ջարդ [çart]: katliam
 ջարդել [çartel]: katliam yapmak
 ջերմ [çerm]: ılık
 ջերմուկ [çermug]: ılıca, kaplıca, çermik
 ջերմեռանդ [çermerant]: ateşli, hara-
 retli
 ջիղ [çiğ]: sinir
 ջինջ [çinç]: berrak
 ջլախտաւոր [çılakhdavor]: sinir hastası
 ջղային [çığayin]: sinirli
 ջղայնասալ [çığaynanal]: sinirlenmek

ջնջել [չինջել]: yok etmek, iptal etmek
ջովիր [չոլիր]: sürü
ջովաստ [չոգադ]: müfreze
ջոջ [չոջ]: büyük, ileri gelen, ayan
ջորի [չորի]: katır
ջութակ [չութագ]: keman
ջովհակ [չովհագ]: çulha
ջովստակ [չսովհստակ]: çift
ջուր [չուր]: su
ջրախառն [չրախհարն]: sulu, suyla karışık

ջրամբար [չրամբար]: sarnıç
ջրանցք [չրանցք]: kanal
ջրդեղել [չրդեղել]: su vermek
ջրել [չրել]: ¹sulamak ²yalanlamak
ջրկիր [չրկիր]: sucu, saka
ջրհան [չրհան]: tulumba
ջրհեղել [չրհեղել]: tufan, su baskını
ջրհոր [չրհոր]: su kuyusu
ջրոտ [չրոտ]: sulu
ջրվեժ [չրվեժ]: şelale

Ռ – ռ [R]

ռ : 1000
ռաբբի / ռաբունի [րաբբի / րաբունի]: ha-
ham
ռազմ [րազմ]: savaş
ռազմագիտություն [րազմագիտություն]:
strateji
ռազմադաշտ [րազմադաշտ]: savaş alanı
ռազմամթերք [րազմամթերք]: cephane
ռազմանավ [րազմանավ]: savaş gemisi
ռազմափորձ [րազմափորձ]: askeri ma-
nevra
ռազմիկ [րազմիկ]: savaşçı
ռամիկ [րամիկ]: avam
ռամկավար [րամկավար]: demokrat

ռամկավարություն [րամկավարություն]:
demokrasi
ռեդին [րեդին]: reçine
ռիշտ [րիշտ]: cimri
ռիթմ [րիթմ]: ritim
ռոզմ [րոզմ]: bombalamak
ռոզիկ [րոզիկ]: maaş
ռումբ [րումբ]: bomba
Ռուս [րուս]: Rus (erkek ve kadın)
ռուսական [րուսական]: Rus (sıfat)
Ռուսաստան [րուսաստան]: Rusya
Ռուսիա [րուսիա]: Rusya
ռուսերեն [րուսերեն]: Rusça
ռուփ [րուփ]: pekmez

Ս – ս [S]

ս : 2000
սա [սա]: bu, o
սազ [սակ]: kaz
սադայել [սատայել]: şeytan
սադրանք [սատրանք]: kışkırtma
սաթ [սատ]: kehribar
սալ [սալ]: örs
սալոր [սալոր]: erik
սակ [սակ]: fiyat
սակայն [սակայն]: yalnız
սակառ [սակառ]: sepet
սակարան [սակարան]: borsa
սակարկել [սակարկել]: pazarlık etmek
սակացոյց [սակացոյց]: tarife

սակավար [սակավար]: az sayıda
սակավարիւթ [սակավարիւթ]: ketum
սակավար [սակավար]: ekonomik,
aza kanaat eden
սահիլ [սահիլ]: kaymak
սահման [սահման]: sınır
սահմանադրություն [սահմանադրու-
յուն]: anayasa
սահմանափակ [սահմանափակ]: sınırlı
սահմանել [սահմանել]: belirlemek, ta-
nımlamak
սահնակ [սահնակ]: kızak
Սաղմոս [սաղմոս]: Zebur

սայթափիլ [saytakil]: kaymak, tökez-
 lemek
 սայլ [sayl]: araba, kağrı
 սանդար [santar]: havan topu
 սանդխամաստ [santkhamad]: basamak
 սանդուխ [santukh]: merdiven
 սանձ [sants]: yular
 սանտր [sandır]: tarak
 սառ [sar]: buz
 սառիլ [saril]: donmak
 սասանիլ [sasanil]: sarsılmak
 սաստել [sasdel]: azarlamak
 սաստիկ [sasdig]: şiddetli
 սաստկանալ [sasdganal]: şiddetlenmek
 սաստկութիւն [sasdgutyun]: şiddet
 սատանայ [sadana]: şeytan
 սատարել [sadarel]: yardım etmek
 սատափ [sadap]: sedef
 սատկել [sadgel]: gebertmek
 սատկիլ [sadgil]: gebermek
 սար [sar]: dağ
 սարահարթ [sarahart]: yayla
 սարդ [sart]: örümcek
 սարկաւազ [sargavak]: diyakoz
 սարսափ [sarsap]: dehşet
 սարսափիլ [sarsapil]: dehşete kapılmak
 սարսիլ [sarsil]: sarsılmak
 սարսուռ [sarsur]: titreme
 սարսուլ [sarsıral]: titremek
 սարք [sark]: takım, donatı
 սարքել [sarkel]: donatmak
 սաւան [savan]: çarşaf
 սաւառնակ [savarnag]: uçak
 սափոր [sapor]: testi
 սափրել [saprel]: tıraş etmek
 սափրիչ [sapriç]: berber
 սզալ [sikal]: yas tutmak
 սզաւոր [sıkavor]: yas tutan
 սէթետէթ [setevet]: süslü
 սէխ [sekhe]: kavun
 սէղան [seğan]: masa
 սէղանաւոր [seğanavor]: sarraf
 սէղմ [seğm]: sıkı
 սէղմել [seğmel]: sıkmak
 սեմ [sem]: eşik

սենեակ [senyag]: oda
 սեպ [seb]: çivi
 սեպել [sebel]: var saymak
 Սեպտեմբեր [sebdemper]: Eylül
 սեր [ser]: cins, cinsiyet
 սեր [ser]: kaymak
 սերային [serayin]: cinsel
 սերմ [serm]: tohum
 սերմանել [sermanel]: tohum ekmek
 սերունդ [serunt]: soy, nesil
 սերտել [serdel]: çalmak, öğrenmek,
 bellemek
 սել [sev]: siyah
 սենալ [sevnal]: kararmak
 սեփական [sepagan]: özel, zati
 սեփականատեր [sepaganader]: sahip,
 malik
 սեփականութիւն [sepaganutyun]:
 mülkiyet
 սէզ [sez]: çayır, ot
 սէր [ser]: sevgi
 սթափիլ [sitapil]: uyanmak, kendine
 gelmek
 սիզալ [sikal]: böbürlenmek, hava
 atmak
 սին [sin]: ¹boş ²boş yere
 սինլքոր [sinlkor]: aşığılık
 սիրաբանիլ [sirapanil]: sevişmek
 սիրալի [sirali]: candan
 սիրական [siragan]: sevgili
 սիրահար [sirahar]: aşık
 սիրահարիլ [siraharil]: aşık olmak
 սիրահարութիւն [siraharutyun]: aşk
 սիրամարզ [siramark]: tavus kuşu
 սիրել [sirel]: sevmek
 սիրելի [sireli]: sevgili
 սիրուհի [siruhi]: ¹sevgili (kadın) ²met-
 res
 սիրուն [sirun]: sevimli
 սիրտ [sird]: kalp, can, yürek
 սիւն(ակ) [syun(ag)]: sütün
 սիսալ [sikhhal]: yanlış, hata
 սիսալիլ [sikhhalil]: hata yapmak
 սիստոր [sikhdor]: sarımsak

սկզբնաւորութիւն [isgzpınavorutyun]:
 başlangıç
 սկզբունք [isgzpunk]: ilke, prensip
 սկիզբ [isgzp]: başlangıç
 սկսիլ [isgsil]: başlamak
 սկսնակ [isgısnag]: acemi
 սկրթել [isgırtel]: sıyrmak
 սղել [sıǵel]: kısaltmak
 սղմիլ [sıǵmil]: sıǵmak
 սղոց [sıǵots]: testere
 սղութիւն [sıǵutyun]: yokluk, darlık
 սմբուկ [sımpug]: patlıcan
 սմնեղուկ [sımsēǵug]: sinsi
 սմքիլ [sımkil]: büzülmek, çekilmek
 սնանիլ [sınanil]: beslenmek
 սնանկ [sınang]: müflis
 սնար [sınar]: başucu
 սննդարար [sınıntarar]: besleyici
 սնունդ [sınunt]: yiyecek, gıda
 սնուցանալ [sınutsanal]: beslemek
 սնտուկ [sındug]: sandık
 սոթտել [sotdel]: sıvamak
 սոխ [so^{kh}]: soğan
 սոխակ [so^{kh}ag]: bülbül
 սողալ [soǵal]: sürünmek
 սողուն [soǵun]: sürüngen
 սոճի [soci]: çam ağacı
 սոյլ [suył]: ıslık
 սոսկալ [sosgal]: dehşete kapılmak,
 korkmak
 սոսկալի [sosgali]: feci, korkunç
 սով [sov]: kıtlık
 սովոր [sovor]: alışık
 սովորական [sovoragan]: olağan, mutad
 սովորութիւն [sovorutyun]: ¹alışkanlık
²adet
 սորվեցնել [sorvet^sinel]: öğretmek
 սորվիլ [sorvil]: öğrenmek
 սուգ [suk]: yas
 սուլել [sulel]: ıslık çalmak
 սուլիչ [sulic]: ¹ıslık ²düdük
 սուղ [suǵ]: pahalı
 սունկ [sung]: mantar
 սուտ [sud]: ¹yalan ²yanlış
 սուր [sur]: ¹kılıç ²keskin

սուրբ [surp]: ¹aziz, veli ²kutsal
 սուրճ [surc]: kahve
 սպայ [ısba]: subay
 սպանակաւ [ısbanagan]: İspanyol (sı-
 fat)
 սպանդանց [ısbantano^{ts}]: mezbaha
 սպաներէն [ısbaneren]: İspanyolca
 Սպանիա [ısbania]: İspanya
 Սպանիացի [ısbania^{tsi}]: İspanyol (er-
 kek)
 սպաննել [ısbannel]: öldürmek
 Սպանուհի [ısbanuhi]: İspanyol (kadın)
 սպառել [ısbarel]: tüketmek
 սպառիլ [ısbaril]: tükenmek
 սպառնալ [ısbaranal]: tehdit etmek
 սպառնալիք [ısbaranalik]: tehdit
 սպասասրահ [ısbasasrah]: bekleme
 odası
 սպաս [ısbas]: çatal-bıçak
 սպասարկել [ısbasargel]: hizmet etmek
 սպասաւոր [ısbasavor]: hizmetçi, uşak
 սպասել [ısbaseł]: beklemek
 սպասում [ısbasum]: beklenti
 սպարապետ [ısbarabed]: başkomutan
 սպեղանի [ısbeǵani]: merhem
 սպի [ısbi]: yara izi
 սպունք [ısbunk]: sünger
 սպրդիլ [ısburtil]: süzülme
 ստակաւ [sıdak^hos]: yalancı
 ստահալ [sıdahag]: asi, serseri
 ստամոքս [sıdamoks]: mide
 ստանալ [sıdanal]: ¹edinmek, elde et-
 mek ²almak
 ստացուածք [sıdat^svadz^k]: mal, mülk
 ստել [sıdel]: yalan söylemek
 ստեղծագործ [ısdeǵdzakord^z]: yaratıcı
 ստեղծագործութիւն [ısdeǵdzakord^zut-
 yun]: eser
 ստեղծել [ısdeǵdz^{el}]: yaratmak
 ստեպղին [ısdebǵin]: havuç
 ստերք [ısderç]: kısır
 ստել [ısdev]: tüy
 ստինք [ısdirnk]: meme
 ստիպել [ısdirbel]: zorlamak

ստիպողաբար [isdiboğapar]: zorla, mecburen
 ստիպողական [isdiboğagan]: mecburi
 ստիպուիլ [isdibvil]: mecbur olmak
 ստիպում [isdibum]: mecburiyet
 ստկել [isdigel]: ayıklamak, soymak
 ստնտու [isdındu]: sütanne
 ստորագծել [isdorakdzel]: altını çizmek
 ստորագրել [isdorakrel]: imzalamak
 ստորագրութիւն [isdorakrutyun]: imza
 ստորադաս [isdoratas]: alt, aşağı
 ստորերկրեայ [isdorerğırya]: yeraltı
 ստորել [isdorev]: aşağıda
 ստորնանալ [isdornanal]: alçalmak
 ստորոտ [isdorod]: etek
 ստուար [isdvar]: kalın
 ստուգաբանութիւն [isdupakanutyun]: etimoloji
 ստուգել [isdukel]: doğrulamak
 ստուեր [isdver]: gölge
 ստուերել [isdverel]: gölgelemek
 ստութիւն [isdutyun]: yalan
 ստրկութիւն [isdırgutyun]: kölelik
 սրածայր [sıradzayr]: keskin
 սրահ [sırah]: salon
 սրամիտ [sıramid]: zeki, nüktedan
 սրբագրել [sırpakrel]: düzeltmek
 սրբագրութիւն [sırpakrutyun]: düzeltme

սրբազան [sırpazan]: ¹ilahi, kutsal ²metropolitlere hitap sözcüğü
 սրբել [sırpel]: silmek
 սրբիչ [sırpıç]: silgi
 սրթողիլ [sırtoğil]: darılmak
 սրել [sırel]: sıvrılmak, bilemek
 սրիկայ [sırıga]: hergele
 սրինգ [sırink]: kaval
 սրճագոյն [sırcakuyun]: kahverengi
 սրճաման [sırcaman]: cezve
 սրճարան [sırcaran]: kahvehane
 սրճեփ [sırcep]: kahveci
 սրունք [sırunk]: bacak
 սրտաբուխ [sırdapukh]: candan, yürek-ten
 սրտագին [sırdakin]: candan, yürekten
 սրտապնդել [sırdabintel]: yüreklendir-
 mek
 սրտմտիլ [sırdmıdil]: öfkelenmek
 սրտնեղիլ [sırdneğil]: kızmak
 սրտնեղութիւն [sırdneğutyun]: sıkıntı
 սրտոտ [sırdod]: yürekli
 սփոփանք [sıpopank]: teselli
 սփոփել [sıpopel]: teselli etmek
 սփրել [sıprel]: dağıtmak, yaymak
 սքանչանալ [ıskançanal]: hayran olmak
 սքանչելի [ıskançeli]: harika, muhteşem
 սոսափիւն [sosapyun]: hışırıtı

Վ - վ [V]

վ : 3000
 վազր [vakır]: kaplan
 վազել [vazel]: koşmak
 վազվզել [vazvızel]: koşturmak
 վազվոտութիւն [vazvırduk]: kovalamaca
 վազք [vazk]: koşu
 վաթսուն [vatsun]: altmış
 վաթսուններորդ [vatsunerort]: altmışın-
 cı
 վախ [vakh]: korku
 վախկոտ [vakhgod]: korkak
 վախճան [vakhcan]: son
 վախճանետալ [vakhcanyal]: müteveffa

վախճանիլ [vakhcanil]: vefat etmek
 վախնալ / վախել [vakhnal/vakhel]: korkmak
 վախցնել [vakhtsinel]: korkutmak
 վահան [vahan]: kalkan
 վաղ [vağ]: erken
 վաղահաս [vağahas]: zamansız, erken gelen
 վաղեմի [vağemi]: eski
 վաղը [vağ]: yarın
 վաղուց [vağuts]: çoktan
 վաճառական [vacaragan]: tüccar
 վաճառատուն [vacaradun]: mağaza

վաճառել [vacarel]: satmak
 վաճառք [vacark]: satış
 վայելուչ [vayeluç]: yakışır, yaraşır
 վայլել [vaylel]: yakışmak
 վայր [vayr]: yer, mevki, mahal
 վայրագ / վայրենի / վայրի [vayrak /
 vayreni / vayri]: vahşi
 վայրէջք [vayreçk]: iniş
 վայրկեան [vayrgyan]: dakika
 վայրկենական [vayrgenagan]: ani
 վայրկենապէս [vayrgenabes]: birden
 bire
 վանական [vanagan]: keşiş
 վանել [vanel]: defetmek, kovmak
 վանկ [vang]: hece
 վանք [vank]: manastır
 վաշխարու [vaşharu]: tefeci
 վաշտ [vaşd]: bölük
 վաչկատուն [vaçgadun]: göçebe
 վար [var]: ¹yanık, ²yanmış ²parlak
 վառարան [vararan]: soba
 վանել [varel]: yakmak
 վարիլ [varil]: yanmak
 վարվրուն [varvırun]: ateşli, canlı
 վառող [varot]: barut
 վասակ [vasag]: hain
 վասն [vasn]: çünkü, zira
 վասնզի [vasnzi]: çünkü, binaenaleyh
 վաստակ [vasdag]: çalışma, emek
 վաստակաբէլ [vasdagapeg]: yorgun
 վաստակաւոր [vasdagavor]: emektar
 վաստկիլ [vasdgil]: kazanmak
 վատ [vad]: kötü
 վատթար [vadtar]: beter, daha kötü
 վատորակ [vadorag]: kalitesiz
 վատութիւն [vadutyun]: kötülük
 վար [var]: aşağı, aşağıda, aşağıya
 վարակ [varag]: budak
 վարակիչ [varagiç]: bulaşıcı
 վարանիլ [varanil]: tereddüt etmek
 վարդ [vart]: gül
 վարդագոյն [vartakuyın]: pembe
 վարդապետ [vartaped]: rahip
 վարդապետութիւն [vartapedutyun]:
 öğreti

վարել [varel]: sürmek (araba, hayvan
 vs.), idare etmek
 վարժութիւն [varjutyun]: ¹alıştırma
²alışkanlık
 վարժուիլ [varjıvil]: alışmak
 վարիչ [varic]: idareci
 վարկ [varg]: kredi
 վարկաբէլ [vargapegel]: karalamak,
 itibarını sarsmak
 վարկած [vargadz]: varsayım
 վարձակ [vartşag]: kantocu, şarkıcı ka-
 dın
 վարձակալ [vartşagal]: kiracı
 վարձատրել [vartşadrel]: ödüllendir-
 mek
 վարձատրութիւն [vartşadrutyun]: ö-
 dül
 վարձել [vartşel]: kiralamak
 վարձկան [vartşgan]: kiralık
 վարձք [vartşk]: kira
 վարմ [varm]: ağ
 վարմունք [varmunk]: tavır
 վարնոց [varnoçs]: ¹pespaye ²aşağılık
 վարուիլ [varvil]: davranmak
 վարունգ [varunk]: hıyar
 վարչական [varçagan]: idari
 վարչաձեւ [varçatşev]: rejim, idare
 վարչապետ [varçabed]: başbakan
 վարչութիւն [varçutyun]: yönetim
 վարուելակերպ [varvelagerb]: davranış
 վարպետ [varbed]: usta
 վարպետութիւն [varbedutyun]: ustalık
 վարս [vars]: saç
 վարսակ [varsag]: yulaf
 վարտիք [vardik]: don, külot
 վաւաշոտ [vavaşod]: şehvet düşkünlüğü
 վաւերազիր [vaverakir]: belge
 վաւերական [vaveragan]: ¹geçerli, tas-
 dikli ²meşru
 վաւերացնել [vaveratşinel]: onaylamak
 վեհ [veh]: yüce, ulu
 վեհաժողով [vehajoğov]: konferans,
 kongre
 վեհաւնձ [vehantşın]: alicenap
 վեհապետ [vehaped]: hükümdar

վեհութիւն [vehutyun]: haşmet, büyüklük
 վեր [ver]: yukarı, yukarıda, yukarıya; ի
 վեր : itibaren
 վերաբերիլ [veraperil]: ilgisi olmak
 վերաբերում [veraperum]: davranış
 վերազրել [verakrel]: atfetmek, yüklemek
 վերադառնալ [verataranal]: (geri) dönmek
 վերադառնալ [veratarats]: dönüş
 վերադիր [veratir]: ¹ilave ²lakap
 վերածնունդ [veradzıununt]: yeniden doğuş
 վերակացու [veragatsı]: çavuş, kahya, ustabaşı
 վերակազմութիւն [veragazmutyuan]: yeniden inşa etme
 վերապահ [verabah]: çekimser
 վերարկու [verargu]: palto
 վերացական [veratsagan]: soyut
 վերելք [verelk]: tırmanma
 վերել [verev]: yukarıda, üstte
 վերլուծել [verludzel]: analiz etmek
 վերծանել [verdzanel]: sökmek, çözmek
 վերմակ [vermag]: yorgan
 վերնագիր [vernakir]: yazı başlığı
 վերնալ [vernal]: ortadan kalkmak
 վերնաշապիկ [vernaşabig]: gömlek
 վերոյիշնալ [veruyişnal]: mumaileyh, yukarıda adı geçen
 վերջ [verç]: son
 վերջաբան [verçapan]: sonsöz
 վերջանալ [verçanal]: bitmek, son bulmak
 վերջալոյս [verçaluys]: günbatımı
 վերջապէս [verçabes]: sonunda, nihayet
 վերջացնել [verçatsınel]: bitirmek
 վերջերս [verçerıs]: son zamanlarda
 վերջին [verçin]: son, sonuncu
 վերջնագիր [verçnakir]: ultiatom
 վերջնական [verçnagan]: nihai
 վերստին [versdin]: yeniden
 վերցնել [vertınel]: kaldırmak

վեց [vets]: altı
 վեցերորդ [vetserort]: altıncı
 վեզ [vek]: aşık
 վեճ [vec]: tartışma
 վեպ [veb]: roman
 վերք [verk]: yara
 վիզ [viz]: boyun
 վիժեցնել [vijetsınel]: düşürmek
 վիժիլ [vijil]: düşmek
 վիճաբանիլ [vicapanil]: tartışmak
 վիճաբանութիւն [vicapanutyuan]: tartışma
 վիճակ [vicag]: durum
 վիճակագրութիւն [vicagakrutyuan]: istatistik
 վիճակահանութիւն [vicagahanutyuan]: çekiliş
 վիճակարկել [vicagargel]: kura
 վիճակագոյց [vicagatsuyts]: karne
 վին [vin]: lavta
 վիշապ [vişab]: ejder
 վիպագիր [vibakir]: romancı
 վիրաբոյժ [virapuyj]: cerrah
 վիրապ [virab]: zindan
 վիրաւոր [viravor]: yaralı
 վիրաւորել [viravorel]: yaralamak
 վիրաւորիչ [viravoricç]: yaralayıcı
 վիվլուկ [vilvilug]: patırtı
 վիտալ [vikhdal]: çokca bulunmak, kaynamak
 վկայ [viga]: şahit
 վկայական [vigayagan]: belge, vesika, sertifika
 վկայել [vigayel]: tanıklık etmek
 վիատիլ [vihadil]: yılmak
 վիուկ [vihug]: büyüücü
 վճարել [vicarel]: ödemek
 վճարում [vicarum]: ödeme
 վճիռ [vicir]: hüküm, karar
 վճիտ [vicid]: şeffaf, berrak
 վճռաբէլ [vicrapeg]: yargıtay
 վճռական [vicragan]: belirleyici, kritik
 վճռել [vicrel]: karar vermek
 վնաս [vınas]: zarar
 վնասաւար [vınasagar]: zararlı

վնասել [vınasel]: zarar vermek
 վշտացնել [vıřdatsınel]: gücendirmek
 վոհման [vohmag]: kurt sürüsü
 վուշ [vuř]: keten
 վոնտել [vırnıdel]: kovmak
 վսեմ [vısem]: yüce, ulu
 վստահ [vısdah]: emin
 վստահելի [vısdaheli]: güvenilir
 վստահիլ [vısdahil]: güvenmek
 վստահութիւն [vısdahutyun]: itimat
 վտանգ [vıdank]: tehlike
 վտանգաւոր [vıdankavor]: tehlikeli
 վտանգել [vıdankel]: tehlikeye atmak
 վտառ [vıdar]: balık sürüsü, sürü
 վտարանիի [vıdaranti]: sürgün, sürülmüş
 վտարել [vıdarel]: atmak, kovmak
 վտիտ [vıdid]: cılız, zayıf

վրայ [vıra]: üst, üstünde
 վրան [vıran]: çadır
 Վրաստան [vırasdan]: Gürcistan
 վրացերէն [vıratseren]: Gürcüce
 Վրացի [vıratsı]: Gürcü (erkek)
 Վրացուհի [vıratsuhi]: Gürcü (kadın)
 վրդովել [vırtovel]: ¹rahatsız etmek ²üz-
 mek
 վրդովում [vırtovum]: ¹kaygı ²gerginlik,
 karışıklık
 վրէժ [vırej]: intikam
 վրէժ լուծել [vırej luđzel]: intikam
 almak
 վրէժխնդիր [vırejkhıntir]: intikamcı
 վրիպակ [vıribag]: yazım hatası
 վրիպիլ [vıribil]: şaşmak, şaşırmaq
 վրձին [vırtşin]: fırça
 վրնջել [vırnıçel]: kişnemek

S - տ [D]

տ : 4000

տաբատ [dapad]: pantolon
 տազնապ [daknab]: bunalım, kriz
 տազնապիլ [daknabil]: bunalmak
 տազր [dakır]: kayın (birader)
 տաժանելի [dajaneli]: zahmetli
 տաժանք [dajank]: zahmet, eziyet
 տալ [dal]: görümce
 տալ [dal]: vermek
 տախտակ [dakhdag]: tahta
 տախտամած [dakhdamadz]: döşeme
 տակ [dag]: ¹alt, ²aşağı ³taban
 տականք [dagank]: tortu, süprüntü
 տակառ [dagar]: fıçı
 տակաւին [dagavin]: henüz, daha
 տակնուվրայ [dagnuvıra]: altüst; ≈
 ընել: altüst etmek
 տաղանդ [dağant]: yetenek
 տաղաւար [dağavar]: ¹kulübe ²çadır
³önemli beş dini bayram
 տաղտկալի [dağdgalı]: usandırıcı
 տաղտուկ [dağdug]: sıkıntı
 տաճար [dacar]: ibadethane
 Տաճիկ [dacig]: Türk (pejoratif)

տաճկերէն [dacgeren]: Türkçe
 տամկանալ [damganal]: nemlenmek
 տամուկ [damug]: nem, yaş
 տանիլ [danil]: götürmek
 տանիք [danik]: dam, çatı
 տանձ [dants]: armut
 տանջանք [dançank]: işkence, eziyet
 տանջել [dançel]: işkence etmek
 տանտէր [dander]: ev sahibi
 տանտիկիի [dandigin]: ev kadını
 տաշել [daşel]: yontmak
 տաշեղ [daşeg]: talaş
 տապելել [dabelel]: devirmek
 տապակ [dabag]: tava
 տապանաքար [dabanakar]: mezar taşı
 տապալտկիլ [dabilidgil]: yuvarlanmak
 տապելել [dabgel]: kızartmak
 տար [dar]: harf
 տարապանք [darabank]: acı, sefalet
 տարապիլ [darabil]: ...den çekmek, ısı-
 tırap çekmek
 տարապալ [darasıkhal]: imla hatası
 տարացի [daratsı]: harfiyen
 տարը [dası]: on

տատամսիլ [dadamsil]: tereddüt etmek
 տատանիլ [dadani]: sallanmak
 տատրակ [dadrag]: kumru
 տար [dar]: uzak
 տարագիր [darakir]: sürgün
 տարագրել [darakirel]: sürgün etmek
 տարածել [daradzēl]: yaymak
 տարածութիւն [daradzutyun]: yer, sa-
 ha, alan
 տարակարծութիւն [daragardzutyun]:
 fikir ayrılığı
 տարակոյս [daraguys]: şüphe
 տարակուսիլ [daragusil]: şüphelenmek
 տարածայնել [daratsaynel]: söylenti
 yaymak
 տարածայնութիւն [daratsaynutyun]:
 'ihtilaf' 2söylenti
 տարապայման [darabayman]: sınırsız,
 aşırı
 տարապարհակ [darabarhag]: angarya
 տարբեր [darper]: 1değişik 2farklı 3çe-
 şitli
 տարբերել [darperel]: 1değiştirmek 2a-
 yırmak 3farklılaştırmak 4çeşitlendirmek
 տարբերիլ [darperil]: 1değişmek 2ayrıl-
 mak 3farklı olmak
 տարբերութիւն [darperutyun]: fark
 տարեգրութիւն [darekrutyun]: yıllık,
 salname
 տարեդարձ [daretarts]: yıldönümü,
 doğum günü
 տարելից [darelits]: ölüm yıldönümü
 տարեկան [daregan]: senelik
 տարեկից [daregits]: yaşıt
 տարերային [darerayin]: 1doğal 2ilkel,
 basit
 տարերք [darerk]: 1unsurlar, temeller
 2esas
 տարի [dari]: sene
 տարիք [darik]: yaş
 տարիքոտ [darikod]: yaşlı
 տարողութիւն [daroğutyun]: kapasite
 տարուբերիլ [daruperil]: gidip gelmek,
 sallanmak

տարուիլ [darvil]: götürülmek,
 taşınmak, sürüklenmek,
 տարտամ [dardam]: kararsız
 տարր [dar]: 1element 2unsur
 տարրական [darragan]: temel, baş-
 langıç, basit
 տարփածու [darpadzū]: sevgili
 տարօրինակ [darorinag]: acayip
 տաւիղ [daviğ]: santur, arp
 տափակ [dapag]: düz, yassı
 տափաստան [dapasdan]: bozkır, düz-
 lük
 տաք [dak]: sıcak
 տաքարին [dakaryun]: sıcakkanlı
 տաքնալ [daknal]: ısınmak
 տաքութիւն [dakutyun]: sıcaklık
 տաքցնել [daktsinel]: ısıtmak
 տգէղ [dikeğ]: çirkin
 տգէտ [diked]: cahil
 տգիտութիւն [dikidutyun]: cehalet
 տեղ [değ]: yer
 տեղալ [değal]: yağmak
 տեղակալ [değagal]: vekil
 տեղական [değagan]: 1yerel 2yerli
 տեղացի [değatsi]: yerli
 տեղաւորել [değavorel]: yerleştirmek
 տեղափոխել [değapokhel]: yer deği-
 ştirmek, taşınmak
 տեղեակ [değyag]: bilgi, haber almış
 տեղակագիր [değagakir]: rapor
 տեղեկանալ [değeganal]: öğrenmek,
 bilgilenmek, haber almak
 տեղի անտեղի [deği andeği]: yerli
 yersiz
 տեղի ունենալ [deği unenal]: yer al-
 mak, gerçekleşmek
 տեղի տալ [deği dal]: yol açmak
 տենդ [dent]: sıtma
 տենչ [denç]: arzu
 տենչալ [dençal]: arzulamak
 տենչանք [dençank]: arzu
 տեսադաշտ [desataşd]: görüş alanı
 տեսակ [desag]: çeşit
 տեսակարար [desagarar]: özgül
 տեսակէտ [desaged]: görüş

տեսակցիլ [desagtsil]: görüşmek
 տեսակցութիւն [desagtsutyun]: toplantı
 տեսանելի [desaneli]: görünür, bariz
 տեսարան [desaran]: 'görülecek şey
 2manzara
 տեսնել [desnel]: görmek
 տեսնուիլ [desnivil]: 'görölmek 2görüşmek
 տեսութիւն [desutyun]: kuram
 տեսչութիւն [desçutyun]: 1müdürlük
 2dekanlık 3hükümet
 տեսք [desk]: görüntü
 տեսքոտ [deskod]: gösterişli
 տետրակ [dedrag]: defter
 տերեւ [derev]: yaprak
 տերեւաթափ [derevatap]: yaprak dökümü
 տեւական [devagan]: süreklî, hep
 տեւել [devel]: sürmek
 տեւողութիւն [devoğutyun]: süre
 տղրուկ [diğrug]: sülük
 տէր [der]: 1efendi, sahip 2Allah
 տէրտէր [derder]: papaz
 տժգոյն [dijkuyun]: solgun
 տիա(յ)ր [dia(y)r]: bay
 տիեզերական [diyezeragan]: evrensel
 տիեզերք [diyezerk]: evren
 տիզ [diz]: kene
 տիկ [dig]: tulum
 տիկիի [digin]: bayan, hanım(efendi)
 տիկնիկ [dignig]: kukla
 տիղմ [diğm]: çamur
 տիպար [dibar]: numune, model
 տիտղոս [didğos]: unvan
 Տիրամայր [diramayr]: 1Meryem Ana
 2din adamının annesi
 տիրանալ [diranal]: sahip olmak
 տիրապետել [dirabedel]: 1hükmetmek
 2bir şeyi çok iyi bilmek, ustası olmak
 տիրապետութիւն [dirabedutyun]: ege-
 menlik
 տիրել [direl]: hükmetmek
 տիւ [div]: gündüz
 տիւեղծ [dikheğdz]: cılız

տխմար [dikhmar]: ahmak
 տխուր [dikhur]: kederli
 տխրիլ [dikhril]: kederlenmek
 տխրեցնել [dikhretsnel]: üzmek
 տկար [digar]: zayıf, güçsüz
 տկարանալ [digaranal]: zayıflamak
 տկարութիւն [digarutyun]: zayıflık
 տկլոր [diglor]: cırı cıplak
 տձեւ [ditsev]: biçimsiz
 տղամարդ [diğamart]: erkek
 տղայ [diğa]: 1oğlan 2oğul 3çocuk
 տղայական [diğayagan]: çocukça
 տղմոտ [diğmod]: çamurlu
 տնկել [dingel]: dikmek
 տնտես [dindes]: hademe
 տնտեսագիտութիւն [dindesakidutyun]: ekonomi
 տնտեսական [dindesagan]: ekonomik
 տնտնալ [dindinal]: oyalanmak
 տնօրէն [dinoren]: müdür
 տոգորել [dokorel]: daldırmak, banmak
 տոկալ [dogal]: dayanmak
 տոկոս [dogos]: faiz
 տոկոսն [dogun]: dayanıklı
 տող [doğ]: 1satır 2mısra
 տոմար [domar]: 1kütük, resmi kayıt
 2takvim
 տոմս [doms]: 1bilet 2fikra, makale
 տոչորիլ [doçoril]: yanmak
 տոպրակ [dobrag]: torba
 տորմիղ [dormiğ]: donanma, filo
 տուգանք [dukank]: para cezası
 տուն [dun]: ev
 տուրք [durk]: 1vergi 2bağış
 տուփ [dup]: kutu
 տպագրել [dibakrel]: basmak (matbaa)
 տպարան [dibaran]: matbaa
 տպատրիչ [dibavoriç]: etkileyici
 տպատրութիւն [dibavorutyun]: iz-
 lenim
 տոտոալ [dirdiral]: dırdır etmek
 տոփանք [dirpank]: şehvet
 տրամաբանական [diramapanagan]:
 mantıklı

տրամաբանութիւն [dɪramapanutyun]:
mantık
տրամադրել [dɪramatrel]: ¹düzenlemek
²tahsis etmek
տրամադրութիւն [dɪramatrutyun]:
¹yönelim, meyil ²yetki, tasarruf ³moral,
keyif
տրամախօսութիւն [dɪramakhosutyun]:
diyalog
տրեխ [dɪrekh]: çarık
տրոհել [dɪrohel]: bölmek, ayırmak
տրորել [dɪrorel]: ¹ovalamak, çitilemek
²çiğnemek, ufalamak
տրտմիլ [dɪrdmil]: hüzünlenmek
տրտմութիւն [dɪrdmutyun]: hüzün

տրտնջալ [dɪrdınçal]: yakınmak, şikayet etmek
տրտում [dɪrdum]: hüzün
տրտունջ [dɪrdunç]: şikayet
տրցալ [dɪrt͡sag]: deste
տիլել [dɪpel]: tokatlamak
տրալ [dɪkal]: inlemek
տրնիլ [dɪknil]: çok çalışmak
տոն [don]: bayram, yortu
տոնախմբութիւն [donakhımputyun]:
şenlik, şölen
տոնական [donagan]: ¹bayramla ilgili
²neşeli, şen
տոնակատարութիւն [donagadarutyun]:
kutlama, şenlik
տոնել [donel]: kutlamak

Ը - ր [R]

ր : 5000
րաբուն [rapun]: ¹rab ²rahip ³haham
րաբունապետ [rapunabed]: hahambaşı
րախ [rakh]: sevinçli
րախանալ / րախճանալ [rakhanal /
rakhcanal]: sevinmek
րահիրաբ [rahirap]: aceleyle, telaşla
րամ [ram]: takım, güruh, mürettebat,
çete

րամել [ramel]: biraraya getirmek
րամկական [ramgagan]: bütün, toplam
րետոր [redor]: hatip, konuşan, sözcü
րոպէ [robe]: an, lahza, saniye, dakika
րոպէական [robeagan]: ¹anlık, bir an
için ²geçici
րոք [rok]: öreke

Յ - ց [TS]

ց : 6000
ցախ [tsakh]: ¹çalı ²süpürge
ցած [tsadz]: alçak, düşük
ցածնալ [tsadznal]: alçalmak
ցամաք [tsamak]: ¹kara, kıta, yer ²kuru
ցամքիլ [tsamkil]: kurumak
ցայել [tsayel]: sallamak
ցայտել [tsaydel]: fışkırmak, sıçramak
ցան [tsan]: çil
ցանել [tsanel]: ekmek, dikmek,
serpmek
ցանկ [tsang]: indeks, liste
ցանկալ [tsangal]: arzulamak
ցանկալի [tsangali]: arzu edilen
ցանց [tsants]: ağ, şebeke

ցանցաւ [tsantsar]: seyrek
ցանք [tsank]: ekin
ցասկոտ [tsasgod]: öfkeli
ցասուն [tsasnul]: öfkelenmek
ցասում [tsasum]: öfke
ցատքել [tsadkel]: atlamak, sıçramak
ցատքոտել [tsadkidel]: hoplamak, zıplamak
ցաւ [tsav]: ağrı, acı
ցաւալի [tsavali]: acıklı
ցաւիլ [tsavil]: ¹ağrılamak ²üzgün olmak
ցաւոտ [tsavod]: ağrılı, hasta
ցելի [tsekh]: çamur
ցեղ [tseğ]: ırk, soy, kavim
ցեղակից [tseğagits]: soydaş

ցեղասպանութիւն [tseğasbanutyun]:
soykırım
ցերեկ [tsereg]: gündüz
ցկեանա [tsıgyans]: ömür boyu
ցնդած [tsıntadz]: bunak
ցնծալ [tsındzal]: çok sevinmek
ցնծութիւն [tsındzutyun]: neşe, sevinç
ցնկնիլ [tsıngınil]: yavrulamak
ցնորիլ [tsınoril]: çıldırmak, bunamak
ցնցում [tsıntsum]: sarsıntı
ցոլա(նա)լ [tsola(na)l]: yansımak
ցոլացում / ցոլք [tsolatsum / tsolk]:
yansımaya
ցորեկ [tsoreg]: öğle
ցորեն [tsoren]: buğday
ցուլ [tsul]: boğa
ցուպ [tsub]: değnek

ցուրտ [tsurd]: soğuk; ≈ սունել : soğuk
almak
ցուցաբերել [tsutsaperel]: göstermek
ցուցակ [tsutsag]: liste
ցուցահանդես [tsutsahantes]: sergi
ցուցամոլ [tsutsamol]: gösterişçi
ցուցափետիլ [tsutsapeğg]: vitrin
ցուցնել [tsutsnel]: göstermek
ցտեսութիւն [tsidesutyun]: görüşmek
üzere
ցրուել [tsırvel]: dağıtmak
ցրուիլ [tsırvil]: dağılmak
ցրտել [tsırdel]: soğumak
ցցել [tsıtsel]: dikmek, saplamak
ցոլ [tsog]: çiy
ցողուն [tsogun]: sap

Փ - փ [P]

փ : 8000
փաթթել / փաթաթել [pattel / patatel]:
sarmak
փաթթուիլ [pattivil]: sarılmak
փալփալ [palpılal]: parıldamak
փախուստ [pakhusd]: firar
փախչիլ [pakhçil]: kaçmak
փախստական [pakhısdagan]: kaçak,
firari
փախցնել [pakhıtsnel]: kaçırmak
փակ [pag]: kapalı
փակել [pagel]: kapamak
փակուիլ [pagvil]: kapanmak
փակչիլ [pagçil]: yapışmak
փաղաքշել [pağakşel]: okşamak
փամփուշտ [pampuşd]: mermi
փայլ [payl]: parıltı
Փայլածու [payladzu]: Merkür
փայլակ [paylag]: şimşek
փայլատակել [payladagel]: şimşek
çakmak
փայլիլ [paylil]: parlamak
փայլուն [paylun]: parlak
փայտ [payd]: tahta, odun
փայտաշեն [paydaşen]: ahşap

փայտատ [paydad]: balta
փայփայել [paypayel]: şefkat göstermek
փանաքի [panaki]: naçiz
փապար [pabar]: kovuk, in
փապուղի [pabuğı]: tünel
փառաբանել [parapanel]: ¹methetmek
²şükretmek
փառահեղ [paraheğ]: görkemli
փառամոլ [paramol]: gösteriş düşkünü
փառասէր [paraser]: hırslı
փառասիրութիւն [parasirutyun]: hırs
փառաւոր [paravor]: şanlı
փառք [park]: ¹şan, şeref ²şükür; փառք
Աստուծոյ: Allaha şükür
փաստ [pasd]: kanıt
փաստաբան [pasdapan]: avukat
փարատել [paradel]: ¹parçalamak ²gi-
dermek
փարաւոն [paravon]: firavun
փարթամ [partam]: zengin
փարտել [pardel]: sallamak
փափաք [papak]: dilek
փափաքիլ [papakil]: dilemek
փափկասուն [paggasun]: çitkırıldım
փափուկ [papug]: yumuşak, nazik

փեթակ [petag]: kovan
 փեղկ [peğg]: kepenk
 փեսայ [pesa]: damat
 փետել [pedel]: yolmak
 փետուր [pedur]: kuş tüyü
 փեշ [peş]: etek
 փթթիլ [pıtıtil]: ¹çiçeklenmek ²gelişmek
 փիլիսոփայութիւն [pilisopayutyun]:
 felsefe
 փիլիսոփայ [pilisopa]: filozof
 փիղ [piğ]: fil
 փլատակ [pıladag]: enkaz
 փլչիլ [pıçıl]: yıkılmak
 փլցնել [pılcınel]: yıkmak
 փղձկիլ [pığtısigil]: boşanmak
 փճանալ [pıcanal]: heba olmak, telef
 olmak
 փնթի [pınti]: pinti
 փնտռել [pındrel]: aramak
 փոթորիկ [potorig]: fırtına
 փոխ [pokh]: ödünç
 փոխաբերաբար [pokhaperapar]: me-
 cazen
 փոխաբերական [pokhaperagan]: me-
 cazi
 փոխադարձ [pokhatarts]: karşılıklı
 փոխադարձել [pokhatartsel]: karşılık
 vermek
 փոխադրել [pokhatrel]: nakletmek, ta-
 şımak
 փոխանակ [pokhanag]: ...yerine
 փոխանորդ [pokhanort]: vekil
 փոխանորդազիր [pokhanortakir]: ve-
 kaletname
 փոխանցել [pokhantsel]: ¹devretmek
²bulaştırmak
 փոխանցիկ [pokhantsig]: bulaşıcı
 փոխարքայ [pokharka]: genel vali
 փոխել [pokhel]: değiştirmek
 փոխնիթոխ [pokhnipokh]: sırayla
 փոխնորդ [pokhnort]: çamaşır
 փոխուիլ [pokhvil]: değişmek
 փոկ [pog]: kayış
 փողերանոց [poğeranots]: darphane
 փողկապ [poğgab]: kravat

փողոսել [poğodel]: boğazlamak
 փողոց [poğots]: sokak
 փոշի [poşi]: toz
 փոս [pos]: çukur
 փոր [por]: karın
 փորագրել [porakırel]: kazıyarak yaz-
 mak, hakketmek
 փորել [porel]: kazmak
 փորհարութիւն [porharutyun]: ishal
 փորձ [ports]: deney
 փորձազուտ [portsaked]: uzman
 փորձանք [portsank]: bela
 փորձառու [portsaru]: tecrübeli
 փորձառութիւն [portsarutyun]: tecrübe
 փորձաքար [portsakar]: mihenk taşı
 փորձել [portsel]: denemek
 փորձուիլ [portsvil]: denenmek
 փութալ [putal]: acele etmek
 փութաջան [putaçan]: gayretli
 փութացնել [putatsınel]: hızlandırmak
 փուլ [pul]: evre
 փուճ [puc]: boş
 փունջ [punc]: demet
 փուշ [puş]: diken
 փուր [pur]: fırın
 փուր [puk]: rüzgar
 փոփոխական [popokhagan]: değişken
 փոփոխակի [popokhagi]: dönüşümlü
 փոփոխութիւն [popokhutyun]: deęi-
 şiklik
 փոքր [pokır]: küçük
 փոքրամասնութիւն [pokramasnut-
 yun]: azınlık
 փոքրանալ [pokranal]: küçülme
 փոքրաքանակ [pokrakanag]: pera-
 kende
 փոքրոզի [pokroki]: adi, aşâğılık
 փչել [pıçel]: ¹üfleme ²esme
 փսխել [pıskhel]: kusmak
 փռուիլ [pırvil]: serilmek, yayılmak
 փսփսալ [pıspısal]: fısıldamak
 փրկարար [pırgarar]: kurtarıcı
 փրկել [pırgel]: kurtarmak
 փրկիչ [pırgiç]: kurtarıcı
 փրկութիւն [pırgutyun]: kurtuluş

փրփրիլ [pırpıril]: köpürmek

Ք - ք [K]

ք : 9000

քալել [kalel]: yürümek

քակել [kagel]: sökmek

քակոր [kagor]: tezek

քահանայ [kahana]: rahip, papaz

քաղաք [kağak]: şehir

քաղաքական [kağakagan]: ¹siyasi ²sivil, medeni

քաղաքականություն [kağakaganutyun]: siyaset

քաղաքակիրթ [kağakagirt]: medeni

քաղաքակրթություն [kağakagirtutyun]: medeniyet

քաղաքապետ [kağakabed]: belediye başkanı

քաղաքավար [kağakavar]: terbiyeli

քաղաքացի [kağakatsi]: ¹şehirli ²gyurttaş

քաղել [kağel]: toplamak, derlemek

քաղիրթ [kağirt]: işkembe

քաղց [kağts]: açlık

քաղցկեղ [kağtsgeğ]: ¹kanser ²kangren

քաղցու [kağtsu]: şıra

քաղցր [kağtsır]: tatlı

քաղքենի [kağkeni]: burjuva

քամակ [kamag]: sırt, arka

քամահրել [kamahrel]: küçümsemek

քամել [kamel]: sıkmak, süzmek

քամի [kami]: rüzgar

քամոց [kamots]: süzgeç

քայլ [kayl]: adım

քայլերգ [kaylerk]: marş

քայր [kayr]: gerdanlık

քայքայել [kaykayel]: bozmak, dağıtmak

քանակ [kanag]: ¹miktar ²cetvel

քանդակ [kantag]: ¹oyma ²heykel

քանդել [kantel]: yıkmak

քանդուիլ [kantivil]: yıkılmak

քանորդ [kanort]: bölüm

քաշել [kaşel]: çekmek

քաշքշել [kaşkışel]: çekiştirmek

քաշ [kaç]: cesur, yiğit

քաջազործություն [kaçakordzutyun]: kahramanlık

քաջալերել [kaçalerel]: teşvik etmek

քաջություն [kaçutyun]: cesaret

քառակուսի [karagusi]: kare

քառասուն [karasun]: kırk

քառեակ [karyag]: rubai, dörtlük

քառորդ [karort]: çeyrek

քար [kar]: taş

քարակոփ [karagop]: taşçı

քարայր [karayr]: mağara

քարափ [karap]: rıhtım

քարկոծել [kargodzel]: taşlamak

քարձ [karts]: köse

քարոզ [karozi]: vaaz

քարոզել [karozel]: vaaz vermek

քարոզիչ [karoziç]: vaiz

քարոքանդ [karukant]: yerle bir

քարտու [kardes]: harita

քարտուղար [karduğar]: sekreter

քացախ [katsakh]: sirke

քաւիցի [kavlitzi]: estağfurullah

քաք [kak]: bok

քաքնել [kaknel]: sıçmak

քենեկալ [kenegal]: bacanak

քենի [keni]: baldız

քերայր [kerayr]: enişte

քերկին [kergin]: yenge

քերականություն [keraganutyun]: dil-bilgisi

քերել [kerel]: kaşımak

քերթել [kertil]: soymak, yüzmek

քերթող [kertoğ]: şair

քերթուած [kertvadz]: şiir

քէն [ken]: ¹kin, hınc ²küs

քիթ [kit]: burun

քիմք [kimk]: damak

քիչ [kiç]: az

քծնիլ [kudznil]: yaltaklanmak

քղանցք [kığantsk]: etek

քմահաճոյք [kımahacıyk]: kapris

քնարեր [kɪnaper]: uyutucu
 քնաթաթախ [kɪnatatakħ]: uykulu
 քնանալ [kɪnanal]: uyumak
 քնար [kɪnar]: lir, arp
 քնատ [kɪnad]: uykusuz
 քննադատ [kɪnnatad]: eleştirmen
 քննադատել [kɪnnatadel]: eleştirmek
 քննել [kɪnnel]: incelemek
 քննիչ [kɪnniç]: müfettiş
 քննութիւն [kɪnnutyun]: ¹sinav ²sorus-
 turma ³inceleme
 քշել [kɪşel]: ¹sürüklemek ²araba sürmek
 քոյր [kuyr]: kız kardeş
 քո [kos]: kabuk
 քով [kov]: yan, yan taraf; քով քովի :
 yanyana
 քուէ [kive]: ¹oy ²kura
 քուէարկել [kiveargel]: oylamak
 քուրակ [kurag]: sıpa, tay
 քուն [kun]: uyku
 քունել [kunel]: sikmek

քուրայ [kura]: posta
 քուրմ [kurm]: kahin
 քուրջ [kurç]: paçavra
 քսակահատ [kısagahad]: yankesici
 քսան [kısan]: yirmi
 քսել [kisel]: sürmek
 քսու [kisu]: ara bozucu
 քսուիլ [kısivil]: sürtünmek
 քսումնելի [kısıdmneli]: tüyler ürpertici
 քսումնիլ [kısıdmnil]: ürpermek
 քրեական [kireagan]: cezai
 Քրիստոնէական [krisdoneagan]: Hı-
 ristiyen (sıfat)
 Քրիստոնէայ [kirisdonya]: Hıristiyen
 (isim)
 քրտիւք [kirdink]: ter
 քրտնիլ [kirdnil]: terlemek
 քրքիջ [kırkiç]: kakhaha
 քրքրել [kırkirel]:deşmek, eşelemek
 քողարկել [koğargel]: örtmek

O - o [O]

օգնական [oknagan]: yardımcı, asistan
 օգնականութիւն / օգնութիւն [oknaga-
 nutyun / oknutyun]: yardım;
 օգնութիւն: imdat!
 օգնել [oknel]: yardım etmek
 օգնող [oknoğ]: yardım eden
 օգուտ [okud]: ¹ fayda ² menfaat ³ kâr
 օգոստափար [okosdapar]: (sadece
 Osmanlı devleti için) şevketlü padişahı-
 mız, efendimiz
 օգտակար [okdagar]: faydalı
 օգտակարութիւն [okdagarutyun]: ya-
 rarlılık
 օգտիլ / ոգոտիլ [okdil / okdivil]: ya-
 rarlanmak
 օդ [ot]: hava
 օդագունս [otakund]: balon
 օդասուն [otasan]: havadar
 օդօլորտ [otolord]: atmosfer
 օդեակ [otyag]: loca
 օդել [oteg]: bayat

օդեվան [otevan]: ¹han, konak, menzil
²bir günlük yol
 օդեվանել [otevanel]: konaklamak
 օծանելիք [odzanelik]: merhem
 օծել [odzel]: yağlamak
 օծում [odzum]: takdis etme
 օձ [ots]: ¹ yılan ² hain
 օձաձէլ [otsatsev]: yılan şeklinde
 օձապտոյտ [otsabdud]: eğri büğrü
 օձիկ [otsig]: yaka (giysi)
 օձտել [otsdel]: çekiştirmek, dışarı çek-
 mek
 օղ [oğ]: küpe
 օղակ [oğag]: halka
 օղի [oği]: rakı
 օղիարանութիւն [oğiapanutyun]: rakı
 içme, işret etme
 օն [on]: haydi, yallah
 օշարակ [oşarag]: şerbet, şurup
 օտար [odar]: yabancı, ecnebi
 օտարախորթ [odarakhort]: piç

օտարամոլ [odaramol]: yabancı meraklısı, ecnebi budalası
 օտարանալ [odaranal]: ¹ yabancı olmak, ² yabancılaşmak, aslı bozulmak
 օտարասւեռ [odaraser]: nesli ve aslı bozulmuş
 օտարասւեր [odaraser]: yabancıları seven
 օտարասեաց / օտարամերժ [odaradyats / odaramerj]: yabancı sevmeyen, misafirperver olmayan
 օտարացեղ [odaratseğ]: heterojen
 օտարացնել [odaratşinel]: yabancılaştırmak
 օտարութիւն [odarutyun]: yabancılık
 օր [or]: gün; օր ընդ մէջ: iki günde bir; այսօր: bugün; այսօրուրն սկսեալ: bugünden itibaren; հետեւեալ օրը: ertesi gün; օրին մէկը: günün birinde; ամէն օրուան: her günkü; վերջին դատաստանի օր: hesap verme günü, kıyamet günü
 օրագիր [orakir]: ¹ günlük (hatırat) ² günlük gazete
 օրաթերթ [oraterj]: günlük gazete
 օրական [oragan]: ¹ günlük ² gündelik, yevmiye
 օրացոյց [oratsuyts]: takvim
 օրէնք [orenk]: hukuk, kanun, nizam; զինուորական ≈ : sıkı yönetim, örfi idare; պատժական ≈ : ceza kanunu; օրէնքի հաւաքածոյ: kanunlar dergisi, düstur; ըստ օրէնքինի: kanunen; օրէնքի հակառակ: kanun aleyhine; օրէնքի համաձայն: kanuna uygun;

օրինագիրք [orinakirk]: kanunname, düstur
 օրինագանց [orinazants]: kanun karşıtı
 օրինակ [orinag]: ¹ örnek ² ibret;
 օրինակի համար: mesela;
 օրինակական [orinagagan]: temsili, tasviri
 օրինական [orinagan]: kanuni, nizami
 օրինականութիւն [orinaganutyun]: ¹ kanuniyet ² meşruluk
 օրինակել [orinagel]: ¹ kopyalamak ² taklit etmek
 օրինակից [orinagits]: müstensih, kitap kopyalayan
 օրինապահ [orinabah]: kanuna harfiyen uyan
 օրինատր [orinator]: ¹ kanuna uygun ² meşru; ≈ ամուսնութիւն: meşru evlilik
 օրինատրութիւն [orinatorutyun]: meşru
 օրիորդ [oriort]: küçük hanım, evlenmemiş kadına seslenme sözcüğü
 օրհաշիւ [orhaşiv]: yevmiye defteri
 օրհաս [orhas]: can çekişme, yaşamın son anı
 օրհասաբեր [orhasaper]: ölümlü
 օրհնագիր [orhnakir]: tavsiye mektubu
 օրհնեալ [orhnyal]: ¹ meymenetli ² mübarek; ≈ մարդ: mübarek adam;
 օրհնեալէ Աստուած: şükürler olsun
 օրհնել [orhnel]: ¹ şükretmek ² kutsamak
 օրհներգ [orhnerk]: ilahi
 օրհներգու [orhnerku]: ilahi okuyan
 օրրան / օրօրոց / օրոց [orran / ororots / orots]: beşik
 օրօր [oror]: ninni

Տ - Ֆ [F]

ֆիզիքական [fizikagan]: fiziksel olarak
 ֆռանգ [firank]: Frenk
 ֆռեկաթ [firegat]: firkateyn
 Ֆրանսա [firansa]: Fransa
 ֆրանսաբան [firansapan]: Fransızca öğretmeni

ֆրանսական [firansagan]: Fransız (sıfat)
 ֆրանսագետ [firansaked]: Fransızca bilen, Frankofon
 ֆրանսերէն [firanseren]: Fransızca